VINTILĂ CORBUL

dinastia SUNDERLAND BEAUCLAIR

VINTILĂ CORBUL ❁ DINASTIA SUNDERLAND-BEAUCLAIR

1998

IDOLII DE AUR

* *

DINASTIA SUNDERLAND-BEAUCLAIR
au mai apărut:
PĂSĂRI DE PRADĂ — 3 vol.

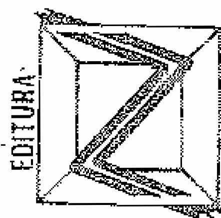
Vintilă Corbul

dinastia
Sunderland-Beauclair

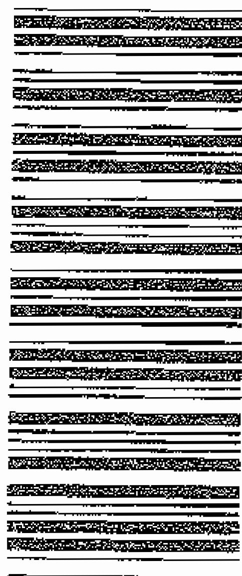
idolii de aur

* *





BUCUREȘTI 1993



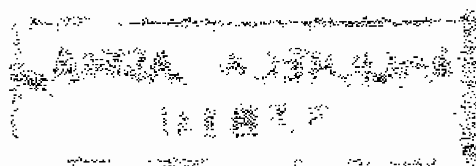
628588

- IUL. 2010

Consilier literar: H. GRĂMESCU

Coperta de : V. OLAC

416044



859.0
C71

ISBN: 973-9127-95-9

Capitolul opt

La Northland House, sosirea Patriciei și a lui Richard fu prilej de mare sărbătoare. Emoție, îmbrățișări, lacrimi de fericire, extaz, efuziuni de bucurie. Întreaga familie ridică osanale lui Richard. În cinstea acestuia, bătrânul duce de Northland, care se cam ramolise, oferi un ospăț regesc. Îi dădu locul de cinste, la dreapta sa, iar la toasturi înălță cel dintâi paharul. Împleticindu-i-se limba, rosti cu tremolo în glasul subțiat de bătrânețe:

— Dați-mi voie, ăăă, să golesc această cupă de șampanie în onoarea celui mai prețuit, ăăă, prieten al familiei noastre, Robert...

— Richard, îl corectă în șoaptă Gerald Eastleigh.

— ...Richard Sunderland-Beauclair, care... care...

Un supărător lapsus încețoșă mintea bătrânului.

— Care... ăăă...

— Care a salvat-o pe Patricia, îi șopti din nou fiul său.

Ducele prinse încîntat firul.

— Care a salvat-o pe Patricia din temnițele Franței revoluționare, redând-o părinților, soțului și copiilor ei. Scumpul meu Raymond...

— Richard, îl îndreptă iarăşi Eastleigh.

— Scumpul meu Richard, îngăduie-mi, ăăă, să te socotesc fiul meu. De azi înainte, familia Northland va fi, ăăă, familia dumitale, casa Northland — casa dumitale...

Richard asculta cu ironie ascunsă toastul ducelui. „Acum douăzeci de ani nu mă socoteaţi demn să pătrund în clanul vostru, gândea el. Azi îmi oferiţi un loc *honoris causa* în ilustra voastră familie ducală. Cum se mai întoarce roata!"

Şi Louis de Lusignan, şi Gerald Eastleigh ridicară la rândul lor paharul, în vreme ce ducesa de Northland îşi tampona cu o batistă de dantelă ochii umeziţi de duioşie maternă.

„Şi tu te-ai îndoit odinioară de mine, Gerald", reflecta Richard, pe când lordul îi declara patetic recunoştinţă veşnică. „Ar trebui să-ţi amintesc vorbele pe care mi le-ai aruncat în obraz când am îndrăznit să-ţi mărturisesc dragostea mea pentru Patricia. Dar condiţiile s-au schimbat. Azi îmi deschideţi larg braţele. M-aţi întrebat şi pe mine dacă sunt dispus să accept această onoare? Tu, bătrâne Northland, eşti pe jumătate ramolit. Tu, mândră ducesă, ţi-ai pierdut dinţii şi prestanţa. Arăţi ca orice burgheză sărită de şaptezeci de ani. Tu, Gerald, eşti un om cumsecade. Nimic mai mult. Te complaci într-o mediocritate patentă. Tu, biet Lusignan, nu te pricepi decât să-ţi porţi titlul şi coarnele. Dacă n-ai fi avut norocul să te naşti duce, n-ai fi fost bun nici de valet. Iar tu, Patricia, ţi-ai ratat viaţa. Trăieşti alături de un soţ pe care nu-l stimezi. Plăcerile le cauţi în afara căsniciei. Ai început să te ofileşti. În curând n-o să mai poţi trezi pasiuni. Atunci vei fi nenorocită. Dacă ai şti cât te plâng, Patricia..."

Şi Eastleigh îşi depăna şiragul gândurilor.

„Dacă Patricia s-ar fi măritat cu Richard, ar fi avut azi o situaţie materială excelentă. Cine ar fi prevăzut

că omul acesta va face o carieră atât de strălucită? Prima ei căsătorie a dat fiasco. A doua a fost și mai nenorocită. Louis nu mai are cu ce trăi. Îl întreținem noi. Evident, nu e vina lui. Cu Richard, Patricia ar fi nimerit mai bine. Nu l-am prețuit îndeajuns. Și am greșit."

Ducesa de Northland era mai practică.

„Dacă Lusignan moare, o mărit cu Sunderland. Nu-i o partidă de lepădat. Se pare că e însurat. S-ar găsi și pentru aceasta antidot."

Bătrânul duce de Northland uitase și de Richard și de Patricia. Surâzând absent, își sorbea încet șampania și se bucura la gândul că își îmbogățise colecția de stampe decoltate cu un exemplar superb, primit în cursul dimineții de la anticarul său din Jermyn Street.

— Păcat că nu sunt și copiii cu noi, spuse Lusignan, mângâind tandru mâna Patriciei. Să se bucure și ei că te afli iarăși printre noi.

— Adevărat. Aș fi fost fericită să-i am acum lângă mine, zise ea.

— În câteva zile vor fi aici, spuse Eastleigh. Am trimis vorbă lui Storm să-i aducă la Londra.

— Ești o comoară, Gerald!

— Unde sunt copiii? întrebă Richard.

— I-am trimis la țară încă de acum două luni. Să se liniștească după emoțiile prin care au trecut în Franța, spuse Lusignan. Socrul meu, ducele, a avut bunăvoința să le pună la dispoziție castelul Guyhirne din comitatul Lincoln. Mi-ai cunoscut copiii, Sunderland? îl întrebă el.

— Îmi pare rău. N-am avut prilejul.

Lusignan zâmbi cu mândrie.

— Am un băiat înalt și drept ca un brad. Și două fete, imaginea vie a mamei lor.

— Camelia e leită Patricia. Andreea îți seamănă dumitale, interveni concesiv mama soacră.

— Vreți să spuneți că nu-i frumoasă?

— Dimpotrivă. Și dumneata ești un bărbat frumos, zâmbi ducesa cu amabilitate.

Lusignan oftă melancolic.

— Am *fost* un bărbat frumos. Într-o vreme mi se spunea *Beau Louis*. Din nenorocire, anii și-au cam bătut joc de mine. M-au îngrășat, m-au îmbătrânit...

— Nu aștepta complimente, Lusignan, îl întrerupse Queensberry, care se număra printre invitați. Patricia a știut să aleagă.

Tonul ducelui cu chip de satir păru ciudat lui Richard care-l privi nedumerit. În ochii lui Queensberry licări o flăcăruie glumeață, adresată numai acestuia.

Pregătit de Eastleigh, care-i vorbise cu glas scăzut, bătrânul Northland ridică mâna, făcând să înceteze orice conversație.

— Prieteni, în ziua sosirii la Londra a nepoților mei voi oferi un ospăț cu porci mistreți, căprioare, urși fripți la proțap, cu fazani, cocoși de munte și porumbei pregătiți în sos de Oporto și Madera. Gerald, ăăă, când crezi că vor sosi copiii?

— La sfârșitul acestei săptămâni.

— Astăzi suntem în douăzeci și cinci noiembrie. La șapte decembrie — am zis bine, Gerald, nu-i așa? — prieteni, vă poftesc pe toți la un banchet ca în legendă. Fiul meu onorific, Raymond, pardon, ăăă, am vrut să zic Richard, va ocupa și atunci locul de cinste, căci lui îi datorăm buna-dispoziție de azi.

Richard se înclină ușor.

— Voi face tot ce-mi va sta în putință, spre a răspunde cum se cuvine acestor onoruri. Sper că până la șapte decembrie voi avea timp să mă înapoiez de la Eton. Mâine plec să-mi văd băiatul.

— Să-l aduci și pe el, îl pofti Northland. Nu concep să fiu refuzat. Nădăjduiesc că până la șapte

decembrie te vei înapoia la, ăăă, Londra. Familia te vrea în mijlocul ei, rosti ducele.

Queensberry zâmbea în colțul gurii. Zâmbetul unui satir bătrân, care a văzut multe și care cunoaște până în adâncuri tainele sufletului omenesc.

La 26 noiembrie Richard plecă la Eton. Inima îi era plină de voioșie. Se simțea ca un școlar în prima zi de vacanță. Deși iarna bătea la ușă, închipuirea lui îmbrăca natura în hainele primăverii. Poetiza ploaia rece și măruntă, noroiul clisos, satele, părăsite parcă, prin care trăsura lui trecea în trapul întins al cailor.

După privațiunile îndurate la Paris, gusta cu voluptate comoditățile pe care bogăția i le punea la dispoziție. Umbla într-o caleașcă încăpătoare, cu canapele moi, sobiță la picioare, dulăpior cu băuturi fine sub banchetă și cuverturi de blană.

Se gândea cu oarecare strângere de inimă la Françoise Lange. Nu fusese trimisă încă în fața Tribunalului Revoluționar, ceea ce era un punct câștigat. Richard socotea, ca și mulți contemporani ai săi, că zilele Revoluției erau numărate.

Dar ce rost avea să se mai amărască, recapitulând evenimente atât de triste? Important era că scăpase teafăr din cea mai grea criză a vieții lui. Dar concluzia era pripită. Cea mai grea criză se apropia cu pași repezi...

Rămase o săptămână la Eton. În fiecare zi ieșea cu Henry în oraș. Deși sezonul se încheiase, făcură o excursie până la Bath. Relațiile dintre tată și fiu erau surprinzător de cordiale. Richard arăta vlăstarului său înțelegere și simpatie. Henry era uimit și încântat de această schimbare.

La 3 decembrie își luă rămas bun de la fiul său și plecă spre capitală. Nu voia să lipsească de la sărbătorirea Patriciei și a copiilor ei. Pe drum răci strașnic. Când ajunse la Londra, avea temperatură

mare. Medicul curant îi prescrise să rămână la pat cel puţin o săptămână.

— Dacă nu-mi veţi da ascultare, riscaţi o complicaţie serioasă, spuse acesta cu gravitate profesională. Trebuie să vă menajaţi. Nu mai sunteţi în prima tinereţe.

— Pardon, doctore, mă simt ca la douăzeci de ani, îl contrazise Richard.

— Îmbucurător, îmbucurător. Dar aceasta nu vă împiedică să vă apropiaţi de patruzeci.

— Mai am un an până la patruzeci.

— Ce e un an? O bagatelă. Dacă nu săvârşiţi imprudenţe, vă făgăduiesc să atingeţi suta.

— Să te audă Dumnezeu. Apropo de vârstă, doctore. Nu s-a descoperit încă elixirul tinereţii? Aş fi dispus să plătesc oricât.

— Nici cu toate averile din lume nu aţi putea cumpăra acest elixir. Aurul şi tinereţea nu se prepară în eprubetă, Sir.

— Nu ţi se pare ciudat, doctore? Oamenii au groază de bătrâneţe. Vor totuşi să trăiască mult, spre a-şi duce povara anilor. Nu e paradoxal?

— Paradoxul e în firea omului, Sir.

În noaptea aceea Richard avu un vis îngrozitor. Se făcea că albise fără veste. Creştetul îi rămăsese pleşuv. Faţa i se pungise în mii de zbârcituri. Înspăimântat, se privea în oglindă, fără să-şi poată desprinde ochii de la imaginea lui decrepită. Când se trezi din coşmar, era scăldat în sudoare. Îşi duse fără voie mâna la obraz. Era neted. Îşi pipăi fruntea. Era întinsă ca o coală de hârtie. Îşi petrecu mâna prin păr. Era intact. I se luă o mare greutate de pe inimă. Totul nu fusese decât o plăsmuire a minţii lui obosite. Îl obseda spectrul bătrâneţii. Doctorul îi explicase că organismul său avea nevoie de odihnă. Activitatea neîntreruptă, tensiunea nervoasă, emoţiile puternice pe care le încercase, îi impuneau un repaus de cel

puțin o lună de zile. Avea nevoie de vacanță. Ca și copiii. Deodată, Richard începu să râdă. Era ridicol să se teamă de bătrânețe. Mai avea până atunci mulți ani înainte.

Fiindcă răceala îl împiedica să participe la recepția de la Northland House, compuse o scrisoare în stilul pompos al epocii, prin care își scuză lipsa. Încheie patetic:

„Deși boala mă țintuiește la pat, voi fi cu sufletul alături de dumneavoastră. Vom serba împreună fericita reuniune sub același acoperiș a întregii dumneavoastră familii, din care, în chip onorific mi-ați îngăduit să fac parte".

Cu același prilej trimise ducesei de Northland o diademă incrustată cu rubine, Patriciei un colier de perle fine, băiatului un cal arab, iar fetelor două case de păpuși, reduse la proporții minuscule.

După ce își încheie convalescența, Richard acceptă să ia parte la o vânătoare de mistreți pe domeniul Belvoir al ducelui de Rutland. La sfârșitul lui ianuarie se înapoie la Londra.

Vizita unui prieten îi făcu mare plăcere. Charles de Talleyrand-Périgord venea să-și ia rămas bun înainte de a pleca în Statele Unite. Cabinetul britanic hotărâse să-l expulzeze din Anglia. În America găsise cu cale fostul episcop să se stabilească pentru un timp. Richard, care-i cunoștea jena financiară, se grăbi să-i ofere sprijinul.

Talleyrand îi spusese că reușise să-și procure banii de drum, vânzându-și biblioteca pe șapte sute de livre.

— Viața la New York nu e tocmai ieftină, zise Richard. La nevoie să vă adresați lui Wilbur Morrison, directorul Băncii Manhattan, care vă va pune orice sumă la dispoziție. E deajuns să-i înmânați acest

bilet, adaugă el, așezându-se la masă și așternând pe o foaie de hârtie o scurtă recomandare.

— Vă rămân recunoscător, marchize, zise Talleyrand. Gestul dumneavoastră nobil...

— E firesc între prieteni, îl întrerupse Richard surâzând.

Gestul său nu era însă tocmai dezinteresat. Cariera politică a lui Talleyrand nu se încheiase. Richard era încredințat că fostul episcop va juca iarăși roluri importante. Calculul său era simplu. Dacă Talleyrand va ocupa din nou înalte demnități în stat, își va manifesta recunoștința în chip substanțial. În cel mai rău caz, Richard risca să piardă câteva mii de dolari, ceea ce n-ar fi constituit o pierdere serioasă.

Câteva zile mai târziu, primi o invitație cu *en-tête*-ul casei de Lusignan.

„Ducele și ducesa de Lusignan Valois roagă pe marchizul de Beauclair să-i onoreze cu prezența sa la logodna fiicei lor Andreea de Valois, cu locotenentul Lord George Melville Fitzwilliam, din regimentul Grenadierilor de Gardă. Ceremonia va avea loc la Hardwicke Castle, Hastings, Sussex, în ziua de 25 ianuarie 1794."

Richard primi un *faire-part* asemănător și din partea marchizului și marchizei de Wensleydale, părinții locotenentului Fitzwilliam.

„Și eu care am trimis în dar Andreei o casă de păpuși, zâmbi el cu melancolie. Fiica Patriciei se mărită! Îngrozitor de repede trec anii. Patricia, soacră! Frumoasa și frageda Patricia va fi în curând bunică. Iar eu mă voi uita la copiii Andreei și voi cugeta cu uimire: Dacă ați ști voi că o dată, e mult de atunci, am iubit-o pe bunica voastră! Dacă soarta nu s-ar fi împotrivit, ați fi fost nepoții mei." Richard oftă

adânc. „Oricum, nu e plăcut să știi că ești pe punctul de a intra în tagma bunicilor. Dacă aș fi fost bunic, aș fi avut cel puțin satisfacția de a se spune despre mine: Ce bunic tânăr! E uimitor, nu-i așa?... Slabă consolare..."

În aceeași zi primi și o scrisoare din partea Patriciei:

„Hardwicke Castle
3 ianuarie 1794

Dragul meu Richard,

Nădăjduiesc că nu vei lipsi de la logodna Andreei. M-ar mâhni mult să te îmbolnăvești iarăși. Te implor, ferește-te de răceli. Umblă ceva mai gros îmbrăcat. Amintește-ți că la vârsta noastră trebuie să fim prudenți. Îți pare poate ciudat că o femeie nu caută să-și ascundă data nașterii. Față de tine ar fi ridicol. Mă cunoști de când eram de vârsta Andreei. Afară de aceasta, logodna ei îmi creează un complex bizar. Ție și numai ție, pot să mă destăinui. Mă simt îmbătrânită. E oarecum ciudat să faci această mărturisire primului tău curtezan. Mi-ai rămas însă cel mai apropiat sufletește. Față de cine să-mi descarc sufletul? Față de prietene? Femeile nu sunt prietene sincere. M-ar privi cu amabilitate de circumstanță: «Vai, scumpo, să nu te mai aud vorbind de bătrânețe! Arăți ca la douăzeci de ani». Ar adăuga însă mintal: «Vai, ce dărâmată e! Un hârb. Față de mine e uimitor de îmbătrânită».

Când mă uit la Andreea, dragul meu Richard, am impresia că mă privesc într-o oglindă care îmi redă imaginea de acum douăzeci de ani. Același obraz virginal, același surâs dulce, aceeași timiditate. Eram poate mai zvăpăiată, mai nepăsătoare, mai veselă. Nici nu e de mirare. Copilăria Andreei a fost întunecată de anii grei ai Revoluției. Ochii ei sunt triști. Gesturile ei și-au pierdut vioiciunea, spontaneitatea. Câteodată, și aceasta e îngrozitor de

dureros, am impresia că și sufletul ei s-a maturizat înainte de vreme.

Am acceptat să o mărit, în speranța că schimbarea de atmosferă, dragostea soțului, căsnicia, îi vor spulbera tristețea. Tristețea aceasta grea, care o apasă ca o lespede.

Logodnicul, George Fitzwilliam, e un tânăr simpatic, voios, plin de viață. Reprezintă tot ceea ce lipsește Andreei. Partida e bună și din alte puncte de vedere. Familia Wehsleydale face parte din *la meilleure noblesse*. Mai e și foarte bogat, ceea ce nu e de neglijat. Andreea este săracă. Întreaga avere a tatălui ei a fost confiscată.

Revoluția aceasta, care pare să se eternizeze, nu ne îngăduie să sperăm într-o răsturnare apropiată a regimului. Pierderea atâtor prieteni decapitați pe eșafod ne macină moralul. Execuția lui Roger d'Hautefeuille a fost o mare lovitură. Timpul ne va vindeca poate rănile sufletești. Datorită ție, am gustat iarăși fericirea de a fi liberă, de a mă afla printre ai mei. Recunoștința pe care ți-o purtăm cu toții nu poate fi tălmăcită în vorbe. În numele acestei recunoștințe, te rog să nu lipsești de la logodna Andreei.

Închei, dragul meu Richard, asigurându-te încă o dată de sentimentele mele de sinceră prietenie.

Patricia."

Când revăzu zidurile întunecate și ferestrele castelului Hardwicke, Richard, încercă un sentiment nedefinit, în care se îmbinau mândria, melancolia, tristețea, triumful. După douăzeci de ani reintra în această clădire, pe care o privise odinioară ca pe a opta minune a lumii. Toleratul de ieri era astăzi oaspete de onoare. Ar fi trebuit să se socotească fericit. Marile lui triumfuri erau precumpănite însă de

amărăciuni fără număr. Ce-i foloseau bogățiile, succesul, puterea, când viața lui personală era mai posomorâtă decât cerul acesta plumburiu de iarnă?

Când trăsura opri în fața scării principale, începuse să fulguiască. Deși nu era încă cinci, perdelele serii se lăsau tot mai dese. La ferestrele castelului se aprindeau lumini.

Rivers, majordomul, acelaș Rivers de totdeauna, poate ceva mai voluminos, îl întâmpină în capul scării.

— Sunt mulți ani, Rivers, de când n-am mai fost pe aci, îi zâmbi Richard cu familiaritate condescendentă.

Se deprinsese a se comporta cu vechii servitori.

— Sunt exact douăzeci și doi de ani, Sir, spuse Rivers subliniind astfel că ținuse o riguroasă socoteală a timpului, în raport cu importanța vizitatorului.

Richard îl bătu pe umăr.

— Ai o memorie strașnică, Rivers.

— În serviciul dumneavoastră, Sir, se plecă adânc majordomul.

Precedat de acesta, traversă vestibulul și pătrunse în holul cel mare, îndreptându-se spre scară. Valeții aprindeau lumânările din candelabre. Din biblioteca alăturată se auzi un glas de fată.

— Andreea, vino să vezi ultimele daruri sosite. Lucy și Homer le despachetează. Niște lucruri superbe. Ducesa de Devonshire ți-a trimis o capă de hermină, iar lady Roxbury — un serviciu de masă de Boemia, cu inițialele tale. Hai, Andreea, lasă cartea și vino să-ți vezi cadourile! Mă mir că ai răbdare să citești romane în preziua unui eveniment atât de mare. Să fie logodna mea, nu mi-aș mai găsi locul.

Se auzi zgomotul unei cărți care se închide.

— Bine, Camelia. Vin cu tine.

Din bibliotecă ieși în fugă o fată zveltă, înăltuță, cu bucle brune, revărsate pe umeri. Zburdalnică, veselă, cu ochi strălucitori, respira primăvara.

— Hai, Andreea! Abia te miști. Of, Doamne!

În prag apăru altă fată.

La vederea ei Richard avu o tresărire. Încercă senzația răscolitoare pe care iluminații o trăiesc în fața manifestărilor divinității. Frumusețea Andreei era atât de perfectă, încât părea o expresie a dumnezeirii. O frumusețe care nu îngăduia descrierea, fiindcă excludea termenii de comparație. Lui Richard îi reveni în minte o odă a lui Anacreon. „Zeus a dăruit coarne taurilor, copite cailor, aripioare peștilor, labe zglobii iepurilor, colți leilor, aripi iuți păsărilor, înțelepciune oamenilor. Nu i-a mai rămas nimic pentru femei. Ce le-a mai dăruit atunci și lor? Frumusețea în locul tuturor scuturilor și a tuturor sulițelor, frumusețea care a căpătat astfel puteri mai mari decât fierul și decât focul."

Și privirile Andreei se încrucișară cu ale lui Richard. Fascinată de ochii lui, care o ardeau parcă, se opri deodată în mijlocul holului. Omul acesta vârstnic pentru ea, dar cu înfățișare atât de mândră, de virilă, de impunătoare, o înfricoșa și o atrăgea totodată. Era pentru prima oară că Andreea încerca asemenea simțăminte.

— Andreea! Ce e cu tine? Ai împietrit? Parcă ai fi o statuie! auzi Richard ca prin vis glasul Cameliei.

„Statuia unei Madone!" gândi el extaziat. Îl înăbușeau bătăile inimii.

Palidă, tremurând, fata blondă stătea în pragul bibliotecii, fără să-și poată desprinde privirile dintr-ale lui Richard. Instinctiv, Camelia se uită la străinul a cărui apariție tulburase atât de mult pe sora ei. Figura ei nedumerită se lumină de un zâmbet.

— Nu sunteți dumneavoastră *Monsieur* de Beauclair?

Cuvintele ei îl smulseră din transă. Salută stângaci.

— Da, Sunt Richard Sunderland-Beauclair.

Camelia bătu din palme.

— Eram sigură! râse ea zglobiu. Arătați întocmai cum v-a descris mama. Eu sunt Camelia. Și ea e sora mea. Andreea. Logodnica.

Richard se înclină din nou. Ar fi vrut să rostească un compliment. Oricât de banal. Dar nu era în stare. Andreea făcu o reverență adâncă și, fără să mai scoată un cuvânt, se desprinse din pragul ușii, luându-și zborul ca o pasăre speriată. Traversă aproape în fugă holul și dispăru în sera din fund.

Camelia își încreți buzele, supărată.

— Să nu luați în nume de rău purtarea Andreei. E foarte emotivă. Deși este cu un an mai mare decât mine, e cea mai copilăroasă dintre noi două.

După această explicație, începu din nou să râdă.

— Și dumneata, mă rog, câți ani ai? o întrebă Richard, afectând un amuzant interes.

În realitate era nerăbdător să afle vârsta fetei blonde.

— Am împlinit cincisprezece ani.

Richard își mușcă buzele. Andreea era deci un copil. Un copil de șaisprezece ani.

Își dădu brusc seama că o dorea, că o voia pentru el și numai pentru el. Simțea nevoia imperioasă să o aibă, să o stăpânească, să se bucure în exclusivitate de inimaginabila ei frumusețe. În brațele Andreei va cunoaște fericirea. Da, acesta era cuvântul. Fericirea. Dragostea cu Andreea nu va fi un simplu contact între două epiderme, așa cum descrisese actul amorului un cinic filosof al secolului al XVIII-lea, ci o frântură de extaz divin. Andreea era ființa pe care o căutase toată viața. Bâjbâise prin întuneric, iar acum se deschiseseră zările, revărsând asupra lui o strălucire feerică. În sfârșit, o găsise. Acesta era

esențialul. Restul nu avea importanță. Patricia, Louis de Lusignan, Eastleigh, conveniențele sociale erau fleacuri pe lângă bucuria de a o întâlni pe Andreea. Andreea era însă pe punctul de a se logodi. O găsise pentru a o pierde. Nu! Nu o va pierde. Va risca totul pentru ea. Reputația, averea, viața. Dificultățile erau uriașe. Era însurat. Avea copii. Andreea era fata Patriciei. Un copil. Iar el urma să împlinească peste câteva luni patruzeci de ani. Dar nici un considerent nu îl va împiedica să o păstreze. Va avea mult de luptat. Dar va izbândi. Era sigur. Va dărâma orice obstacol.

Gândurile acestea se rostogoleau vertiginos. În vreme ce asculta cu prefăcută atenție vorbele copilărești ale Cameliei, cugetul lui lucra febril.

O dată ajuns în camera sa, Richard își dezbrăcă şuba de vizon. În vreme ce îl ajuta să-și scoată haina, Rivers încercă să reia conversația. Bineînțeles, în limitele îngăduite între un oaspete de seamă și un bătrân servitor al casei, care își îngăduia un vag familiarism.

— Au mai sosit până acum optzeci de invitați. Până mâine la prânz mai așteptăm încă o sută douăzeci.

— Dar logodnicul? întrebă Richard cu prefăcută indiferență.

— Excelența-sa a anunțat că va sosi mâine dimineață.

În vreme ce se îmbrăca pentru cină, Richard făcea tot felul de reflecții în legătură cu Andreea. Dacă ar fi fost să pună într-un talger al balanței posesiunea acestei fete și în celălalt talger realizările lui de până acum, n-ar fi ezitat să o aleagă pe Andreea. Și aceasta nu era o simplă figură de stil. Nu juca pentru întâia oară totul pe o carte. Andreea îl atrăgea ca un magnet. Nu s-ar mai fi putut rupe din preajma ei. I se urca sângele în cap la gândul că un tânăr imbecil

aştepta să se însoare cu ea. Aceasta nu trebuia să se întâmple. Pentru nimic în lume. Frumuseţea ei ireală avea să fie a lui, aşa cum ale lui şi numai ale lui erau atâtea nepreţuite comori de artă.

Se privea în oglindă şi în oglindă îi apărea chipul ei, îşi îndrepta ochii spre fereastră, şi pe fundalul întunecat al cerului răsăreau ochii ei, se uita întâmplător spre vreun tablou şi în rama aurită se ivea obrazul Andreei, încununat de nimbul părului ei blond.

Andreea! Andreea! Andreea! Îi repeta numele fără să se sature. Un nume care căpătase rezonanţe sublime, numai fiindcă era purtat de ea...

Înainte de cină, Patricia îl pofti în apartamentul ei. Richard o găsi împreună cu ducele de Lusignan.

— Îndată ce am aflat de sosirea ta, m-am grăbit să te poftesc aici, în intimitate, zise Patricia întinzându-i mâna. Am trimis şi după fete. Ţineam să ţi le prezint chiar eu.

Lusignan se uita cu beatitudine la Richard.

— Pentru familia noastră ai fost trimisul lui Dumnezeu, rosti el cu recunoştinţă.

Richard nu avu timpul să explice că făcuse cunoştinţă cu fetele. Ducele nu-i dăduse răgaz să scoată vreun cuvânt. Apariţia Cameliei lămuri neînţelegerea.

— Camelia, iată pe salvatorul mamei tale, zise Lusignan cu patos.

— Ne-am cunoscut în hol, acum o oră, spuse fata, făcând o nouă reverenţă în faţa lui Richard. *Monsenior* de Beauclair tocmai sosise la castel. A fost de faţă şi Andreea.

— Ei bravo, şi eu care voiam să fac prezentările, exclamă ducele încântat. De ce nu mi-ai spus, Beauclair, că ai făcut cunoştinţă cu fetele mele?

— Nu mi-aţi dat timp, spuse el la adresa ambilor părinţi.

— De ce n-a venit și Andreea? întrebă Patricia.

— Te roagă să o ierți. O doare îngrozitor capul. Se teme că nu va putea cina cu noi. Patricia se întoarse spre Richard.

— Așa sunt fetele în ajunul logodnei, spuse ea cu ton de scuză. Ce vrei, le copleșește emoția.

— Când are loc logodna? întrebă el.

— Mâine după amiază, la șapte.

Richard reuși să își ascundă frământarea.

— E simpatic logodnicul? Câți ani are?

— Un băiat superb, spuse Patricia cu entuziasm. N-are decât douăzeci și trei de ani.

— Vor fi o pereche minunată, spuse Lusignan.

— George a cunoscut-o pe Andreea la cinci decembrie, se amestecă în vorbă Camelia. El și părinții lui erau invitații bunicului, la sărbătorirea mamei. De la prima vedere s-a îndrăgostit de Andreea. Romantic. Nu-i așa?

— A doua zi, marchizul de Wensleydale s-a prezentat cerând mâna Andreei pentru fiul său George, explică Lusignan în continuare. Desigur, nu l-am refuzat. Partida era excepțională.

— Ați întrebat-o și pe Andreea dacă e de acord? întrebă Richard.

— I-am explicat că e în interesul ei să accepte, zise ducele.

— Îl iubește? întrebă iarăși Richard.

— Iubirea vine cu timpul, dragul meu. În lumea noastră nimeni nu se căsătorește din dragoste. La început Andreea a făcut oarecari nazuri, dar până la urmă și-a dat consimțământul. Trebuie să recunosc că am o fată înțeleaptă.

— Biata de ea!

— Ce vrei să zici, Beauclair?

— Sunteți siguri că acest Fitzwilliam o va face fericită?

— Ți-am mai spus-o, George e un băiat minunat, interveni Patricia.

— Din punctul vostru de vedere.

— Richard, prea tai firul în patru, rosti ea ușor iritată. Andreea nu are motive să regrete această căsătorie. Dimpotrivă. Obârșia marchizilor de Wensleydale...

— Fata voastră se mărită cu obârșia? Prea sunteți snobi.

Patricia se uită nedumerită la soțul ei.

Richard înțelese că mersese prea departe. Înfierbântat, vorbise mai mult decât trebuie. Bătu în retragere.

— În sfârșit, voi sunteți părinții ei. Cine îi poate cunoaște mai bine interesul? Mă tem însă că v-ați pripit. După câte am înțeles, Andreea e un copil. Mi se pare că abia a împlinit șaisprezece ani.

— La vârsta aceasta bunica mea a născut primul copil, zise ducele.

Replica lui Lusignan dădu de gândit lui Richard. „Nu o socotiți nevârstnică pentru a-și începe viața. Un punct câștigat reflectă el. Nu mă veți condamna prea aspru când veți afla că am fost primul bărbat din viața ei."

Raționamentul era tras de păr. Richard nu era în măsură să-i aprecieze șubrezenia.

Trecură la masă. Richard nu o revăzu pe Andreea nici în seara aceea și nici la vânătoarea din dimineața următoare. Aceasta îl nemulțumi. Ar fi vrut să dea ochi cu ea, să-i vorbească. Făcea parte din planul său. Toată noaptea veghease, fără ca somnul să i se lipească de gene. Prezența Andreei sub același acoperiș îl punea pe jăratic. Și-o închipuia în patul ei Părul de aur îi era risipit pe pernă. Sânii i se vedeau sub țesătura fină a cămășii. Cuvertura îi contura corpul grațios, pe care el ardea de nerăbdare să-l strângă în brațe, să-l acopere cu sărutări.

Când îl văzu pe logodnicul Andreei, simţi fiori de ciudă. Energumenul acesta, căruia abia îi mijise mustaţa, să se bucure de comorile trupului ei? Era de neconceput. Imaginaţia lui aprinsă crea scene erotice, în care cei doi tineri jucau rolul principal. Gândul acesta îl înnebunea. Andreea trebuia să fie numai a lui. Nici Patricia şi nici Louis de Lusignan nu aveau dreptul să i-o ia. Cât priveşte acest tinerel insignifiant, va şti el să-l înlăture.

După ce-l privi pe Fitzwilliam, fu nevoit să admită că Patricia nu exagera când afirmase că e un băiat superb. Era într-adevăr frumos. Mai frumos decât s-ar cuveni unui bărbat. Corpul atletic, cu forme alungite, era prins în uniforma Grenadierilor de gardă. George Fitzwilliam era tipul cuceritorului. Orice fată s-ar fi simţit fericită să-l aibă de soţ. Părinţii lui erau mai puţin arătoşi. Marchiza arăta ca o bucătăreasă. Era scurtă, grasă, cu obraz roşcovan, pistruiat, mâini late şi piept opulent, gata să se reverse peste dantela de argint a corsajului. Marchizul era scund, dar proporţionat. Cum de zămisliseră aceşti oameni comuni un exemplar uman atât de perfect?

Era firesc ca Andreea să fie amorezată de el. Richard îşi zicea cu mânie, că lupta lui va fi şi mai acerbă.

Ceremonia logodnei se desfăşură după toate regulile protocolului. Solemnitate, lux, ostentaţie, emoţie de circumstanţă, toalete, clevetiri prin colţuri, urări emfatice, apoi banchet cu două sute de tacâmuri, treizeci de servicii, mâncare şi băutură până la saturaţie, după aceea dans, balet, reprezentaţie teatrală cu o trupă adusă de la Londra, joc de cărţi, câştiguri şi pierderi uriaşe, bani mutaţi din buzunarul unuia într-al altuia, idile, intrigi, şoapte de iubire în seră, îmbrăţişări furate prin ungherele mai întunecoase ale castelului. În salonul italian cadourile expuse admiraţiei generale: servicii de

masă, blănuri, bijuterii, tăvi de argint cât roata de car, porţelanuri, jad, malachit, dantele, brocarturi, orchidee care furaseră culorile curcubeului şi formele reptilelor... Logodnica eterată, absentă, bizară, excitant de frumoasă, logodnicul mândru, acoperit de fireturi, îndrăgostit, fericit, plimbându-se parcă pe covor de nori, şi călcând din stea în stea. Richard mohorât, gelos, aruncând priviri înveninate. Ducele de Northland zaharisit, uituc, întrebându-se din când în când, nedumerit: ce dracu se sărbătoreşte în casa asta? Câte un valet, iscodit pe departe, ca să nu-i observe cică ramolismentul avansat, îi reamintea că se logodeşte Lady Andreea. Luminat ca de o revelaţie, ducele clătina din cap cu aer competent: desigur, se logodeşte Andreea. Parcă eu nu ştiam! Ducesa de Northland aferată, măreaţă. Patricia emoţionată, întinerită. Louis de Lusignan înduioşat până la lacrimi, pudrat, parfumat, plin de bijuterii şi decoraţii. Eastleigh distant, sobru, superior. Invitaţii gălăgioşi, invidioşi, puşi pe petrecere şi clevetealã, împodobiţi ca raclele moaştelor...

Cu toate strădaniile sale, Richard nu reuşi să se apropie de Andreea. La masă fusese încadrat între două femei vorbăreţe ca nişte vrăbii. Cu riscul de a fi nepoliticos, nu scosese nici un cuvânt. Tot timpul urmărise din ochi pe Andreea; obsedată de privirile lui, aceasta răspundea monosilabic logodnicului şi convivilor.

Nici la bal nu fu mai norocos. George Fitzwilliam şi ceilalţi tineri făceau zid în jurul ei, invitând-o pe rând la dans şi împiedicând pe neiniţiaţi să străbată bariera lor vie.

Pe la orele trei din noapte lumea se retrase la culcare. A doua zi trebuia să aibă loc o nouă vânătoare. Spre a putea dormi, Richard bău de unul singur două sticle de Tokay. Datorită acestei eroice soluţii, izbuti să aţipească în zori.

La vânătoare își alese un cal viforos, pe care îl goni până la epuizare. Sări obstacolele, urmări vânatul, alergă nebunește, dornic să-și obosească nervii surescitați. Făcuse uluitoare progrese în arta echitației. Își aminti penibila experiență a primei lui vânători călare, încercată tot pe acest domeniu al familiei Northland. Grație ducelui de Queensberry, ridicolul unei situații menite să-l compromită definitiv în ochii *high life*-ului, se transformase atunci într-un mare scuccés. Și azi se afla într-o situație oarecum asemănătoare. „Audaces fortuna juvat". Avea de gând să mizeze tare pe această maximă, care reflecta de altfel o mare experiență de viață. Nu se va angaja orbește în luptă. Se va folosi de o armă hotărâtoare. Își dădea seama că făcuse o impresie puternică Andreei. În cursul vânătorii galopase în câteva rânduri în preajma ei. Deși îl avea în stânga pe logodnic, care o copleșea cu atenții și complimente, Andreea se uita din când în când, cu coada ochiului, la Richard. Privirile omului acestuia o răscoleau. Își dădea seama că stârnise o mare pasiune. Era îngrozită, dar și măgulită. Avea senzația că e împinsă spre marginea unei prăpăstii. Se străduia zadarnic să se smulgă din încleștarea acestei forțe. Fascinată, mergea înainte, deși știa că dincolo de buza hăului o aștepta poate pieirea. Richard Sunderland și logodnicul ei erau mai deosebiți decât cei doi poli. Locotenentul Fitzwilliam era tipul ofițerului cu origine nobilă: manierat, îndatoritor, brav, plin de voioșie și exuberanță, ușor încrezut și destul de flușturatec. Andreea îl socotea fad și lipsit de seriozitate. Tinerețea — care nu avea nici un preț în ochii Andreei — pleda în defavoarea lui. Richard apărea într-o aureolă strălucitoare, de binefăcător al familiei Lusingnan. Înfățișarea lui era la înălțimea reputației. Semeț, de o distincție rară, falnic, sobru, personifica

bărbăţia. Maturitatea înfăţişării şi a caracterului îi sporea atracţia...

La prânzul care urmă după încheierea vânătorii, Andreea nu fu în stare să guste nimic. Situaţia în care se afla, o tulburase la culme. Simţea instinctiv tensiunea din sufletul lui Richard. Aştepta — cu încordare — un deznodământ, şi în concepţia ei, acest deznodământ trebuia să îmbrace forme violente.

După amiază, oaspeţii dormiră câteva ore, apoi asistară la reprezentaţia comediei *Mirandolina* de Carlo Goldoni. În antracte se serviră gustări copioase. La cină convivii nu mai fură în stare să onoreze cum se cuvine bunătăţile întinse pe masă. Cu burţile pline admirau melancolic mâncărurile apetisante care defilau aproape neatinse prin faţa lor. Lumea aştepta cu nerăbdare balul. Era dornică să-şi pună sângele în mişcare, să-şi activeze digestia.

Ca şi în ajun, Richard nu parveni a se înscrie pe carnetul de dans al Andreei. Ostracizarea la care era supus îl făcea să fiarbă.

A doua zi, invitaţii urmau să plece pe la casele lor. Dacă nu reuşea să îi vorbească în seara aceasta, totul era pierdut. Nunta trebuia să aibă loc la mijlocul lunii februarie. Părinţii ginerelui ceruseră acest termen scurt, având în vedere starea de război, care nu îngăduia fiului lor un concediu mai lung de treizeci de zile. Părinţii Andreei se învoiseră bucuroşi.

În seara aceasta Richard trebuia să dea marea sa lovitură. Pentru a înfrânge cerbicia fetei, nu-i rămânea decât un mijloc decisiv. Neobservat de nimeni, să se strecoare în camera ei. Şi acolo, între patru ochi, să provoace o explicaţie hotărâtoare.

Riscul era mare. Dacă era surprins asupra faptului, dădea naştere unui scandal îngrozitor. Dezonorat, hulit, izgonit, nu-i va rămâne decât să fugă din Anglia. Dar şi în acest caz îşi pregăti o scuză

plauzibilă. Dacă va fi văzut strecurându-se în camera Andreei, va spune că a intrat din greșeală, ușile mai multor apartamente — toate asemănătoare — răspunzând în același coridor. Era însă încredințat că nu va da greș. Cât privește Andreea, va reuși să o reducă la tăcere.

Servindu-i parcă planurile, Andreea se retrase mai devreme în camera ei. Abia trecuse de miezul nopții. În sala de bal se dansau menuete și contradansuri. Orchestra cânta fără întrerupere. În sălile de jos, amatorii de emoții puternici pontau pe masa verde sume impresionante. Băutorii sorbeau clondire peste clondire de alcooluri tari. Petrecerea era în toi. Cine și-ar fi închipuit că Richard Sunderland-Beauclair, respectatul prieten al gazdelor, intenționa să abuzeze de ospitalitatea care i se acorda cu atâta dragoste?

După retragerea Andreei, Richard își găsi de lucru în apartamentul său. Prin ușa întredeschisă a dormitorului, urmări forfoteala celor trei slujnice care o ajutau pe tânăra fată să se pregătească de culcare. Când ultima subretă părăsi apartamentul Andreei, topindu-se după colțul coridorului, Richard ieși din camera sa. Trebuia să ajungă la ușa fetei înainte ca aceasta să o încuie.

Norocul îl ajută de minune. Nimeni nu trecu pe coridor. Muzica de la parter ar fi acoperit orice zgomot de voci. În câțiva pași străbătu coridorul, oprindu-se la ușa fetei. Apăsă pe clanță. Spre marea lui bucurie, ușa se deschise. Fără șovăială, intră în cameră și încuie ușa pe dinăuntru.

În fața mesei de toaletă Andreea își pieptăna părul auriu ca o cascadă de beteală. Era într-un *peignoir* de voal alb. La apariția lui Richard, încremeni cu pieptenul în mână. Inima începu să-i bată cu putere. O cuprinse panica.

— Doream să-ți vorbesc, rosti el cu ușoară răgușeală în glas. De câte ori am încercat să mă

apropii de dumneata, m-ai ocolit. Trebuia totuși să mă explic. Să-ți spun ceea ce simt. De aceea am și îndrăznit să intru neanunțat la dumneata. Iartă-mi cutezanța, nu-mi rămânea altceva de făcut.

Andreea se ridică încet de pe scaun. Cu gesturi automate lăsă pieptenul pe masa de toaletă. Se întoarse cu fața spre Richard. Tremura. Lividă, își încleștă palmele de masa de toaletă.

— Pleacă, te rog. Nu se poate să mai rămâi aici. Dacă te găsește cineva? Mâine dimineață putem sta cât vrei de vorbă. Acum e prea târziu.

— Să nu lași niciodată pe mâine ceea ce poți face azi, zise el zâmbind. O ocazie mai potrivită nici că se putea. E liniște. Nu ne tulbură nimeni. Suntem singuri...

Obrazul Andreei se învăpăie ca o flacără.

— Te rog să pleci. Să ieși imediat din camera mea. Cum ți-ai permis să intri? Ești lipsit de cavalerism.

— Se poate, răspunse el cinic. În dragoste nu-mi aleg mijloacele. Toate sunt bune spre a-mi atinge scopul.

— Pretinzi că ești îndrăgostit! rosti ea.

— Da. Sunt îndrăgostit de dumneata, Andreea. Și nu voi avea liniște până nu voi ști că ai rămas definitiv a mea.

— Dar nu se poate. Știi bine că m-am logodit.

— Logodnele se pot rupe.

— La începutul lunii viitoare voi avea nunta. Mi-am dat cuvântul.

— Asemenea angajamente se pot călca.

— Dar eu nu te iubesc, rosti ea cu deznădejde.

— Nu-i nimic. Mâine ai să mă iubești. Te voi face să mă iubești.

— E monstruos...

Richard făcu câțiva pași spre ea. Privirile Andreei rătăciră prin cameră. Deodată, se repezi spre ușa

balconului, și încercă să o deschidă. În câteva salturi, Richard fu asupra ei. O înlănțui cu brațele sale puternice. Andreea se zbătu cu disperare.

— Dă-mi drumul, dacă nu vrei să strig. Să se adune toată casa.

— N-ai s-o faci, zise el cu liniște, strângând-o la piept. Dacă voi fi găsit aici, va trebui să dau explicații. În orice caz vei fi compromisă. Gândește-te bine. Ce va spune logodnicul tău, familia, prietenii, slugile? Nu vor da vina numai pe mine. Vor zice că și tu m-ai provocat... Că m-ai chemat la tine...

— E monstruos! izbucni ea într-un plâns hohotit. Lasă-mă! Pleacă! Te implor!

— Nu plec! rosti el dârz. Ești a mea. Am dreptul să rămân lângă tine. Și îmi voi disputa acest drept cu dinții. Până la ultima suflare. Înțelegi, Andreea? Ești a mea! Numai moartea ne poate despărți.

Cu puteri înzecite, o luă pe sus, purtând-o spre pat.

— Dă-mi drumul! se zbătu ea. Dă-mi drumul!

— Fără gălăgie! porunci el. Vrei să fii auzită? știi ce te așteaptă dacă vom fi descoperiți împreună. Disprețul oamenilor, rușinea.

O culcă pe pat. Andreea nu se mai împotrivi. Plângea încet, sfâșietor. Deodată, Richard încremeni. Auzi clanța mișcându-se. O dată. De două ori. Îl trecu o sudoare rece. Auzi un chicotit.

— Andreea a adormit, rosti un glas tânăr de fată.

— Cred și eu. Trebuie să fie doborâtă de emoție. Noaptea logodnei...

— S-o lăsăm să doarmă, fetelor!

— Da, da! S-o lăsăm să doarmă. Noi să mergem la dans. N-avem de ce să fim emoționate.

Zgomotul de pași se depărtă. Se pierdu treptat și zumzetul glasurilor. De la parter se auzea un cântec viol, antrenant. Richard respiră ușurat. Mâinile Andreei se încleștară în cuvertura de mătase. Ca să

nu strige, își lăsă capul de-o parte și prinse perna în dinți.

Cântecul viol continua să reverse armonii vesele în camera în care nu se mai auzeau decât respirația lor...

În cursul zilei următoare, cei mai mulți invitați părăsiră castelul. Nu mai rămaseră decât logodnicul Andreei, viitorii cuscri, câțiva inimi ai casei și, firește Richard Sunderland. Aceștia urmau să plece la Londra, abia la sfârșitul săptămânii. Până atunci aveau să profite de puțină odihnă, după agitația din primele zile.

„Odihnă" e un fel de a zice. Programul fixat de ducele de Northland era destul de încărcat. Zilnic vânători, ospețe, joc de cărți, conversație, schimb de ținute, așa cum se cuvine într-o societate britanică rafinată.

Richard gusta cu plăcere diabolică situația care se crease. Intimitatea tainică dintre el și Andreea îi prilejuia o stare de încântare vecină cu extazul. Regreta brutalitatea cu care o tratase, însă își dădea seama că nu avusese de ales. Altfel ar fi mers la o înfrângere sigură. În fiecare noapte se strecura în apartamentul Andreei, care nu îndrăznea să i se mai refuze. Secretul, păstrat cu străşnicie, îi oferea o satisfacție colosală. Pentru bietul Fitzwilliam, care își manifesta neconteniit venerația față de Andreea, simțea o compătimire condescendentă. Dacă mândrul marchiz Wensleydale ar fi știut că fiul său e păcălit într-un chip atât de josnic, desigur că ar fi plesnit de ciudă. Ar fi protestat cu vehemență, și-ar fi luat nevasta și vlăstarul consternat, și ar fi plecat trântind ușile.

Richard se simțea atotputernic. În mâna lui ținea destinul familiilor Northland, Lusignan și Wensleydale. Un cuvânt din partea sa și armonia s-ar

nărui ca un castel de nisip. Scandalul i-ar împroșca pe toți acești înalți lorzi. Fiul meșterului de cuțite și nepotul piratului, al unui marchiz aventurier și al unei femei de moravuri ușoare, dicta azi legea sa mai-marilor de ieri.

Câteodată, această omnipotență îl înspăimânta. Succesul era prea mare, prea categoric, spre a dura la infinit. Poate că într-o zi va începe declinul. Până atunci voia să profite din plin de avantajele pe care i le ofereau bogăția, puterea. Azi evolua pe muche de cuțit. Acesta era adevărul. O dată și o dată, situația actuală trebuia lămurită. Clarificarea era cu atât mai imperioasă, cu cât nu-i mai despărțea decât două săptămâni de nunta Andreei. Două săptămâni în care trebuia să găsească o ieșire. Știa că această ieșire va răni suflete, va umili, va strivi mândrii și va stârni mânii clocotitoare. Aștepta cu teamă deznodământul. Dar acesta era inevitabil. La Andreea nu putea renunța.

Dragostea lui creștea. Devenea tot mai despotică, acoperind, mistuind totul. Străvechii adoratori ai soarelui nu își divinzau idolul cu mai mult sârg decât își diviniza Richard iubita. Cucerirea bogăției — odinioară scopul unic al vieții lui — era subordonată acum dragostei pe care o purta Andreei. Îl indispunea pasivitatea totală cu care ea îi accepta îmbrățișările.

În zori, după ce părăsea pe furiș camera Andreei, rămânea ore întregi în fața oglinzii din dormitorul său. Se privea atent. Își examina critic ridurile născânde din colțul ochilor, firele argintii care îi încolțeau tot mai dese în părul blond. Câțiva tineri arbitri ai eleganței porniseră o campanie furibundă împotriva perucii pudrate. „La o parte cu părul argintat! spuneau ei. Jos bătrânețea! Să ridicăm tinerețea la locul care i se cuvine. Părul negru e semnul tinereții. Trăiască părul negru!“ Moda

aceasta, hulită la început, câștiga adepți. Fără peruci, tinerii păreau mai tineri, și bătrânii mai bătrâni. Richard se întreba cu îngrijorare: se număra oare printre bătrâni? La treizeci și nouă de ani era încă tânăr! Câți tineri puteau egala realizările lui? Muncile lui Hercule erau fleacuri în raport cu înfăptuirile sale. Era deci tânăr. În cel mai rău caz se putea spune că pășise pragul maturității. Dar până la bătrânețe mai avea mult. Foarte mult.

Câteodată îl încolțea descurajarea. Între el și Andreea era o diferență de douăzeci și trei de ani. O generație. Era mult și totuși puțin. Se simțea mai tânăr, mai puternic, mai plin de sevă decât la douăzeci de ani. De când o cunoscuse pe Andreea savura plăcerea de a trăi. Până atunci adunase ca un automat bani peste bani. Pentru cine? Pentru o nevastă nebună. Pentru niște copii față de care se simțea străin. Averea lui de azi ar fi îndestulat pentru restul vieții zece mii de familii. Pentru ai săi adunase destul... Avea și el dreptul să își trăiască viața, să iubească, să se bucure de soare.

În penultima zi a șederii lor la Hardwicke Castle, ducele de Northland, în calitate de șef al familiei, vesti convivilor adunați la cină, că în urma discuțiilor purtate cu părinții Andreei și ai locotenentului Fitzwilliam, fixase data nunții la zece februarie. Ceremonia nupțială va avea loc la castelul Wardsworth din Gloucestershire, reședința de familie a marchizilor Wensleydale.

În noaptea aceea, Richard rămase până la răsăritul soarelui în camera Andreei.

— Nunta aceasta nu trebuie să se facă! Înțelegi? Nunta aceasta nu trebuie să se facă! îi repeta el. Mă voi împotrivi cu îndârjire. Dar aceasta nu este deajuns. Trebuie să te împotrivești și tu. Ai s-o faci? Spune! Ai s-o faci?

— Mă voi împotrivi, șopti ea cu oboseală.

— Juri?

— Jur.

— Sunt gata să merg până-n pânzele albe spre a împiedica această căsătorie monstruoasă.

— Știu că ești în stare de orice.

În sinea lui Richard exulta. Reușise să o facă a-și da seama cât era de hotărât. O acoperi iarăși cu sărutări.

— Te iubesc, Andreea. Te iubesc ca un nebun. Nu îngădui nimănui să mi te ia. Voi ucide pe cel care va încerca să-mi stea în cale... Te iubesc! Auzi? Te iubesc!

Din nou o curpinse în brațe.

Și în clipa accea se petrecu minunea.

Pentru prima oară buzele ei răspunseră la sărutările lui. Pentru prima oară gura ei șopti cu înfringurare:

— Te iubesc și, eu Richard! Te iubesc!

În fața lui se deschise cerul și pământul.

Sosi și ziua nunții.

Până în ultimul moment Richard sperase că Patricia și soțul ei vor asculta rugămințile stăruitoare ale Andreei și vor rupe logodna.

Patricia fusese intransigentă. Simțind parcă primejdia, nu numai că nu acceptase acest lucru, dar refuzase să acorde vreo amânare. Ca de obicei, ducele de Lusignan nu-i ieșea din cuvânt. Era încântat că Patricia îl scutea să ia hotărâri importante. Simpatiza cu fiica lui, însă nu îndrăznea să se împotrivească nevestei sale. Patricia găsise un puternic aliat în tatăl ei, care susținea cu senilă încăpățânare că trebuie să-și respecte cuvântul.

La Londra, Richard o revăzuse de mai multe ori pe Andreea. Desele lui vizite la Northland House nu dădeau de bănuit. Nu era cel mai iubit prieten al casei? Nu o salvase de la ghilotină pe Patricia?

Bătrânele ei mătuși îl priveau cu ochi umeziți de recunoștință. Richard Sunderland era mai mult decât un om. Era un sfânt.

Andreea îl ținea în curent cu mersul lucrurilor. Când Richard simți că evenimentele iau o întorsătură potrivnică intereselor lui, hotărî să treacă la fapte.

În preziua nunții avu un îndelungat conciliabul cu Challais, prietenul și omul său de încredere. Iar în dimineața zilei de 10 februarie se prezentă la Wardsworth Castle. Cei mai mulți oaspeți sosiseră de cu seară. Ceremonia religioasă era fixată pentru ora șase după amiază. La cinci și jumătate invitații se adunară în marele hol al castelului. De aci și până la capelă erau aliniați într-un dublu front, camarazii de arme ai mirelui, în mare ținută și cu sabia la umăr. La ieșirea tinerilor căsătoriți din capelă, ofițerii aveau să ridice săbiile, alcătuind o boltă de oțel, pe sub care urma să se scurgă cortegiul.

Emoționat, George Fitzwilliam își aștepta mireasa, aruncând priviri nerăbdătoare în susul scării pe care trebuia să apară Andreea la brațul tatălui ei. Marchizul de Wensleydale stătea mândru în stânga fiului său, căruia îi șoptea cuvinte de îmbărbătare. Patricia, ducesa de Northland și marchiza de Wensleydale, se aflau în mijlocul unui grup de figuri simandicoase, printre care se remarcau câțiva membri ai guvernului, în frunte cu premierul William Pitt. Ducele de Northland stătea într-un jilț, încadrat de lordul Eastleigh și de nepoții săi Raymond și Camelia.

Patricia era copleșită de emoție. Căută din ochi pe Richard dar nu-l descoperi în mulțimea invitaților. Îi părea rău că nu-l avea lângă ea. Alături de el s-ar fi simțit deplin mulțumită.

Lumea vorbea în șoaptă, adăstând începerea ceremoniei. Un orologiu bătu undeva șase lovituri

grave de clopot, acoperind murmurul vocilor. Trecură cinci minute. Încă cinci și încă cinci...

După o jumătate de oră, oaspeții începură să-și arunce priviri nerăbdătoare. Ginerele nu-și mai găsea locul. Deși nu era cald, își tampona mereu cu batista fruntea asudată.

„Andreea se întrece cu firea, reflectă Patricia. Exagerează cu toaleta..."

Marchizul de Wensleydale era contrariat. Îi plăcea punctualitatea. Obicei contractat în armată, din cadrele căreia făcuse până de curând parte.

Marchiza își mușcă nervos buzele. Viitoarea-i noră depășea măsura. Această întârziere echivala cu o nesocotire a tradițiilor și demnității familiei mirelui. Eastleigh era visător și sibilin ca de obicei. Ducele de Northland adormise în jilțul său. Un sforăit mai accentuat îl făcu pe nepot să-l împingă ușor cu cotul. Ducele se trezi, totuși, apoi în tăcerea grea rosti foarte *mal à propos:*

— Ce? Ce s-a întâmplat? S-a terminat serviciul religios? Atunci să trecem la masă.

După ce se scurseră patruzeci de minute, așteptarea deveni intolerabilă. Lumea începu să se frământe. Majordomul apăru în capul scării. Deși se străduia să pară liniștit, se vedea că e ros de o mare tulburare. Coborî treptele fără să se grăbească și se apropie de Patricia.

— Înălțimea sa ducele de Lusignan vă roagă să poftiți până sus.

Patricia aruncă o privire nedumerită marchizei Wensleydale, cerându-i tacit încuviințarea să se retragă. Aceasta înclină înțepat din cap.

— Andreea ar face bine să se grăbească, spuse ea cu iritare.

— Desigur, desigur, zise Patricia, pornind pe scări în sus.

Manevra stârni felurite comentarii.

Peste alte zece minute Patricia, însoţită de ducele de Lusignan apăru pe scară. Coborî grăbită treptele şi urmată de soţul ei se apropie de marchiza de Wensleydale. Patricia era statuia vie a consternării. Şopti câteva cuvinte marchizei, care se înnegri la faţă. Aceasta făcu semn soţului şi fiului ei să se apropie. Comunicarea ei avu acelaşi efect şi asupra celor doi bărbaţi.

„E ceva putred în Danemarca“, îşi zise primul ministru, care urmărea cu coada ochiului această agitaţie, în timp ce stătea impasibil de vorbă cu doi membri ai cabinetului. Nu îşi încheie bine deapănul gândului, că marchiza — în calitatea ei de gazdă — ridică mâna, solicitând liniştea.

— Dragi prieteni, o veste neplăcută. Scumpei noastre mirese i s-a făcut rău. Suntem nevoiţi a amâna cu o oră sau două ceremonia nunţii. Până atunci vă poftesc la bufet.

Apoi se întoarse spre muzicanţii instalaţi într-o nişă.

— Să cânte orchestra!

Vestea primită de marchiză era uluitoare. După ce subretele îmbrăcaseră pe Andreea cu rochia albă de mireasă, în prezenţa domnişoarelor de onoare, aceasta ceruse favoarea de a rămâne câteva minute singură, cu gândurile ei. Dorinţa era ciudată, dar nu extraordinară. Multe fete solicitau câteva momente de singurătate, înainte de a se prezenta în faţa altarului.

Subretele şi domnişoarele de onoare se retrăseseră în anticamera în care ducele de Lusignan îşi aştepta de un sfert de oră fiica, spre a o conduce în faţa preotului. După vreo douăzeci de minute, o domnişoară de onoare, impacientată, ciocănise în uşă; neprimind nici un răspuns, se sfătuise cu prietenele ei, apoi deschise curioasă uşa dormitorului. Camera era goală.

Uimite, fetele, la care se adăugă și ducele de Lusignan, răscoliră întreg etajul, fără nici un rezultat. Abia după ce coborâră pe o scară de serviciu până la bucătărie, aflară de la un ajutor de bucătar că o domnișoară în rochie albă, peste care aruncase o haină de blană, coborâse cu un sfert de oră mai înainte, ieșind în curtea de serviciu. Ajutorul de bucătar auzise zgomotul unei trăsuri, dar nu-i dăduse importanță.

Rudele mirelui și ale miresei înghițiră cu noduri pilula amară a adevărului. Era limpede că Andreea fusese răpită. Fără voia ei, desigur. Ar fi prea umilitor pentru vanitatea ginerelui să se presupună că fugise de bunăvoie.

În vreme ce invitații se desfătau la bufet, pregătindu-se să facă mare haz pe seama gazdelor și a virtuții miresei, George Fitzwilliam, însoțit de câțiva camarazi, cărora le împărtășise taina, se avântă pe urmele trăsurii misterioase.

— Exact ca în romane! șopti excitată o matroană opulentă la urechea unei prietene.

Vestea nu putuse fi tăinuită. În primul rând o aflase personalul de serviciu al castelului. De la oficiu știrea trecuse sus. În mai puțin de o jumătate de oră toată lumea află adevărul.

Dar puterea ipocriziei și a convenienţelor era mare. Toți fuseseră puși la curent, dar se prefăceau a nu ști nimic. Câte o aluzie fină, ori câte o glumă cu vag subînțeles constituiau singura libertate pe care și-o îngăduiau pentru moment acești rafinați oameni de lume. Comentariile veninoase, batjocura, forfecarea vor urma mai târziu. Atunci, cale liberă clevetirilor. Lumea va avea ce discuta câteva săptămâni de-a rândul. Cu timpul interesul se va toci. Noi evenimente și noi scandaluri vor distrage atenția opiniei publice...

Informațiile suplimentare căpătate de la câțiva servitori mai limbuți îngăduiră să se facă lumină asupra acestei dispariții.

La șase fără un sfert, trăsura cenușie a marchizului de Beauclair trăsese în fața uneia din intrările de serviciu ale castelului. La aproximativ șase și zece, portarul o văzuse ieșind în galop pe drumul ce ducea la Worcester, adică într-o direcție opusă Londrei. Tot spre Worcester pornise și George Fitzwilliam împreună cu prietenii săi.

Încă de dimineață începuse să cadă lapovița, transformând drumurile în făgașuri noroioase, în care caii se afundau până la genunchi. Trăsura avea un avans de o oră asupra urmăritorilor. Dar aceștia sperau să o ajungă în curând. Cu noroaiele acelea nu putea să meargă departe.

Amestecul direct al lui Richard în această afacere consternă pe toată lumea. În primul moment Patricia nu-și crezu auzului. Abia atunci își aminti de vehemența cu care Richard pledase împotriva căsătoriei. Dacă ar fi fost mai perspicace, și-ar fi dat sema că stăruințele lui erau suspecte. Dar cum să-și închipuie că fostul ei iubit își mutase preferințele asupra Andreei? După mamă, fiica!

Lusignan rămase trăsnit.

— Dacă era îndrăgostit de Andreea, de ce nu mi-a spus-o din capul locului? I-aș fi dat-o bucuros de nevastă, declară el Patriciei.

— Zăpăcitule, îl repezi ea, nu știi că e însurat?

— Ei și? Putea să divorțeze.

Ducele era înzestrat cu spirit practic. Formula îi părea realizabilă.

— Nu poate divorța, îi explică Patricia exasperată Ophelia Sunderland e nebună.

Lusignan clătină îndărătnic din cap.

— Cu bunăvoință s-ar fi găsit o soluție. Mai sunt și alte posibilități. N-ar fi exclus ca Richard să fie de

bună credință. A răpit-o, poate, spre a o scăpa de această căsătorie, care devenise odioasă Andreei.

— Naiv mai ești! exclamă Patricia.

Cunoștea prea bine temperamentul lui Richard, dar nu putea vorbi mai mult fără să își dezvăluie propriile taine.

Eastleigh rosti calm:

— De ce vă mirați? Era în firea lui Richard să protesteze astfel. Noi am fost imprudenți, căci îi cunoșteam lipsa de scrupule, spuse el aruncând o privire semnificativă Patriciei.

Când află de fuga Andreei, ducele de Northland bătu voios din palme.

— Minunat, minunat! Va să zică a și plecat în călătorie de nuntă. Dar când dracu s-a oficiat căsătoria? Of, pârdalnica aceasta de memorie nu mă mai ajută de loc. Apoi elegiac: Ce încântătoare a fost călătoria mea de nuntă cu maică-ta, se adresă el Patriciei. Am cutreierat Europa. Paris, Berlin, Viena, Sfântul Petesburg! Eh, ce vremuri admirabile!

— Am fost la Roma, rosti sec ducesa de Northland. Ai uitat. Dar ce importanță are acum? Se întoarse spre Patricia. Nepoată-sa bate drumurile Angliei în tovărășia unui om însurat, iar el se gândește la călătoria lui de nuntă.

Enervată, începu să-și facă vânt cu batista.

— Cine s-ar fi așteptat la așa ceva din partea lui Richard!

Marchiza de Wensleydale fu cea mai tăioasă:

— Marchizul de Beauclair era prietenul dumneavoastră, dacă nu mă înșel. Strașnic l-ați mai ales. Bine cel puțin că fiul meu nu a apucat să se însoare. Mi-ar fi displăcut un triunghi conjugal.

Membrii familiei Northland înghițiră afrontul fără să crâcnească.

— În familia noastră, continuă gazdă, nu s-a pomenit așa ceva. Marchizii de Wensleydale au fost pildă de înțelepciune și morală.

— Da, da! Wensleydale, ce băiat de viață! interveni tam-nisam din colțul său ducele de Northland. Când venea la Londra nu-i ajungeau toate dansatoarele din baletul operei...

— Cine? Soțul meu? exclamă marchiza sufocată de indignare.

— Vai, nu, marchiză, spuse Northland deșteptat parcă dintr-un vis. Tatăl soțului dumitale! Bătrânul Wensleydale! Wensleydale fiul nu se ducea decât din an în an la stabilimentul Carolinei Winston. Când venea la câte o sesiune a Camerei Lorzilor. Încolo... cumințenia personificată.

Pentru prima oară bătrânul Northland făcuse o gafă, care nu supără pe nici un membru al familiei sale.

Aproape de Tewkesbury, George Fitzwilliam și însoțitorii săi ajunseră din urmă trăsura cenușie. Locotenentul de grenadieri dădu pinteni calului, întețindu-i galopul. Doi ofițeri depășiră atelajul, agățându-se de hățuri. Caii înfrânați fără veste, cabrară gata să rupă hamurile, apoi se opriră. Din mers, Fitzwilliam deschise portiera trăsurii. Scăpă o înjurătură. Înăuntru nu era nimeni.

Richard pusese perfect la punct amănuntele acestei pseudorăpiri. Fiindcă era sigur că va fi urmărit, organizase din timp o rețea menită să deruteze pe urmăritori. După ce părăsise împreună cu Andreea castelul Wardsworth, o luase spre Worcester spre a da impresia că intenționează să fugă spre nord. Scoția sau Liverpool. Dar la Cleeve, localitate situată la jumătatea drumului dintre Gloucester și Tewkesbury, îl aștepta o berlină, în care trecu împreună cu Andreea, lăsând trăsura cenușie să-și continue drumul spre Tewkesbury. Berlina porni spre Cheltenham. Datorită stratagemei, urmăritorii avântați pe o pistă falsă, aveau să piardă la sigur o

oră sau două. Repetă manevra la Shipton. Berlina goală, a cărei trecere avea să fie eventual semnalată, se îndreptă spre Londra, în vreme ce el se lansa spre Banbury și Buckingham, cu scopul de a traversa Anglia spre răsărit, până la Yarmouth, unde îl aștepta o navă pentru Europa.

Călători toată noaptea. La Buckingham îl adăsta Challais în fruntea unei escorte de oameni bine înarmați. Prin Northampton, Bedford și Cambridge, se înscriseră pe drumul ce ducea la Yarmouth.

Această călătorie drăcească, fără oprire, continuă până la Wymondham, unde făcură totuși un popas. Emoționată, istovită, Andreea leșinase în trăsură, spre disperarea lui Richard, care hotărâse, cu orice risc, această haltă după douăzeci și patru de ore de drum neîntrerupt. Lapovița încetase. Avură norocul să găsească un han curat, cu camere libere, mâncăruri gustoase și vinuri excelente. Hangiul, impresionat de echipajul princiar al lui Sunderland și de escorta numeroasă, se grăbi să-i pună la dispoziție tot ce avea mai bun. Richard lăsă pe Andreea să se odihnească în cea mai arătoasă cameră de oaspeți, în care hangiul făcu un foc zdravăn. Împreună cu Challais, rămase să vegheze în sala de jos. Fiindcă slujitorii din escortă erau doborâți de oboseală, le permise a se odihni pe rând. După miezul nopții, hangiul, nevastă-sa, feciorii și servitorii lui, plecară la culcare.

— *Monsieur*, socotesc că nu mai avem motive a ne teme, zise Challais, în vreme ce sorbea o cană de vin fiert, care-l încălzea plăcut. La prânz vom fi la Yarmouth.

— Primejdia încă nu e înlăturată, dragul meu, spuse Richard.

— E cu neputință să ne mai dea de urmă. Nici Dick Turpin n-ar fi încurcat mai abil pistele.

— Challais, mi-ai fost de un ajutor neprețuit.

— E atât de puțin față de tot ce ați făcut pentru mine, *Monsieur.* Nu va fi greu să părăsiți Anglia. Dar... mai târziu...

— Știu, Challais. Te gândești la urmări.

Richard aruncă o privire spre tavan, ca și când ar fi încercat să străpungă cu privirile obstacolele materiale care îl despărțeau de camera Andreei.

— Și pe mine m-a frământat multă vreme această chestiune. Știam că mă îmbarc într-o aventură cu urmări și riscuri imprevizibile. Dar nu aveam alternativă. Am înfruntat totul. Scrupulele de conștiință, teama de opinia publică... Ce vrei, fiecare om face o nebunie în viață. Unii la tinerețe. Alții mai târziu. Nu era să fiu eu o excepție.

— Existența ar fi monotonă, *Monsieur,* dacă nu i-ar da savoare peripețiile.

Richard își coborî privirile asupra focului din vatră.

— Îmi pare ciudat, Challais, că tocmai eu am ajuns să fac nebunii. Mă socoteam un om superior, echilibrat. Am riscat însă totul, absolut totul, pentru ochii unei femei.

— Nu vă condamn, *Monsieur.* Din pricina Elenei a pierit Troia.

— Totuși la vârsta mea, escapadele acestea sunt oarecum ridicole.

— Vârstă? Uitați că la șaptezeci de ani mareșalul de Richelieu avea nenumărate aventuri amoroase.

— Depinde de temperament.

— Nici temperamentul dumneavoastră nu e tocmai nordic, *Monsieur.*

— Poate să ai dreptate. Sunt nepotul unei franțuzoaice cu sânge foarte fierbinte. Zâmbi. Un singur lucru este cert, reluă el. Andreea m-a făcut fericit. Dragostea ei m-a umanizat. Nu știu dacă mă înțelegi, Challais! Grație ei sunt alt om. Văd lucrurile altfel. Am mai multă înțelegere. Gust viața. Nu mai

privesc totul prin prisma banului... Ssst!... Ascultă!... Cântă cocoșii!

— Peste două ore se va crăpa de ziuă, zise Challais consultându-și ceasul.

— Nu ar fi înțelept să pornim iarăși la drum?

— Nu cred că are rost să vă grăbiți.

Richard se ridică de pe scaun.

— E mai bine să plecăm. Mă duc sus să o trezesc pe Andreea. Simt primejdia în aer. Cred că iubirea aceasta mi-a ascuțit simțurile.

Richard se simțea înclinat spre confidențe. Înainte vreme s-ar fi stăpânit cu ușurință.

— Mă ierți, Challais.

Porni să urce fără zgomot treptele. Se ferea parcă să o trezească brusc pe Andreea.

În sala cea mare se făcuse frig. Focul se stinsese în vatră. Tăciuni răzleți, culcați în patul lor de cenușă, aruncau o lumină roșiatică. Cei doi slujitori, cărora le venise rândul la veghe, stăteau tăcuți și somnoroși lângă cămin.

Richard străbătu tiptil coridorul luminat slab de un opaiț, și se opri în dreptul camerei în care se odihnea Andreea. Împinse încet ușa. Când o văzu dormind, cu părul răvășit pe pernă, cu chipul senin, aurit de flacăra lămpii de perete, cu mâna dreaptă deschisă, ridicată deasupra capului, parcă într-un gest de apărare, simți că se topește de duioșie. Nu îndrăzni să o trezească. Ieși tot în vârful picioarelor și închise fără zgomot ușa. Își va lăsa iubita să doarmă până în zori. Era atât de plăpândă. Oboseala o istovise. Nu voia s-o omoare.

Deodată se opri. În fața hanului nechezase un cal. Auzi apoi zgomot de copite, bocănit de pași pe pietriș și bubuituri în ușa de la intrare. Richard se încordă gata de luptă. Îi fierbea sângele în vine. Pentru Andreea ar fi fost în stare să se încaiere cu

Dumnezeu. În câteva salturi ajunse în capul scării. Coborî câte trei trepte deodată.

Challais se afla la pândă în dreptul ușii zăvorâte. Cei doi slujitori îl încadrau cu câte două pistoale în mâini.

— Dacă sunt „amicii" noștri, spuse Challais, urcați-vă sus, luați-o degrabă pe *Mademoiselle* de Valois și coborâți pe scara de serviciu. Trăsura vă așteaptă cu caii gata înhămați. Lăsați-mi patru servitori. Ceilalți să meargă cu dumneavoastră.

— Nu te las singur.

— Mă descur eu, nu-mi purtați de grijă. Vreți să compromiteți totul printr-un gest de cavalerism care nu-și are rostul? Gândiți-vă la *Mademoiselle* de Valois!

— Ai dreptate.

— Acum deschid, zise Challais să-i identific pe vizitatori. Va să zică, ne-am înțeles?

— Perfect! Dă-le drumul, să văd cine sunt!

Challais desfăcu zăvoarele și deschise brusc ușa.

În prag apăru Fitzwilliam, acoperit cu o crustă de noroi. Fața-i pământie era trasă de oboseală. Furia îi injectase ochii. În mâna dreaptă ținea sabia scoasă din teacă. Sub mantaua întredeschisă se vedea uniforma de ofițer de gardă. În urma lui se îmbulzeau câțiva bărbați, acoperiți în așa hal de gold, încât nu mai erau de recunoscut.

— Te-am prins, Sunderland! strigă ofițerul, când dădu cu ochii de Richard, care stătea pe prima treaptă a scării.

Acesta înclină din cap spre Challais.

— El e!

— În regulă, râse Challais, tăind drumul lui Fitzwilliam, care se avântase asupra lui Richard. Ehe mai încet, tinere! Nu se vorbește pe tonul acesta unui gentilom!

— Nu îți vorbesc dumitale! La o parte!

— Îmi dați ordine? zise Challais, încruntând teatral din sprâncene. Nu sunt deprins să primesc porunci.

— Ce te amesteci, Mister, în treburile altora? Sunt locotenentul Fitzwilliam din Regimentul Grenadierilor de Gardă. Ți-ajunge? Și acum nu mai îmi sta în drum! Nu vreau să-mi scape individul de colo.

Challais își scoase brusc sabia.

— Înapoi! tună el spre stupefacția ofițerului.

— Ce-ai înnebunit? strigă Fitzwilliam.

— Înapoi! repetă Challais, punându-se în gardă. Pretinzi că ești ofițer...

— Sigur că sunt ofițer.

— Minți! Ești un brigand! Te dai drept ofițer de gardă. Pe el, băieți! strigă slujitorilor.

Atacul fu atât de neașteptat, încât Fitzwilliam făcu doi pași înapoi.

— Dacă îmi scapă ticălosul din cauza dumitale, te ucid ca pe un câine, urlă el turbat.

Însoțitorii săi, uluiți de această întorsătură, scoaseră săbiile din teacă.

— Nu trageți decât la ordinul meu! spuse repede Challais servitorilor. Dați alarma! Hoții! Săriți! Briganzii au atacat hanul! Săriți! Tâlharii! strigă el, ținând piept lui Fitzwilliam și însoțitorilor acestuia.

Deși avea de-a face cu șase adversari, se simțea stăpân pe situație. Fitzwilliam și camarazii săi erau istoviți de drum, mâinile le amorțiseră de frig, mișcările lor erau dezordonate. Dacă și-ar fi pus mintea cu ei, Challais i-ar fi lichidat pe rând, în câteva minute.

Răcnetele lui, clinchetul săbiilor care se ciocneau scoțând scântei, înjurăturile locotenentului, strigătele servitorilor lui Challais, care puseseră mâna pe scaune și le aruncau în grămadă, sculară în picioare tot hanul.

Cu ochii cârpiți de somn, hangiul apăru pe jumătate îmbrăcat. Ținea în mâini două pistoale. Era urmat de cei patru fii ai săi, flăcăi vânjoși, gata să se ia la trântă cu munții, și de oamenii de serviciu, înarmați care cu ce găsise. Pistoale, bâte, săbii, cuțite de bucătărie, vătraie.

Lupta se încinse crâncenă. Săbiile rotite prin aer șuierau ca șerpii, bâtele izbeau la nimereală, rupând coaste, spărgând capete, pistoalele scuipau foc și fum, îmbâcsind atmosfera, vătraiele mânuite cu sete făceau să zboare spadele din mâinile combatanților, taburetele repezite ca niște proiectile răreau rândurile luptătorilor. Se auzeau gemete, strigăte de durere, icniri, înjurături. Camarazii lui Fitzwilliam, susținuți de câțiva servitori din serviciul marchizului de Wensleydale, începeau să cedeze în fața atacului impetuos al forțelor reunite de sub comanda lui Challais și a hangiului.

Locotenentul Gordon, din același escadron cu Fitzwilliam, căzu cu țeasta spartă de o bâtă. Hangiul se alese cu două degete tăiate, iar fiul său mai mare cu umărul străpuns de sabia logodnicului ultragiat. Challais crestă în două locuri obrazul lui Fitzwilliam. Unul din servitorii acestuia începu să urle, acoperindu-și cu mâinile fața arsă și ciopârțită de explozia țevii unui pistol.

Bătălia nu durǎ mult. Oamenii lui Fitzwilliam fură nevoiți să cedeze în fața superiorității numerice a adversarilor, care se bucurau și de marele avantaj de a fi odihniți. Înfrânți, dezarmați, umiliți, fură împinși ca o turmă, într-o cameră cu ferestre zăbrelite și cu o ușă grea, ferecată, pe care hangiul o încuie de două ori. Un om al său plecă de grabă să anunțe pe reprezentanții ordinii publice. Captura era interesantă. Nu afirmase oare *Monsieur* de Challais că recunoscuse în șeful bandei pe un periculos brigand?

O dată cu zorile sosi la han Benjamin Luke, bătrânul *constable* al târgului, însoțit de patru gardieni de noapte care constituiau totalitatea forțelor polițienești din localitate. Cu aer important, Luke supuse la un interogator strâns pe fiecare prizonier în parte.

— Să se termine o dată mascarada aceasta, strigă exasperat Fitzwilliam, când îi veni rândul să răspundă la întrebări. Mă rețineți aici ca pe un răufăcător, în vreme ce un ticălos îmi răpește logodnica. În loc să puneți mâna pe el, mă arestați pe mine. Culmea bătăii de joc!

— Mai încet, băiatule, îl întrerupse Luke cu demnitate. Ce te rățoiești așa? Uiți cu cine ai de-a face?

— Am de-a face cu un îngust la minte.

Fitzwilliam ridică mâinile către cer, într-o implorare plină de batjocură la adresa păzitorului ordinii publice.

— Doamne-Dumnezeule, cum îi lași pe neisprăviții ăștia să pună stavilă justiției, dând apă la moară tuturor nelegiuiților.

Se întoarse iarăși către *constable*.

— Nu înțelegi, omule, că te faci unealta unor tâlhari? Uită-te la uniforma mea! Sunt ofițer în armata Maiestății Sale.

— Cine-mi garantează că uniforma pe care o porți nu e de furat? strigă Benjamin Luke. Am mai văzut eu lupi în piele de oaie.

Fitzwilliam se înverzi de furie.

— Uniforma mea de furat?! Am să te fac să-ți muști pumnii pentru insulta aceasta.

— Nu mai spune! Află că m-ai băgat în sperieți. Acest *gentleman*, rosti el grav, arătându-l pe Challais, declară că ești brigand, că ai atacat în miez de noapte hanul. E adevărat sau nu?

— Am venit să-mi eliberez logodnica.

— Poveștil!

Fitzwilliam își încleștă pumnii.

— Și mă rog, pe dumnealui de ce îl crezi?

— Fiindcă actele Înălțimii Sale sunt în perfectă regulă. Mi le-a arătat. Dumneata ai vreo dovadă că ești ofițer? Ori vreun martor?

— Camarazii mei de regiment. Căpitanul Stewart, căpitanul Granger, locotenentul Gordon și locotenentul Boswell. În plus, cei opt servitori ai mei, pe care îi țineți închiși fără nici un temei. Întrebați-i pe ei cine sunt.

— Grozavi martori. Unul și unul. Toți îți sunt tovarăși de bandă, interveni hangiul cu ură. Eu sunt martor, Mr. Luke. Ei, băieții și servitorii mei. Acești derbedei au năvălit în puterea nopții, spărgând ușa hanului și încercând să-mi asasineze clienții. Pe mine m-au betegit de două degete; pe fiul meu mai mare l-au străpuns cu sabia. Mi-au rănit și doi servitori. Ce alte probe vă mai trebuie? La închisoare cu ei, Mr. Luke! Eu fac reclamație. Atac armat împotriva hanului. O să mă bucur strașnic când i-oi vedea în ștreang, unul lângă altul, pe toți acești ofițeri de contrabandă.

Mr. Luke găsi că vorbele hangiului erau pline de înțelepciune. Judecătorul va dezlega mai bine decât oricine această afacere spălându-l pe el de orice răspundere.

— La închisoare cu indivizii ăștia! se întoarse Luke spre cei patru gardieni de noapte, care se priviră cu teamă.

— Vă dau și eu o mână de ajutor, se oferi hangiul. Eu și toți oamenii mei. Nu de alta, dar să nu vă scape de sub escortă.

Challais se adresă curtenitor bătrânului *constabel*:

— Pot să-mi văd de drum, Mister? La ora prânzului trebuie să fiu la Yarmouth. Socot că

prezența mea nu mai este necesară. Aveți destui martori, zise el, arătându-l pe hangiu și pe toți ai săi.

— Puteți pleca, Sir, hotărî Luke. De nărăviții ăștia am eu grijă. Azi după-amiază vor avea de-a face cu judecătorul.

Challais salută cu franțuzească eleganță, apoi porunci slujitorilor să pună șaua pe cai.

Era încântat, căci își făcuse cu prisosință datoria. Dăduse timp lui Richard să ajungă nestingherit la Yarmouth. Își plătise în sfârșit datoria de recunoștință.

Capitolul nouă

La Veneția, pe Canale Grande, nu departe de podul Rialto, se înălța un palat de marmură trandafirie cu sculpturi aurite. Apa verzuie scaldă câteva trepte de marmură roșie, deasupra cărora se ridică un portic cu șapte arcade, cu ogive rotunjite, susținute de o colonadă suplă, împodobită cu dantelării în piatră. Cele două etaje sunt înfrumusețate de galerii spațioase, cu balustre în partea de jos și rosacee ramificate sus. Galeria primului etaj este masivă, deoarece suține greutatea etajului al doilea, a cărui galerie e mai zveltă, mai aeriană. Edificiul are o cornișe cu mici console, încoronate cu creneluri de marmură. Ornamente prețioase, de un gust ales, echilibrat, sunt distribuite pe întreaga fațadă.

În curtea interioară, înconjurată de colonade înalte, armonizate cu restul ansamblului, se zărește un puț de marmură de Verona, sculptat de Bartolomeo Bono, către începutul secolului al XV-lea. Ghizdurile au forma unui capitel împodobit cu flori și figuri legendare.

În această casă, clădită parcă spre a servi de lăcaș zeilor, își găsiseră refugiul Richard și Andreea. După o rapidă călătorie de la Nord spre Sud, prin ciupercăria de state și stătulețe germane, terorizate de ofensiva victorioasă a trupelor revoluționare franceze, cortegiul lui Richard, alcătuit din patru trăsuri și două furgoane pentru bagaje, ajunsese în orașul lagunelor.

Aci hotărâse Sunderland să se oprească. Ar fi putut cere azil în Prusia sau în Austria. Aceste două state erau însă aliate Angliei. Și Richard se temuse a nu fi extrădat, în cazul că autoritățile britanice ar fi cerut-o. Veneția era neutră. Tocmai această poziție a Republicii Serenissime îi asigura lui o relativă impunitate. Autoritățile venețiene, care prețuiau pe turiștii cu parale, n-aveau nici un interes să facă neajunsuri unui om a cărui bogăție lăsa în umbră cele mai fantastice povestiri ale lui Marco Polo.

Richard și Andreea sosiseră la Veneția în plin carnaval. Când văzuse canalele, piețele, străduțele, inundate de un furnicar vesel de măști, de toate formele și culorile, Andreea se crezuse într-o lume de basm. După emoțiile și oboselile călătoriei, atmosfera aceasta de necurmată petrecere era balsam pentru nervii ei greu încercați.

Spectacolul era pitoresc, pestriț. Bătăi de flori, jocuri de artificii, confetii, drapele, ghirlande de verdeață și lampioane, covoare la ferestre și pe balcoane, teatre în aer liber, platforme pe care șarlatanii își lăudau panaceul, ori pe care saltimbancii își prezentau minunățiile. Tigri domesticiți, uriași cu un ochi în frunte, femei cu barbă, halterofili, purici dresați, dansatori pe sârmă, crocodili și elefanți minune, clovni, caruseluri de cai arabi, cortegii grotești. Mulțimea pestriță, voioasă, dezlănțuită, arbora cele mai extraordinare travestiuri. Satiri cu cornițe, bărbi ascuțite și copite lucioase, regi de bâlci

cu sceptre de carton și suită de curteni împodobiți cu pene și tatuați ca sălbaticii din Lumea Nouă, turci cu turbane umflate ca niște baloane, odalisce și colombine, nasuri false, dervişi, cape de mătase, arlechini, draci negri ca smoala, îngerași cu aripioare, tarabe cu jucării, precupețe cu răcoritoare, curtezane travestite în călugărițe și călugărițe travestite în femei de moravuri ușoare. *Pantalone*, regele carnavalului, cu bărbie uriașă și vestă roșie-foc, *mattacino* îmbrăcat în alb, cu jartiere și pantofi roșii, mânuind ouă din care țâșneau parfumuri tari, *brighello* glumețul, în haine galbene tivite cu verde, *gnaghe* bărbatul îmbrăcat în veșminte femeiești, dar care își purta cu mândrie barba în vânt, *polichinello* cu cocoașe și bonetă ascuțită, *pierrot* clovnul care râde cu un ochi și plânge cu celălalt. Toți alergau, cântau, făceau nebunii, tumbe, râdeau, glumeau, se legau de femei. Agitația continua fără întrerupere, zi și noapte. Toată lumea era mascată. Își puneau masca și nobilii care ieșeau de la ședințele marelui Consiliu, și preoții care abia terminaseră slujba divină, și doctorii care mergeau să-și viziteze pacienții, și avocații cu procese la tribunal, și inchizitorii, și spionii, și victimele lor, și doamnele din lumea mare, și curtezanele, și femeile din popor, și gondolierii, și negustorii, și bătrânii care abia își mai târau picioarele, și țâncii purtați în brațe. În timpul carnavalului un singur personaj primea toate onorurile: *Sior Maschéra*.

Europa era cuprinsă de flăcări. Sufletul războiului și al morții bântuia țări și popoare. Carnavalului puțin îi păsa de război și de moarte.

Veneția petrecea..

Andreea înflorea în această ambianță de veselie și exuberanță. Richard era fericit. Atât de fericit, încât se temea să nu trezească gelozia cerului.

Stewart Rowlandson, avocatul său din City, cu care păstra în permanență legătura, îl informase că familia Lusignan nu pornise nici o acțiune judiciară. „Vor să evite un scandal, care le-ar întuneca reputația și prestigiul" scria cinic omul de legi.

Pe Richard îl bucura reținerea părinților Andreei. Totuși, câteodată îi era rușine de fapta lui. Abuzase de încrederea Patriciei, de ospitalitatea bătrânului Northland, de naivitatea Andreei. Călcase în picioare legile prieteniei, își dezonorase căminul, se făcuse de râs nu numai în Anglia, dar și în Statele Unite, unde nu întârziase să ajungă ecoul isprăvii lui. Dar nu regreta. Numai alături de Andreea gusta plăcerea de a trăi. Izbutise să se facă iubit. Sentimentul dragostei împărtășite îi crea o stare de extaz, de euforie, mai puternică decât beția.

Pentru prima oară în viața lui își permitea să lenevească. Toată vremea și-o irosea stând lângă Andreea. Ziua și-o petreceau într-un netulburat *dolce farniente*. Dimineața se trezeau târziu. Îndată ce cobora din pat, Andreea alerga la fereastră. Cu mâinile împreunate parcă pentru rugăciune, admira cu nesaț, necontenitul du-te-vino al gondolelor pe Canale Grande. Li se servea apoi micul dejun, după care Andreea trecea la masa de toaletă. Această operație, atât de laborioasă la femeile cochete, îi cerea puțin timp. Frumusețea Andreei era atât de desăvârșită, încât natura se putea lipsi de cooperarea fardurilor. O ajuta și triumfătoarea ei tinerețe. Orice rochie, orice podoabă, cât de simplă, o prindea de minune.

Plecau apoi să se plimbe cu gondola pe canalul Grande. Îi încântau palatele reflectate în oglinda apelor. Alteori colindau pe Canale di San Marco, contemplând Piazzeta San Marco, dominată de zvelta ei Campanilla. Uneori se plimbau pe Canale della Giudeca. Pe țărmurile insulelor Giudeca și San

Giorgio, mânăstirile și bisericile se înșiruiau ca un șirag de perle. Când vremea era excepțional de frumoasă făceau excursii până la Murano, Lido sau Burano. Lagunele învăluite în lumină difuză, argintie, ofereau un spectacol de basm. Învelișul de sidef al apelor, care se ridica și se cobora o dată cu fluxul și refluxul, reflecta cerul schimbător, fie întunecându-se în tente verzi-cenușii, fie scăpărând în revărsări de culori vii, strălucitoare. Îndeobște, spațiile largi, vaporoase, erau inundate de o lumină trandafirie, caldă, străbătută de irizări jucăușe. Palatele, bisericile, campanillele, care se ridicau din adâncurile apelor, dădeau orașului o înfățișare ireală, de vis. Pe fundalul acesta stilizat se conturau siluetele delicate ale gondolelor, pânzele albe, umflate ale corăbiilor, formele alungite și joase ale bărcilor pescărești. Undele leneșe cu luciri vii, de paiete, ori cu reflexe molatice, pastelate, creau laolaltă cu cerul opalescent, acea lumină neînchipuit de dulce, născută parcă dintr-un miraj, pe care pictorii o numeau „lumina venețiană".

În acest cadru inspirat, Andreea își dăruia dragostea cu și mai multă generozitate.

La ora prânzului gondola lui Richard poposea în dreptul hanurilor, care își deschideau arcadele chiar la marginea apei. După amiază, se pierdeau în vârtejul pitoresc al carnavalului, vizitau cazinourile în care se jucau fabuloase partide de *basseta, pharaon, biribissa și pamphila*, cutreierau cafenelele la modă, asistau la spectacolele Operei sau ale marilor teatre, ori urmăreau întrecerile sportive de tot felul, foarte căutate de publicul venețian. După căderea nopții se plimbau cu gondola sub clar de lună, ori dansau la balurile mascate în care oricine era primit în schimbul biletului de intrare.

Frumusețea Andreei făcea senzație. Intrarea ei în localurile publice, întrerupea conversațiile, isca

scânteieri de lumină în ochii bărbaților și săgeți de ciudă în privirile femeilor. Richard simțea o necuprinsă mândrie când ieșea în lume cu Andreea. Știa că oamenii îl invidiau și aceasta îi stimula plăcut vanitatea.

Din cauza situației lor delicate nu-și lărgeau cercul cunoștințelor. Nu lansau și nici nu primeau invitații. Era mai înțelept.

Richard achiziționă pe numele Andreei palatul în care locuiau. Gestul lui păru Andreei de o generozitate fără seamăn. Refuză să accepte darul. Îi părea prea scump, prea disproporționat cu ceea ce îi dăruise ea.

— Nimic nu e prea scump pentru tine, Andreea, zise el cu simplitate. Nu mă pricep să fac declarații de dragoste. N-am nici imaginația și nici măestria poeților. Darul acesta modest încearcă să fie interpretul iubirii mele. Un interpret foarte mărunt față de ceea ce ai merita tu.

Richard era recunoscător aurului care îi îngăduia să-și exprime în felul său sentimentele. Numai datorită banilor izbutise să se refugieze cu Andreea în această lume minunată, numai datorită lor putea să o acopere cu daruri scumpe. Pentru Andreea cumpăra tablouri de preț, bijuterii, mătăsuri, brocarturi, blănuri, bibelouri de ivoriu și jad, tacâmuri de argint și aur.

În privința aceasta era ajutat de o împrejurare prielnică. Sosirea lui la Veneția coincidea cu o epocă de prăbușire a valorilor care creaseră în trecut gloria Republicii Serenissime. Urmașii patricienilor care duraseră din nimic splendoarea Veneției erau niște palizi epigoni, pricepuți doar să-și toacească în petreceri deșarte și în frivolități galante virtuțile strămoșești, să-și irosească la masa verde avuțiile acumulate de străbuni și să-și piardă vremea în discuții politice sterile.

De vânzare erau marile palate de pe Canale Grande. De vânzare erau galeriile de tablouri admirate de întreaga lume. De vânzare erau colecțiile de bijuterii îmbogățite și păstrate cu sfințenie de-a lungul secolelor. De vânzare erau mobilele scumpe, tapiseriile, vasele de jasp și marmură, mărturie a prosperității atâtor case patriciene, cu care se mândrise altădată Veneția.

Și Richard cumpăra. Cumpăra tot ce găsea mai de preț. Pentru a se feri de falsuri, angajase serviciile unui famelic dar foarte priceput pictor, Carlo Zanchini, care ar fi ajuns pe culmi dacă beția nu i-ar fi tăiat aripile. Dar cea mai mare încredere o avea în gustul sigur și în simțul artistic al Andreei, care depista instinctiv multe lucrări de artă autentice.

Din clipa în care fuseseră contaminați de pasiunea de a colecționa, nu trecea zi în care să nu colinde magazinele cu antichități și să nu concureze la licitații. La o astfel de licitație, care atrăsese un mare număr de amatori, se auzi Richard strigat pe nume, de un glas cunoscut:

— Richie, *old boy*, de când nu te-am mai văzut!

Cu mâna întinsă și cu un surâs larg pe buze, se apropia de el un bărbat scund, de o grăsime bolnăvicioasă. Era atât de încântat de această revedere, încât îi râdeau și ochii, gata parcă să se scufunde în osânză, și nasul încrețit și obrajii trandafirii și bucălați ca de nou născut.

— Wragby-Dolofanul! exclamă Richard voios. Ce cauți aici?

Își strânseră mâinile și se priviră cu dragoste și curiozitate nemărturisită. Fiecare se mira în sinea lui de îmbătrânirea celuilalt.

— Ce caut aici? zise Wragby. Întrebarea aceasta ar trebui să ți-o pun eu, căci aici, la Veneția, sunt la mine acasă.

— Ce spui, Dolofanule?

— Adevărul adevărat. Curând după ce mi-am terminat studiile la Oxford, o mătușă bogată, care îmi scria din an în an, a avut fericita inspirație să moară, lăsându-mi averea. Fiindcă aveam înclinări spre genul epistolar, mi-am zis că n-ar fi rău să urmez pilda lui Horace Walpole, împărtășind în scris impresiile de călătorie prietenilor rămași acasă. Am cutreierat Țările Scandinave, Germania, Franța, Spania, Egiptul, Grecia. Dar m-am oprit în Italia. Veneția mi-a părut cea mai minunată creație a omului. Mi-am cumpărat o casă pe Rio delle due Torri, lângă Palazzo Pesaro. Am devenit astfel venețian prin adopție. După ce am cunoscut frumusețea cerului Italiei, mi-ar fi cu neputință să mai trăiesc la Londra. Potrivit vechii mele pasiuni, trimit furgoane de scrisori prietenilor, în speranța că le vor colecționa. Acum spune-mi și tu, cine e fata superbă cu care te-am văzut adineauri? Să nu-mi spui că e fiica ta, căci m-aș simți prea bătrân.

Richard zâmbi.

— Nici nu e fiica mea. Este... cum să zic...

— Ei, da, m-am lămurit! Trebuia să-mi dau seama de la început, încercă Wragby să o dreagă. E desigur Mrs. Sunderland.

Richard suspină ușor.

— Nici măcar atât.

Wragby râse stânjenit.

— Iartă-mă, Richard. În viața mea n-am făcut gafe în lanț, într-un răstimp atât de scurt. Nu mai îndrăznesc să scot o vorbă.

— Cu tine am să fiu deschis, zise Richard. *Mademoiselle* de Valois este fiica ducelui de Lusignan. Mama ei este sora colegului nostru Eastleigh.

Wragby rămase cu gura căscată. După câte își amintea, Richard fusese bun prieten cu mama fetei.

Acesta îi citi gândurile.

— Acum sunt prieten cu fata.

Încurcat, Wragby se scărpină în vârful nasului.

— Așa ceva ți se putea întâmpla numai ție, dragul meu. În definitiv, ar trebui să te felicit. Și eu m-aș simți mândru să pot stârni pasiuni în sufletul unei fete atât de frumoase. Cu fizicul meu, însă, ar fi cam greu.

— Arăți excepțional, îl complimentă Richard.

— Lasă, lasă! Cunosc realitatea. Nu-mi fac iluzii. Dacă ai ști ce mi s-a întâmplat, nu de mult, n-ai mai vorbi așa, zise Wragby. Făceam curte unei femei splendide, cu care intenționam să mă însor. Eram nebun după ea. Socoteam că cea mai mare fericire ar fi fost s-o instalez în casa mea de pe Rio delle due Torri. Într-o zi, aflându-mă singur cu ea, m-am aruncat în genunchi spre a-i mărturisi dragostea. M-a ascultat câteva clipe, cu o expresie de adâncă nedumerire în ochi. Deodată a izbucnit în râs. „Ridică-te, Guy! Să uităm scena aceasta, mi-a spus ea, străduindu-se să-și stăpânească hohotele. Crede-mă, am fi o pereche atât de nepotrivită! Hai, ridică-te!" Eram atât de emoționat, încât mi se muiaseră picioarele. N-am fost în stare să mă ridic decât cu ajutorul valetului chemat de aleasa inimii mele. De atunci am renunțat la amor și la proiectele matrimoniale.

Wragby examină prin lornion o pânză de Canaletto.

— Frumos peisaj! Mă ispitește să-l cumpăr. Tu ai achiziționat ceva de la licitația aceasta?

— Da, un Tizian, doi Veronese, un Tintoretto și un Pinturicchio.

Wragby făcu ochii xari.

— Ce spui, frate? Cred că te-au costat o avere.

Richard ridică indiferent din umeri.

— M-au costat o mie de ducați. Convenabil. Acum o săptămână am cumpărat întreaga galerie de

tablouri a fostului procuror Alvizio Mocenigo. Am plătit-o cu treizeci de mii de ducați.

Wragby-Dolofanul se uită cu respect la fostul său coleg.

— Am impresia că stau de vorbă cu un Cressus *redivivus*.

Richard zâmbi cu falsă modestie.

— Să nu-ți închipui că am averile reginei din Saaba. E drept că în ultima vreme afacerile mi-au mers binișor. Pot să-mi permit unele capricii.

— Nu te-ai dezmințit, zise Wragby. Încă de la Oxford visai să aduni bani mulți.

— Am și trecut prin multe, Dolofanule. Și acum, vino să te prezint Andreei. Se va bucura să te cunoască.

Corpolența elefantină a lui Wragby făcu mare impresie asupra fetei.

— Guy, zise Richard, diseară la ora opt, ești invitatul nostru. Îți pregătesc un supeu englezesc, ca pe vremuri, la Oxford. După masă, mergem cu toții la balul Operei.

Când se întoarseră acasă, Richard și Andreea găsiră două scrisori din partea Patriciei. Prima, adresată lui, avea următorul cuprins:

„Northland House
Londra
15 martie 1794

Richard,

Îmi este foarte greu să-ți scriu. O fac totuși pentru că n-am încotro. Până acum n-am găsit necesar să întreprind vreo acțiune împotriva ta. N-am vrut să târăsc în noroi reputația Andreei. Îți dai seama, cred, că poziția mea este foarte dificilă. O mamă nu poate accepta cu inimă ușoară compromiterea fiicei ei.

Actul tău necugetat a pus-o într-o lumină urâtă. E firesc să arunc toată responsabilitatea asupra ta. Andreea este încă un copil. Pentru un om cu experiența și posibilitățile tale a fost o jucărie s-o cucerești, să-i impui voința ta, să o determini să-și încalce angajamentele luate față de viitorul ei soț și respectul datorat părinților.

Tocmai fiindcă te cunosc, bine, am încercat să-ți găsesc o justificare. Ai fost orbit de frumusețea Andreei, de tinerețea și prospețimea ei. Ați fugit împreună. Dar după primele clipe de nebunie, de uitare de sine, ai avut timpul să te reculegi, să cugeți adânc asupra faptelor tale și să le cântărești urmările.

Te-ai gândit oare că ai închis Andreei orice drum spre o viață demnă, compatibilă cu condiția ei socială? Te-ai gândit că în afară de dragostea ta nu îi poți oferi nimic? Ești însurat cu o femeie pe care nu o poți părăsi. Ai copii mari. Henry este aproape de vârsta Andreei. Atâta timp cât va rămâne alături de tine, lumea nu va vedea în Andreea decât o întreținută. O va ostraciza fără să te învinovățească pe tine.

Ar fi zadarnic să încerc a trece cu buretele asupra trecutului. Îți dai prea bine seama că fiul marchizului de Wensleydale nu va mai accepta să devină soțul unei femei care a fugit cu un străin în noaptea nunții. Andreea și-ar putea găsi totuși un soț mai puțin strălucit care să-i uite escapada și să încerce a o face fericită.

Dacă vei continua să o păstrezi lângă tine, perspectivele devin foarte întunecate. O compromiți nu numai pe ea, ci și pe tine. Moravurile anglo-saxone nu îngăduiesc oamenilor cu oarecare suprafață asemenea nesăbuințe.

În ceasul al doisprezecelea fac apel la conștiința, la înțelepciunea ta. Renunță la Andreea și trimite-o la părinții ei. Aceasta este singura cale.

Nădăjduiesc că vei da ascultare glasului rațiunii. Vom evita măsurile extreme. Familiile Northland și Lusignan sunt încă destul de puternice și influente, pentru a apăra cinstea unui vlăstar al lor.

Închei, în speranța că îmi vei da prilejul să-ți port aceleași sentimente frumoase de odinioară. Aș fi bucuroasă să le meriți.

Patricia de Lusignan."

Scrisoarea adresată Andreei avea un ton mai puțin solemn:

„Northland House
Londra
15 martie 1794

Scumpa mea copilă,

Să citești aceste rânduri fără teamă și cu inima deschisă, așa cum se cuvine față de o mamă care înțelege toate bucuriile, dar și durerile copilului ei. Vreau să subliniez de la început că nu te condamn. Tu, scumpa mea Andreea, ești o fetiță bună și cuminte. Ai căzut victima unui complex de împrejurări nenorocite. Evident, nu-ți aprob conduita. Dar nici nu voi ridica cea dintâi piatra.

Ești îndrăgostită de un om însurat. Iubirea ta e furată. Sentimentul acesta, cel mai frumos și mai înălțător dintre toate, îl întinezi. Pentru a păstra lângă tine pe Richard, furi dragostea pe care acesta o datora soției lui. Încearcă să privești situația prin ochii acesteia. Gîndește-te la suferințele ei morale, la nopțile nedormite, la iluziile ei sfărâmate. De ce să-ți clădești fericirea pe ruinele fericirii altei femei?

În viață draga mea fetiță, nu poți face întotdeauna numai ceea ce îți place. Orice om are datorii față de

Dumnezeu, față de sine însuși, față de familie, față de societate. Este o înlănțuire de condiții pe care trebuie să le îndeplinești, dacă vrei să fii respectată de lumea în mijlocul căreia trăiești

Îmi dau seama că ți-e greu să te desparți de omul pe care îl iubești. Omul care este pentru tine și aerul pe care îl respiri, și apa pe care o sorbi, și viața pe care o trăiești.

Dar, când această dragoste este în afara legilor omenești și ale firii, ești datoare să renunți la ea, oricât te-ar costa această jertfă. Durerea despărțirii e mare. O știu. Dar mai târziu, când apele se vor limpezi și liniștea va pogorî iarăși asupra sufletului tău, îți vei da seama că era singurul drum de ales.

Să nu-ți închipui că prin această renunțare se vor închide pentru tine porțile fericirii. Dimpotrivă. Viața în care abia ai pășit, îți deschide perspective nebănuite. Fii generoasă, Andreea, și redă soției nefericite dragostea soțului ei. Iar tu, înapoiază-te printre ai tăi. Vom uita trecutul și vom privi cu încredere viitorul.

Sunt încredințată că și Richard va înțelege apelul meu.

Te aștept, Andreea. Te aștept și te binecuvântez.

Patricia."

Pentru Richard, scrisoarea Patriciei fu prilej de mare alarmă. De la primele rânduri îi respinse argumentele.

„E geloasă, își zicea el cu mânie. E geloasă fiindcă i-am preferat-o pe Andreea."

„Nu fi crud. Odinioară te-a iubit, răspunse un *alter ego* mai înțelegător, mai bun."

„Chiar dacă m-a iubit, a renunțat la mine fiindcă era sclava prejudecăților castei ei. N-a avut tăria să-și apere dragostea. Acum vrea ca și Andreea sa fie lașă

Dar mă voi împotrivi. Tocmai Patricia își permite să-mi dea lecții de morală?"

„Uiți că e mamă? Ca orice mamă, nu urmărește decât binele copilului ei. În definitiv, ești sigur că nu are dreptate? Ce-i poți tu oferi Andreei? Ești însurat, ai copii mari și ai trecut de prima tinerețe. Argumentul acesta nu ți l-a aruncat în față Patricia. A avut delicatețea să-l treacă sub tăcere."

„Cum? Eu bătrân? Ridicol! La patruzeci de ani îmi încep abia viața. Acum sunt un adevărat bărbat. În plenitudinea tuturor posibilităților. Femeile mă admiră. E de ajuns să-mi arunc privirile asupra lor, ca să le cuceresc."

„Ești convins că banii tăi nu le impresionează mai mult decât fizicul tău? Gîndește-te bine, înainte de a răspunde!"

„Ei și? La urma urmei, le cumpăr așa cum cumpăr orice obiect. În orice caz, pe Andreea n-au impresionat-o banii mei."

„Andreea e un copil. Discernământul ei e îndoielnic."

„Mă iubește!"

„Gîndește-te, cum a ajuns să te iubească! Procedeele tale au fost curate? N-ai să-ți reproșezi nimic?"

„Nu-mi reproșez nimic. Trebuia să fie a mea. O iubesc cum n-am iubit niciodată."

„Ești sigur că n-ai mai rostit această frază și altor femei?"

„Sunt sigur!"

„Nu te grăbi. Pune-ți memoria la contribuție!"

„Nu mă mai sâcâi. Nu renunț la Andreea. Sunt hotărât să lupt cu ultima energie pentru fericirea mea."

„Bine cel puțin că recunoști. Fericirea *mea*, iubirea *mea*. Prin gura ta vorbește numai egoismul. De ce nu spui fericirea *ei*, iubirea *ei*, viitorul *ei*..."

„Fericirea Andreei se confundă cu a mea. Iubirea ei este și a mea. Viitorul ei este strâns legat de al meu. Și acum nu mă mai plictisi!"

„Știu că dialogurile acestea cu conștiința nu sunt tocmai plăcute."

„Destul! Nu mă face să te urăsc, să te smulg din sufletul meu!"

„Nu-ți urez să o faci. În ziua când mă vei expulza, sufletul tău va rămâne mai uscat decât ciotul unui copac trăsnit, mai împietrit decât cremenea."

„Și dacă îmi va place să fiu uscat, împietrit? Las sentimentalismul ieftin pe seama altora."

„Te contrazici. Pretindeai că pentru prima oară iubești cu adevărat. Iubirea umanizează."

„Și pe mine a reușit Andreea să mă umanizeze."

„Andreea trebuie să fie prețul umanizării tale?"

„Da! *C'est à prendre ou à laisser.*"

„De ce folosește față de mine formulele seci? Sunt potrivite în comerț sau în politică, nu într-un dialog cu conștiința."

„Le folosesc pentru că așa îmi place. Îți propun totuși o tranzacție. Dacă făgăduiesc să fiu bun cu Andreea, îmi îngădui să o păstrez?"

„Ai întrebat-o și pe ea dacă vrea să rămână cu tine? După câte știu a primit o scrisoare de la maică-sa."

„Am destule argumente s-o conving."

„Biata Andreea!"

„Dacă îți place să o compătimești, n-ai decât. Andreea va rămâne a mea. Va rămâne a mea până dincolo de mormânt. Nimeni și nimic nu mi-o mai poate lua. Mă auzi? Nimeni și nimic! Nimeni și nimic"!

Și Andreea discută multă vreme cu ea însăși:

„Mama nu e supărată pe mine. Mi-a spus că îmi înțelege frământarea. Ce bună e! Mi s-a ridicat o

greutate de pe inimă! Îmi cere să mă despart de Richard. Dar cum aș putea s-o fac? Deși mama îmi scrie că sunt numai o victimă a împrejurărilor, am citit printre rânduri că în sinea ei mă socotește o fată rea. Sunt oare rea? Am păcătuit în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, fiindcă îl iubesc pe Richard? Și Maria Magdalena a fost o femeie rea. Isus Cristos a iertat-o și a luat-o sub oblăduirea sa fiindcă și-a dat seama că sufletul ei nu era negru. Nici sufletul meu nu e negru. N-aș face rău nici unei gângănii. Este adevărat că iubesc. Dar iubirea mea nu aduce nimănui neajunsuri... Mama mă învinuiește că am înstrăinat pe Richard de soția lui. Nu-i adevărat! Richard mi-a jurat că soția lui e nebună și nu se mai poate vindeca. E atât de bolnavă încât nu-și mai recunoaște nici bărbatul, nici copiii. Atunci cu ce am greșit față de ea? Nici copiilor ei nu le vreau răul. Martor mi-e Dumnezeu că îmi place să fac numai bine. Sunt îndrăgostită de soare, de flori, de păsărele, de cățelul meu Pif... Ah, îl uitam pe Richard. Și de el sunt îndrăgostită. Dar în alt chip. E un simțământ bizar pe care nu l-am mai încercat. Când îl văd pe Richard, mi se taie respirația. Simt o căldură ciudată în corp și în suflet și îmi vine să alerg în întâmpinarea lui, să-l sărut... Îmi place să alerg și în întâmpinarea mamei, a tatei, a Cameliei sau a lui Raymond. Și pe ei îi iubesc. Îmi iubesc și păpușile. Îl iubesc și pe Pif. Pe Pif mai mult decât pe ele, fiindcă are suflet. *Père* Anselme spunea că animalele n-au suflet. Ce enormitate! Pif al meu e un om în miniatură, un om în piele de cățel... E ciudat. De când l-am cunoscut pe Richard păpușile nu mă mai atrag ca înainte. Sunt moarte. Numai imaginația mea le dădea viață. Dacă ar fi copii, cred că mi-ar place mai mult. Dar e prea devreme să am copii. Richard spune că eu sunt copilul lui... e straniu; deși zice că-i sunt copil, mă sărută altfel decât tata... Când mă ia în brațe, mă cuprind frigurile,

mă topesc ca o lumânare... Mi-e rușine să o mărturisesc. Dar e minunat când îl simt alături de mine. Uneori mi-e frică de el. Totuși îl vreau cât mai aproape. Când mă privește cu ochii lui în care arde jăraticul, simt că mă încolțește frica. Îmi vine să fug. Și totuși nu o fac. Rămân pe loc, în vreme ce inima mi se zbate în piept ca o pasăre în laț. Stau neclintită, ca și când farmecele unui vrăjitor mi-ar fi anihilat voința și puterea. Și îl aștept. Aștept cu teamă și totuși cu plăcere, să mă cuprindă în brațele lui puternice, să mă strivească sub corpul lui de uriaș... Cred că m-am roșit la față. Numai să nu mă vadă cineva... De ce îmi plac atât de mult îmbrățișările lui? De ce? Nu sunt totuși o femeie rea? Foarte rea? E caraghios, dar George nu-mi inspira nici un sentiment. Parcă ar fi fost de carton. Nici Challais nu face să-mi vibreze sufletul, deși e băiat frumos. Nici Mr. Wragby. Înainte vreme aveam un jurnal în care îmi notam toate impresiile. L-am rupt de când l-am cunoscut pe Richard. Dacă aș fi scris în el tot ce simt și dacă din întâmplare ar fi căzut sub ochii cuiva, aș fi murit de rușine. Acum singura mea confidentă e luna. Seara, când sunt singură, trec la geam, dau perdeaua la o parte și mă uit la lună. Ei îi spun toate păsurile și bucuriile mele. Cu ea întrețin lungi conversații. Când e rotundă, e mai îngăduitoare. Îmi trece cu vederea poznele. Ca și oamenii cu pântecele plin, privește totul cu bunăvoință. Când e nouă și ascuțită la capete, chipul ei e aspru, neînduplecat, ca al guvernantelor slabe, osoase și negricioase, care sunt severitatea personificată. Atunci îi ascund anumite lucruri... Și mai e cineva căruia îi spun toate secretele... Pif. Cățelul meu. Am băgat de seamă că și subreta mea, Cosette, încearcă să-mi câștige încrederea. Mă trage de limbă. Dar mă țin tare. Nu-mi place fata aceasta. Prea se gudură, prea e mieroasă... Am observat că în lipsa mea îmi cotrobăiește prin

lucruri. Scrisoarea de la mama o voi ascunde bine; să nu dea Cosette de ea... Nu vreau să știe că mama îmi poruncește să vin acasă. Că la vârsta mea, mi se mai poruncește ca unui copil... Ciudat! Foarte ciudat! Cine ar fi crezut că după ce îl voi cunoaște pe Richard îmi voi părăsi familia. Doamne, Dumnezeule! Ce-a lăsat și firea! Te îndrăgostești de un bărbat, care până mai ieri ți-a fost străin, și pentru el renunți la părinți, la frați, la casa în care te-ai născut și în care ai trăit. Lași totul pentru un necunoscut. Nu este extraordinar? Se poate spune însă că Richard e un bărbat ca toți bărbații? Păcătuiesc chiar și când îmi trece prin minte gândul acesta nedrept. Richard e mai îndrăzneț decât Siegfrid, mai frumos decât Apollo, mai inteligent decât Socrate, mai întreprinzător decât Ulise!... Richard e... Richard!... Cum aș putea să plec! Să-l las singur! Mai bine m-aș omorî decât să-i pricinuiesc lui cel mai mic neajuns. Richard! Viața și soarele meu! Richard!"

Pe nesimțite, Guy Wragby ajunse prietenul nedespărțit al lui Richard și al Andreei. La plimbare, la teatre, la concerte, prin sălile de expoziție, la licitațiile publice, în biserici, prin cafenelele și restaurante, pretutindeni erau văzuți împreună.

Wragby se îndrăgostise de Andreea. O iubire devorantă, cotropitoare, năvalnică, sortită să rămână de-a pururi neîmpărtășită. Guy Wragby își dădea seama de acest lucru. Totuși continua să rămână lângă Andreea. Prezența ei îl îmbăta ca o licoare dumnezeiască, ca un stupefiant de care nu te mai poți dezbăra. Pentru un surâs al Andreei, pentru o fărâmă de simpatie, pentru o scânteie de iubire și-ar fi vândut sufletul diavolului.

Cu instinctul sigur al amantului care simte apariția rivalului, Richard descifrase cu ușurință sentimentele lui Wragby față de Andreea. Dolofanul era atât de robit de pasiunea sa, încât nu izbutea să-și deghizeze

dragostea. Această liberă, dar foarte respectuoasă manifestare a sentimentelor sale, era ușurată de Richard — care neavând a se teme de concurență — îi arăta o înțelegătoare și amuzată îngăduință.

Venerația aceasta scăpase neobservată Andreei, care se deprinsese a fi admirată și dorită de toți bărbații, fără excepție.

În viața mondenă a Veneției secolului al XVIII-lea se încetățenise un personaj nelipsit în familiile patriciene. Personaj decorativ, cu atribuții precise, numit *sigisbé*. Sigisbé-ul, era un fel de cavaler servant, pe care soțul — acaparat de amante sau mai rar, de treburile republicii — îl lăsa să-i vegheze soția. Sigisbé-ul o conducea la biserică, la spectacole, în vizite, o asista la toaleta de dimineață, îi făcea comisioanele și tot felul de servicii. Potrivit tradiției, acest prieten al familiei era un admirator platonic al doamnei și un apărător al onoarei soțului. Nici un curtezan nu îndrăznea să depășească anumite limite în prezența sigisbé-ului, îndeobște foarte iute la mânie. Ca și în Franța secolului al XVIII-lea, în care era de prost gust ca soțul să fie văzut prea des în compania soției, patricienii Veneției își cultivau reputația mondenă, ducând o existență cât mai ruptă de căminul conjugal.

Richard, care privise la început cu ostilitate pe sigisbé-i, considerîndu-i niște paraziți, ajunse cu timpul la concluzia că uneori aceștia puteau avea un rost bine definit. În orele pe care el și le dedica zilnic activității sale financiare, Andreea rămânea să se plictisească singură în apartamentul ei. Un sigisbé ar fi însoțit-o în plimbări, la biserică, prin magazine. Wragby ar fi fost cel mai indicat pentru acest rol. Îndrăgostit, dar inofensiv, ar fi corespuns de minune misiunii de cavaler servant al Andreei.

Sondat de Richard, Dolofanul se înroși de plăcere.

— Aș fi fericit să o însoțesc pe Andreea în lipsa ta... Te asigur. Dar mă tem că nu voi corespunde, se apără el slab. Cu silueta mea, nu sunt tocmai decorativ. Cum mi-ar sta să apar alături de ea? Ea frumoasă și subțire ca o trestie, iar eu atât de rotund...

— Nimic mai potrivit. Venus și Luna! râse Richard cu imperceptibilă ironie. Am și vorbit cu Andreea. N-are nimic împotrivă.

Wragby își asumă astfel rolul de sigisbé. Spiritualul și causticul Wragby, a cărui limbă veninoasă înspăimântase odinioară Oxfordul, ajunsese cățelușul supus al unei fete tinere. Andreea, care nu era superficială, îi aprecia inteligența sclipitoare. Fizicul lui n-o indispunea. Durduliu și roz, Wragby avea aspectul unui îngeraș grăsuț, deghizat în haine burgheze.

Richard era uimit de fascinația pe care tânăra fată o exercita asupra bărbaților. În fața ei cinicul Wragby se bâlbâia iar Challais se pierdea ca un adolescent. Spre a nu sucomba tentației, acesta se ferea să stea în preajma Andreei. Primea cu bucurie orice misiune care îl îndepărta temporar de Veneția.

Dar Richard voia să fie cu desăvârșire liniștit. Dornic a-și asigura devotamentul slugilor, le plătea regește. Pentru a se feri de servitorii deprinși să joace un rol dublu — primind bani și de la stăpânul casei și de la curtezanii doamnei — organizase în jurul palatului său o rețea de spioni și de agenți provocatori, cu misiunea de a depista pe slujitorii necredincioși și de a supraveghea orice persoană suspectă care ar fi dat târcoale palatului și Andreei.

Sigisbé-ul Wragby întărea indirect garda din jurul ei. Recunoscător lui Richard, fiindcă îi dădea prilejul să se bucure la orice oră din zi de prezența Andreei, o înconjura cu gelozia unui avar care își păzește comoara. Anturajul Andreei prezenta astfel toate garanțiile. Primejdia putea veni numai din afară.

Zilele se depănau calme pe caerul vremii. Richard ajunsese a crede că părinții și rudele mai apropiate ale Andreei se resemnaseră să accepte situația de fapt. Liniștea sufletească îi era cu atât mai necesară cu cât preocupările legate de afacerile sale tindeau să ocupe iarăși primul plan. Războiul pârjolea Europa. Armatele revoluționare, în urma mobilizării generale ordonată de Convențiune numărau peste un milion de oameni, cifră nemaicunoscută în campaniile de până atunci. Forțele militare ale puterilor coalizate sufereau înfrângeri repetate. Războiul economic era și mai înverșunat. Blocusul naval impus de Anglia pentru înfometarea Franței, crea serioase nemulțumiri în Europa. Neutrii care păstrau legături comerciale cu Franța sufereau pierderi colosale. Forțele navale britanice confiscaseră Statelor Unite peste trei sute de vase comerciale, fiindcă traficaseră cu Antilele Franceze. Președintele Washington aplicase represalii, punând embargo asupra tuturor navelor engleze. Danemarca și Suedia amenințau Anglia cu războiul.

În vârtejul acestei formidabile ciocniri de interese politice, militare, economice, Richard înregistrase pierderi serioase. Cinci nave cu grâu destinat Franței fuseseră capturate de englezi. La Londra se dezlănțuise o înveninată campanie de presă împotriva sa. Era învinuit că joacă un rol dubios și că agenții săi comerciali fac spionaj în favoarea Franței. În aceeași vreme la Paris, Convențiunea ordonase confiscarea fabricii sale de armament de la Nantes.

În acest cortegiu de neplăceri, împrejurările îl serviseră totuși bine. Fuga sa din Anglia fusese oportună. La Londra ar fi riscat să fie arestat sub învinuirea de pactizare cu inamicii Angliei. Poziția sa de cetățean al unui stat neutru nu l-ar fi ferit de dezagremente.

Pierderile erau însă precumpănite de profiturile fabuloase realizate de întreprinderile sale de import-export, care făceau contrabandă în stil mare. Principiul lui Richard era clar. Interesele comerciale primau simpatiilor politice. Făcea comerț cu cel care plătea mai bine. Iar dacă ambii beligeranți erau dispuși să plătească prețurile sale, vindea și unora și altora. Bineînțeles, avea grijă să păstreze cel mai adânc secret asupra acestor operații delicate.

La Veneția se bucura de impunitate. Pe teritoriul Serenissimei Republici — care își impunea o neutralitate strictă — era ferit de surprize. La Paris abia scăpase de ghilotină. La Londra era învinuit de a fi agentul Franței. La New York, unde opinia publică era foarte aprinsă împotriva metodelor polițiste ale Angliei, radicalii îl învinuiau că lucrează mână în mână cu negustorii din City, în vreme ce federaliștii bănuiau că s-ar fi vândut trup și suflet revoluționarilor. Din Veneția, din acest minunat punct de observație, dirija din umbră ansamblul de operații. De la biroul său manevra, abil și fără scrupule, piesele pe tăblia de șah a finanțelor internaționale.

Când corespondența era prea voluminoasă și Richard nu avea timp să o parcurgă în întregime, Challais avea sarcina să i-o rezume într-un buletin al zilei.

Într-o dimineață, pe când lucra la un astfel de buletin, Challais găsi în rapoartele sosite de la Paris câteva știri senzaționale. Sări ca ars și fluturând rapoartele, intră în biroul lui Richard.

— Vești extraordinare, *Monsieur*. Hébert, Mamora, Vincent, Pereira, prusacul Cloots, bancherul olandez le Kock au fost ghilotinați laolaltă cu alți unsprezece așa-ziși „agenți ai străinătății". La 24 martie, capul animatorului lui „*Père* Duchesne" a căzut în coșul comun. *Sic transit gloria mundi*. Ei, ce ziceți? Acum vine marea surpriză. La 4 aprilie — deci numai zece

zile după căderea lui Hébert — au urcat treptele eșafodului Danton, Desmoulins, Fabre, Chabot, Basire și Delaunnay. În acest lot de granguri au mai figurat și câțiva prinți ai Bursei. Abatele d'Espagnac, bancherii Frey, danezul Diedrichsen și spaniolul Guzman.

Richard făcu ochii mari. Își trecu mâna prin păr, și după ce fluieră a ușurare, exclamă:

— Când te gândești că aș fi putut să le împărtășesc soarta! Am avut un noroc... Știi ce mi s-a întâmplat, Challais? În preajma plecării mele din Paris, unul din frații Frey îmi propusese a mă afilia unui sindicat constituit pentru doborârea rivalului lor neîmpăcat, Hébert. Au reușit să-i facă de petrecanie lui Hébert. Dar au căzut și ei în plasă.

— Lupii se mănâncă între ei, *Monsieur*. Dar acesta e numai începutul. Ascultați continuarea raportului. Un nou lot de corifei i-au urmat la scurt timp. Chaumette, episcopul răspopit Gobel, generalii Beysser și Dillon, și spre a le pune vârf, văduvele lui Hébert și Desmoulins.

— Lucille Desmoulins? exclamă Richard. Pe Camille Desmoulins l-am văzut pentru ultima oară la el acasă. Îl vizitasem, sperând să-i obțin sprijinul pentru eliberarea ducesei de Lusignan. În loc de un cuvânt bun, puțin a lipsit să nu mă aresteze și pe mine. Pe atunci era necruțător. Ar fi adoptat altă atitudine dacă ar fi știut că peste șase luni nevasta lui va urca treptele eșafodului, condamnată de alții, tot atât de necruțători față de ea.

— Robespierre e azi marele lup.

— Mă întreb dacă nu se va găsi o oaie, care să-i sucească gâtul.

— O oaie, *Monsieur?*

— Să te ferească Dumnezeu de mânia celor slabi. Oile turbate sunt mai primejdioase decât lupii...

În mai, Richard închirie o vilă pe Brenta. Urma pilda veneţienilor, care o dată cu venirea verii, părăseau oraşul pentru a-şi petrece vacanţa la ţară. Dragostea lor pentru verdeaţă, pentru pământul reavăn, pentru păduri, pentru ape curgătoare, îşi găsea în sfârşit împlinirea. Vara, Veneţia murea, se învăluia în tăcere, spre a reveni la viaţă abia în toamnă, când petrecerile, carnavalul îi înveseleau iarăşi zidurile.

Richard hotărâse să plece la Brenta îndată după sărbătoarea „Căsătoriei Veneţiei cu marea", care închidea sezonul monden. Vila închiriată era o magnifică reşedinţă de vară, clădită de un ilustru patrician, a cărui prosperitate cunoştea de la o vreme o eclipsă prelungită.

Saloane uriaşe, galerii vaste, zeci de încăperi pentru gazde şi oaspeţi, peluze verzi, minunat întreţinute, terase suspendate peste care se revărsau cascade de trandafiri, statui şi vase de marmură oglindite în apele vii ale Brentei. Richard îşi puse în gând să cumpere vila pentru Andreea. Pentru ea voia să creeze în ţinuturile Veneţiei un mic regat de basm. Fiindcă nu-i putea oferi un nume şi o cunună de lămâiţă, îi pregătea în schimb o viaţă îmbelşugată. Deşi era convins că va trăi până la adânci bătrâneţe, Richard se pregătea pentru orice eventualitate. Ştia că în cazul morţii lui nu va putea lăsa nimic prin testament Andreei. Trebuia să-i asigure din timp o bună stare materială, care să o ferească de grija zilei de mâine. Această independenţă aurită pe care i-o dura cu perseverenţă, nu era lipsită de riscuri. O dată stăpână pe această avere fabuloasă, Andreea ar fi putut oricând să se despartă de el şi să-şi continue viaţa fie singură, fie alături de alt bărbat. Dar această posibilitate teoretică nu părea de loc probabilă.

Viaţa intrase în făgaşul ei normal. Richard spera că familiile Northland şi Lusignan vor accepta totuşi situaţia de fapt. Într-o scrisoare trimisă Lady-ei

Bolton, o prietenă a ducesei de Northland, își lua angajamentul să încerce imposibilul spre a regulariza legătura sa cu Andreea. Făcu chiar demersuri pentru a i se îngădui să divorțeze de Ophelia. Rugă pe Lady Bolton să fie ambasadorul său pe lângă familia Andreei. Se aștepta la un răspuns favorabil. Dar previziunile sale, care în lumea afacerilor dădeau rareori greș se dovediră false în ceea ce privește reacția familiilor Northland și Lusignan. Într-o după amiază senină, în vreme ce asista din galeria deschisă a palatului său la regatele de pe Canale Grande, sosi Guy Wragby, grăbit și aferat.

— Trebuie să-ți vorbesc între patru ochi, șopti el, plecându-se la urechea lui Richard, care se întreținea cu un grup de invitați.

Pe canal defilau agale largi peote alegorice. Prima reprezenta *Timpul*. Douăzeci și patru de statui vii, înveșmântate în bogate costume, pline de fantezie, înfățișau cele douăzeci și patru de ore. O altă peotă era dedicată lui Apollon. Zeul era înconjurat de nouă muze, ispititor de goale. A treia evoca Grădina Hesperidelor. Altele, mereu altele, cu subiecte alegorice, tot mai variate, apăreau în depărtare..

— Îți aduc o veste neplăcută, spuse Wragby, după ce se retraseră de-o parte. Acum o oră m-am despărțit de ambasadorul Angliei, care mi-e prieten. În taină, m-a înștiințat că a primit instrucțiuni categorice de la Londra pentru a solicita guvernului Republicii Serenissime să ia măsuri imediate împotriva ta, în cazul că vei stărui a reține ilegal pe Andreea. Greville, care semnează aceste instrucțiuni, mai cere ca Andreea să fie ridicată, eventual, *manu militari* și predată unui agent al familiei de Lusignan, care o va conduce la Londra. Ambasadorului i s-a recomandat să ducă negocierile în cea mai adâncă taină, spre a nu se face vâlvă în jurul numelui Andreei. *Le secret de Polichinelle.* Toată Veneția cunoaște legătura ta cu Andreea.

— Şi Veneţia mă condamnă?

— Să te condamne? Mă faci să râd, Richard. Veneţia care primeşte sub aripa ei pe toţi aventurierii lumii, Veneţia care ridică amoralitatea la rang de îndreptar în viaţă, nici nu concepe a te condamna pentru ceea ce numeşte ea o inofensivă legătură amoroasă. Veneţia nu l-a condamnat nici pe lordul Baltimore, care călătorea cu un serai de amante şi cu doi negri nubieni, cu roluri foarte echivoce. Nu l-a condamnat nici pe cardinalul de Bernis care corupea călugăriţele tinere, poftindu-le pe rând în cazinoul său.

— Atunci de ce aş avea să mă tem?

— Opinia publică veneţiană nu reprezintă totul. Colegiul Înţelepţilor şi Senioria, care în general închid ochii asupra acestor fleacuri, sunt obligate să ţină seama de dorinţa guvernului Marei Britanii. În Italia, influenţa Angliei e în creştere. Azi, când Franţa revoluţionară ameninţă să invadeze lumea, Marea Britanie a devenit campionul lumii vechi. Italia, care a mai cunoscut apăsarea cizmei franceze, vede în leul britanic pe conducătorul firesc al coaliţiei Statelor reacţionare. Altădată, Colegiul Înţelepţilor ar fi respins cu politeţe, dar cu fermitate, cererea ambasadorului nostru. Azi, e nevoit a face concesii.

— Crezi că guvernul Veneţiei va lua măsuri? întrebă Richard alarmat.

— Cred.

— Atunci nu-mi mai rămâne decât să iau iarăşi drumul pribegiei. Îţi dai seama că nu voi renunţa la Andreea.

— Unde să pleci? La Roma, la Milano? Ambasadorul Angliei e deopotrivă de influent. La Napoli? Lady Hamilton dictează reginei. În Rusia? Cum ai să ajungi acolo? Afară de aceasta, poţi să ştii ce primire ţi se va face?

— Eşti de părere, văd, că nu îmi rămâne decât să capitulez fără condiţii!

— Să nu dramatizăm, Richard. Sunt și alte posibilități.

— Care? Să acopăr Senioria cu bani?

— Nu. Senioria e incoruptibilă. Respectă străvechile tradiții de integritate ale oligarhiei venețiene.

— Atunci?

— Caută o formulă legală care să contracareze acțiunea autorităților. Apelează la serviciile unui jurist priceput și îndeajuns de viclean, pentru a se descurca în această împrejurare.

— De acord. Găsește-l tu. Cunoști mai bine decât mine Veneția și pe venețieni.

Wragby se puse pe lucru. După investigații îndelungate, descoperi un eminent om de legi, pe nume Antonio Pozzi, care le oferi de îndată soluția. Andrea trebuia căsătorită — de formă bineînțeles — cu un cetățean venețian. Senioria va fi obligată să-i acorde azil și protecție. Trebuia lucrat repede, spre a nu da timp autorităților să ia măsuri, înainte de încheierea căsătoriei.

— Unde să găsesc un om cinstit, care să se preteze la acest joc? zise Richard încruntându-se. Planul nu îi surâdea.

— Nimic mai simplu. Veneția geme de nobili scăpătați, gata oricând să accepte o formulă susceptibilă să le îmbunătățească starea financiară.

— Dar dacă după căsătorie, acest soț...

— ...*In partibus*, completă avocatul. Adică onorific.

— Ei bine, ce se întâmplă dacă acest soț onorific, sau *in partibus*, cum îi spui dumneata, pretinde a-și exercita drepturile conjugale?

— Înainte de căsătorie, *Sior* Sunderland vom încheia un act sub semnătură privată, care va fixa condițiile dumneavoastră. În cazul că soțul onorific și-ar manifesta ulterior anumite pretenții nepermise, veți publica documentul. Automat căsătoria va fi anulată.

— Ar însemna să deschidem procese, să facem vâlvă...

— Nu există altă cale. Afară bineînțeles de soluția de a părăsi teritoriul Veneției. Cred însă că numai la Beyul Algerului veți fi ferit de influența autorităților britanice. Despre azilul algerian, să nu mai vorbim. Cred că nu vă surâde perspectiva de a vedea pe *Signora* Lusignan târâtă în seraiul vreunei căpetenii de pirați. Formula sugerată de mine mai prezintă un mare avantaj. Vă degajează de orice responsabilitate. În ochii lumii redeveniți un om cu reputație intactă.

— Trebuie să mă mai gândesc, *Messer* Pozzi, zise Richard.

— Desigur. Nu aveți însă timp de pierdut.

Richard își dădea seama că nu are de ales. Cu toate dezagrementele, această căsătorie „albă" prezenta avantajul că elibera definitiv pe Andreea de tutela părinților.

Tot *Messer* Antonio Pozzi își luă sarcina să dibuiască și omul potrivit. Investigațiile sale se îndreptară de la început spre acei patricieni sărăciți, porecliți Barnaboți, după numele cartierului San-Barnabo, în care își găseau sălașul. Printre nobilii aceștia scăpătați, care ar fi acceptat orice ofertă susceptibilă a le umple buzunarul, dibui *Messer* Antonio Pozzi pe un tânăr patrician frumos ca un arhanghel și cu un nume foarte decorativ: Lorenzo da Ponte. Nobilul candidat la mâna Andreei își purta cu semeție hainele roase în coate. Antecedentele sale erau recomandabile. În cursul secolelor, patru ambasadori, trei procuratori, câțiva amirali și un conspirator care pierise decapitat. Bunicii și părinții săi își dăduseră silința să spulbere toate avuțiile adunate de înaintași. Străbunicii lui da Ponte stăpâniseră două palate la Veneția, o vilă pe Brenta, trei domenii pe *terra ferma* și o flotă de vase comerciale. Bunurile tânărului Lorenzo se rezumau la

două perechi de nădragi desfundați, o pălărie decolorată, o capă neagră, cârpită, care începuse să bată în verde, o pereche de pantofi din care ieșeau discret degetele și două cămăși ciuruite. Doar spada purtată la șold ar fi fost demnă să figureze într-un muzeu. Un strămoș al lui Ponte o capturase în cumplita vălmășeală a bătăliei de la Lepante.

Când auzi propunerea lui *Messer* Antonio Pozzi, tânărul Lorenzo se încruntă, făcu mutră ofensată, puse mâna pe garda spadei, apoi declară că un nobil de rangul său nu poate conveni la asemenea târguieli rușinoase.

— Numele patricienilor da Ponte nu e obiect de tranzacție. Sute de femei bogate și de rang înalt din întreaga Italie ar fi onorate și fericite dacă aș încuviința să le întind mâna. Un Lorenzo da Ponte nu se pretează la combinații dubioase.

— Nici când compensația atinge cifre impresionante?

— Nimic nu impresionează pe un da Ponte! Nimic!

— Nici o mie de ducați?

Lorenzo ciuli urechile. Înghiți zgomotos în sec, în vreme ce mărul lui Adam săltă pe gâtlej în sus, ca mingea aparatului de măsurat puterea, în iarmaroacele din preajma Paștelui.

— Dacă nu-ți convine, mă voi adresa altuia, spuse vicleanul Antonio Pozzi, ridicându-se încet de la masă.

— O clipă, *Messer*, se grăbi Lorenzo să-l rețină.

— N-are rost să-ți mai răpesc timpul prețios, stărui omul de legi. Nici eu nu am vreme de pierdut în pertractări îndelungate.

— Urcă la o mie cinci sute de ducați și facem târgul, zise da Ponte, căruia i se trezise pe neașteptate interesul.

— O mie. Nici un ducat mai mult. Sute de patricieni, *Signor* da Ponte, abia ar aștepta această ofertă. Plec. Cu bine!

— Primesc! zise Lorenzo suspinând din greu. O fac numai pentru *Signor* Sunderland, care — după cum spui dumneata — e patrician ca și mine. Nobilii trebuie să-și acorde sprijin.

— Și *Signora* Andreea Lusignan are sânge albastru, zise avocatul. Prin această căsătorie — platonică desigur — te vei înrudi cu ducii de Northland din Anglia și cu ducii de Lusignan din Franța. Nu mai vorbesc de recunoștința marchizului de Sunderland-Beauclair, care nu se va rezuma la această mie de ducați.

— Veșmintele de mire mi le plătește marchizul, sper, zise Lorenzo.

— Da. Se poate aranja.

Acordul scris fu semnat a doua zi, în biroul lui *Messer* Antonio Pozzi, în prezența lui Richard și a lui Guy Wragby, care semnă ca martor. Potrivit acestei înțelegeri, Lorenzo da Ponte devenea soțul nominal al Andreei de Lusignan. Căsătoria rămânea strict platonică. Îndată după ceremonia nupțială, soțul își va lua rămas bun de la soția sa, care-și va păstra toată libertatea. Soțul nu va putea pretinde niciodată soției conviețuirea și nici nu va încerca să-i stingherească independența. De asemenea, soțul nu va avea drept a-și moșteni soția, sau pe eventualii ei copii, în cazul decesului acestora. Această convenție rămânea strict secretă. În caz că soțul va încălca vreuna din clauze, soția va avea latitudinea de a cere anularea căsătoriei în fața tribunalelor laice și autorităților ecleziastice, fără ca pârâtul să aibă dreptul de a se opune.

Această convenție, aparent limpede, putea genera nenumărate complicații. Richard nu-și făcea iluzii. În ziua următoare se celebră în taină, la biserica San

Stefano, căsătoria dintre Lorenzo da Ponte, patrician venețian și Andreea de Lusignan Valois, fiica prea puternicului duce Louis de Lusignan și a prea ilustrei ducese Patricia de Lusignan, născută Darnley-Northland. După nuntă, Lorenzo da Ponte nu se mai înapoie în cartierul San-Barnabo. Închirie un apartament confortabil într-unul din palatele de pe Riva degli Schiavoni, își înnoi penajul și începu să cutreiere cazinourile în căutarea norocului, care îi dăduse o dovadă palpabilă de simpatie. De formă, i se amenajă la Palazzo Andreea un apartament, pe care bineînțeles nu avea să-l ocupe niciodată.

În timpul ceremoniei religioase Richard urmărise cu ascuns interes expresia Andreei. Voia să-i citească simțămintele în acest moment solemn, așteptat cu nerăbdare de toate fetele. Mirele Andreei avea o înfățișare minunată. Prestanța și regularitatea clasică a trăsăturilor se armonizau cu frumusețea tinerei femei. S-ar fi zis că erau făcuți unul pentru altul.

— Nu cumva l-am adus pe Tristan în preajma Isoldei? se întrebase Richard, cu teamă.

Nici o clipă Andreea nu-i dăduse prilej de tulburare sufletească. În timpul slujbei, ochii ei stătuseră ațintiți spre altar. Iar când abatele îi pusese întrebarea sacramentală:

— Vrei să iei de soț pe acest bărbat?

Privirile ei se îndreptaseră spre Richard, și cu un surâs fericit pe buze rostise:

— Da! Vreau.

Richard înțelesese înduioșat că acest da, desprins din suflet, era destinat numai lui. Fericirea sa ar fi fost necuprinsă, dacă n-ar fi existat lanțurile matrimoniale care îl țineau legat de Ophelia. De multă vreme nu mai simțea decât milă pentru biata nebună. Cu timpul, mila se transformase în ură. Ophelia era singurul obstacol în calea desăvârșirii legăturii lui cu Andreea.

Îndată ce Richard și Andreea se văzură singuri, după acea pseudonuntă, ea îl îmbrățișă tandru.

— Azi, Richard, m-am măritat cu tine, prin procură. Așa cum făceau pe vremuri reginele care se căsătoreau mai întâi în țara lor cu solul regelui-mire.

— Acesta a fost pentru tine înțelesul serviciului religios de azi?

— Numai acesta. Acum legătura noastră e binecuvântată de Dumnezeu și de biserică.

Richard citi iubirea în privirile ei. Experiența îl învățase că numai în ochii unei femei îndrăgostite poți desluși acea perfectă îmbinare de duioșie, căldură, devotament, admirație, și supunere oarbă. Andreea îl robise tocmai prin această supunere.

Deși avea încredere deplină în ea, trecea uneori prin inexplicabile crize de gelozie. În timpul acestora, îl supăra până și prezența inofensivului Wragby. Challais îi devenea insuportabil, iar existența lui Lorenzo da Ponte îl înspăimânta.

Căsătoria de formă dintre Andreea și tânărul patrician venețian își dădu în curând roadele. Richard și Andreea primiră, într-o zi, o invitație din partea șefului poliției orașului. Cu politețe rece, acesta le aduse la cunoștință că guvernul britanic făcuse demersuri pe lângă guvernul Serenissimei Republici, solicitând trimiterea în Anglia a *Signorei* Andreea de Lusignan, răpită de pe teritoriul regatului Britanic și adusă cu forța la Veneția. Richard, care se așteptase la această convocare, avusese grijă să vină împreună cu Lorenzo da Ponte. Lorenzo declară ritos că *Signora* de Lusignan era soția sa și că în această calitate avea dreptul la protecția autorităților venețiene, soțul ei fiind patrician venețian, înscris în Cartea de Aur a Republicii.

Calm, șeful poliției cercetă actele doveditoare, apoi spuse că va referi Senioriei, care va hotărî în ultimă instanță. Stratagema lui *Messer* Antonio Pozzi

fu încununată de succes. Guvernul Serenissimei Republici comunică ambasadorului englez că *Signora* Andreea de Lusignan, prin căsătoria ei cu Lorenzo da Ponte, cavaler și cetățean venețian, câștigase cetățenia venețiană. Republica îi datora azil și protecție. Părinților nu le rămânea decât să se adreseze tribunalelor venețiene, singure competente să judece acest caz.

Drept mulțumire pentru contribuția lui da Ponte, Richard îi mai dărui o mie de ducați.

Cerul se însenina iarăși...

Locuitorii Veneției, citadelă de piatră și marmură, clădită pe apele moarte ale Lagunei, au dus întotdeauna dorul câmpiilor verzi, al pădurilor umbroase și al apelor vii de râu.

Vara, mai cu seamă, venețienii, săraci sau bogați se străduiesc să își îndeplinească acest vis, fiecare în felul lor. Cei sărmani, care trăiesc în locuințe strâmte, puțin aerisite, lipsite de curți și de spații largi, își amenajează pe glafurile ferestrelor grădini minuscule, alcătuite din câteva vase de flori, întreținute și străjuite cu evlavie. Orășenii ceva mai înstăriți, folosesc curțile de lumină, ori înalță pergole de trandafiri, sub care îndată după lăsatul serii, joacă biribi, stau la taifas, ori cântă serenade la lună. Bogătașii evadează pe *terra ferma*. O dată cu ei, pleacă și străinii care au gustat până atunci plăcerile carnavalului și ambasadorii care-și continuă importantele lor atribuții în cazinourilor discrete de pe Brenta, și aventurierii care nu mai au pe cine înșela, și clientela mai marilor zilei, și femeile frumoase și actorii, și oamenii de litere și artă, și trântorii, și ofițerii aflați în concediu, și parohii rămași fără enoriași, și saltimbancii și șarlatanii, și zbirii, și trișorii...

Veneția amorțește, toropită de soarele văratic. Apele stătute ale canalelor miros ceva mai tare, nourași de musculițe bâzâie în văzduh, gondolele, puține la număr, plutesc parcă mai leneș. Prin piațetele încinse de arșiță, abia dacă se mai târăște câte un trecător plictisit.

În schimb, pe Brenta, la Mira, Dolo Maglione, ori de-a lungul drumului ce duce la Treviso, viața începe să pulseze. În stațiunile estivale, destinate celor mulți, ori în palatele patricienilor, serbarea venețiană își reia firul. Toate contribuie să înfrumusețeze viața și să înveselească sufletul. Și chermesele, la care patricienii și oaspeții lor dansează cu țărăncuțele frumușele și apetisante, și focurile de artificii care incendiază noaptea văzduhul, și ecourile cântecelor de Pergolese și Cimarosa, și echipajele superbe care se încrucișează pe aleile umbrite, și cavalcadele care străbat pădurile scăpărătoare de rouă, și ospețele în aer liber, servite în argintărie grea, pe cuverturi de mătase întinse pe iarbă, și mascaradele și comediile, și vânătorile monstre cu haite de copoi și sute de călăreți, și plimbările în bărci învăluite în covoare scumpe și pavoazate cu lampioane japoneze.

În vilele de pe Brenta, bogații se întreceau să-și etaleze luxul. În vila sa de la Zala, marchizul Albergoti oferea sutelor de invitați reprezentații teatrale de înalt nivel artistic și spectacole de operă care rivalizau cu Scala din Milano. În vila contelui Ludovic Widmann, porțile erau larg deschise pentru oricine. Ospețele nu mai conteneau. Mesele acoperite cu mâncăruri alese și fructe exotice stăteau întinse douăzeci și patru de ore din zi. Marc Contarini primea cu pompă regală pe ducele de Brünswick. Marc Antonio Mocenigo a rămas legendar prin somptuozitatea petrecerilor organizate în cinstea prințului de Wurttemberg. Francesco Rezzonico, amfitrionul împăratului Joseph al II-lea și Cinzio

Pisani, gazda regelui Gustav al III-lea al Suediei, au serbat aceste vizite cu un fast care a lăsat în urmă magnificul ceremonial de la Versailles.

Această risipă era precumpănită la unii patricieni de o zgârcenie pe care o puneau în practică numai la cheltuielile mărunte. Astfel, proprietarul unei vile, în care serbările, balurile și pantomimele se țineau lanț, realiza economii, micșorând cu câteva livre salariul unui grădinar. Dogaresa Mocenigo, acceptase să fie nașa fiicei unui ofițer din garda soțului ei, cu condiția de a nu fi obligată să facă vreun dar. Onoarea de a avea o astfel de nașă era preferabilă avantajelor materiale. La moartea dogelui, aceeași înaltă doamnă cheltuise patruzeci de mii de ducați, și distribuise zeci de mii de lumânări de ceară. Multe patriciene care purtau cascadă de bijuterii la petreceri și banchete, se mulțumeau în intimitate să mănânce fasole și castraveți.

Majoritatea nobililor cheltuiau însă nebunește, ipotecându-și averile, împrumutându-se la cămătari, vânzându-și pe rând palatele și domeniile, până ajungeau să moară pe paie.

Vila închiriată de Richard pe Brenta era un edificiu grandios din secolul al XVI-lea. Stucuri aurite, arabescuri fantastice, oglinzi de Murano și tapiserii de Arras îi împodobeau încăperile. Armonia culorilor, roșu și aur, alb și aur, verzui și aur, trandafiriu și aur, încântau ochiul, frescele de Veronese și Tiepolo, mobilele create de Brustolon, transformau această locuință estivală într-un muzeu al artei venețiene.

În magnificul decor Andreea își găsea un cadru demn de frumusețea ei. Când scria la cabinetul-birou, o autentică piesă Certosina din secolul al XVI-lea, sau când își primea invitații, stând în scaunul ei Savonarola, evoca o domniță din epoca de aur a Veneției, căreia o zeitate capricioasă îi redase viața spre desfătarea muritorilor de rând.

În acea epocă sosi și Challais de la Milano. Fără să-și mai schimbe costumul de călătorie, se anunță lui Richard, care savura un bogat supeu cu vin de Falerno în tovărășia Andreei și a câtorva invitați.

— Ce e graba aceasta, Challais? întrebă Richard, când îl văzu prăfuit, îmbujorat la față, cu ochii strălucitori de emoție.

— O veste mare, *Monsieur!* Robespierre a fost decapitat!

— Nu se poate! exclamă Richard, ridicându-se brusc de pe scaun.

— Și în prăbușirea lui a târât peste o sută de complici. Tuturor prietenilor devotați ai „Incoruptibilului" li s-a oferit în sfârșit prilejul să simtă pe grumaz tăișul rece al ghilotinei. În glasul lui Challais vibra o ură neîmpăcată. Călăii calcă pe urmele victimelor, adăugă el rânjind. Nu va scăpa nici unul. Au fost decapitați și Saint-Just și Couthon și Le Bas și Robespierre-prâslea, și Dumas, președintele Tribunalului Revoluționar. Dumas, care l-a condamnat pe d'Hautefeuille, pe Lauzun, pe Luxembourg, pe Chatillon. Și culmea e că această lovitură de stat nu a fost dată de regaliști, de constituționali sau de vendeeni. Corifeii contrarevoluției sunt Tallien, Fréron și Fouché, călăii de la Bordeaux, Marsilia și Lyon, la care s-a adăugat și renegatul Barras.

— Contrarevoluție? întrebă Richard gânditor.

— Se pare că da. Ziarele sosite din Franța scriu că porțile închisorilor au fost deschise, că poporul sărbătorește doborârea tiraniei jacobinilor și că țara întreagă respiră în sfârșit un aer de libertate. N-ar fi exclus ca Barras să încerce a juca rolul generalului Monck, restaurând monarhia. Se spune că imediat după arestarea lui Robespierre a făcut o vizită micului Louis al XVII-lea, la închisoarea Le Temple.

— Nu-l văd pe Barras în postura lui Monck, zise Richard. Loviturile acestea de teatru, prea spectaculoase, sunt în general de suprafață. În ceea ce mă privește, socotesc prăbușirea lui Robespierre un simplu episod din lupta pentru întâietate mai-marilor revoluției.

— Dar temnițele se golesc. Teroarea a fost sugrumată. Și o dată cu ea și Revoluția.

— Ești optimist, Challais.

Andreea, care ascultase cu emoție discuția, se îngălbeni deodată. Suspină adânc, iar trupul i se frânse ca o trestie. Capul îi căzu pe spătarul jețului. Richard se repezi să o sprijine.

— Ia-o pe brațe și du-o repede în dormitor, *Signor* Sunderland porunci Elisabeta Contarini care se afla de față.

— Challais, Wragby, chemați un medic! striga Richard, executând fără murmur ordinul *Signorei* Contarini.

Challais plecă val-vârtej după doctor. Cinicul și calmul Guy Wragby fu cuprins de o criză de isterie. Se agita fără rost, zăpăcind servitoarea cu porunci contradictorii. Ceilalți oaspeți se priveau cu îngrijorare, neîndrăznind să intervină.

Numai Alvisio Contarini stătea impasibil. Soția sa îi făcuse semn să se liniștească apoi plecase spre dormitorul Andreei. După câteva minute de încordată așteptare, Richard își făcu apariția în salon. Era livid. Buzele îi tremurau de emoție și teamă.

— Andreea a rămas în grija *Signorei* Elisabeta, care m-a expediat spunându-mi că în asemenea cazuri bărbații n-au ce căuta, căci mai mult încurcă lucrurile.

Încerca să glumească, însa surâsul îi era tot atât de forțat ca și tonul pe care-l adoptase.

— Dacă Elisabeta se ocupă de *Signora* Andreea, poți să nu te mai temi, îl povățui Contarini.

— Şi medicul nu mai soseşte o dată! exclamă Richard nerăbdător.

— Nu e nevoie de nici un medic, se auzi glasul vesel al Elisabetei Contarini, care intra în salon. Îţi aduc o veste bună *Signor* Sunderland. *Signora* Andreea va avea un copil.

Elisabeta Contarini era îndeajuns de diplomată pentru a nu-şi felicita amfitrionul pentru paternitatea sa. Oficial, Lorenzo de Ponte era tatăl. Toată lumea ştia însă că în ceea ce îl privea, străvechiul dicton „Pater est is quae justae nuptiae demonstrant", rămânea o simplă formulă lipsită de conţinut.

Capitolul zece

1797... La Paris...

Totul e de vânzare... Palatele sunt de vânzare... Caleștile prăfuite, cenușii de mucegai, sunt scoase din remize și puse în vânzare... Caii de rasă sunt de vânzare... Fecioarele sunt puse la mezat... Și bisericile sunt scoase la licitație... Tablourile semnate de maeștrii cu renume mondial se vând pe nimic... Pe nimic se vând mobilele semnate de Boulle, de Reisner, de Cressent... Goblenurile, tapiseriile de Beauvais și Felletin zac roase de șoareci prin poduri, din lipsă de amatori... Vitraliile smulse de prin biserici, sunt de vânzare... Se vând și balustradele și grilajele de fier forjat care n-au fost încă topite și transformate în ghiulele. De vânzare sunt bunurile mobile și imobile ale ghilotinaților... În Rue de Faubourg Saint-Honoré sunt scoase la licitație mobilele condamnatului Buffon... În Rue du Faubourg-du-Roule, se vând bunurile fostului duce Louis de Noailles... Și cărțile lui Danton se vând... Se vând biblioteci întregi... Din tomurile de mare lux editate de Grandjean și Luce, și legate de Padeloup, Douceur și Le Monnier, precupeții fac pungi pentru

făină, mazăre. fasole. Făina e mai scumpă decât diamantele... Pianele împodobite cu panouri de Chardin și Watteau, miniaturile de Hall, Dumont, Fragonard, bibelourile de Sèvres, Chantilly și Saint-Cloud, covoarele de Aubusson se vând pe prețuri derizorii... De vânzare sunt și odăjdiile preoțești, și hainele vechi, și decorațiile pe care nu mai are cine le purta...

Bisericile, catedralele, mânăstirile, atât de venerate odinioară, și-au schimbat destinația. În Sainte-Chapelle a fost depozitată arhiva palatului de Justiție... Saint-Eloi-des-Barnabites a devenit turnătorie de tunuri... Saint-Barthélemy* a fost transformată în teatru... Dumnezeu și cohortele lui de sfinți au fost evacuați din catedrala Notre-Dame. În locul lor tronează Zeița Rațiune, pe care Robespierre a ridicat-o la rang de divinitate supremă. De la moartea „Incoruptibilului“, zeița a fost lăsată pradă uitării. *Grandeur et décadence*... La Val-de-Grâce, capela în care erau păstrate altădată inimile principilor regali, sunt depozitate efecte militare... Biserica Visitation-de-Sainte-Marie e de închiriat... În mânăstirea Saint-Lazare, a fost instalată o școală de trompeți... Zeci de biserici și capele sunt dărâmate...

Și palatele „foștilor“ au schimbat stăpânii. Confiscate, vândute, închiriate, transformate, trec din mână în mână... Palatul Biron a devenit școală de dans: sâmbăta și duminica se dau baluri populare. Palatul d'Orsay adăpostește un bazar... Palatul Galiffet a fost atribuit Ministerului Afacerilor Străine... Un bărbier a achiziționat palatul principilor de Salm... Palatul ducilor de Luynes a fost transformat în creșă... În palatul Chabot s-a amenajat o baie publică... Palatul financiarului Beaujon și-a schimbat numele. I se spune Elysée și în fiecare seară e luminat din pod și până în pivniță. În saloanele vaste, balurile se țin lanț... În palatul Tuileries, fost până mai

ieri reședință regală, sălășluiesc întunericul, păianjenii, șoarecii și bufnițele...

Sorbona e de vânzare... De vânzare... e și colegiul Cluny... Colegiul Harcourt a devenit atelier de lăcătușerie... În colegiul Lemoine se învârtește roata-norocului. Sălile de cursuri adăpostesc birourile unei loterii.

În piața Revoluției faimosul „Plop al Libertății" își înalță spre cer ramurile uscate. Gloria acestei piețe a apus o dată cu dispariția ghilotinei... Menajeriile de la Versailles și Trianon au fost transferate în Grădina Plantelor, care cunoaște o glorie crescândă... Căderea lui Robespierre și a Jacobinilor a dat apă la moară reacționarilor. Bustul lui Marat, idolul de ieri, e spânzurat în fața unei măcelării din Rue Calande, în ovațiile mulțimii.

Parisul noctambulilor s-a mutat pe Boulevard du Temple, pe Rue Saint-Honoré, pe Rue Montorgueil... Spectacole, cafenele, restaurante, baluri, zgomot, veselie, muzică, furnicar de oameni dornici de petrecere... Gloria fostului Palais-Royal a apus. De când i s-a democratizat numele și i se spune Palais-Egalité, a ajuns locul de întâlnire al derbedeilor, al fanților de mahala, al prostituatelor și al histrionilor... Tripouri infecte, bordeluri, cafenele și taverne rău famate, e tot ce a mai rămas din gloria de odinioară...

Nu numai societatea, dar și moda a suferit mari schimbări. Sub vechiul regim, Versailles-ul dădea tonul eleganței. Acum, antichitatea greacă și romană sunt sursele de inspirație ale dictatorilor modei. Peruca pudrată a fost detronată de peruca „à la Titus", „à la Caracalla", sau „à la Aspasie". Pe străzi, femei înveșmântate în văluri transparente, bogat drapate, își etalează savant goliciunea. Muscadinii și incroyabilii își plimbă pe bulevarde musculatura,

costumele excentrice și bastoanele groase ca brațul, care la nevoie devin arme ofensive...

Pe străzi vânzătorii de ziare răcnesc pe întrecute, ispitind pe amatori cu titlurile noilor gazete... Citiți „Le Menteur"! „Le Menteur"!... Citiți „Le Courrier Universel"! „Le Miroir"! „Le Miroir"!... Cumpărați „La Grandeur"! Citiți numai „L'Aurore"! „L'Accusateur Public"! „L'Aurore!... A apărut „L'Étoile"!... Cumpărați „L'Étoile"! Cumpărați „L'Étoile"!...

Mizeria e cumplită. Deși asignatele au fost scoase din circulație, lipsa de bani rămâne tot atât de acută. Cozi nesfârșite fac de gardă în fața prăvăliilor cu alimente... Pâinea e mai rară decât aurul... Oamenii în zdrențe, livizi de foame, cad pe străzi... Pe sub poduri, prin fundături, trecătorii descoperă în zori cadavrele acestor nenorociți...

Palatele financiarilor sunt însă oaze de lumină, lux și belșug, în acest oraș îngenuncheat de mizerie... Speculanții își durează peste noapte averi uriașe. Bursa este templul spre care se îndreaptă toate speranțele... Financiarul este omul zilei... Corupția, arma de predilecție... Aurul, scopul vieții...

La Paris... în 1797...

Spre acel Paris se îndrepta în galopul cailor trăsura de călătorie a lui Richard Sunderland-Beauclair. Legănat pe pernele pufoase ale banchetei, privea pe fereastră ulmii aliniați ca soldații în front de-a lungul șoselei drepte. Frunzișul arămiu fremăta în vânticelul cald.

Zi senină, calmă, de sfârșit de toamnă. Soarele asfințea într-o mare de *vermillion*. Richard împlinise patruzeci și trei de ani. Era încă fascinant. Pierduse frumusețea proaspătă a tinereții. În schimb, chipul său câștigase o prestanță calmă. Ochii săi profunzi erau mai seducători ca niciodată. Trăsăturile căpătaseră o asprime bărbătească, matură, subliniată

de părul ondulat, argintat la tâmple. Spre a fi pe placul Andreei, ținea pasul modei. Nu mai purta perucă, iar părul și-l pudra numai la ocazii solemne — recepții, baluri de gală, banchete. Fracurile lui impecabile erau croite de Schweitzer și Weston, furnizorii prințului de Walles, iar încălțămintea era opera lui Davidson, pantofarul Curții Britanice. Spre deosebire de epoca tinereții, când arbora o eleganță ostentativă, Richard se străduia acum să nu atragă atenția decât prin distincția și corectitudinea gustului cu care își armoniza fiecare articol vestimentar, atât în ce privește linia, cât și nuanța — astfel încât să obțină un ansamblu de o sobră eleganță.

Din ziua în care Challais îi adusese știrea răsturnării dictaturii lui Robespierre, evenimentele se rostogoliseră într-un ritm nebunesc. Richard trecuse prin emoții și frământări fără număr, încercase amărăciuni profunde, dar și mari bucurii. La 25 decembrie 1794, în noaptea de Crăciun, Andreea îi dăruise un băiat. Fericirea tatălui fusese delirantă. Copilul, nu numai că îi cimenta legătura cu Andreea, dar îi deschidea și perspective trandafirii. Pentru prima oară se bucura din toată plenitudinea de simțământul paternității. Copiii rezultați din căsătoria cu Ophelia îi fuseseră întotdeauna străini. Adeseori, se autoflagelase, aducându-și învinuirea că e un tată denaturat, că trebuie să-și schimbe atitudinea față de vlăstarii care erau ai lui și numai ai lui. Totul fusese zadarnic. Bunele lui intenții se zdrobiseră de un simțământ ciudat, care-i paraliza orice inițiativă de apropiere. Repulsia nutrită față de Ophelia se răsfrângea și asupra copiilor ei. Feciorul dăruit de Andreea umplea însă un gol. Pe Andreea o diviniza. Copilul ei era învăluit în aceeași aureolă pe care iubirea lui Richard o făurise Andreei. Îl botezaseră Francis-Andrew. Pentru a-i legaliza situația, îl recunoscuse la câteva săptămâni după naștere. Astfel

înlătura complicațiile care ar fi suvernit în cazul că Lorenzo da Ponte ar fi încercat să-și revendice paternitatea și drepturile ce decurgeau din această calitate.

Recunoașterea aceasta o punea însă pe Andreea într-o situație delicată, căci confirma fără tăgadă legătura ei adulterină. Richard preferase să braveze opinia publică. Nu era pentru prima oară.

Venirea pe lume a lui Françis-Andrew mai avusese o consecință. Părinții Andreei declaraseră formal că vor înceta orice imixtiune în viața acesteia și că pe viitor se vor dezinteresa de soarta ei. Pentru familia de Lusignan, Andreea era moartă...

Fruntea lui Richard era totuși grea de gânduri. Sufletul lui nu împărtășea pacea amurgului. Grijile îl frământau, izgonindu-i liniștea. Avea și motive temeinice. Italia era cuprinsă de panică. Trupele franceze, dirijate de un obscur general de douăzeci și șapte de ani, Napoleon Bonaparte, zdrobiseră în elanul lor de nezăgăzuit patru armate superioare la număr și anume o armată piemonteză pulverizată la Mondovi, și trei armate austriece, conduse de strategi încercați, puse pe fugă după bătăliile de la Montenotto, Millesimo, Dego, Lodi, Castiglione, Roveredo, Bassano și Arcole. La Veneția se zvonea că francezii exterminau populația civilă, dădeau foc la orașe, jefuiau, violau, purtându-se mai sălbatic decât hoardele lui Attila și ale lui Gengis-Han, reunite.

Carnavalul anului 1797, ultimul carnaval al Serenissimei Republici, părea totuși să aibă o strălucire deosebită. Veneția voia să moară în cântece și veselie. Niciodată mulțimea nu fusese mai compactă, mai dezlănțuită, mai dornică de joc și petrecere. Orașul dogilor își dedicase existența voluptății, dansului, muzicii. Zilele îi erau însă numărate. La fruntariile republicii, armatele franceze se masau amenințător. Populația din satele și orașele

de pe *terra ferma* se revolta împotriva autorității despotice a oligarhiei venețiene. La Bergamo, la Brescia, la Crema, răsculații luau cu asalt palatele nobililor, izgoneau pe proveditori și plantau arbori ai libertății. Spre a pune vârf anarhiei, francezii invadaseră teritoriul republicii. Rezistența întâmpinată la Verona și în alte puncte ale țării, fusese zdrobită fără milă.

„Am la dispoziție optzeci de mii de oameni și douăzeci de canoniere, strigase generalul Bonaparte trimișilor Veneției. Să se termine cu inchiziția și cu Senatul; voi fi un nou Attila pentru Statul Venețian."

În preziua ocupării Veneției de către francezi, Richard și Andreea, însoțiți de Challais și de Wrabgy părăsiseră orașul, îndreptându-se spre Viena.

După câteva luni de ședere în capitala Imperiului Austriac, Richard primise o scrisoare de la Talleyrand, fostul episcop de Autun, care preluase la Paris portofoliul Afacerilor Străine, din însărcinarea lui Barras, unul dintre cei cinci membri ai Directoratului.

Paris, 1 septembrie 1797.

Cetățene Sunderland,

Am plăcerea să vă anunț că guvernul francez a aprobat ridicarea sechestrului aplicat în septembrie 1793 asupra fabricii dumneavoastră de armament de la Nantes. Totodată, procurorul republicii a revăzut dosarul dumneavoastră, dând ordonanță de neurmărire. S-a constatat că ați fost victima unor calomnii. Am ținut să vă anunț personal aceste vești și să vă prezint felicitări. Totodată, vă rog să îmi faceți onoarea și plăcerea de a mă vizita în curând la Paris.

Aș fi fericit să-mi acceptați ospitalitatea.

În așteptarea unei grabnice revederi, vă rog să primiți expresia sentimentelor mele de sinceră prietenie.

Al dumneavoastră servitor,

Charles Talleyrand-Périgord."

Semnătura era fără particulă, în tonul vremii. Richard înțelese de îndată semnificația mesajului. Talleyrand voia să-și plătească datoria de recunoștință contractată la Londra. Ocazia aceasta trebuia folosită.

Trei zile după primirea scrisorii, Richard plecase la Paris. Mesajul acesta prețios se află acum în cufărul său cu documente importante. Era curios. Ce primire îi va face noul Ministru de Externe al Franței?

Contrar obiceiului, la mai toate hanurile și hotelurile pariziene se găseau camere și apartamente libere. Lipsa de bani se făcea pretutindeni simțită. Provincialii preferau să rămână acasă, iar străinii, înspăimântați de Revoluție, își luaseră tălpășița.

Richard nu avu decât greutatea alegerii. Închirie un apartament la hotelul „des Deux Siciles", în care mai locuise cândva, iar a doua zi începu turneul vizitelor de afaceri.

Pe cea dintâi o făcu bancherului Perrégaux. Avea de încasat o scrisoare de schimb. Perrégaux îl primi cu cel mai încântat surâs. Surâsul rezervat clienților cu vază. După complimentele de rigoare. Richard rugă pe bancher să-l informeze asupra mersului afacerilor în Capitală.

Perrégaux era în măsură să-i dea relații. După căderea lui Robespierre, făcuse parte din Biroul Consultativ al Comerțului, care pregătise abolire Legii Maximum-lui, restabilirea libertății exportului de capitaluri, supresiunea progresivă a rechizițiilor

de fabrici, ridicarea sechestrelor înfiinţate asupra stocurilor de origină engleză. Directoratul, înspăimântat de tendinţa liberalistă a politicii economice a Biroului, trecuse ulterior aceste chestiuni în atribuţia Ministerului Afacerilor Interne. Guvernul, care intenţiona să constituie împotriva Angliei o coaliţie continentală, îşi înscrisese în program o politică de accentuat naţionalism economic.

În clipa de faţă, explică Perrégaux, toate eforturile Franţei sunt subordonate continuării războiului. E adevărat că pe sub mână se negociază o pace separată cu Anglia. După părerea mea însă, copilul e născut mort. Actualmente nu văd posibilă o înţelegere. Cu atât mai mult, cu cât se pare că anumite forţe oculte activează pentru sabotarea păcii.

— Interesant, foarte interesant! exclamă Richard.

— Sunt informat, *Monsieur le Marquis*, ca vi s-a restituit fabrica de armament. Frumoasă lovitură.

— Formele sunt aproape gata, *Monsieur* Perrégaux. Pentru acest motiv am şi sosit la Paris.

— Veţi încheia afaceri de aur. Armata are mai multă nevoie ca oricând de armament. *Monsieur* Ouvrard a realizat zeci de milioane operând în acest domeniu.

— *Monsieur* Ouvrard?

— Nu-l cunoaşteţi? Uimitor *Monsieur* Ouvrard e o personalitate de prim rang. A reuşit să obţină în exclusivitate concesiunea furnizării de armament Marinei de Război a Republicii Franceze. Speră să ajungă unicul furnizor al întregii armate. Bineînţeles, dacă nu se vor găsi concurenţi capabili să-i dispute aceste privilegii, spuse bancherul clipind cu subînţeles.

— Mă întreb dacă acest Ouvrard nu mi-a fost prezentat acum câțiva ani în casa bancherului Récamier! Se spunea pe atunci că e un tânăr care promite.

— Azi, promisiunile sunt împlinite cu prisosință. În prezent, Ouvrard e cel mai bogat om din Franța.

„Cel mai bogat om"... repetă în sinea sa Richard. Acest superlativ îl impresiona și azi, ca pe vremea când tatona spre a pune bazele prosperității sale de mai târziu. Când se va spune și despre el că e cel mai bogat om din Statele Unite?

— Nădăjduiesc că veți rămâne mai multă vreme în Franța, zise Perrégaux.

Această formulă de politețe echivala și cu un discret sondaj al intențiilor vizitatorului.

— Voi rămâne câteva săptămâni, spuse Richard, evitând preciziunile. Am oarecari interese financiare...

Bancherul ridică mâna într-un gest de înțelegere.

— Cunosc mai bine decât oricine importanța și amploarea intereselor dumneavoastră în viața economică a Franței.

Expresia este ambiguă. Richard nu căută să o limpezească. Zâmbind cu exagerată prietenie, se ridică de pe scaun, arătând astfel că voiește să se retragă.

— Sper că și pe viitor veți continua să acordați aceeași încredere băncii mele, zise bancherul suav.

— Indiscutabil, *Monsieur* Perrégaux. Indiscutabil.

Richard strânse mâna bancherului, apoi se îndreptă spre ușă, urmat la doi pași de acesta. În prag se opri iarăși.

— Apropo, *Monsieur* Perrégaux, ați putea să-mi deschideți un cont englezesc?

— Vă stau oricând la dispoziție.

— Cunoașteți condițiile. Fără dobânzi pentru mine și fără comision pentru dumneavoastră.

— Perfect.

— Atunci ne-am înțeles. În două sau trei zile veți primi două milioane de franci. Un fond de rulment. Pentru început.

— Înțeleg.

În cabinetul bancherului își făcu apariția, ploconindu-se, un tânăr surâzător, îmbrăcat în negru, cu o mapă de piele galbenă sub braț.

— Iată și banii dumneavoastră, *Monsieur*, zise bancherul luând mapa din mâna tânărului și punând-o pe birou în fața lui Richard.

— Două sute de mii de franci, din care s-a reținut comisionul legal, spuse tânărul.

— Doriți să-i numărați? se adresă Perrégaux lui Richard.

— Nu-i nevoie. Banca dumneavoastră reprezintă o garanție.

— Cu ocazia aceasta, zise bancherul, dați-mi voie să vă prezint pe cel mai apropiat și priceput colaborator al meu, Jacques Laffitte. Jacques, se adresă el tânărului, *Monsieur* de Beauclair e unul dintre clienții prețuiți ai băncii noastre.

O cărturăreasă prezisese tânărului Laffitte că va fi bogat ca Solomon și va sta cu regii la masă. În anul de grație 1797, prevestirea părea hazardată. Vlăstar al unui dulgher sărac, Laffitte fusese angajat la Perrégaux printr-o întâmplare. Când se prezentase la bancă, înarmat cu o scrisoare de recomandație din partea unui mărunt bancher de provincie, Perrégaux îi privise cu neîncredere hainele ponosite, chica netunsă, atitudinea stângace de țăran necioplit. Îi declarase că nu are nici un post liber. Laffitte îl părăsise amărât. Traversând curtea, se plecase să ridice un ac găsit pe jos. Gestul plăcuse bancherului, care-l rechemase pe Laffitte, angajându-l comis, cu un salariu de 120 franci pe lună. Spre surprinderea generală, tânărul amploaiat dăduse dovadă de pricepere și inițiativă. În curând câștigase nu numai

încrederea patronului dar și pe a frumoasei *Madame* Perrégaux, care avea mare slăbiciune pentru salariații tineri ai soțului.

Richard schimbă câteva amabilități cu Laffitte și cu patronul său, apoi se retrase încântat de informațiile primite.

În aceeași după-amiază lăsă o carte de vizită la Palatul Galiffet, reședința lui Charles Talleyrand, Ministrul Afacerilor Străine. Titularul departamentului lipsea. Fusese reținut la prânz de către Directorul Barras și nu se înapoiase încă.

Spre a-și încheia ziua în chip plăcut, se gândi să petreacă seara la un teatru. Se deprinsese a savura spectacolele dramatice bune. Aflase că la Teatrul Feydeau, Françoise Lange prietena lui de odinioară, recolta un succes colosal într-o comedie de moravuri, care biciuia pe acaparatorii de bunuri confiscate de la emigranți. Piesa stârnise o virulentă campanie în paginile ziarelor jacobine.

Richard își rezervă o lojă, apoi comandă un somptuos buchet de crizanteme pentru Françoise.

Înainte de a pleca la teatru cină la Mèot, restaurantul la modă, instalat în palatul d'Argenson. Méot, marele Méot, care îl cunoștea încă din epoca de glorie a lui Palais Royal, îi făcu cinstea să-i prezinte câteva specialități din lista care cuprindea două sute de feluri de mâncare. Richard se credea pe altă lume. La Veneția i se împuiaseră urechile despre mizeria din Franța. Belșugul acesta îi părea de domeniul fanteziei. Dacă Andreea ar fi fost de față, mulțumirea lui Richard n-ar fi cunoscut limite. De la Andreea, gândul îi fugi la Françoise Lange, apoi iarăși la Andreea. Îl mustra conștiința. Cum de își îngăduise a trimite flori unei actrițe? Gestul acesta echivala cu o trădare. Procesul lui de conștiință se încheie cu o hotărâre bruscă. Richard renunță să mai asiste la reprezentația de la Teatrul Feydeau. Iar

buchetul de crizanteme rămase să-i poarte de urât în camera de hotel.

A doua zi, aproape de prânz, primul secretar al Ministrului Afacerilor Străine se prezentă la hotelul „des Deux Siciles", spre a transmite cetăţeanului Richard Sunderland-Beauclair un mesaj din partea şefului său. Charles Talleyrand-Périgord — iarăşi fără particulă — prezenta lui Richard salutările sale şi totodată îl ruga să-i facă onoarea de a prânzi la palatul Galiffet.

— Trăsura excelenţei-sale vă aşteaptă la poartă, spuse secretarul.

Atenţia lui Talleyrand era delicată. Şi Richard preţui acest gest de bun augur.

Când sosi la Palatul Galiffet fu primit de un tânăr de o frumuseţe olimpiană, care arbora cu superbă dezinvoltură un frac impecabil.

Secretarul făcu prezentările după moda republicană, neglijând titlurile şi particulele.

— Cetăţene Sunderland, îngăduiţi-mi să vă prezintă pe cetăţeanul Casimir Montrond. Cetăţene Montrond, vă predau pe cetăţeanul Sunderland.

Se înclină, apoi ieşi demn şi cu fruntea sus.

— Ştiţi cum îl cheamă? zise Montrond, zâmbind complice.

— Mi s-a prezentat. Dupont, Durand, sau ceva asemănător.

— Nici Dupont, nici Durand. Ci Dubois. Brutus Epaminondas Mucius Scaevola Dubois. În timpul Teroarei adoptase şi numele lui Marat. Dar după 9 Thermidor, era prea compromiţător. În actul lui de botez figurează: Louis-Marie-Dieudonné. Toate încă, au un pronunţat parfum *vieux-régime*. Zelos republican a făcut *tabula rasa* din aceste nume învechite, însuşindu-şi altele autentic romane. Moda, sub toate formele ei, e tiranică, *Monsieur*.

Lui Richard îi plăcu verva lui Montrond, a cărui bună dispoziție era contagioasă. Era bucuros că avea prilejul să-l cunoască personal. Cine nu auzise la Versailles de acest *enfant terrible*, care înainte de a fi atins majoratul se mândrea cu un impresionant palmarès de succese feminine? O englezoaică îndrăgostită îl descrisese lapidar: „Grația lui Adonis, pe umerii lui Hercule". În preajma Revoluției, frumoasa ducesă de Fleury care ajunsese la al treilea amant, se îndrăgostise nebunește de el. Emigraseră împreună, se înapoiaseră la Paris în plină teroare, fuseseră aruncați în închisoare și scăpaseră ca prin minune de ghilotină. După 9 Thermidor, traversaseră iarăși Marea Mânecii. La Londra, Montrond ronțăise nesățios milioanele și bijuteriile ducesei de Fleury, care îl părăsise înainte de a se vedea ruinată.

În Anglia câștigase el prietenia lui Talleyrand. O prietenie care avea să dureze zeci de ani, în ciuda tuturor vicisitudinilor. Când fostului episcop de Autun i se oferise portofoliul Afacerilor Străine, Montrond îl urmase la Paris. Gurile rele spuneau că Montrond juca rolul de confident și de complice al ministrului. Cine putea ști ce era adevărat din aceste zvonuri?

Tânărul nobil rugă pe Richard să ia loc.

— Cu permisiunea dumneavoastră, *Monsieur*, voi face onorurile casei, în lipsa ministrului, care a fost chemat urgent la Luxembourg. Dar se va înapoia îndată.

— *Monsieur*, sunt încântat că mi s-a oferit ocazia să stăm de vorbă împreună, zise Richard care, ca și Montrond, renunță a se folosi de titulatura revoluționară „cetățene". Conversația dumneavoastră este extrem de agreabilă. Apreciez observațiile spirituale.

— Mă flatați, *Monsieur*.

— Spun adevărul, *Monsieur*.

Această întrecere de amabilităţi fu întreruptă de apariţia lui Brutus Epaminondas Mucius Scaevola Dubois.

— Cetăţene Sunderland, excelenţa-sa a trimis vorbă printr-un curier, că în maximum o jumătate de oră va avea plăcerea să vă salute personal.

Dispăru din nou ca o păpuşă trasă de sfori.

— Sinistră figură, rosti Richard. Mă întreb cum de îl suportă *Monsieur* de Talleyrand.

— Dubois este una din micile mizerii pe care Rewbell, unul dintre cei cinci Directori, le face Ministrului Afacerilor Străine. Moralist, fanfaron, Rewbell nu pierde ocazia să reproşeze prietenului nostru lipsa de austeritate, cusur pe care i-l subliniază şi Directorul La Revellière.

— *Monsieur* de Talleyrand nu reacţionează? După câte ştiu, nu-şi menajează adversarii.

— Fiţi încredinţat că îi atinge cu sfichiul biciului. La Revellière, care se crede un mare doctrinar al Revoluţiei, a încercat să introducă în Franţa o nouă religie, pseudofilozofică, denumită „theofilantropia". După o şedinţă a Consiliului de Miniştri în cursul căreia La Revellière şi-a expus proiectul, *Monsieur* de Talleyrand a găsit cu cale să intervină: „În ceea ce mă priveşte, nu am de făcut decât o singură observaţie. Spre a pune temeiurile religiei sale, Isus Cristos s-a lăsat a fi crucificat. Cred că n-ar fi rău să-i urmaţi pilda, cetăţene Director!"

Câteva minute mai târziu se înapoie şi Talleyrand.

Elegant în costumul său de catifea vişinie, Ministrul de Externe îşi târa piciorul beteag, fără să pară a se sinchisi de această infirmitate.

— Vă implor, *Monsieur*, să-mi iertaţi întârzierea. Sunt al dumneavoastră. L-am rugat pe amicul meu Montrond să facă onorurile casei. Sper că s-a achitat conştiincios, zâmbi el, aruncând tânărului Montrond o privire plină de simpatie.

— A fost deasupra oricăror laude, replică Richard cu sinceritate. Am petrecut împreună momente exprem de plăcute.

Ochii ministrului sclipiră de plăcere.

— Când vrea Montrond, știe să fie irezistibil. E însă cumplit de veninos cu cei care-i displac.

— Am observat și această trăsătură, Excelență.

— *Monsieur* de Beauclair este o persoană deosebit de agreabilă, rosti Montrond. M-am străduit a-l face să resimtă cât mai puțin lipsa dumneavoastră.

— *Monsieur* de Beauclair, vă felicit. Puțini oameni au reușit să câștige simpatia primejdiosului Montrond. Da, da! E foarte primejdios, adăugă Talleyrand. Dar e înzestrat cu o calitate pentru care îl prețuiesc îndeosebi. Are puține prejudecăți.

— Eu îl admir pe *Monsieur* de Talleyrand, zise Montrond, fiindcă nu are nici un fel de prejudecăți.

— Montrond, ești singurul om care mi-a descifrat caracterul.

Talleyrand se întoarse spre majordom.

— Bertrand, anunță pe *Madame* Grand că îi așteptăm ordinele, spre a ne așeza la masă.

Se adresă iarăși lui Richard.

— Am ținut, *Monsieur*, să prânzim în cerc restrâns. Nimic nu încheagă mai bine prieteniile decât un pahar de vin și o atmosferă intimă.

Un sfert de oră mai târziu, în salonul în care se aflau cei trei bărbați își făcu intrarea o femeie trecută de prima tinerețe. Își purta însă cu mândrie de regină capul blond, de o frumusețe clasică. Ochii albaștri, limpezi, trăsăturile elegante, nasul fin, corpul zvelt, îi subliniau farmecul.

Talleyrand făcu câțiva pași în întâmpinarea ei.

— Scumpa mea, dă-mi voie să-ți prezint pe Richard Sunderland, marchiz de Beauclair. Unul dintre puținii oameni care mi-a arătat prietenie într-o vreme când mă aflam în grea cumpănă.

Talleyrand voia să arate că în ceea ce îl privește, recunoștința nu era o floare rară.

„Amabilitatea aceasta e prea ostentativă, pentru a fi dezinteresată", își zise Richard, căruia noua venită îi întinse o mână superbă.

— Marchize, *Madame* Grand, zise Talleyrand.

— *Je suis d'Inde,* rosti suav Madame Grand.

— *Pardon?* exclamă Richard nedumerit, care înțelesese *Je suis dinde.*

– *Je suis d'Inde,* repetă *Madame* Grand, surâzând cu inimitabilă grație.

Lui Richard îi ajunseseră la urechi unele zvonuri despre prostia fără seamăn a acestei femei, care la vârsta de treizeci și cinci de ani reușise să incendieze inima fostului episcop de Autun. Nu le dăduse crezare, căci le socotise răuvoitoare. De data aceasta trebui să se încline în fața evidenței. În tot timpul prânzului, frumoasa doamnă Grand nu scoase un cuvânt. Gusta din fiecare fel, își muia din când în când buzele în cupa de șampanie și arunca priviri surâzătoare comesenilor. Ochii ei păreau lipsiți de scânteia înțelegerii.

După desert, se ridică de la masă, salută pe Richard și se retrase demnă, în vreme ce convivii stăteau respectuoși în picioare.

„Cred că a sosit momentul discuțiilor serioase", își zise Richard, pe care conversația banală din timpul prânzului îl lăsase încă nelămurit asupra intențiilor amfitrionului.

Se serviră lichiorurile. Apoi servitorii se retraseră, lăsând pe cei trei bărbați să-și savureze în tihnă băuturile fine.

În jurul aceleași mese stăteau în expectativă un om de stat și un financiar. Două forțe de temut în lumea nouă, capitalistă, care își dura trăinicia înfigându-și adânc rădăcinile în cadavrul vechiului regim. Montrond aștepta cu răutăcioasă curiozitate

discuția care trebuia, în mod firesc, să se înfiripe. Richard își închipuise că va rămâne între patru ochi cu Talleyrand. Prezența acestui confident al amfitrionului nu-l stingherea. Era deprins să facă față celor mai ciudate situații. Își promitea să fie doar ceva mai circumspect.

— Excelență, începu el, după ce socoti că tăcerea se prelungise îndeajuns, am remarcat culorile frumoase în care m-ați descris doamnei Grand. Cu modestia care vă caracterizează...

— Hm, hm! tuși Talleyrand.

— ... nu ați relevat imensul serviciu pe care mi l-ați făcut, contribuind la ridicarea sechestrului înființat asupra fabricii mele și nici stăruințele depuse spre a înlătura o serie de învinuiri imaginare, aduse mie de către acoliții lui Robespierre. Puteți fi încredințat de recunoștința mea.

— Nu m-am îndoit niciodată de sentimentele dumneavoastră, *Monsieur*. Dovada am avut-o în vremuri de restriște.

Richard se înclină modest. Prevederea era una dintre marile lui calități. Nu lăsa nimic la voia întâmplării. Odinioară îi dăduse o mână de ajutor, în speranța că acesta se va ridica iarăși din țărână și că mai târziu se va revanșa princiar. În cazul că așteptările sale ar fi fost înșelate, ar fi pierdut câteva mii de guinee. *Le jeu valait la chandelle.* Jucase pe calul câștigător.

Talleyrand nu s-ar fi formalizat de această comparație, dacă ar fi avut putința să citească gândurile interlocutorului. Era înzestrat cu prea mult umor, spre a nu gusta cuvintele de duh.

— Excelență, spuse Richard, am avut întotdeauna cea mai înaltă apreciere pentru oamenii adevărați. Și în dumneavoastră am văzut un *om*.

- Mă copleșiți, *Monsieur*. La mărturisirea dumneavoastră, trebuie să răspund cu o mărturisire.

în ochii mei v-ați bucurat întotdeauna de aceeași considerație.

Richard era intrigat. Unde voia să ajungă amfitrionul? Se părea că acesta nu se va mulțumi cu o simplă compensație bănească, pentru serviciile aduse. Urmărea ceva mai substanțial. Ce anume?

Talleyrand se amuza copios. Îi plăcea să ațâțe curiozitatea vizitatorului. Sunderland ardea de nerăbdare să-i afle intențiile. Cu atât mai bine. Le va afla la timp. Era firesc însă a-l pregăti sufletește. În definitiv, acesta trebuia să știe că nu e abil să spui întotdeauna lucrurilor pe nume. Vorbirea a fost dăruită omului tocmai spre a-i îngădui să-și ascundă gândurile.

— Da, da, *Monsieur*. Și eu mi-am dat seama că am de-a face cu un om înzestrat cu uriașe resurse intelectuale, continuă grandilocvent ministrul Afacerilor Străine. Rețeaua de întreprinderi comerciale și industriale pe care le-ați durat cu atâta perseverență sunt o dovadă grăitoare a talentului dumneavoastră de organizator.

Richard se adânci în fotoliu. Părea că ministrul era pe punctul de a intra în subiect.

Talleyrand nu se grăbi totuși a-i satisface curiozitatea. Făcu o serie de considerații asupra activității bancare din Franța și asupra artei de a se îmbogăți a câtorva bancheri cu renume.

— Franța oferă azi uriașe posibilități talentelor autentice. E destul să vă dau exemplul bancherului Récamier, sau al muniționarului Ouvrard, care au acumulat zeci de milioane de franci în mai puțin de doi ani. Pentru a-și plasa banii, Ouvrard și-a cumpărat o casă splendidă în Place Vendôme, cinci case în Rue du Mont-Blanc, castelul de la Raincy, fost proprietatea ducelui de Orléans, domeniile Châteauneuf, Saint-Brice, Villandry, Mary, Luciennes

și alte multe, ale căror nume îmi scapă. De ce nu deschideți și dumneavoastră o bancă la Paris?

Întrebarea aceasta directă îl prinse pe Richard nepregătit.

— O bancă la Paris? Hm! Ideea nu e rea.

— Capitaluri s-ar găsi cu ușurință, sugeră Talleyrand.

— Grație sprijinului dumneavoastră, sunt convins că nu aș întâmpina dificultăți, zise Richard, punând capăt tuturor tatonărilor și dând discuției o întorsătură practică. Voi avea însă de înfruntat concurența înverșunată a majorității bancherilor înfuriați că îndrăznesc să le încalc domeniile rezervate. Spre a-și păstra privilegiile, se vor lupta cu unghiile și cu dinții.

— Marele Sunderland-Beauclair se teme de luptă? zâmbi Talleyrand.

— Nu mă tem de luptă. Dar nu deschid ostilitățile decât după o pregătire laborioasă. Mă călăuzesc după un principiu. Să fiu întotdeauna mai tare decât adversarul. Dacă lupți cu arme egale, riști să fii înfrânt. În privința înființării unei bănci la Paris, nu m-aș încumeta să intru în acțiune, dacă nu aș dispune de arme cu care să-mi strivesc concurenții.

— Să presupunem că ați căpăta aceste arme, rosti încet Talleyrand.

— Mâine aș face formele pentru obținerea autorizației de înființare a băncii.

— Mâine?

— Absolut.

— Și dacă v-aș pune la dispoziție aceste arme?

— Ar fi cea mai fructuoasă colaborare. Într-un an am cîștiga mai mult decât Ouvrard în cinci.

Talleyrand își făcu ușor vânt cu batista.

— Deveniți din ce în ce mai interesant, *Monsieur*.

Richard știa în sfârșit unde voia să ajungă amfitrionul. Știa precis și era încântat. Dar nu își dezvălui gândurile.

Talleyrand își sorbi benedictina.

— Minunată! Elixir ceresc. Nu-i așa, *Monsieur?*

Montrond se amuza împărătește.

Cu uimitor calm, Richard trecu de la discuția arzătoare la degustarea elixirului. Îl sorbi încet, îi aspiră parfumul, închise câteva clipe ochii, analizându-i profund calitățile, apoi rosti categoric:

— *Cru* 1750.

— Complimentele mele, *Monsieur*. Sunteți un cunoscător.

— E mai simplu, excelență. Posed în pivnițele mele de la Londra aceeași benedictină.

Talleyrand surâse.

— La Bursă, dau lovituri numai speculatorii care au norocul sau talentul să prevadă evenimentele politice.

Cu aceeași ușurință Richard reveni la subiect.

— Norocul e relativ, iar previziunile celor mai abili calculatori ai evenimentelor politice nu depășesc o anumită limită. Speculatorul — căruia Pythia i-ar șopti la ureche — precizium asupra mersului în timp al evenimentelor politice și... militare, ar face minuni.

— Și dacă ați fi dumneavoastră alesul preotesei de la Delphi?

— I-aș înălța un templu cu altar de aur și i-aș aduce jertfă o mare parte din beneficii.

— Ce poetic! exclamă Montrond. Și ce ispititor!... Mai prozaic — în cifre — la cât s-ar ridica jertfele?

Calm, Richard ridică în fața ochilor păhărelul de cristal și admirând jocul razelor de soare care se răsfrângeau în băutura verde-smarald, rosti:

— Cincizeci la sută din beneficiul net.

— *Affaire conclue!* Nu-i așa, *Monseigneur?* zise Montrond zâmbind cu nevinovăție, ca și când ar fi vorbit despre un subiect inofensiv.

Talleyrand înclină ușor din cap, în vreme ce un surâs hieratic îi plutea pe buze.

— *Monsieur*, propun să mai bem o benedictină în cinstea băncii dumneavoastră din Paris...

— Și al altarului de aur, excelență...

La 20 octombrie 1797 Banca Sunderland-Beauclair își inaugură oficial activitatea într-un somptuos imobil din Place Vendôme.

Deschiderea ghișeelor băncii se făcea sub cele mai fericite auspicii. Cu o săptămână înainte, Richard primise prin intermediul lui Montrond un mesaj important.

„Cumpărați rente de stat. Pacea va fi semnată în câteva zile."

Tratativele de pace durau de peste cinci luni. Intransigența lui Napoleon și căile întortocheate ale diplomației austriace păreau să compromită succesul conferinței. Descurajată, lumea se aștepta dintr-un moment într-altul la o reluare a ostilităților. Rentele de stat ale Republicii Franceze erau depreciate. Izbucnirea unui nou război, sau eternizarea tratativelor de pace, trebuiau să ducă fatal la totala lor prăbușire. Semnarea tratatului de pace ar fi avut asupra rentelor efectul unui balon cu oxigen. Întemeindu-se pe informația primită, Richard începu să cumpere rente în pachete mici, spre a nu trezi atenția speculatorilor.

La 21 octombrie, Montrond îi aduse un nou mesaj.

„Tratatul de Pace a fost semnat la Campo-Formio, în ziua de 17 octombrie. Informația aceasta nu va fi adusă la cunoștința publicului decât mâine seară. Până atunci, puteți efectua mari cumpărări de rente."

Richard folosi vestea până la extrema limită. Cumpărările declanșate de el, treziră emoția bursei. În momentul în care Parisul află oficial știrea semnării tratatului de pace, Richard își încheiase operațiunile. A doua zi, rentele făcură un salt uriaș. Speculatorii care nu aflaseră din timp vestea

evenimentului de la Campo-Formio constatară că rentele dispăruseră de pe piață.

Această lovitură aduse lui Richard și lui Talleyrand, asociatul său, un beneficiu net de cinci milioane de franci.

La 20 noiembrie Talleyrand invită pe Richard la Ministerul de Externe.

— Scumpe prietene, vindeți rentele. Dar treptat, spre a nu stârni panica. Războiul e iminent. În consiliul de miniștri de ieri, Directorul Rewbell a cerut ocuparea militară a Republicii Helvetice. Generalul Bonaparte a și ordonat lui Masséna și lui Augéreau să-și maseze diviziile la frontiera Elveției. Tratatul de la Campo-Formio, marchize, nu va mai asigura multă vreme pacea în Europa.

Richard zâmbi. Era bucuros că prevederile lui se dovediseră juste. Încă de la începutul lui noiembrie dăduse dispoziție agenților săi să lichideze rentele de stat. Pasiunea lui pentru jocul de bursă, la care se adauga acel fin miros al omului de afaceri, îl determinaseră să ia această inițiativă, fără să mai aștepte recomandările lui Talleyrand.

La 15 decembrie primele detașamente ale diviziei lui Augéreau se infiltrară pe valea râului Jura. Aceste acțiuni militare echivalau cu o declarație de război.

Ca de obicei bursa reacționă, înregistrând o scădere bruscă a rentelor. Richard care le lichidase din timp, se alese și de data aceasta cu un apreciabil beneficiu.

Sprijinul lui Talleyrand se făcu simțit și în alte domenii. Richard primi — pe numele câtorva oameni de paie — importante comenzi de armament, de muniții și de alte furnituri militare, pentru armatele din Nord. Primele contracte se ridicaseră la cocheta sumă de optzeci și șase milioane de franci, plătibile în numerar metalic, clauză specificată în mod expres. Activitatea lui se desfășura sub pavilionul a trei firme

pariziene: Briancourt et Co., Grandot et Co., Bertillon et Co., precum și a altor patru firme din Nantes, Bordeaux, Orléans și Marsilia.

Paralel cu furniturile militare, Richard importa din Statele Unite cereale, piei și blănuri, pentru care — date fiind pericolele întâmpinate în timpul transportului — primea prețuri cvadruple.

În sfârșit, împrumuturile acordate statului, completau profiturile Băncii Sunderland-Beauclair, care cunoscu în scurt timp o înflorire extraordinară.

Dar activitatea acesta multiplă, neîntreruptă, era istovitoare. Richard înțelese că nu putea face totul singur. Avea nevoie de un om de încredere, de un factotum pe umerii căruia să lase direcția băncii, el rezervându-și numai conducerea operațiunilor de Bursă. În decembrie, reuși să obțină pentru Challais autorizația de a se înapoia în Franța. În schimbul unui cadou de cinci mii de livre, i se ticlui un certificat care dovedea că de la 1793 încoace protejatul său domiciliase în permanență la Lyon. În baza acestui document Challais fu șters de pe listele emigranților. O intervenție de sus închise și dosarul pe care procurorul Fouquier-Tinville i-l întocmise pentru spionaj și pactizare cu inamicul.

Mai rămânea ca Richard să aducă și pe Andreea la Paris. Îi resimțise lipsa. Dar nu se încumetase s-o cheme înainte de a-și consolida situația și de a-i crea un cuib plăcut. Și cum de la o vreme se deprinsese a lucra în mare, achiziționă pentru ea un „cuib", care ar fi putut servi drept locuință unei colonii de ciclopi. Palatul ducilor de Chaulnes, pe care Richard îl cumpără pe un preț de nimic, era o magnifică clădire în cel mai pur stil Louis XIV, ridicată în foburg Saint-Germain. Revoluția îi adusese mari stricăciuni. Tablourile fuseseră furate, oglinzile sparte, mobilele înstrăinate, parchetele smulse și puse pe foc.

Richard angajă o echipă de oameni de artă care renovară palatul în două luni. Arhitecții Brogniart și Chalgrin îi refăcură exteriorul, Lalande și Berthault înnoiră decorația interioară, iar Jacob și Riesner executară mobilierul. Richard, povățuit de Fragonard, consilierul său artistic, achiziționă la licitație tablouri, argintărie, bibelouri, tapiserii și covoare. În decembrie, lucrările fură terminate.

În primele zile ale anului următor, Andreea sosi la Paris. Cu tot regretul său, Wragby fusese nevoit să rămână la Viena. Era cetățean englez. Intrarea lui în Franța, într-o epocă în care aceasta se afla în stare de război cu Anglia, ar fi fost imposibilă. Andreea avea o situație specială. Prin căsătoria ei cu Da Ponte, devenise cetățeană venețiană, iar după anexarea orașului lagunelor la Austria, câștigase cetățenia austriacă. Încheierea tratatului de la Campo-Formio îi deschidea astfel porțile Franței.

Andreea revăzu cu emoție Parisul. Amintirile din vremea Teroarei îi creau și azi o stare de nervozitate, pe care nu reușea s-o învingă. După fiecare colț de stradă avea impresia că vede apărând cete de indivizi urlând cântece revoluționare și agitând în vârful sulițelor capete tăiate. Drumul până la palatul lui Chaulnes fu un coșmar. Nu o liniștea nici prezența lui Richard, care îi ținea mâna într-a lui și se străduia să o convingă că temerile ei nu aveau temei. Cu sensibilitate bolnăvicioasă, Andreea retrăia mintal momentele de groază încercate odinioară.

Când sosiră la palatul de Chaulnes neliniștea Andreei păru să se mai domolească. Curiozitatea și plăcerea cu care vizita încăperile somptuoase, surprizele întâlnite la tot pasul, făcură să-i apară iarăși gropițe vesele în obraji. Cu inconsecvența copilului care trece cu ușurință de la plâns la râs, Andreea se lipise strâns de brațul lui Richard și zâmbea fericită. Se bucura când zărea câte un

bibelou înfățișând o pasăre tropicală cu penaj multicolor, scotea exclamații de admirație în fața tablourilor cu subiecte rustice, tratate în stilul galant al secolului, se oprea în fața coliviilor cu canari, și încerca să le imite trilurile, se rotea ca o balerină în fața oglinzilor venețiene, în care se reflecta din cap până în picioare.

Andreea nu era blazată. Simțea un extaz mereu reînnoit, în fața unei mobile cu linii elegante, a unui covor oriental autentic, a unui candelabru de argint cu brațe măiestrit curbate.

Un obiect de artă o încânta mai mult decât o rochie nouă. Aceasta nu însemna că era lipsită de cochetărie. Purta cu aceeași eleganță rochiile simple de interior, ca și toaletele de gală. Știa să-și aleagă pălăria cea mai potrivită, șalul ale cărui culori i se armonizau cu tenul, rochia ce îi avantaja silueta. Evident, era atât de frumoasă și de tânără, încât și o zdreanță ar fi prins-o de minune.

Curând după sosirea ei la Paris, Talleyrand făcuse o vizită protocolară la palatul de Chaulnes. Din primele clipe Andreea îl captivase. Aerul ei ingenuu, ochii blânzi, de o candoare dezarmantă, puritatea trăsăturilor, dădeau frumuseții ei un parfum virginal, necunoscut în societatea coruptă, depravată a Directoratului.

Entuziasmat, Ministrul de Externe împărtășise impresiile sale generalului Barras, trezindu-i curiozitatea. Invitația pe care Directorul o trimisese lui Richard, fusese primită de acesta cu oarecare îndoieli. Vanitatea lui era plăcut impresionată la gândul că va fi la brațul Andreei. Nu-i surâdea însă perspectiva de a o introduce în mediul libertin și neînfrânat al acestei lumi superficiale.

Invitația lui Barras nu putea fi respinsă. Omul care dirija destinele Franței n-ar fi acceptat afrontul unui

refuz. Iar interesele lui Richard erau prea strâns legate de acesta pentru a-și îngădui să-l indispună...

„Cel mai frumos veșmânt al femeii este nudul", afirma un cronicar monden al timpului. Fraza aceasta, scrisă cu toată seriozitatea, nu ascundea intenții frivole. Ea exprima o convingere și o tendință a modei, care își găseau inspirația în portul zeițelor din Olimp. Și cum acestea umblau mai mult goale — mărturie statuile antice — elegantele din epoca Directoratului înțelegeau să le imite, aproape fără rezerve.

Lupta lor dârză împotriva complicațiilor vestimentare feminine se ducea de câțiva ani. „Unei pariziene îi trebuiesc trei sute șaizeci și cinci de peruci, tot atâtea perechi de pantofi, șase sute de rochii bogat decoltate, dar numai douăsprezece cămăși", scrisese un îndrăzneț as al modei feminine, după care altul supralicitase cu înflăcărare: „De două mii de ani, femeile poartă cămăși. Destul. Să se termine o dată cu acest învechit articol". Un pictor din școala lui David, povățuia inspirat: „Lepădați veșmintele inutile. Fiți generoase și încântați-ne privirile, cu formele dezgolite ale corpului vostru".

Elegantele nu s-au lăsat mult rugate. Au adoptat cu entuziasm vălurile de *linon* și *gaze*, cu care își învăluiau goliciunea, numai atât cât să ascundă părțile cele mai intime ale corpului. Ceva mai târziu au renunțat și la aceste precauțiuni. *Madame* Hamelin, una din femeile frumoase ale epocii, a apărut într-o lojă a Operei, într-un transparent costum de amazoană, cu un sân dezgolit. *Madame* Tallien și *Madame* Récamier, se plimbau în parcul palatului Tuileries, etalând costume grecești de o extremă transparență; voiau desigur să îngăduie privitorilor a le compara cu statuile aliniate de-a lungul aleilor. La baluri, pe străzi, în trăsături, nu se

vedeau decât rochii *à la Flore*, sau *à la Diane*, redingote *à la Galathée*, tunici *à la Céres*, sau *à la Vestale*. Pantofii aveau forma străvechilor coturni, iar talpa era mai subțire decât foaia de ceapă.

Pe Andreea n-o uimise această modă fantezistă. Era deprinsă cu excentricitățile carnavalului venețian, care se mutase parcă la Paris.

Intrarea ei la brațul lui Richard, în palatul Luxembourg făcu senzație. Invitații Directorului Barras, care socoteau că strălucitoarea Thérèsia Tallien, voluptuoasa *Madame* Hamelin și candida Juliette Récamier, reprezentau *summum*-ul frumuseții, rămaseră muți de uimire, când Andreea traversă saloanele, pășind cu grație aeriană.

Generalul Barras, care se credea un blazat în ceea ce privește frumusețea feminină, o întâmpină cu admirație.

— *Madame*, n-aș fi crezut că în seara aceasta, Olimpul îmi va trimite în solie pe Afrodita.

Montrond, care se număra printre invitați, se plecă la urechea vecinului său, contele de Saint-Alban.

— Dragul meu Saint-Alban, înregistrează data de azi. Va intra în istorie. Regina Thérèsia a murit. Trăiască regina Andreea.

Saint-Alban își roti încet capul, îngropat până la gură în cravata uriașă de mătase indiană.

— Se pare că ai dreptate. Ochii Thérèsiei aruncă flăcări.

— Situația aceasta e de o picanterie fără seamăn, continuă Montrond cu același ton persiflant. Joséphine de Beauharnais, favorita de ieri și Thérèsia Tallien, favorita de azi, o fulgeră din ochi pe Andreea Sunderland, favorita de mâine.

— Rostește mai încet numele Joséphinei, șopti Saint-Alban, uitându-se cu teamă în jur. De când Bonaparte a luat-o de nevastă, a devenit o persoană

respectabilă. E primejdios să vorbești despre ea în termeni prea liberi.

— Vrei să spui că Joséphine s-a îmburghezit! Era și timpul. După ce a avut întreg Parisul, nu-i rămânea decât să-și odihnească bătrânețele pe umărul glorios al tânărului ei general. Cea mai frumoasă ieșire la pensie.

— Se spune că și tu i-ai vizitat alcovul.

— Calomnii, Saint-Alban! Calomnii! Niciodată nu mi-au plăcut antichitățile.

— Dar Thérèsia?

— E prea scumpă. Numai Ouvrard își permite luxul s-o cumpere.

— Ce gânduri îți inspiră Andreea Sunderland?

— Nu mă mai ispiti, fariseule. Am să-ți răspund totuși cu sinceritate. Îmi doresc același lucru pe care ți-l dorești și tu.

— Cu singura deosebire, Montrond, că eu îmi voiu împlini dorința.

— Lăudărosule! Ți-o vei îndeplini, poate, după Barras. Privește-l cu ce ochi se uită la *Madame* Suderland!

Saint-Alba nu se înșela.

Generalul Barras, care își făurise reputația unui Don Juan de cazarmă, își plimba alene degetele deasupra buzei superioare, răsucind o mustață imaginară.

Înalt, plin la corp, încrezut ca nimeni altul, își purta cu trufie uniforma de Director. Tunică albastră, lungă, brodată cu fir, capă roșie-sânge, căptușită cu satin alb, pantaloni lipiți de corp, eșarfă tricoloră, pălărie de fetru cu pene de struț și sabie romană, cu care se scărpina uneori pe spinare.

Atențiile lui stăruitoare față de Andreea nu scăpară invitaților. Cu o galanterie care amintea manierele vechiului regim, se întrecea în amabilități și

complimente, manevrând astfel încât să rămână mai tot timpul în preajma ei.

Richard îi observase manevrele și începuse să se întunece.

Acest Alcibiade cazon își închipuie cumva că toate femeile frumoase sunt obligate să-i treacă prin serai? S-a plictisit de Thérèsia Tallien? Cu Andreea și-a greșit socotelile. Eu nu sunt tipul bărbatului complezent care-și vinde nevasta mai-marilor zilei, pentru a primi în compensație, avantaje personale.

Simțindu-i privirile ațintite asupra sa, Barras îi făcu un semn prietenesc cu mâna.

— Scumpe prietene, am impresia că mă ocolești.

„Scump prieten? repetă Richard mintal. De unde până unde, scump prieten. După câte îmi amintesc, nu știu să ne fi văzut mai mult de două ori în viață."

Profitând de faptul că un ofițer o invită pe Andreea la dans, Barras se apropie de Richard.

— Da, da, cetățene Sunderland, ai fost zgârcit cu vizitele. Te-aș fi primit oricând cu plăcere.

— Cetățene Director, n-am cutezat să vă răpesc timpul, plictisindu-vă cu prezența mea.

— Ai preferat să-ți lași prietenii să te reprezinte?

— Mă temean că m-ați uitat.

— Ești modestia personificată, cetățene Sunderland. Cu această ocazie, trebuie să-ți declar că ai prieteni devotați și cu mare influență. Nu li se poate refuza nimic. În afară de ministrul nostru de Externe, știi dumneata cine a mai intervenit pentru a-ți ușura înapoierea în Franța?

— Aș fi bucuros să aflu.

— Françoise Lange, prietena noastră comună. În casa ei am avut, mi se pare, plăcerea să te cunosc.

— Françoise a pus un cuvânt bun pentru mine?

— Mai multe cuvinte, cetățene Suderland. Un întreg vocabular. Douăzeci, am întâlnit-o la o serată.

în casa bancherului Récamier. Era mâhnită. Cineva o informase că te afli la Paris. Se întreba cum de ai putut lăsa să treacă atâta timp, fără să o vizitezi.

Richard, care era bănuiala personificată, își zise că Barras voia să i-o arunce iarăși pe Françoise Lange în brațe, în speranța că Andreea îi va accepta astfel cu mai multă ușurință omagiile.

— Thérèsia! se adresă Barras doamnei Tallien, care se îndrepta spre salonul de joc de cărți, urmată de o impozantă suită de admiratori.

Madame Tallien se opri.

— Da, scumpule!

— Dă-mi voie să-ți prezint pe cetățeanul Richard Sunderland-Beauclair, un american cu atâtea milioane încât nu le mai știe numărul.

— Interesant, foarte interesant, zâmbi fermecător Thérèsia Tallien, întinzând lui Richard o mână albă, cu degete lungi și flexibile. O mână sculpturală, demnă de a inspira un poet.

Richard, care era înzestrat cu un dezvoltat simț comercial, avea impresia că Barras îi oferea pe rând mărfurile sale cele mai de preț, îmbiindu-l să facă o alegere, spre a obține altceva în schimb. Era un privilegiu să fii prezentat celebrei *Madame* Tallien. Pentru prima oară avu Richard prilejul să-i admire ochii lichizi, cu scăpărări opalescente, tenul invidiat de toate femeile din Franța, sânii rotunzi, îmbietori, care răsăreau din corsajul de voal. Abia acum înțelegea pe teroristul Tallien care, pentru ea, găsise curajul să se răzvrătească împotriva „Incoruptibilului"; înțelegea pe Barras, care de dragul ei renunțase la principiile lui severe de iacobin, dând frâu liber luxului, desfrâului, speculației; înțelegea jugul acceptat fără crâcnire de toți bărbații care aveau prilejul să o cunoască; înțelegea invidia femeilor; înțelegea de ce cuvântul ei era lege, portul ei hrana cotidiană a zvonurilor, comentariilor și mai ales clevetirilor, alcovul ei — Mecca spre care aspirau toți admiratorii...

Richard era hotărât să rămână tare. Nu va accepta tentația. Thérèsia Tallien, cu tot farmecul ei, era net inferioară Andreei. Probabil că și Barras ajunsese la această concluzie.

Richard era însă un desăvârșit om de lume. Sărută cu afectată galanterie mâna zeiței.

— Sunt fericit, *Madame*, să prezint omagiile mele, nu numai celei mai frumoase, dar și celei mai generoase femei din Franța, care a înfruntat primejdii și și-a riscat viața spre a salva nenumărate ființe de sub cuțitul ghilotinei.

Știa că Thérèsei Tallien îi făcea plăcere să i se vorbească despre gesturile ei de mărinimie. Gurile rele spuneau că mărinimia îi era stimulată de argumente palpabile și lucitoare.

— Chiar în sala aceasta, continuă Richard, se află o persoană care vă datorează viața mamei sale. *Signora* Andreea da Ponte, fiica fostei ducese Patricia de Lusignan.

— Signora da Ponte? Am avut plăcerea să o cunosc. Mi-a prezentat-o generalul, zise Thérèsia, adresând lui Barras un zâmbet bizar. Sunderland, sunt încântată că am putut fi de folos *Signorei* da Ponte. Vă rog, atât pe dumneavoastră, cât și, pe *Signora*, să acceptați prietenia mea. Vom reînnoi o veche legătură. Sunt sigură că și generalul va fi fericit să vă numere printre prietenii săi. Nu-i așa, Paul? surâse ea iarăși spre Barras.

— Dorința dumitale e ordin, Thérèsia. Dealtfel, coincide cu gândurile mele. Cetățene Beauclair, nădăjduiesc ca pe viitor atât *Signora* da Ponte, cât și dumneata, veți accepta, fără rezerve, ospitalitatea casei mele.

Montrond, care asistase împreună cu Talleyrand la acest asalt de amabilități, se înclină la urechea ministrului.

— Ce părere aveți de succesul protejatului dumneavoastră?

— Sunderland? Succesele lui nu mă miră. E un om remarcabil.

— Și caracterul său, *Monseigneur*, e tot atât de remarcabil. E gelos ca un sultan pe Barras, care face curte amantei sale. Sentimentul acesta nu-l împiedică să-i răspundă cu desăvârșită amabilitate.

— Interesul, Montrond! Dumneata nu ai fost niciodată interesat?

Cu prefăcută jenă Montrond își duse mâna la piept.

— Nu-mi cereți o confesiune. *Monseigneur!* N-aș vrea să vă îngrozesc. Ați ajunge la concluzia că *Monsieur* Sunderland este un înger față de mine.

— Ești sigur?

— Din nenorocire, da, *Monseigneur*.

— Regret că trebuie să te dezamăgesc. Cu tot cinismul pe care-l afișezi, dumneata ești un îngeraș față de Sunderland... Și mă pricep la oameni.

Talleyrand nu era departe de adevăr. Spre a-și păstra situația sa privilegiată în Franța Directoratului, acest pământ al făgăduinței pentru financiarii și speculatorii fără scrupule, Richard era gata la orice compromisuri.

Accepta prietenia pe care i-o oferea Barras, făgăduindu-și bineînțeles, să vegheze cu ochi de Argus asupra Andreei. Menaja pe *Madame* Tallien, regina neîncoronată a palatului Luxembourg, acoperind-o cu daruri scumpe. La serbări și recepții făcea mare haz de glumele ieftine, ale înalților demnitari ai Republicii și se prefăcea că le ascultă cu mare interes sentințele politice, deși în sinea lui îi disprețuia pentru manierele lor necioplite. Față de Talleyrand manifesta cu ostentație cea mai devotată prietenie. Aceasta nu-l împiedica să aibă la Ministerul

de Externe agenţi recrutaţi dintre funcţionarii superiori, cu misiunea să-l informeze asupra măsurilor de politică externă luate de ministru. Lui Richard nu-i plăcea să depindă de buna credinţă a unui singur om. Îşi recruta agenţii şi din cadrele Ministerelor de Finanţe şi de Război. Plătea bine. În schimb cerea să fie ţinut la curent cu secretele de stat, astfel ca în funcţie de acestea să-şi dirijeze politica financiară. Dacă, de pildă, Talleyrand îi anunţa că s-au făcut demersuri pentru încheierea unui tratat de pace, Richard nu-şi găsea liniştea până când agenţii săi nu-i prezentau în copie corespondenţa relativă la negocierele amintite. Când Montrond îi transmitea spre cunoştinţă, înaintea tuturor, comunicatele oficiale asupra bătăliilor câştigate de armatele revoluţionare, Richard verifica autenticitatea ştirilor în buletinele militare secrete ale Ministerului de Război.

Agenţii aveau intrarea liberă în biroul său de la bancă, folosind însă intrări dosnice, spre a nu fi observaţi. În afară de aceste vizite neprevăzute, Richard fixase o după amiază pe săptămână, pentru lectura buletinului informativ secret, întocmit de primul secretar, Oliver Jussac.

Atunci nu mai era vizibil pentru nimeni. Se închidea în biroul său împreună cu Challais şi cu Jussac, care avea misiunea să le citească buletinele, dările de seamă şi cele mai importante documente.

Dintre aceste piese, îi trezi îndeosebi interesul un raport sustras din dosarele Ministerului Poliţiei, care cuprindea sumele şi valorile de tot felul, intrate în Franţa în cursul războaielor „de eliberare" purtate de armatele Republicii.

Pe măsură ce Olivier Jussac citea raportul, dezvăluind cifre şi date precise, Richard îşi manifesta prin exclamaţii şi comentarii admiraţia şi entuziasmul pentru marile isprăvi săvârşite de francezi.

„Până în 1798, armatele Republicii au impus Țărilor de Jos, Olandei, Statelor Germane și Italiene, plata unor despăgubiri de război cifrate la 655 milioane franci. Obiectele de aur și argint, giuvaerurile, obiectele de artă și celelalte lucruri scumpe ridicate din aceste țări, au totalizat 305 milioane franci. Confiscările bunurilor mobile și imobile ale principilor suverani detronați, ale clerului, corporațiilor și comunelor, ale proprietarilor de domenii, absenți sau refugiați, însumează 700 milioane. Toate acestea reprezintă 3 miliarde, recoltate în mai puțin de trei ani."

— Regret că nu m-am făcut militar! râse Richard. Prin combinații financiare, asemenea beneficii n-ar putea fi realizate nici în zece ani de activitate neîntreruptă.

„Odoarele bisericești, continuă Olivier Jussac lectura, au avut mare căutare pentru valoarea lor intrinsecă. Din Țările de Jos și din Renania Inferioară s-au ridicat odoare bisericești în valoare de 25 milioane, la care s-au adăugat obiecte bisericești de aur și argint în valoare de 65 milioane, confiscate din Italia. Tot din Italia s-au luat și amanetele depuse la Muntele de Pietate, evaluate la 56 milioane, precum și alte 5 milioane în numerar, din casele de bani ale spitalelor. Din Veneția și Roma au fost ridicate obiecte de artă prețuite la 50 milioane franci. Printre acestea se citează Leul din Piața San-Marco și 300 de tablouri. Din Elveția au fost estorcate 100 milioane de franci, iar din Olanda 100 milioane florini."

— În schimb francezii au plantat un mare număr de „Arbori ai Libertății", interveni Challais. E o compensație.

— Ar fi interesant, Jussac, zise Richard, dacă în afara cifrelor oficiale, ai poseda și date asupra sumelor și valorilor escamotate pe cont propriu de comisarii și generalii Republicii. Se pare că aceste

personalităţi nu s-au rezumat numai la conducerea operaţiilor militare.

— Am primit o serie de copii ale unor rapoarte confidenţiale, sosite la Ministerul de Război, asupra activităţii în acest domeniu a câtorva căpetenii militare.

— Bravo! Să auzim.

„La Livorno, generalul Masséna şi şeful său de Stat Major, generalul Salignac, au făcut pe scară mare trafic cu licenţe de import, reuşind în câteva săptămâni să obţină un beneficiu net de 3 600 000 franci. Generalul Bonaparte, aflând de această afacere, a confiscat întreaga sumă în folosul statului.

— Foarte bine. Cu banii aceştia şi cu celelalte milioane ridicate din teritoriul inamic, statul francez va plăti armamentul şi furniturile militare contractate cu noi, zise Richard cu vizibilă satisfacţie. Cifrele citate dovedesc că visteria e plină şi că ne putem spori pretenţiile, solicitând o substanţială majorare a preţurilor.

— Se va împotrivi generalul Bonaparte, *Monsieur*, interveni Challais. Se aude că e de o integritate...

— Nu-i nimic. Îi astupăm noi gura intervenind pe alte căi. Sunt informat că *Madame* Bonaparte intenţionează să achiziţioneze castelul Malmaison. De ce nu i-am avansa noi banii? Ar fi nu numai un gest galant, dar şi de înaltă politică. Am câştiga un aliat puternic. Şi cum bărbaţii îndrăgostiţi rezistă cu greu dorinţele exprimate tandru de către nevestele lor...

— Ideea nu e rea, *Monsieur*.

— Cred şi eu. Să-mi aduci aminte, Challais, să fac o vizită doamnei Bonaparte. Continuă, Jussac!

Un alt raport semnalează că generalul Masséna şi-ar fi însuşit, numai din fosta Republică Veneţiană, valori şi obiecte de artă evaluate la 6 milioane franci.

— Vasăzică Masséna e marele tartor. Dar ceilalţi?

— Generalii Marmont, Augéreau, Brune, Soult, sunt de asemenea semnalați în rapoartele adnotate de generalul Bonaparte, care de cele mai multe ori, a închis ochii. Numai când colaboratorii lui depășesc măsura, confundând prea sfruntat visteria statului cu caseta lor particulară, îi observă sau îi obligă să restituie banii.

„Onestitatea nu este întotdeauna apanajul geniului", reflectă Richard, păstrând însă această maximă pentru sine. Nu voia să strecoare în mintea colaboratorilor săi asemenea idei pernicioase. Afară de aceasta, „quod licet Jovi"...

În ziua aceea, Richard fu bine dispus. Ploaia de milioane care se revărsase asupra Franței din miraculosul corn al abundenței mânuit de generalul Bonaparte, noua zeitate a Republicii, îi inspira visări extrem de plăcute. În timpul cinei și partidei de șah pe care o jucă pe seară cu Andreea, nu se gândi decât la Masséna și la întreprinzătorii lui camarazi de arme.

„Șase milioane stoarse numai din Veneția! Extraordinar om și acest Masséna! Merită să-ți scoți pălăria în fața lui."

Peste câteva zile primi o veste care-i modifică profund aprecierile față de Masséna. Nu-l mai socoti vrednic a fi salutat.

Într-o scrisoare datată din Veneția, Guy Wragby îl informa că în ajunul retragerii trupelor franceze din Veneția, și a transferării acestui oraș în mâinile austriecilor, potrivit tratatului de la Campo-Formio, emisari ai generalului d'Hillliers se prezentaseră la palatul Andreea, de unde ridicaseră optzeci de tablouri de preț și douăzeci de statui antice. Inventarul acestora era anexat la scrisoare. Wraghby își încheia mesajul subliniind că după informațiile

culese, obiectele fuseseră predate de Hillièrs generalului Masséna

Richard fu cuprins de o furie cumplită. Cum era cu putinţă să i se fure tocmai lui tablourile? Tocmai lui, muniţionarul armatei! Nu concepea acest jaf ordinar, această insultă adusă lui personal.

În aceeaşi zi se prezentă la Ministerul de Externe. Talleyrand îl primi ca de obicei, înaintea tuturor celorlalţi solicitanţi îmbulziţi în anticameră.

— Excelenţă, pretind să mi se facă dreptate, strigă Richard fără nici un preambul. Am fost jefuit. Vandalismele săvârşite la Veneţia nu trebuie să rămână nepedepsite.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Talleyrand încruntând din sprâncene. Era mirat de agitaţia vizitatorului, îndeobşte foarte calm.

Niciodată nu-l văzuse atât de schimbat. Ochii lui Sunderland aruncau fulgere, fruntea îi era întunecată, fălcile încordate, pumnii strânşi.

— Din ordinul generalului d'Hillièrs, mi s-a furat optzeci de tablouri şi douăzeci de statui antice. Obiectele au fost încărcate în furgoanele generalului Masséna. Cer să se instituie urgent o anchetă şi să se ia cele mai severe măsuri împotriva jefuitorilor, indiferent de rangul şi situaţia lor.

Talleyrand, care se ridicase în picioare, spre a-şi întâmpina oaspele, se aşeză gânditor în fotoliul său.

— Hm! Trebuie să studiem chestiunea.

— Ce s-o mai studiem? Faptele sunt limpezi. Jaf notoriu. D'Hillièrs şi Masséna merită să fie trimişi în faţa plutonului de execuţie.

— Mai încet, *Monsieur*, pentru numele lui Dumnezeu. Nu-i prudent să fiţi auzit insultând în biroul meu, numele unor eroi care au contribuit la eliberarea Italiei, care s-au încărcat de glorie în serviciul Republicii. Nu mai vorbesc de consideraţia

de care Masséna se bucură în ochii generalului Bonaparte.

— Generalul Bonaparte nu poate acoperi pe un hoţ, chiar dacă acesta e prietenul său, zise Richard cu scăzută vigoare. Obiecţiunile ministrului îi mai răcoriseră indignarea.

— Termenul de hoţ poate fi interpretat în fel şi chip. Iar hoţia, după cum ştiţi şi dumneavoastră, are diferite trepte. Bunurile ridicate de ocupant de pe teritoriul inamic, pentru a-şi compensa pierderile materiale şi umane înregistrate în cursul unei campanii, reprezintă, în accepţiunea largă a cuvântului, despăgubiri de război. Ele îşi găsesc o justificare — bineînţeles, trasă de păr — dar care este totuşi o justificare. Învingătorul are întotdeauna dreptate. Deci, să nu ne pripim. Să privim lucrurile la rece, şi să avizăm asupra celor mai potrivite măsuri.

— Ah, nu! Nu am de gând să îngădui cocoloşirea acestei nelegiuiri. Dacă va fi nevoie, voi merge până la generalul Bonaparte, până la Barras însuşi.

— În chestiunea aceasta, Barras nu are un cuvânt greu, îl avertiza Talleyrand. Iar Bonaparte, v-am mai spus, priveşte cu oarecare îngăduinţă aceste... zburdălnicii. În măsura în care, bineînţeles, nu păgubesc excesiv statul.

— În privinţa tablourilor mele, nu poate fi vorba de despăgubiri de război. Sunt cetăţean american. Statele Unite, de la înfiinţarea lor, n-au fost niciodată în război cu Franţa.

— N-aş putea spune că în prezent relaţiile dintre Statele Unite şi Franţa sunt tocmai cordiale, zise Talleyrand. Îi era greu să uite neplăcerile întâmpinate din partea delegaţiei americane, trimisă la Paris spre a reglementa divergenţele intervenite între cele două state. Bonaparte, Barras şi ceilalţi Directori sunt montaţi împotriva Statelor Unite, care în loc să sprijine Franţa, marea lor aliată din timpul Războiului

de Independență, cochetează cu Anglia, vrăjmașa noastră de moarte.

— Trebuie deci să mă resemnez și să accept jaful ca un fapt împlinit? exclamă Richard scandalizat.

— Nu spun aceasta. Socotesc însă că trebuie lucrat cu... finețe. *Monsieur*, lăsați-mă să găsesc singur soluția potrivită. Vă făgăduiesc să stau chiar azi de vorbă cu Bonaparte. După amiază, sunt invitatul său la ceai. Va fi mai multă lume. Îl voi lua deoparte, și-i voi expune cazul dumneavoastră.

— Excelență, nu știu cum să vă mulțumesc.

— Să nu-mi mulțumiți decât în clipa în care vă voi aduce un răspuns favorabil.

— Când aș putea atunci să vă văd?

— Veniți deseori la Operă. Ne vom întâlni în loja mea. S-ar putea să fiu însoțit de generalul Bonaparte.

Richard acceptă în silă formula.

Când ieși din biroul ministrului, se afla într-o stare de spirit cu totul diferită de indignarea tumultuoasă de la început. Încă de la primele cuvinte schimbate cu Talleyrand, înțelesese două adevăruri. Primul, că Masséna e un personaj foarte influent datorită prieteniei pe care i-o arăta Napoleon și al doilea, că generalul Bonaparte ajunsese să fie mai de temut decât Barras însuși.

În seara aceea, Richard sosi devreme la Operă. Era nerăbdător să afle răspunsul lui Talleyrand. Furtul tablourilor îl preocupa în așa măsură, încât n-ar fi fost în stare să spună nici la ce spectacol venise.

Era însoțit de Andreea, care îi respecta gândurile și tăcerea. Așteptând să se ridice cortina, ea privea lumea ce intra în sală, ocupându-și locurile. Parterul se completă în curând. Militari în uniforme nu tocmai arătoase, tineri și tinere care se remarcau printr-o excentricitate vestimentară de prost gust, burghezi între două vârste, îmbrăcați în negru, muncitori în

haine de sărbătoare, veniţi cu nevestele să vadă un spectacol la care sub vechiul regim nu aveau acces, femei uşoare violent fardate, indivizi jerpeliţi, fără foc acasă, şi care se îmbulzeau la teatru numai spre a se încălzi. În schimb, lojile erau ocupate de un public foarte luxos. Nu s-ar fi zis că Parisul trecuse printr-o revoluţie. Nevestele parveniţilor afişau o eleganţă stridentă. Bijuterii, pene multicolore, voaluri, podoabe lipsite de gust. Îmbogăţiţii de război îşi etalau cu trufie costumele scumpe, acele de cravată incrustate cu diamante, inelele cu pietre cât nuca...

O lume care nu venea pentru spectacol, ci pentru a-şi expune opulenţa în vitrina lojilor. În timpul reprezentaţiei, aceşti privilegiaţi vorbeau cu glas tare, se interpelau dintr-un capăt într-altul al teatrului, ronţăiau zgomotos bomboane, spre disperarea actorilor, care pierdeau adeseori replica sau şirul tiradei.

Talleyrand sosi în cel dintâi antract. Era însoţit de *Madame* Grand şi de Montrond.

Richard lăsă pe Andreea în compania lui Challais, care îşi făcuse apariţia către sfârşitul primului act, şi trecu în loja ministrului. Talleyrand îl primi cu obişnuita lui amabilitate, Richard citi totuşi în expresia ochilor acestuia o jenă de rău augur. Sărută mâna Doamnei Grand, care stătea tăcută şi impenetrabilă ca un sfinx, apoi îşi întoarse privirile întrebătoare spre ministru. Acesta ezită câteva clipe. Şovăiala lui era elocventă.

— Am supus plângerea dumneavoastră generalului, începu el.

Urmă o nouă şi chinuitoare pauză.

— I-am explicat că aţi fost victima unui abuz...

— Abuz? Jaf vreţi să spuneţi...

Talleyrand continuă fără să se tulbure:

— Am subliniat că vi s-au ridicat, fără temei juridic, tablouri şi alte obiecte de artă, care nu intră în cadrul despăgubirilor de război...

Richard simțea că începe să fiarbă.

— Și ce v-a răspuns?

Ministrul ezită iarăși.

— A fost... oarecum... evaziv...

Madame Grand, care ascultase conversația fără să se clintească, izbucni într-un râs cristalin, cântat.

— Ce amuzant a fost răspunsul generalului! L-am auzit și eu. „Furnizorii aceștia jefuiesc destul armata. Nu-i mare lucru dacă uneori le mai dijmuiește și armata comorile."

Richard se făcu mai galben decât penajul unui canar.

Talleyrand tuși zgomotos, încercând să acopere vorbele însoțitoarei. *Madame* Grand nu își dezmințea renumele. Făcuse o nouă și ireparabilă gafă.

— Termenii n-au fost chiar atât de tari, încercă ministrul să îndulcească asprimea frazelor citate.

— Excelență, sunt lămurit. E preferabil să cunosc realitatea, oricât ar fi ea de crudă, decât să mă las adormit de speranțe. Pe de altă parte e bine că sunt informat de timp de sentimentele generalului Bonaparte față de mine. *Madame*, spuse el întorcându-se spre Catherine Grand, vă mulțumesc pentru sinceritate.

„E o aluzie la adresa mea! se întrebă Talleyrand, care în fond nu era prea contrariat de noua întorsătură. În definitiuv, acest *Monsieur* Sunderland, care se crede un al doilea Cressus, mai are nevoie de câte o lecție să-l aducă la realitate."

Cu glas tare se grăbi însă a declara diplomatic:

— Credeți-mă, *Monsieur*, am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a pleda cauza dumneavoastră. Indiferent de acea nefericită replică, repetată — cu oarecari deformări nevoite — de *Madame* Grand, generalul Bonaparte mi-a făgăduit că va ordona deschiderea unei anchete. Să fiți sigur că își va respecta cuvântul...

Richard mulțumi lui Talleyrand și se înapoie în loja sa. Îi venea să explodeze. Ar fi plecat imediat acasă. Rămase însă până la sfârșitul spectacolului, spre a nu arăta ministrului și anturajului său, cât de mult îl afectaseră cuvintele generalului *en chef*.

Când ieși de la teatru, ploua. O ploaie rece, amestecată cu zăpadă. Vântul o spulbera, biciuind obrajii trecătorilor.

Andreea se ghemui în colțul caleștii, fericită că nu împărtășea soarta pietonilor, ce înfruntau zgribuliți lapovița.

Richard nu scotea nici un cuvânt. Nu-i ieșeau din minte vorbele lui Bonaparte. Îl usturau ca un fier roșu răsucit în rană. Era o insultă pe care nu avea să o uite în veci. Generalul Napoleon Bonaparte își făcuse un nou și înverșunat dușman. Richard era hotărât să-i plătească polița. Cu dobândă. Iar scadența, nu va întârzia.

Îl trezi brusc din gânduri un zgomot sec, urmat de o trosnitură. Trăsura se înclină pe o parte. Văduvită de roata care plesnise în țăndări, osia se târî câțiva metri pe caldarâm, scoțând scântei. Speriați, cei patru cai cabrară, apoi se opriră, stăpâniți de mâna abilă a vizitiului.

Richard coborî din trăsură, spre a cerceta stricăciunile. Trebuia o roată nouă, sau mai sigur, alt vehicul. La ora aceea târzie era greu de găsit o birje. Nu putea propune Andreei să-și continue drumul pe jos. Erau departe de casă. Vântul și ploaia se întețiseră, luând proporții de vijelie. O vreme rar întâlnită la Paris în acel anotimp.

La câțiva zeci de metri de locul accidentului se zăreau ferestrele luminate ale unui han. Cel mai potrivit refugiu până ce unul dintre slujitori va alerga la palatul Sunderland și se va înapoia cu altă trăsură.

Deasupra intrării hanului atârna o firmă, cu inscripția invizibilă, pe care vântul o smucea cu violență.

Sala cea mare a hanului era lungă și joasă. În aerul cald, viciat, pluteau fâșii de fum de tutun, aburi de mâncare, miros de alcool și de haine ude. Fundul încăperii era dominat de un cămin uriaș, în care fierbea pe pirostrii o imensă oală cu ciorbă.

Mai toate mesele erau ocupate. Lume amestecată. Meseriași, prostituate, soldați, funcționari mărunți, tineri în costume bătătoare la ochi.

Richard și Andreea se așezară la o masă retrasă. Mantaua lui căptușită cu zibelină și capa ei de hermină atrăgeau privirile. Unele curioase, altele înciudate. Luxul pe care numai parveniții îl etalau în acea epocă nu era pe placul populației Parisului.

Richard se simțea stingherit. Știa că oamenii aceștia simpli, abrutizați de alcool și înrăiți de mizerie, erau oricând gata de harță. Mintal își blestema slugile ce nu avuseseră prevederea să controleze roata caleștei. Acum întârziau să vină cu altă trăsură. Cu neliniște crescândă, înregistră privirile încărcate de ură, cu care îl săgeta un grup de șapte tineri de la o masă lungă din apropiere.

Discuția aprinsă purtată de aceștia până la sosirea lui Richard și a însoțitoarei sale fusese întreruptă. Tinerii purtau la haină guler roșu, semn al convingerilor lor politice revoluționare.

Cel mai vârstnic dintre ei nu depășea treizeci de ani. Buzele lui subțiri, crispate într-o schimă dușmănoasă, erau umbrite de o mustață neagră, cu colțurile lăsate de o parte și de alta a gurii. Părul lins, tăiat scurt, haina neagră, roasă în coate, vădeau absența oricărei preocupări vestimentare.

— Aveți în fața ochilor, exclamă el deodată, arătându-l cu degetul pe Richard, o pildă vie a celor demonstrate de mine până acum. Priviți-l! Un tipic exemplar al acestei clase de parveniți care afișează un lux deșănțat, insultând mizeria poporului. Și câți nu sunt ca el!... Lacroix, fostul convențional care și-a

trădat clasa, caută acum un colț retras, spre a se bucura în pace de rodul milioanelor furate!... Girodet, pe vremuri un biet avocat de provincie, cu o clientelă mai mult decât mediocră, umblă azi în caleașcă aurită și primește cinci sute de invitați în palatul său din cartierul Saint-Honoré!... Pantofarul Ricous, care până mai ieri se bătea cu pumnii în piept, strigându-și în cele patru vânturi convingerile jacobine, și-a cumpărat două domenii, totalizând patruzeci de mii de hectare!... Directorul Barras, acest aristocrat acest — lup în piele de oaie — a plătit 300 000 livre pe castelul Grosbois!... Coindreaux, care făcea nu demult pe coristul, a cumpărat pe nimic o mănăstire transformând-o în castel!... Lenoir, fostul coleg al lui Fouquier-Tinville, a pus mâna pe trei *păduri, pe două castele și pe un palat la Paris!...* Cine sunt acești indivizi? Cum s-au îmbogățit? Din salariile de funcționari ai Republicii? Din muncă cinstită? Din vreun comerț modest?... Au venit la Paris fără un sfanț. Au îmbrățișat de formă principiile grandioase ale revoluției, s-au declarat partizanii devotați ai lui Marat, ai lui Danton și ai lui Robespierre, iar după ce s-au văzut la adăpostul unor situații înalte au început să fure. Trădători ai poporului, au pus cuțitul în mâna Charlottei Corday! Tot ei l-au doborât pe Danton, pe Hébert, pe Desmoulins, pe Fabre d'Eglantine. Iar când au simțit că Robespierre începe să-i suspecteze, l-au doborât și pe acesta!... S-au unit cu Tallien și cu Barras, cu afaceriștii și cu vânduții și au sugrumat Revoluția... Din fericire nu sunt mulți. Dar în clipa de față dețin puterea. Se laudă că ar fi cei mai înverșunați dușmani ai regalității și ai aristocrației. În același timp, desființează Clubul Jacobinilor, al adevăraților apărători ai libertății. Afirmă că vor sa urmeze o cale de mijloc, să ducă o politică moderată. Adevărul e altul. Luptă împotriva aristocraților, pentru ca aceștia să nu se înapoieze din emigrație și să-și

revendice bunurile!... Ne strivesc pe noi, pentru a înăbuși indignarea poporului, pentru a scăpa de cenzura patrioților cinstiți!... L-au ucis pe Baboeuf, ultimul tribun al maselor împilate și acum pregătesc dictatura lui Bonaparte !... Răbdarea noastră are margini. Dacă nu vor înțelege că revoluția a întors o pagină, care nu mai poate fi dată înapoi, vom aduce iarăși teroarea la ordina zilei!... Vom lua cu asalt Luxembourgul, așa cum am luat odinioară Bastilia, și vom impune un guvernământ care să repună în vigoare principiile lui Marat și ale lui Robespierre!... Să se termine o dată cu hoții și cu protectorii lor, acaparatori ai posturilor de comandă!... Să se termine o dată cu parveniții care n-au doborât nobilimea decât pentru a se instala în locul ei!... În vreme ce lucrătorii sunt lipsiți de dreptul de grevă, în vreme ce populația Parisului își strânge brâul spre a-și înăbuși durerile foamei, îmbogățiții ne sfidează cu luxul lor!... Fură, jefuiesc ca în codru! Și-au rotunjit averile pe seama soldaților care primesc bocanci cu talpă de carton, pe seama armatei căreia i se furnizează puști vechi cu preț de arme noi, pe seama populației civile înfometate de speculanți, pe seama nenorociților siliți să plătească impozite sporite cu care Directorii să-și întrețină luxul și amantele!...

Aparent, Richard păstra un calm britanic. În sinea lui, își blestema imprudența de a fi intrat într-un local popular.

Și pe Andreea o încolțea teama. Dar își ascundea simțămintele, spre a îngădui lui Richard să-și concentreze atenția numai asupra grupului de tineri atât de înverșunați împotriva lui și a ei. Cu prefăcută liniște, își muia buzele în paharul cu vin. Voia să-și ocupe cu ceva mâinile, spre a le stăpâni tremurul.

Richard făcu semn patronului, cerând nota de plată.

— Vor să plece! rânji unul din tinerii cu gulere roșii. Se tem de noi.

Se ridică de la masă și se îndreptă spre Richard.

— Ce-ți veni să pleci, cetățene? Nu-ți fie frică! Nu-ți facem nimic! Cel puțin acum. Mai târziu, după ce-i vom spânzura pe trădătorii din capul statului, ne vom răfui și cu cei de teapa dumitale...

Era amețit de băutură, și se clătina ca un plop bătut de vânt.

Richard se ridică în picioare.

— Haide, Andreea, spuse el, zvârlind pe masă un pumn de livre, care acopereau cu prisosință consumația.

— Rămâi, cetățene! Nu pleca! îl pofti iarăși tânărul, apucându-l de braț și împingându-l spre scaun.

Richard îl lovi cu putere peste mână.

Tinerii cu gulere roșii săriră în picioare. Așteptaseră parcă acest semnal spre a se năpusti asupra trântorului care le insulta sărăcia cu opulența lui ostentativă.

— Ia uite ce-și permite ticălosul! strigă un flăcău imberb, repezindu-se în ajutorul prietenului.

Înainte de a riposta, Richard se uită în jur. Voia să știe dacă putea conta pe vreun sprijin. Întâlni numai priviri ostile. Niciunul dintre servitorii săi nu se aflau în sală. Rămăseseră afară, lângă trăsură. Își imputa lipsa de prevedere. Nicicând nu se aflase într-o situație mai critică.

Deodată auzi un glas puternic, provocator:

— Lasă, bă, oamenii în pace!

Și Richard și gulerele roșii, își îndreptară privirile într-acolo.

Un tânăr cu haine excentrice de *muscadin*, cu părul lung pieptănat în acea coafură bizară, dar foarte apreciată de tineret, denumită *urechi de câine*, își făcea loc printre mese, apropiindu-se cu pași măsurați. Sub brațul drept purta un baston noduros, cu mâner ghintuit.

Era urmat de un grup de flăcăi tot atât de țipător îmbrăcați. Toți arborau gulere negre. Semnalul de ordine al regaliștilor.

În sală se auzi glasul ascuțit al unei femei, care domină tumultul.

— Păzea! Acuș se încinge bătaia!

— Când gulerele negre se întâlnesc cu gulerele roșii, nu e de joacă! exclamă gutural altă femeie, strecurându-se spre ieșire.

Andreea tremura ca frunza. Se temea mai mult pentru Richard, decât pentru ea însăși.

Un tânăr cu guler roșu tăie drumul muscadinului cu guler negru.

— După cine porți doliu, ticălosule?

— După tine, canalie! ripostă muscadinul, scoțând fulgerător din buzunarul dinăuntru al hainei, un pistol pe care i-l descărcă în piept. Gulerul roșu se prăvăli trăsnit.

— Asasinii! zbieră alt guler roșu. Pe ei!

Un val de nebunie cuprinse deodată mulțimea din sală. Alte gulere roșii și negre apărură ca prin farmec. Strigăte, înjurături, pahare, cuțite și scaune, aruncate prin aer, ca tot atâtea proiectile, vaiete, scrâșniri de dinți, detunături de pistol, trosnete de țeste sparte se învălmășiră într-un ciclon infernal, de pasiuni dezlănțuite.

Cineva apucă pe Richard și pe Andreea de mână.

— Urmați-mă! Vă scot pe-o ușă dosnică. Aici nu-i de dumneavoastră.

Tânărul muscadin, care se materializase parcă din neant, le deschise drum, învârtindu-și bastonul într-o morișcă ucigătoare.

În mai puțin de un minut, care le păru mai lung decât un secol, Richard și Andreea se văzură într-o fundătură strâmtă. Nu scăpaseră fără câteva lovituri, încasate la învălmășeală. Un fleac, pe lângă ce li s-ar fi putut întâmpla.

Muscadinul se înclină politicos.

— Acum sunteți în siguranță. Îmi permiteți să mă retrag.

— Dacă vrei să-ți îndeplinești în întregime rolul de înger salvator, zise Richard prinzându-l de braț, scoate-ne din cartierul acesta. Îți jur că habar n-am unde mă aflu.

Muscadinul începu să râdă.

— Nu vă pot refuza.

— Trăsura și servitorii mei mă așteptau în fața hanului.

Muscadinul îi duse până în stradă. Lângă trăsura lăsată pe o rână, nu se afla decât vizitiul. Ceilalți servitori intraseră în han spre a interveni în ajutorul stăpânului.

— Până să vină ei, am fi văzut pe dracul, spuse Richard, încântat că trecuseră primejdia.

Providențialul ghid îi conduse până la capătul străzii, unde avură norocul să întâlnească o birjă.

Înainte de a se urca în trăsură, Richard întinse tânărului mâna.

— Îți mulțumesc. Cu această ocazie, aș vrea să facem cunoștință. Richard Sunderland-Beauclair e numele meu.

— Adrien de Beaulieu, se prezentă muscadinul.

Lumina unui felinar aninat deasupra intrării unei cârciumi îi lumină chipul inteligent, cu ten neted și mat de fată.

— Câți ani ai? întrebă Richard.

— Optsprezece.

— Împliniți? zâmbi Richard.

— Nu. Nu tocmai... Dar nu mai am mult.

— Mă rog, dacă nu sunt indiscret, care e ocupația dumitale?

— Ați văzut. Vânez jacobini. Când nu mă vânează ei pe mine.

— Nu ești prea tânăr pentru asemenea îndeletniciri?

— Nu. Mă antrenez. Vreau să fiu un bun luptător. După înapoierea regelui în țară, mă voi înrola în armata lui. Mi-ar place să fiu ofițer, ca tata.

— Tatăl dumitale a fost ofițer?

— Da. A comandat regimentul Languedoc-Dragons. A fost decapitat în 1793.

— Și mama dumitale?

— A avut aceeași soartă, spuse Beaulieu simplu. Acum locuiesc la o mătușă. Contesa de Flamarens.

Dinspre celălalt capăt al străzii, porni să se audă zgomot de glasuri, fluierături, o detunătură...

Pe lângă birje trecu în pas alergător o patrulă cu arma în mână.

— Vin soldații lui Augéreau, spuse Beaulieu. Vor lovi fără deosebire, și în iacobini, și în regaliști. Guvernul vrea liniște. Cred că ar fi cuminte să plecați. Soldații nu glumesc. Trag după prima somație. Și un glonte rătăcit...

— Nu vrei să mergi cu noi? îl pofti Richard. Te conducem până acasă.

— Mulțumesc. Nu las camarazii. Noi, gulerele negre, alcătuim un fel de armată.

— N-ai vrea să stăm de vorbă? Mâine sau poimâine?

— De ce nu, cu plăcere, surâse Beaulieu, arătându-și dinții albi, fosforescenți, în semiîntunericul străzii.

— În orice zi mă poți găsi la Banca Sunderland-Beauclair din Place Vendôme. Îmi făgăduiești să nu ne uiți?

— Vă făgăduiesc. Mă iertați, trebuie să plec.

Salută, și o luă la fugă spre hanul în fața căruia se încinsese o încăierare cumplită.

Richard se urcă în trăsură, alături de Andreea.

– *Faubourg* Saint-Germain! porunci el birjarului. Repede!

În așteptarea restaurării monarhiei, Adrien de Beaulieu deveni secretarul lui Richard. Dacă s-ar fi folosit de termenii consacrați în lumea comerțului, tânărul muscadin ar fi putut spune că nu făcuse o afacere proastă.

Răsturnarea regimului revoluționar părea puțin probabilă. Steaua generalului Bonaparte strălucea tot mai puternic. După încheierea campaniei din Italia, acesta își aruncase armatele împotriva Egiptului. Acolo, pe malurile Nilului, afirma el, avea să dea o lovitură de moarte Angliei, rivala de totdeauna a țării sale.

Franța pornise pe drumul militarismului. Pe străzile Parisului se vedeau tot mai multe uniforme militare. Bancherii își durau prosperitate în urma steagurilor victorioase ale armatelor Republicii. La Bursă, ordinele de vânzare și cumpărare erau acompaniate de trompetele trupelor care defilau pe stradă. Acțiunile săltau vertiginos, după fiecare bătălie câștigată. Pasul militarilor suna tot mai apăsat pe caldarâm. Zornăitul pintenilor și zgomotul de sabie alcătuiau cel mai plăcut cântec pentru urechile fecioarelor. Prestigiul soldatului, al cuceritorului era în creștere. Deasupra Europei și a Africii plutea umbra zeului Marte. A zeului Marte, care se întruchipase — paradoxal — în trupul firav al unui obscur general corsican: Napoleon Bonaparte. Ropotul șarjelor cavaleriei sale tulbura liniștea milenară a piramidelor, după ce zguduise din temelii cele mai vechi monarhii ale Europei.

Bigoții spuneau că se născuse Antichrist. Adversarii Franței pretindeau că un nou Attila amenința cu biciul său omenirea. Militarii vedeau în

Napoleon Bonaparte un geniu al războiului, menit să lase în umbră gloria lui Cezar și a lui Alexandru cel Mare. Republicanii erau încredințați că Bonaparte va împinge până la marginea lumii fruntariile libertății. Regaliștii sperau că vor găsi în el un nou general Monk, care să readucă pe tron străvechea monarhie a Franței. Pentru bancheri se deschisese o eră de aur. Războaiele, cu tot cortegiul lor de cheltuieli militare, le revărsa în cuferele ferecate cascadă de milioane.

Beneficiile lui Richard Sunderland-Beauclair atingeau cifre astronomice. Oamenii de paie mânuiți de el îi sporeau depozitele de aur. Pentru plasament, dar și pentru a-și satisface gusturile, achiziționă două castele în Tourraine, un domeniu în Normandia, altul în sudul Franței, și un splendid palat în Paris. Era o adevărată emulație între el și Ouvrard. Pentru Andreea, răscumpără palatul Lusignan și castelul Charlesmont, care fuseseră scoase la licitație, în urma confiscării lor de către Stat.

În aceeași epocă, reuși să obțină pronunțarea divorțului dintre Andreea și Lorenzo da Ponte. Numele acestuia nu-i mai era de folos.

Spre a nu pune pe Andreea în situația delicată de a-și relua numele de fată, Richard cumpără pentru ea, prin intermediul Sfântului Scaun, principatul Montenuovo. Aceasta se petrecu în august 1798.

Către mijlocul lunii următoare, Andreea primi o scrisoare.

„2 septembrie 1798
Bolton House
Londra

Scumpa mea Andreea,

Îți anunț o veste tristă. Fratele tău, Raymond, a murit. A căzut în bătălia navală de la Abukir, luptând pentru gloria culorilor engleze și pentru înfrângerea flotei revoluționare a Franței. De patru ani era înrolat în marina noastră de război. Viceamiralul Nelson,

care îi remarcase înaltele calități militare, îl încadrase în Statul său Major.

Locotenentul Gerald Lascelles, care a luptat alături de Raymond, a trimis tatălui tău, din însărcinarea viceamiralului Nelson, o scrisoare omagiind bravura și destoinicia camaradului său.

Raymond a murit. Dar în inimile noastre, amintirea lui va trăi curată și luminoasă ca și scurta, dar întreprinzătoarea lui viață. Pe lângă condoleanțele mele îndurerate, te rog, Andreea, să le primești și pe cele ale lui Sir Patrick.

În speranța că într-un viitor apropiat îți voi putea trimite vești mai frumoase, te îmbrățișez cu toată dragostea și prietenia.

Frances."

O durere surdă, năvalnică, inundă sufletul Andreei. O durere cumplită, care-i apăsa pieptul înăbușind-o ca un căluș. Moartea lui Raymond era o grea lovitură. Ținuse mult la acest frate mai mare, care-i arătase întotdeauna o preferință vădită. Nimeni din familia ei nu găsise cu cale să-i comunice vestea morții lui. Lady Frances Bolton, o străină, avusese mai mult suflet decât Camelia.

Înțelegea supărarea mamei și a tatălui ei. Era firesc să nu-i ierte greșeala. Urmându-l pe Richard, împotriva voinței lor, își dezonorase familia, numele, tradiția. Camelia ar fi putut găsi totuși o cale pentru a se interesa de soarta ei.

În timpul vieții sale, nici Raymond nu socotise necesar a-i scrie. Raymond care în copilărie îi împlinea toate gusturile și se preta la toate nebuniile ei. Dar acesta avusese o scuză. Îndatoririle militare nu-i îngăduiseră să-și piardă timpul, scriindu-i misive. Nu-i arătase înțelegere și indulgență nici unchiul Gerald, deși pe vremuri fusese cel mai bun prieten al

lui Richard. Această trecere în revistă îi spori amărăciune.

Arătă lui Richard scrisoarea. Reacția lui fu neașteptată. În loc să o consoleze, exclamă cu dispreț:

— Îl credeam mai inteligent pe fratele tău. A murit ca un dobitoc, luptând pentru o cauză care nu era a lui.

— Richard! rosti ea cu repros.

— Iartă-mă, draga mea, dar m-a revoltat această totală lipsă de simț al realității. Ce-a realizat? Da, da! Ce-a realizat, în afară de faptul că a înlăturat orice posibilitate pentru tatăl tău de a se mai înapoia în Franța, atâta timp cât va mai dura actualul regim? Nu numai atât, dar de îndată ce se va afla la Paris că fratele tău a murit, luptând împotriva Franței, toate bunurile familiei tale, care au scăpat până acum neconfiscate, vor fi trecute în patrimoniul statului.

Andreea fu ispitită să-i răspundă că vedea totul prin prisma interesului. Dar se abținu.

A doua zi, Richard uită acest „incident", fără însemnătate pentru el. Avea preocupări mai importante. Relațiile diplomatice dintre Franța și Statele Unite, „cele două republici-surori", se încordau pe zi ce trece. În cercurile bine informate circula zvonul că deschiderea ostilităților era iminentă.

Situația Statelor Unite se putea concretiza într-o variantă a unui faimos proverb: „Când doi se ceartă, al treilea înghite pumnii". Regatul Britanic și Republica Franceză se războiau încă din 1793. Invocând interesele sale vitale, Anglia dezlănțuise o campanie aspră împotriva neutrilor care făceau comerț cu Franța. Vasele sub pavilion american avură cel mai mult de suferit. Diferendul cu Statele Unite amenința să degenereze într-un conflict armat. Președintele Washington, care era de părere că e mai

ușor să începi un război decât să-l termini, preferase să angajeze negocieri diplomatice cu Anglia. Un tratat politic oneros pentru tânăra republică americană pusese temporar capăt neînțelegerii. Abia se îndepărtase spectrul unui conflict armat cu Marea Britanie, că Republica Franceză se socotise la rândul ei lezată de atitudinea guvernului american. Directorii considerau că Statele Unite aveau obligația morală să intre în acțiune alături de Franța. Washington era de altă părere. În 1796, când se retrăsese de la conducerea statului, semnase o proclamație povățuind poporul american să se ferească de a manifesta ostilitate față de anumite națiuni și prietenie față de altele. Toate țările trebuiau să se bucure deopotrivă de amiciția Statelor Unite.

John Adams, urmașul lui Washington, îi continuase politica. Franța, scandalizată de această „trădare", aplicase Statelor Unite același tratament, pus în practică de Anglia cu patru ani înainte. Pinckney, ambasadorul american de la Paris, se văzuse expulzat, iar delegația trimisă de președintele Adams pentru a negocia aplanarea conflictului fusese lăsată să aștepte săptămâni de-a rândul în anticamera lui Talleyrand. Ceva mai mult, agenți oficioși ai acestuia, printre care nelipsitul Montrond, le ceruseră două sute patruzeci de mii de dolari, destinați să cumpere bunăvoința ministrului de externe. Când se află în Statele Unite la ce tratament umilitor fuseseră supuși trimișii săi extraordinari, poporul cuprins de o adevărată furie patriotică ceru a se declara imediat război Franței. De la bătălia de la Lexington nu se mai pomenise un entuziasm, un delir războinic mai dezlănțuit, mai contagios. Ziarele pretindeau în unanimitate imediata rupere a relațiilor diplomatice cu Franța. Congresul votă o serie de măsuri propuse de președintele Adams: crearea unui Minister al Marinei, fortificarea porturilor, înființarea unei armate

de zece mii de oameni, cumpărarea de tunuri, armament ușor și furnituri militare și suspendarea oricăror relații comerciale cu Franța.

La Paris — surpriză și consternare. Talleyrand, direct vizat de raportul trimișilor Statelor Unite, își dezavuă agenții, declarând că lucraseră fără să-l consulte. Scandalul luase însă prea mari proporții spre a mai putea fi stăvilit.

Richard, temându-se să nu fie surprins de evenimente la Paris, își făcu la iuțeală bagajele. Nu-i surâdea perspectiva internării într-un lagăr de concentrare, pe tot timpul cât ar fi durat eventual războiul. Bineînțeles, era decis să o ia și pe Andreea. Nu o putea lăsa în Franța. Încredință lui Challais atât conducerea băncii din Paris, cât și controlul activității uzinei de armament din Nantes.

Pe Adrien de Beaulieu, noul și tânărul său secretar, hotărî să-l ia în America. Richard era omul impulsurilor. Antipatiile și simpatiile sale erau bruște, instinctive. Beaulieu îl câștigase cu firea sa deschisă. La câteva săptămâni după incidentul din han, Richard îl întrebase curios:

— Ia spune, Adrien, ce v-a făcut pe tine și pe prietenii tăi să ne luați apărarea? Considerente personale, umanitare?

— Nici una, nici alta, *Monsieur*. Am fi sărit în ajutorul oricui ar fi fost atacat de gulerele roșii. Și ei ar fi reacționat la fel, dacă noi ne-am fi năpustit asupra dumneavoastră.

Sinceritatea acestui răspuns plăcuse lui Richard. L-ar fi mulțumit mai puțin o motivare deghizată sub forma unui compliment. Subalternii și solicitanții îl tămâiau cu atâta sfruntare, încât nu-i mai făcea plăcere.

Îl reconforta candoarea și naivitatea lui Beaulieu. Vorbirea lui, rafinată, avea un amuzant parfum *canaille*. Adolescența lui Beaulieu fusese lipsită de

comodități și bucurii. Mătușa sa, sărăcită de Revoluție, rareori reușise să-i asigure hrana zilnică. Educația lui avea numeroase lacune. După ce îi izgoniseră din palatul ei din cartierul Saint-Honoré, contesa de Flamarens și Adrien găsiseră adăpost în casa unei slujnice, care locuia în mahalaua Saint-Marceau. În tovărășia copiilor din vecini, Beaulieu nu avusese ocazia să se formeze în stilul vechiului regim. Spre dezgustul mătușii sale, devenise un mic derbedeu. Se înhăita cu toți mardeiașii din cartier și prețuia mai mult o încăierare decât o lectură din *Biblie*.

Această deficiență în buna sa creștere, contribuise paradoxal să trezească interesul și simpatia lui Richard. Nici el nu uita că se născuse într-unul din cele mai proletare cartiere din New York. Lustrul dobândit ulterior nu-i ștersese din minte năzdrăvăniile din copilărie. Beaulieu, acest prototip al ștrengarului parizian, îi evoca zbenguielile lui de altădată, îi amintea atmosfera în care crescuse. Poate că mediul acela îl oțelise, îl pregătise mai bine pentru viață, decât o educație aleasă.

Este adevărat că în această preferință se strecură și o doză de snobism. Adrien de Beaulieu era de viță nobilă. Adversitatea soartei îl aruncase într-o lume care nu era a lui. Richard — nepot de marchiz — se simțea dator să-l ajute. Până și numele lor de familie aveau rezonanțe comune: Beauclair — Beaulieu. Mai pledau și alte argumente în favoarea tânărului francez: inteligența, veselia contagioasă, aspectul fizic deosebit de agreabil, talentul cu care știa să se strecoare în sufletul oamenilor.

Cu câteva zile înainte de plecare, Richard primi vizita lui Talleyrand. Ministrul de Externe surâdea cu aceeași amabilă și calmă prietenie. Sprijinindu-se maiestuos în bastonul său, se îndreptă spre fotoliul oferit de gazdă. Gesturile lui de o încetineală studiată

îi ascundeau de minune agitația lăuntrică. Talleyrand era tulburat. Campania dezlănțuită împotriva sa de ziarele americane și franceze, în legătură cu cei două sute patruzeci de mii de dolari, pretinși delegaților Americii, stârniseră o vâlvă colosală. Alt demnitar s-ar fi năruit. Talleyrand rezista. Fostul episcop de Autun era tenace. N-ar fi ajuns în fruntea departamentului externelor, în acele vremuri viforoase, dacă n-ar fi fost înzestrat cu o întreagă gamă de însușiri — discutabile din punct de vedere moral — dar indispensabile unui om politic, de anvergura lui: stăruință, diplomație, suplețe, duplicitate, lipsă de scrupule, la care se adăuga și capacitatea de a trăda cu seninătate și eleganță, atunci când interesele sale o cereau.

Pe Richard îl surprinse această vizită. Ce urmărea? Talleyrand nu se deplasa fără un scop precis. Se feri să pună întrebări. În asemenea ocazii, cel care vorbește cel dintâi are poziția cea mai grea.

Talleyrand ieși cu ușurință din această situație.

— Am ținut să vă vizitez personal, *cher Monsieur*, pentru a vă ura drum bun, spuse el, așezându-se picior peste picior.

„Numai pentru atât?" se întrebă Richard, care răspunse politicos:

— Onoarea aceasta mă copleșește.

Ministrul se lansă într-o tiradă entuziastă dedicată Americii, poporului american, spiritului său de ospitalitate, caracterului său deschis, energiei sale.

— E păcat că aceste minunate calități sunt precumpănite de unele defecte ce strică armonia ansamblului. Se pripește, e violent, se lasă orbit de patimi. Și aceasta îl duce la acțiuni necugetate. Mai târziu, le regretă.

— La ce vă referiți? întrebă Richard făcând pe naivul.

— La ușurința cu care s-a lăsat târât pe povârnișul provocărilor războinice. În loc să dea

ascultare rațiunii și să țină seama de tradiționala frăție dintre țările noastre, a plecat urechea la intrigile dușmanilor Franței.

Richard clătină din cap, în semn de înțelegere.

— Fiindcă plecați în Statele Unite, m-am gândit că n-ar strica să încercați a lămuri opinia publică americană și în special pe oamenii de stat americani asupra intențiilor pacifice ale Franței. E o misiune de onoare și un gest de prietenie față de țara care v-a acordat o ospitalitate *generoasă*.

Ultimul cuvânt avea un înțeles precis. Se referea la avantajele pecuniare obținute de Richard în Franța.

— Cu alte cuvinte, îmi propuneți să devin un fel de emisar... al păcii, zise acesta.

— Un rol minunat. Cred că sunteți de acord, spuse Talleyrand.

— Incontestabil. Totuși, e oarecum ciudat să încredințați o asemenea misiune unui fabricant de arme.

Talleyrand zâmbi cu amabilitate.

— M-am gândit și la acest aspect al chestiunii, *Monsieur*. Avantajele pe care le-ați obține prin menținerea păcii sunt superioare beneficiilor pe care le-ați realiza printr-o creștere a vânzării produselor fabricilor dumneavoastră de armament. Izbucnirea unui război între țările noastre ar atrage automat sechestrarea fabricii de tunuri de la Nantes și blocarea tuturor valorilor înregistrate în bănci pe numele dumneavoastră.

Richard conveni în sinea sa că Talleyrand aprecia just situația. Interesele îi dictau să sprijine acțiunea inițiată de ministru.

— Guvernul Republicii Franceze își va manifesta recunoștința pentru serviciile dumneavoastră, zise Talleyrand îmbietor. Licențe de import și export, regim preferențial și alte avantaje asemănătoare.

Propunerea, privită sub acest aspect, era ispititoare.

— În termeni mai preciși, ce mi se cere? întrebă Richard cu tonul direct al omului de afaceri.

— Să luați legătura cu președintele Adams. Să-l determinați a trimite un nou ambasador la Paris. Asigurați-l că reprezentantul său diplomatic va fi primit cu toate onorurile. Franța dorește să păstreze relații de prietenie cu Statele Unite. Aș dori, însă, ca țara dumneavoastră să facă primul pas. Pretenția nu e absurdă. Patria dumneavoastră, *Monsieur*, e o soră mai mică a Franței.

— V-am înțeles, excelență. Republica Franceză nu vrea să-și știrbească prestigiul în fața Europei, luând inițiativa deschiderii negocierilor.

— Nu vi se poate ascunde nimic, *Monsieur*, zâmbi Talleyrand cu ușoară ironie.

— Ce înseamnă să fii un stat tânăr, filozofă Richard. Atât în conflictul cu Anglia, cât și în diferendul cu Franța, se așteaptă ca Statele Unite să facă primul pas de împăciuire.

— N-ar fi exclus, *Monsieur*, ca într-un viitor relativ apropiat, lucrurile să se petreacă invers.

— E o certitudine, excelență, zise Richard, cuprins de un subit elan patriotic.

Talleyrand își aruncă privirile asupra pendulei care trona pe un piedestral Boulle.

— E târziu. Trebuie să mă retrag. În prealabil, permiteți-mi să vă predau această scrisoare din partea Directorului Barras. E o garanție a puterilor ce vi s-au încredințat. Vă urez, *Monsieur*, deplină reușită în această delicată și superioară misiune.

După plecarea ministrului, Richard căzu pe gânduri. Pentru a doua oară era rugat să facă un demers de acest gen. Ieri Danton. Azi Talleyrand. Mâine... cine știe? Poate regele Franței însuși.

Plin de euforie, se așeză la birou. Corespondența aștepta să fie rezolvată. Vizita lui Talleyrand îl

întrerupsese din lucru. Din vraful de scrisori personale, aduse prin curier special din America, un plic așezat mai la vedere îi atrase atenția. Recunoscu scrisul cu litere prelungi, ascuțite, al lui Sir Lewis Effingham. Scrisorile primite de la socrul său îl făceau să încerce întotdeauna un simțământ de stânjenire.

Între el și Sir Lewis domnise întotdeauna armonia. Umbra Opheliei rămânea totuși necontenit prezentă în relațiile dintre socru și ginere. Nici unul și nici celălalt nu putea uita suferințele nebunei care-și trăia zilele amare în dosul grilajului de fier al celulei. Se menajau reciproc, deoarece își dădeau seama că nimeni nu era vinovat de această stare de lucruri.

Sir Lewis scria foarte rar. Și atunci numai pentru a-l ruga să-i procure o monedă rară sau o ediție de mare lux pentru colecțiile sale. Richard se executa cu grăbire, expediindu-i pe lângă piesele cerute și altele, mai valoroase. *„Les petits cadeaux entretiennent les grandes amitiés"*, își spunea el.

De data aceasta, scrisoarea lui Sir Lewis îi inspiră o teamă ciudată. Presimțea că îi vestește ceva neplăcut.

O desfăcu.

De la primele rânduri, euforia prilejuită de vizita lui Talleyrand scăzu la zero.

„17 august 1798
Williamsburg
Richard,

Regret că tocmai mie îmi revine obligația de a-ți anunța o veste penibilă. E atât de surprinzătoare, încât ți-o dau fără menajamente. Fiica ta Georgina a rămas însărcinată. Știrea aceasta am primit-o azi de dimineață de la Obadiah Folger. Bietul om e într-o stare de plâns. Se vaietă și se izbește cu pumnii în cap. Mi-a declarat că nu are curaj să-ți scrie. Am încercat să-l liniștesc. În definitiv, nu intra în obligațiile guvernorului fiilor tăi să vegheze asupra

virtuţii Georginei. Bătrâna ei dădacă e poate mai în măsură să răspundă de această nenorocire. Cred însă că nici ei nu i se pot face imputări grave. Sunt în viaţă, momente, în care imponderabilele sunt mai puternice decât orânduirile noastre.

Nu ştiu cine este autorul acestei sarcini intempestive şi nici nu am încercat să aflu. La vârsta şi la infirmităţile mele ar fi ridicol să mi se pretindă a face pe gardianul unor copii. Sarcina aceasta ar reveni în mod firesc părinţilor. Dar Ophelia e bolnavă. În ceea ce te priveşte, lucrurile se complică.

Pentru prima oară îmi voi îngădui să fiu aspru cu tine. Copiii aceştia nu au venit singuri pe lume. Sunt ai tăi. Sânge din sângele tău. Cu toate acestea, te-ai purtat cu ei mai rău decât un tată vitreg.

Aş vrea, Richard, să-ţi pun câteva întrebări. Ce ştii tu despre copiii tăi? De câte ori te-ai interesat de soarta lor? Ce-ai făcut pentru a le da o educaţie? I-ai lăsat pe mâna lui Folger. Un puritan cu vederi strâmte, pentru care *Biblia* reprezintă alfa şi omega. În secolul nostru, acest îndreptar de viaţă este perimat. Copiii au nevoie de înţelegere, de o povaţă, de o mângâiere. Te aşteptai ca Folger să acopere acest gol? Te-ai mulţumit să ştii că se bucură de un trai îmbelşugat, că au bani de buzunar la discreţie şi că Morrison îi vizitează o dată pe lună, spre a vedea dacă nu duc lipsă de ceva.

Nu te-ai gândit că Georgina e la o vârstă periculoasă. Că are mai multă nevoie ca oricând de o îndrumare. Rezultatele s-au văzut.

Nici eu n-am fost un părinte ideal pentru Ophelia. Dacă m-aş fi îngrijit mai mult de ea, de sănătatea ei, poate că ar fi avut altă viaţă. Firesc ar fi fost să ţii seama de experienţa mea. N-ai făcut-o. Indiferenţa ta faţă de copii şi-a primit răsplata. Cel puţin, în ceea ce

privește pe Georgina ireparabilul s-a petrecut. Cu toate averile tale, nu vei fi în stare să-i mai găsești un soț bun. Oricând, i se vor imputa păcatele tinereții. Viitorul ei e distrus.

Cel puțin acum, în ceasul al doisprezecelea, revizuiește-ți conștiința și adoptă o nouă atitudine față de copiii tăi. Nu ți-am reproșat niciodată purtarea față de Ophelia. Era firesc să fii dezgustat. Să te îndepărtezi de ea. Te condamn însă cu toată asprimea pentru tratamentul neomenos aplicat copiilor.

Lewis Effingham."

Richard lăsă scrisoarea să-i scape din mână. Era atât de uluit încât nu realiza că nenorocirea i se întâmplase lui.

Georgina rămăsese însărcinată... Georgina... Cum era cu putință? Ultima dată când o văzuse era o fetiță ceva mai răsărită... patrusprezece... cincisprezece... Ba nu, patrusprezece... Patrusprezece să aibă? Richard uitase socoteala.

Georgina era totuși mică, plăpândă... Un ticălos o batjocorise... Richard și-o imagina strivită de un bărbat cu trăsături nedefinite.

— Canalia! gemu el, sfâșiat de o bruscă durere lăuntrică. Canalia!

Cu furie necontrolată, izbi atât de tare cu pumnul în masă, încât sticla de cerneală, prinsă într-un suport de argint, se răsturnă peste hârtii. Ușa se întredeschise, și după canatul înalt, apăru chipul alarmat al lui Julien Lafont, al doilea secretar.

— Lafont! strigă Richard. Trimite imediat după Challais. Vreau să-i vorbesc. Comunică și secretarilor să-și facă bagajele. Grăbim plecarea. Mâine, la ora prânzului, trăsurile să fie gata de drum. Ai înțeles? Gata de drum!...

Capitolul unsprezece

La 1 octombrie, Richard se îmbarcă pe „Empress of China“, iar la 30 ale lunii sosi la New York. Era însoţit de Andreea, de patru servitori şi de o mică armată de servitori personali — valeţi, subrete, curieri, lachei, vizitii şi bucătari — conduşi de Soames, ridicat de curând la rangul de prim-majordom. Printre însoţitorii săi se numărau şi câţiva meşteri englezi, cunoscători ai secretului combinării oţelului, şi pe care îi angajase cu salarii uriaşe.

Pe chei îi aştepta Wilbur Morrison, directorul Băncii Manhattan, căpitanul Nathanael Fanning conducătorul şantierului naval de la Long Island, John Sanders, consilierul juridic şi Rees Baldwin, şeful departamentului afacerilor americane al casei Sunderland-Beauclair.

Îndată ce coborî pe chei, se repezi la Morrison, pe care-l trase deoparte.

— Ce ştii în legătură cu Georgina? întrebă el.

Morrison încercă să întârzie explicaţiile. Se temea de furtuna care nu va întârzia să izbucnească.

— Să vedeți, povestea e mai lungă. Ar fi preferabil să discutăm cu ușile închise.

— Ai dreptate. Aici toți sunt cu ochii pe noi. Vorbim acasă. Încă o întrebare: Lumea a aflat de... pățania Georginei?

— Nu! minți Morrison. Secretul e bine păstrat.

Adevărul era că în Virginia și la New York acest subiect se afla pe buzele tuturor. Tatăl era o personalitate prea însemnată pentru ca să nu stârnească vâlvă și comentarii veninoase.

— Casa cea nouă e gata, Morrison?

— Vă așteaptă cu porțile deschise, Sir.

— Foarte bine. Vino să te prezint principesei de Montenuovo.

Morrison ardea de nerăbdare s-o cunoască. Auzise vorbindu-se despre Andreea, ca despre o pasăre exotică de mare preț.

Richard îl luă de braț, și-l conduse spre grupul de secretari care se întreceau a face servicii Andreei. Unul îi purta geanta, altul o mantie de blană, celălalt caseta de bijuterii. Beaulieu ținea de mână pe Francis-Andrew. Francis-Andrew împlinise patru ani și nu se despărțea de marele lui prieten.

Americanii se uitau cu gura căscată la Andreea, care îi uluise cu frumusețea ei fragilă, cu eleganța ei autentic pariziană. Se uitau la secretarii îmbrăcați după ultima modă britanică, la servitorimea ce se afera cărând geamantane și cufere.

Căpitanul Nathanael Fanning își șterse zgomotos nasul cu batista cadrilată, apoi se plecă la urechea avocatului Sanders.

— Ce zici, avocatule, de grămada de muscoi care bâzâie în jurul patronului? Nu-mi vine să cred ochilor. Am mai văzut odată un circ defilând pe stradă, cu elefanții în frunte. Clovnii și îmblânzitorii de fiare erau mai puțin împodobiți cu fireturi decât ăștia...

— Aceștia sunt lachei în livrele, căpitane, îi explică Sanders, familiarizat cu moravurile caselor mari din Europa. Fetele cu bonete scrobite sunt subrete. Un fel de slujnice mai subțiri. Tinerii de colo sunt secretarii șefului. Printre ei e și Norman McKreely. Nu-l recunoști?

— Ei, bată-l să-l bată! Cum să-l recunosc? Cu năframa aia înfășurată până la nas! O fi bolnav?

— Aș, bolnav! E moda nouă din Europa, zise avocatul.

— Și fetița aceea firavă?

— Cred că e... cum să zic... prietena...

— Aha! Am înțeles, mormăi Fanning. Cu toate mă împac. Numai cu țiitoarele astea...

— Mai încet, căpitane! Să nu te audă șeful...

— Bine, am să-mi țin gura, zise căpitanul cu glas scăzut. Dar treaba asta tot nu-mi place. Când omul are nevastă, nu-i e îngăduit să...

— Chestiunile acestea nu sunt de nasul nostru, căpitane. Uite, ne cheamă șeful și pe noi!

– *Gentlemen,* veniți să vă prezint principesei de Montenuovo, îi pofti Richard cu același ton poruncitor, atât de firesc de la o vreme.

Morrison și Sanders sărutară protocolar mâna Andreei. Reed Baldwin voi să spună un cuvânt, dar se bâlbâi, scoțând câteva sunete nearticulate. Andreea îi zâmbi cu atâta bunăvoință, încât îi mai risipi tulburarea. Și el îi sărută mâna, așa cum văzuse că fac ceilalți colegi.

Fanning se mărgini să prindă cu precauție în palma lui mare și lată, mâna micuță și răcoroasă a tinerei femei.

„Nu se cuvine să sărut mâna fâței ăștia, își zise el demn. E de-o vârstă cu fata fie-mii. Ce gust a avut și patronul. Asta e ca un pui de găină. N-ai ce roade. Nu deosebești osul de carnea puțină și slabă."

Trei trăsuri așteptau pe chei. Nici Morrison și nici Reed Baldwin nu se gândiseră că va fi nevoie de cel puțin zece vehicole, spre a face față necesităților.

Richard, Andreea, Francis-Andrew și Adrien de Beaulieu se urcară în prima trăsură. Morrison, Sanders și secretarii într-a doua. Celelalte trei subrete și Soames ocupară pe a treia.

Reed rămase să facă rost de trăsuri și furgonete pentru restul personalului și pentru bagaje. Nathanael Fanning întârzie pe puntea lui „Empress of China", să mai stea de vorbă cu comandantul. Era mai plăcut decât să asiste la instalarea patronului în casa lui nouă, sau să facă pe vătășelul, ca Reed.

Andreea era dezamăgită. Auzise atâtea despre Lumea Nouă, încât își făurise despre aceasta o imagine convențională, cu Piei Roșii, pionieri, turme de bizoni, întinderi nesfârșite de pământ acoperite cu ierburi uriașe, ori dune de nisip, la poalele cărora defilau caravane cu femei pierdute, deportate din Europa. Pe povârnișul unei astfel de dune, Manon Lescaut își dădea teatral sufletul în brațele dezolatului Des Grieux.

În locul acestor peisaje, întâlnise o lume ternă, incoloră. Prima deziluzie o încercase pe bord, după ce marinarul de veghe vestise pământul. Andreea ieșise repede din cabină, spre a face cunoștință cu America. Cerul era cenușiu, ca și valurile oceanului. Iar în depărtare, apăruse dunga neagră-cenușie a unui țărm plat, monoton. New Yorkul îi păruse mediocru. Corăbii numeroase și ambarcațiuni de tot soiul se încrucișau în apele portului, cenușii și ele. Cenușiu era și cerul, o burniță fină pornise să se cearnă, înnegurând firea. Cenușii erau cheiurile înțesate cu mărfuri și oameni, cenușii străzile cu case modeste de lemn, cenușii bisericile și grădinile. Peste toate o ușoară ceață plutea neturburată.

Nu avură mult de mers. Trăsura opri în fața unui grilaj înalt. Un portar bărbos, în haine negre, deschise o poartă de fier, pe care se înfășurau ghirlande de bronz. Atelajul se avântă pe o alee așternută cu pietriș și se opri în dreptul unei scări largi. Fațada clădirii, operă a arhitectului McIntyre nu se deslușea bine prin pânzele umbrelor serii, care se lăsau cu repeziciune. Se conturau limpede numai ferestrele luminate puternic ale celor două caturi. Deasupra ușii înalte de la intrare, cu o impostă încoronată de un balcon cu balustradă dantelată de fier forjat, se înălța o suplă fereastră palladiană. Pe cât de cenușiu părea exteriorul casei, pe atât de grandios era interiorul. Vastul hol îmbrăcat în marmură verde, era flancat de patru camere de paradă. De o parte, două saloane cu oglinzi și girandole aurite, mobile Hepplewhite și vitrine cu bibelouri antice. De cealaltă parte, un salon bibliotecă în stil Chippendale, o sufragerie cu două bufete grele de acaju, pe care erau expuse farfurii Wedgwood și tacâmuri de Sheffield. În fundul holului se deschidea o admirabilă piesă ovală, cu o scară în jumătate de spirală, proiectată pe o imensă fereastră, ce privea spre ocean. Ghirlandele de pe tavane, ușile canelate, căminele sculptate cu discretă grație dădeau prin comparație un caracter exuberant decorației în verde și alb a pereților.

În vreme ce conducea pe Richard și pe Andreea din cameră în cameră, Morrison spicuia dintr-un carnet:

— Trei duzini de scaune cu spătar oval au fost comandate la Philadelphia... Tot acolo s-au lucrat balustradele de fier forjat pentru scările exterioare și pentru balcoane... De la Londra s-au adus sculpturile pentru camera ovală, serviciile de masă și argintăria... Casa Roggett din Roxbury a furnizat un dormitor și galeriile pentru ferestre... De la casa Skillin, din Boston, s-au achiziționat patru statui de lemn...

Pe Andreea n-o interesau aceste amănunte, psalmodiate cu importanță de Morrison. Pentru ea, criteriul de apreciere era subiectiv. Interiorul acesta sugera o atmosferă plăcută, intimă. Avea convingerea că aici se va simți bine. Ce însemnătate avea faptul că scaunele erau din Philadelpia și galeriile ferestrelor de la Roxbury? Era suficient că toate piesele fuseseră alese cu gust. Până și în bibliotecă, volumele frumos legate erau orânduite în rafturi. Curioasă, se apropie de ele. Spicui câteva titluri. Romane, volume de versuri, de istorie, eseuri. Autorii, cu excepția lui Franklin, îi erau necunoscuți. James Allen, Joseph Stansbury, Jonathan Odell, Robert Slender, John Trumbull...

— Toți autorii sunt americani, *Mylady,* explică Morrison. Arhitectul a dorit să vă ofere o privire cuprinzătoare asupra producției literare americane. Consilierul său în această privință a fost un scriitor american de origină franceză, Hector Saint-John de Crèvecoeur.

— Morrison, zise Richard cu mulțumire, arhitectul dumitale a fost la înălțime. Cred că la ora actuală casa aceasta n-are asemănare în America.

— Același lucru l-a dorit și McIntyre.

Vizitară camerele pentru oaspeți. Douăzeci la număr. Fiecare decorată în alt stil. Apartamentele stăpânilor se remarcau printr-o decorație discretă, cu tonuri pastelate. Elementele decorative caracteristice se regăseau în ornamentele tavanelor, în cornișele elaborate, în panourile elegante, în căminele delicat sculptate.

— Mobilele executate în America sunt semnate de Duncan Phyfe, John Goddard și William Savery, declară Morrison. Între timp, Soames își luase în primire atribuțiile. Personalul de serviciu autohton, angajat de Morrison, încercă o mare dezamăgire când servitorii aduși din Europa invadară casa.

Prezența localnicilor părea să devină inutilă. Cum ar îndrăzni ei să concureze pe stilații servitori europeni? Soames îi liniști, anunțându-i emfatic că ei aveau să constituie personalul permanent al casei, ceilalți urmând să însoțească pe stăpân în deplasările sale.

Bucătarul american pregătise o cină care, spre surpriza lui Soames, nu lăsa cu nimic de dorit.

Richard oferi o gustare persoanelor ce-i ieșeau în întâmpinare. Scuză lipsa Andreei, care se retrăsese în apartamentul ei spre a se odihni.

Oaspeții mâncară bine, băură și mai bine, iar la orele nouă din noapte se retraseră, cu excepția lui Morrison. Richard îl oprise spre a se informa mai amplu asupra Georginei.

Directorul băncii îi relată pe scurt modul în care fusese încunoștiințat de situația fetei. În cursul ultimei sale vizite la Bermuda Hundred, Obadiah Folger îi raportase că Georgina nu se simțea bine, slăbea, avea grețuri și adeseori izbucnea fără rost în plâns. Un doctor dăduse diagnosticul. Fata era însărcinată. Consternat, Morrison anunțase pe Sir Lewis Effingham. Acesta își încunoștiințase în scris ginerele.

Richard dădu însfârșit curs liber indignării, zăgăzuite până atunci de ochii lumii. Blestemă pe Folger, pe dădaca Georginei și pe seducătorul fără nume. Mustră și pe Morrison, fiindcă nu se ocupase îndeajuns de copii.

— Nu bănuiești cine e ticălosul? tună Richard, care se congestionase de mânie. N-ai nici un indiciu?

— Nimic în afară de ceea ce v-am spus, replică Morrison plouat.

Richard se plimba agitat dintr-un capăt în celălalt al camerei. Ca deobicei, avea impresia că mișcarea îi limpezea gândurile, îi calma nervii.

— Mâine plecăm în Virginia. Vreau să stau de vorbă cu Georgina, cu dădaca ei și cu Folger. Pun

rămășag cu dumneata că după ce vor da ochi cu mine vor face mărturisiri mai ample decât în fața preotului...

Sosirea lui Richard la Bermuda Hundred căzu ca o lovitură de trăsnet. Toți îl știau în Europa. Înapoierea sa în Statele Unite nu era prevăzută înainte de un an sau doi. Vizitele lui în Virginia erau atât de rare, încât în ochii copiilor el apărea în postura unui personaj aproape legendar, care nu-și făcea simțită prezența decât în anumite ocazii solemne.

Când Richard o văzu pe Georgina, nu o mai recunoscu. Se făcuse o adevărată domnișoară. Crescuse, se dezvoltase, avea tot farmecul și prospețimea adolescenței. Mânia lui Richard se topi câteva clipe, lăsând locul unui simțământ de duioșie. Georgina era atât de plăpândă, de fragilă. O pradă delicată, care prin lipsa ei de apărare stârnea dorințele bărbaților.

Richard se simțea vinovat. O neglijase. Dacă ar fi ținut-o lângă el, dacă i-ar fi privegheat primii pași în viață, nenorocirea nu s-ar fi abătut. Sir Lewis avusese dreptate. Vina nu era a Georginei.

O mângâie pe păr. O simți cum tremură.

— Georgina, vreau să stăm de vorbă. Așa cum stă de vorbă un tată cu fetița lui.

Expedie pe toată lumea și rămase numai cu ea în salonul în care seara își revărsa umbrele. Era o atmosferă intimă, caldă, prielnică destăinuirilor.

Richard era convins că toate se vor aranja cu bine. Georgina va înțelege că avea datoria să nu ascundă nimic tatălui ei.

Va avea încredere în el și îi va mărturisi lucruri pe care până atunci nu le împărtășise nimănui.

— Georgina, am auzit ce ți s-a întâmplat. E o nenorocire. Dar vom încerca să reparăm tot ce poate fi reparat. În primul rând vreau să-i aflu numele...

Se gândi s-o întrebe: îl iubești? Dar se abținu. Cum să vorbească de iubire acestei copile, pe care numai o împrejurare nenorocită o făcuse să cunoască viața înainte de vreme.

— Haide, răspunde-mi ca o fetiță cuminte.

Georgina plecase capul. Plângea încet. Lacrimi mari i se prelingeau pe obraji.

Richard se așeză pe un scaun și o trase lângă el. Vru să o ia pe genunchi, dar se răzgândi. Georgina era prea mare.

Se simțea stingherit. Nu știa cum să se poarte cu ea. Nu învățase îndeajuns să fie tată. Alături de Andreea uitase de obligațiile sale părintești. Tinerețea ei îi împrumuta și lui o tinerețe prelungită miraculos dincolo de pragul maturității. La patruzeci și patru de ani, se simțea ca la douăzeci. Spre deosebire de bărbații din generația lui, care acceptau, de bine de rău, imperativele vârstei, el nu concepea să capituleze.

Față de Georgina se simțea dezorientat, ca și când ar fi căzut într-o lume străină. Da. Aceasta era realitatea. Nu știa să fie tată. Nici copilul lui și nici Andreea nu-l deprinseseră cu acest simțământ. În Francis-Andrew vedea o minunată păpușă cu care se juca Andreea. În trecut, această atrofiere a simțământului patern nu-l supărase. Dimpotrivă. Acum însă îi înțelegea dezavantajele. Orice ar face, nu va ști să câștige încrederea Georginei.

Ea îl privea din când în când, cu ochi mari, înecați în lacrimi, care păreau să grăiască: „Nu pot să răspund! Nu pot să răspund! Iartă-mă, dar nu pot să răspund!..."

Tăcerea Georginei îl irita. Nu era deprins să i se reziste.

Brusc îl potopi mânia. Sângele i se urcă în cap.

— Răspunde-mi o dată, mironosițo!

Şi fără voie o pălmui. Degetele lui grele lăsară dâre roşii pe obrazul ei.

Regretă gestul. Dar era prea târziu. Nu ştia să fie îngăduitor. Se simţi iarăşi vinovat. Şi această conştiinţă grea îi spori îndârjirea.

— Răspunzi, sau nu?

Tăcerea ei, spaima pe care i-o citi în ochi, îl înfurie la paroxism. O apucă de umăr şi o smuci cu putere.

— Răspunde o dată! Nu ştii să răspunzi tatălui tău? Dar ai ştiut să te culci cu un străin! Ai ştiut!

O lovi iarăşi. Plânsul ei continua tăcut, fără schime dezordonate. Richard îşi aruncă privirile prin casă. Căuta din ochi o cravaşă. Văzuse o cravaşă pe o canapea. Dar nu îşi mai amintea în ce cameră. În salonul verde? În hol?... Da, da. În hol.

Apucă pe Georgina de mână şi o trase după el. Lipsa ei de rezistenţă îl înnebunea. O târî prin trei camere, până ajunse în hol. Cravaşa era aruncată pe canapeaua de lângă fereastră. Aşa cum îşi amintise el.

— Ai de gând să-mi răspunzi? urlă Richard.

Tăcerea ei încăpăţânată îi risipi şovăielile. Înşfăcă cravaşa şi o ridică în aer. Şuierând, o abătu asupra fetei, lăsându-i urme vinete pe umeri. Georgina căzu în genunchi, fără să scoată un ţipăt. Gemea numai, cu sughiţuri.

O bătu până ce obosi, apoi chemă un servitor. Un negru bătrân, în livrea, apăru tremurând.

— Ia fata şi du-o în camera ei! Încui-o! Cheia să mi-o aduci mie. Ai înţeles? Numai mie.

Dădu drumul Georginei, care se prăbuşi pe parchet.

— Scârbă încăpăţânată! şuieră el încă o dată, apoi ieşi furios din cameră.

În seara aceea, dădu poruncă straşnică dădacei şi lui Folger, care tremurau înspăimântaţi, să o ţină pe Georgina închisă în camera ei până va mărturisi totul.

La cină dădu dispoziție să fie aduși cei doi băieți rămași în America. Era un eveniment. Pentru prima oară în viață își chema copiii la masă. Morrison avea să fie cel de al patrulea conviv. Lui Folger nu-i făcu această onoare. Bătrânul puritan primi cu durere afrontul, dar își ascunse simțămintele.

În raport cu masa lungă din sufragerie, copiii — Robert, de unsprezece ani și Charles, de nouă — păreau și mai mici. Aproape că nu li se vedea capul printre carafele înalte de cristal și sfeșnicele cu lumânări aprinse. Speriosi, aruncau priviri furișe tatălui lor, plecându-și ochii în farfurie, ori de câte ori acesta se uita la ei.

În timpul cinei, Richard schimbă puține vorbe cu Morrison și abia dacă adresă un cuvânt copiilor. Robert și Charles crescuseră surprinzător. Robert avea două gropițe care se adânceau din orice nimic, dându-i un aer de ștrengar drăgălaș. Charles, în schimb, era încruntat, închis, cu buzele strânse îndărătnic. Întocmai ca sora lui.

Prin asociație de idei, gândul lui Richard fugi la Henry, de care nu mai știa nimic. Mai bine zis, relativ nimic. Henry studia la Oxford. Învăța bine. Câți ani o fi împlinit Henry?

Richard făcu repede socoteala. 1781—1798. Șaptesprezece ani. Trebuia să se gândească la viitorul fiului său. Bancher? Industriaș? Și una și alta. Drumul lui Henry era netezit. Nu avea motive să se îngrijoreze îndeosebi de soarta lui.

Georgina, în schimb, cerea o atenție deosebită. Când se gândi la ea, Richard simți că îl cuprinde iarăși furia. Spre a se stăpâni, bău un pahar cu vin. Alcoolul îl mai liniști. Dacă spumega de furie, nu realiza nimic. Era mai înțelept să se reculeagă, să chibzuiască la rece. Să facă cercetări, să supună personalul de serviciu unui interogatoriu strâns. Dacă reușea să obțină numele tuturor bărbaților care se

aflaseră în preajma Georginei și să se informeze asupra modului în care ea își petrecuse timpul. În luna mai, epoca critică, avea toți sorții să prindă firul adevărului.

Chiar de a doua zi, începu ancheta. De la primele interogatorii află un fapt important, pe care până atunci nu i-l comunicase nimeni. În mai, Georgina fusese la Williamsburg, împreună cu frații ei mai mici, care umblau la școală. Aceasta complică lucrurile. Însemna că va trebui să-și extindă cercetările.

— Cine însoțește deobicei pe copii, când pleacă la școală la Williamsburg? întrebă Richard pe Folger.

— În afară de mine, Irène, fata în casă, care are grijă de lucrurile Georginei, Matthews, valetul copiilor și Jacob, vizitiul.

Richard chemă pe Matthews și pe Jacob. Jacob era bătrân. Colliliu, pungit la față și urât ca o maimuță. Putea fi scos din cauză. Matthews era însă tânăr frumușel, dezghețat. Avea părul blond, ochi vioi, dinți albi ca perlele... Tipul de bărbat care place femeilor. Fruntea lui Richard se încreți. Nu cumva Matthews...

Valetul răspundea cu seninătate la întrebări. Într-adevăr însoțise pe Miss Georgina, pe *Master* Robert, și pe *Master* Charles la Williamsburg. Prin însăși atribuțiile sale avea permanent acces în apartamentele copiilor, atât aci, la Bermuda Hundred, cât și la Williamsburg, unde întreg etajul casei lui Sir Lewis Effingham era rezervat acestora.

— La Williamsburg, copiii sunt deserviți și de servitori ai casei Effingham?

— Numai de o parte din ei. Sir Lewis nu vrea să aibă nici un contact cu nepoții. Personalul afectat lor rămâne la dispoziția exclusivă a acestora.

— Și din cine e compus acest personal?

— Din două bucătărese, două fete în casă, o spălătoreasă și un singur valet.

— Valetul e vârstnic?

— În jur de cincizeci de ani.

— Miss Georgina primea vizite?

— Din când în când veneau să o vadă cele două fete ale judecătorului Everard Livingstone. Casa acestuia e învecinată cu a lui Sir Lewis.

Antipatia lui Richard pentru valetul acesta stilat, meșter la vorbă și pe care nu-l intimida prezența stăpânului, creștea pe fiecare clipă. Bănuielile lui căpătau consistență.

— Cine mai are acces în apartamentele copiilor?

— Mr. Folger, care locuiește în același etaj, Sir.

— Și din afară?

— Miss Sumthers, profesoara de cânt și de desen, pastorul Williams, prietenul lui Sir Lewis, și Mr. Frank Phipps, preparatorul de matematică și de limbi străine.

Richard încreți sprâncenele.

— Mr. Frank Phipps?

— Da, Sir. Mr. Frank Phipps e student la Facultatea din Williamsburg. A fost recomandat de Mr. Morrison.

— Altcineva mai intră în casă?

— Nimeni, Sir! Colegii de școală ai lui *Master* Robert și ai lui *Master* Charles, nu vin niciodată în vizită.

Termenul acesta pompos, folosit în legătură cu niște copii, dintre care cel mai vârstnic nu depășea doisprezece ani, l-ar fi amuzat pe Richard, dacă grijile sale ar fi fost mai puțin arzătoare.

După ce concedie pe Matthews, chemă pe Folger și pe Morrison.

— Niciunul dintre dumneavoastră nu mi-a vorbit despre acest Frank Phipps. Ce e cu el?

Folger răspunse cel dintâi.

— E un tânăr excepțional, Sir. Bine pregătit, serios și suficient de autoritar cu copiii, pentru a fi

respectat și iubit de ei. Datorită lui Mr. Phipps, Robert și Charles au făcut însemnate progrese la matematică. Această constatare se oglindește în notele mari obținute de ei în ultimii doi ani.

— Phipps este de doi ani preparatorul copiilor?

— Da, Sir, și până acum nu am avut motive să mă plâng de el. Mi l-a recomandat Mr. Morrison.

— Este adevărat, interveni directorul băncii. Acum doi ani, Mr. Folger mi s-a plâns că Robert și Charles sunt slabi la matematică și că au nevoie de un preparator competent. M-am gândit la tânărul Frank Phipps, despre care mi se vorbise, nu demult, în termeni elogioși. Frank Phipps mi-a inspirat cu atât mai multă încredere, cu cât e fiul lui Joseph Phipps, directorul uzinei de la New Schenectady.

— Aha, fiul lui Joe Phipps! Și ce caută la Williamsburg?

— E student la Facultate. În ultimul an. La primăvară trebuie să-și ia diploma.

Richard se juca gânditor cu tabachera sa de aur. Bănuielile lui deveneau certitudini. Vinovatul nu putea fi decât unul din cei doi tineri. Studentul sau valetul. Oricare ar fi, își va primi pedeapsa. Omul care îi pângărise fata nu va rămâne nesancționat.

În primul rând valetul trebuia în permanență supravegheat. Pentru aceasta alese un lacheu cu muschulatură de campion de box, poreclit Samson, care făgădui să nu-l piardă din ochi.

— Argint viu să fie Matthews, și tot n-o să-mi scape.

— Bagă bine de seamă, îi porunci Richard. Gura să-ți fie pecetluită.

— Vă rog să aveți încredere în mine, Sir. Când trebuie, știu să fiu mai tăcut decât un mormânt.

Seara, la cină, Richard comunică lui Folger și lui Morrison hotărârea sa de a se deplasa la Williamsburg.

— Vreau să stau de vorbă cu tânărul Phipps. Putem da de el?

— Desigur, Sir. Cursurile facultăţilor au început de mult, se grăbi Folger să răspundă.

De când cu nenorocirea Georginei, era obsedat de spectrul concedierii. Nu ştia ce să mai facă, pentru a intra în placul lui Richard. Timpurile erau grele, banii rari, bătrâneţea cu întreg cortegiul ei de neplăceri îşi vestea prezenţa.

— Apropo, Folger. De ce se mai află copiii la ţară? După câte ştiu şcolile au început de o lună şi mai bine.

— La Williamsburg bântuie scarlatina. M-am gândit să-i feresc de molimă. Am amânat cu două săptămâni plecarea.

— Schimbăm programul, Folger. Să se facă bagajele. Poimâine de dimineaţă plecăm la drum.

— Prea bine, Sir, prea bine.

Richard era omul hotărârilor repezi. Avea un plan pe care trebuia să-l ducă la îndeplinire. Voia să percheziţioneze camera Georginei. Nădăjduia să găsească o scrisoare, un bilet, un fragment de jurnal — cum obişnuiesc fetele să-şi ţină.

Ziua următoare cădea într-o duminică. Richard profită de ocazie, spre a trimite pe Georgina şi pe băieţi la biserică.

— Să zăboveşti cu ei cât mai mult, porunci el lui Folger. Înţelegi? Cât mai mult! Să nu te înapoiezi acasă înainte de ora prânzului.

După plecarea lor, chemă pe Morrison şi împreună cu el, urcă la etaj, unde era situată camera fetei.

— Avem trei ore la dispoziţie, Morrison. Dacă va fi nevoie, răscolim totul. Imposibil să nu găsim un indiciu.

Percheziţia, spre marea lor dezamăgire, nu dădu rezultate. Scotociră dulapurile, scrinul, biroul mic de

acaju, cenușa din cămin, căutau printre saltele, pe sub covoare. Nu găsiră nimic care să le poată folosi. Georgina avea un jurnal. Dar de la aprilie încoace, paginile erau rupte. Toate cărțile din mica ei bibliotecă fură cercetate pagină cu pagină. Iarăși nimic.

Singurul indiciu, care dezvăluia oarecum starea de spirit a Georginei, era un mic volum, legat în pergament, cu drama lui Shakespeare *Romeo și Julieta*. Richard îl găsi sub o pernă. Tiradele de dragoste din scena balconului erau subliniate cu roșu. Cu roșu erau subliniate și pasajele în care cei doi amanți își jurau credință eternă, înainte de a se înfățișa călugărului care avea să le binecuvânteze legătura. Richard luă volumul și-l strecură în buzunarul hainei. Poate că-i va servi.

A doua zi, plecară la Williamsburg. Richard, copiii, Morrison, Folger, valetul Matthews, gardianul său secret și întreg personalul care îl însoțea deobicei în deplasări.

Ancheta lui Richard se apropia de punctul culminant. Acum, nu se mai grăbea. Avea toate atuurile în mână. Vinovatul va cădea singur în cursă. Îndată după sosirea la Williamsburg, trimise veste tânărului Phipps să se prezinte la casa Effingham spre a relua lecțiile cu copiii. Mesajul era semnat de Folger, spre a nu da nimic de bănuit. Studentul răspunse în scris că în ziua următoare se va prezenta la lecții. Planul lui Richard era simplu. Va pune pe Georgina, fără veste, în prezența studentului. Dacă acesta era eroul aventurii, Georgina trebuia să se trădeze printr-un gest nestăpânit, printr-o roșeață revelatoare. Acest plan nu putea da rezultate, decât cu o singură condiție. Cei doi tineri să nu poată comunica între ei în prealabil.

Sir Lewis Effingham fu principial de acord cu planul lui Richard.

— Şi dacă Phipps e vinovatul, ce ai de gând să faci? întrebă bătrânul cu umbră de ironie.

— Dacă a urmărit să facă o afacere, necinstindu-mi fiica, îi voi dovedi că şi-a greşit socotelile, zise Richard încleştându-şi fălcile.

Sir Lewis se uită gânditor la o statuie polichromă a Sfintei Fecioare, aşezată pe un sever cufăr gotic. Piesa, de factură spaniolă, se remarca prin surâsul de infinită bunătate şi iertare de pe buzele sfintei.

— Nu crezi că ar fi preferabil să priveşti lucrurile cu mai multă înţelegere? Să discuţi cu el, de la om la om. Poate că nu e atât de rău pe cât îl crezi.

O expresie de superioară compătimire pluti pe chipul lui Richard.

— Vârsta vă face să fiţi atât de îngăduitor, Sir?

— Se prea poate, replică bătrânul cu seninătate. Vârsta, experienţa, mi-au modificat atitudinea faţă de viaţă, faţă de oameni.

Neglijase să releve tonul dispreţuitor al ginerelui.

— Odinioară, continuă Sir Lewis, judecam la fel ca dumneata. Greşeam. Şi împrejurările mi-au dovedit-o.

Richard se încruntă.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Nimic anume. Generalităţi.

Sir Lewis îşi mută privirile asupra ginerelui. Trăsăturile acestuia păreau şi mai aspre, mai neîndurătoare, îm comparaţie cu expresia blândă a Sfintei Fecioare.

— Nu obişnuiesc să fac aluzii, Richard. Nu-mi place să-mi creez în mod gratuit animozităţi.

— Cred că nici nu ar fi cazul să faceţi aluzii, insistă acesta.

Ironia fină a bătrânului îi trezise susceptibilitatea. De data aceasta, tonul lui tăios, aproape insolent, provocă o replică tot atât de dură.

— Să nu ne mai jucăm cu vorbele și cu intențiile, Richard. Dacă aș fi vrut să fac o comparație între tine și acest... Phipps, aș fi făcut-o fără să mă sfiesc. Este adevărat că asemănarea situațiilor m-a amuzat în oarecare măsură.

— Asemănare, Sir?

— De ce nu?

— Nu se poate afirma că evitați să spuneți lucrurilor pe nume, rosti Richard batjocoritor.

— Să fim serioși, dragul meu. Nu-ți reproșez trecutul. Ar fi stupid. Încerc numai să te fac a înțelege că poate acest tânăr student nu e mai rau decât alții.

— Gestul lui e incalificabil. A abuzat de o minora. E un fapt penal.

Sir Lewis făcu un gest oboseală.

— Asemenea fapte *penale,* accentuă el, se petrec zilnic sub ochii noștri. În tinerețe am trecut și eu prin situații asemănătoare. Dar pe atunci le-am judecat altfel. *Jetter sa gourme*, spun cu indulgență francezii. Așa socoteam și eu, mai ales că eu eram actorul. Ochii vioi, cenușii, ai bătrânului, avură o scăpărare de pumnal. Gândește-te bine, Richard, pilda mea este chiar atât de izolată? Gândește-te bine!

Richard îl privi scrutător. Făcea socrul său aluzie la Ophelia? Ori la Andreea? Discuția lua o întorsătură neplăcută. Sir Lewis era montat împotriva sa. Nu încape îndoială.

— Georgina e la o vârstă când asemenea accidente se petrec în mod curent, zise Sir Lewis. Apoi brusc, fără menajamente adăugă: Vina, în majoritatea cazurilor, o poartă părinții care nu știu să-și îndrumeze copiii. Ori care — mai rar — uită să o facă. Și într-un caz și într-altul, sunt tot atât de condamnabili.

Mintea lui Richard înregistră automat prima frază a lui Sir Lewis: „Georgina e la o vârstă când

asemenea accidente se petrec în mod curent." Odinioară, Gerald Eastleigh îi spusese același lucru, dar cu alte vorbe. Nobilii aceștia aveau o morală aparte. Richard se simțea mai apropiat de concepțiile burghezilor, care stârnesc un tărăboi de nedescris când află că fetele lor au făcut un pas greșit.

„Nu sunt îndeajuns de aristocrat, spre a primi cu seninătate pângărirea propriului meu copil, reflectă el. În vinele mele curge sângele burghezului Josiah Sunderland... Aluzia socrului meu e foarte transparentă. Îmi cere să-i răspund dacă socotesc exemplul lui izolat. Se referă desigur la Ophelia și la Andreea. I-am înțeles jocul. Vrea să-mi demonstreze că viața te pedepsește cu propriile tale păcate. «Cine ridică sabia, de sabia va pieri.» Simplist ești, bătrâne! Uiți că Ophelia nu a făcut o socoteală proastă măritându-se cu mine. Copiii ei sunt azi mai bogați decât toate neamurile voastre la un loc. Și aceasta datorită mie. Numai mie. Iar dacă a înnebunit, e numai vina eredității ei încărcate. Cât despre Andreea, am îmbrăcat-o în aur."

„Da, dar aurul e o îmbrăcăminte incomodă, o carapace care împiedică mișcările, o temniță strălucită, care rămâne totuși o temniță, răspunse alter ego. Aurul nu e totul în viață!"

„Pardon! Aurul e totul! ripostă Richard. I-am pregătit Georginei o zestre regală. Cu banii ei putea aspira la cele mai strălucite partide. Pe când așa, s-a nenorocit. Va trebui să cumpăr un soț mediocru care să-i facă o grație acceptându-i bastardul!"

„Dar vina pentru această nenorocire n-o porți tu? Nu crezi că are dreptate Sir Lewis?"

Richard se ridică furios de pe scaun.

— Și acum ce vreți să fac, Sir? strigă el. Să șterg totul cu buretele? Să mă târăsc pe burtă în fața lui Phipps sau a lui Matthews și să le cer iertare pentru neglijența creșterii Georginei?

— Să nu ceri iertare lui Phipps sau lui Matthews, rosti apăsat Sir Lewis, fără a se lăsa impresionat de ieșirea ginerelui. Să ceri iertare Georginei. Să-i ceri iertare în genunchi, pentru că i-ai distrus viața, Richard. Tu și numai tu! Ai uitat că ai o fată care pășește pragul adolescenței. Ai uitat că ai anumite îndatoriri față de ea. Ai uitat că erai obligat să o ferești de primejdii. Că trebuia să-i pregătești o viață senină, frumoasă.

Sir Lewis izbi cu pumnul în măsuța din apropierea lui. Un bibelou de Niderviller, care înfățișa un Neptun cu tridentul se prăvăli pe parchet, spărgându-se în bucăți.

— Da, Richard. Va trebui să-i cumperi un soț mediocru. Un soț care o va tiraniza. Un soț care îi va aminti toată viața păcatul tinereții. Viața ei va fi un infern. Și aceasta numai datorită ție!

— Cine o poate împiedica să divorțeze? urlă Richard. Să-și trăiască viața așa cum va voi? Așa cum a început-o! Să-și dea poalele peste cap!...

— Ce expresie folosești pentru fiica ta, Richard.

Vorbele acestea fură ca un duș rece pentru Richard. În câteva clipe, își regăsi stăpânirea de sine.

— Aveți dreptate, Sir Lewis. Nu sunt suficient de rafinat pentru a-mi revărsa mânia în cuvinte frumoase meșteșugite. Iertați-mi scena provocată fără vina mea. Nu trebuia să tulbur calmul acestui... muzeu, spuse el aruncând o privire disprețuitoare peste dulapurile încărcate cu bibelouri de artă, argintărie străveche și manuscrise care supraviețuiseră întunericului lumii medievale. Voi proceda așa cum voi crede de cuviință. Bineînțeles, vă voi aduce la cunoștință — cu tot respectul ce vă datorez — hotărârea mea în privința Georginei și a... amantului ei.

Se înclină adânc, ducându-și la piept mâna albă, acoperită aproape în întregime de dantela manșetei. Apoi părăsi încăperea.

În fața imensei ferestre din camera ovală, Andreea stătea nemișcată, contemplând oceanul cenușiu. Dinspre larg sufla un vânt puternic care strivea ploaia de geamuri.

Andreea era tristă. La câteva zile după plecarea lui Richard în Virginia căpătase certitudinea că va mai avea un copil. Un copil cu o stare civilă complicată, repudiat și de rudele mamei și de ale tatălui.

Dacă Richard ar fi fost la New York, i-ar fi împărtășit vestea și în chipul acesta și-ar mai fi descărcat greutatea de pe suflet. El ar fi mângâiat-o, i-ar fi șoptit cuvinte duioase, ar fi liniștit-o... Dar așa, trebuia să păstreze taina. O taină apăsătoare, pe care singurătatea o făcea și mai dureroasă.

Andreea se simțea singură. Neînchipuit de singură. Casa aceasta mare, cu încăperi multe și vaste, îi părea un deșert. Era obișnuită să locuiască în case mari. Palatul Lusignan, în care se născuse, castelul Charlesmont, Northland House, reședința bunicilor, depășeau în proporții această reședință americană. Erau însă populate de o lume a ei, o lume familiară: părinții, rude, servitori bătrâni, portrete străvechi. În odăile acelea își petrecuse copilăria, tot în ele simțise pentru prima oară fiorii dragostei, în epoca adolescenței. Și Palazzo Andreea îi era familiar cu tablourile și operele lui de artă, care îi aminteau galeriile din casa natală. Însăși vechimea acelui palat venețian era pentru ea un punct de sprijin. Andreea era o ființă ale cărei rădăcini erau adânc implântate în trecut. Noutatea, viitorul, o înspăimântau.

Aci la New Uork, totul era nou, vast, lipsit de prietenie.

Casa aceasta era atât de nouă, încât parfumurile care ardeau în trepiede nu reușeau să acopere mirosul vopselei proaspete, al tencuielii încă umede. Și lumea era alta. Agresiv de tânără, de încrezătoare

în viitor, de ruptă de tradițiile și prejudecățile atât de stăruitoare pe vechiul continent.

Și acest oraș, clădit pe ruinele vechiului New York, ars în timpul Războiului de Independență, îi părea obositor de nou. Casele durate din cărămidă roșie, sau din lemn ecarisat, toate asemănătoare și înșiruite cât vedeai cu ochii pe străzile drepte, o dezorientau, îi dădeau o senzație de gol.

Andreea era un produs al Lumii Vechi. Produsul bolnăvicios de firav al unei societăți menită să piară în vârtejul transformărilor sociale ale acelui sfârșit de secol.

Andreea se uita cu teamă crescândă la oceanul care se întuneca o dată cu noaptea ce pogora într-o uriașă fâlfâire de aripi cernite. Încolțită de un fior nestăpânit de frică, se întoarse cu spatele spre fereastră. În holul uriaș, ale cărui colțuri se pierdeau în întuneric, era liniște. În căminul de marmură din dreapta ardea un foc vesel, reflectat în oglinda venețiană ce îmbrăcă peretele din față. Atmosfera aceasta de pace contrasta cu vijelia de afară. Degetele reci ale ploii băteau și mai tare în fereastra camerei ovale. Vijelia șuiera lugubru pe sub streșini. Andreea își duse brusc mâinile la urechi. Nu voia să mai audă gemetele vântului, ropotele ploii în geamuri...

Într-un colț al holului se afla o masă olandeză din secolul al XVII-lea, lăcuită și incrustată cu fildeș, pe care trona o pendulă de bronz aurit, cu limbi cizelate, ce împrumutau sclipirile flăcărilor din cămin. Pendula avea un mecanism. De îndată ce era pus în funcțiune, cânta printr-un sistem de clopoței câteva măsuri din Mozart.

Andreea declanșă mecanismul. Menuetul din „Simfonia Jupiter" porni să își toarne picăturile sonore într-o ploaie de armonii. Cu economie de

mijloace, constructorul realizase o adevărată minune. Ideia armonică a compozitorului era admirabil tălmăcită de sunetele cristaline ale clopoţeilor, care izgoniră din mintea Andreei ceţurile fantomatice ale fricii. Apoi menuetul se curmă. Ropotul ploii pe geamuri se înteţise. Undeva se auzi zgomotul unui geam făcut ţăndări. Poate o fereastră uitată deschisă, pe care vântul o smulsese, trântind-o de perete.

Andreea tresări. Inima i se încleştase de spaimă. Puse iarăşi în funcţiune pendula muzicală. „Allegro Molto", prima piesă din „Simfonia în Sol Minor" începu să-şi ţeasă într-un ritm viol, iute, cele două teme care se întregesc într-un tot armonic. Acest furtunos început, împletit atât de bine cu vijelia de afară, răscoli nervii iritaţi ai Andreei.

Izbucni în plâns şi opri muzica.

Rafalele de ploaie se buluceau cu violenţă în fereastră, şuierau dezlănţuite, ţipau ascuţit, scrâşneau, de parcă toate ielele ar fi pornit să joace şi să cânte. Deodată, un trosnet asurzitor, infernal, făcu să se cutremure casa. Fereastra se despică în două, ca o catapeteasmă năruită. Spărturi de cristal fură împroşcate până în mijlocul holului, în vreme ce o umbră neagră se avântă în zbor asupra Andreei.

Cutremurată de groază, ea scoase un ţipăt, care se strangulă într-un hohot de cumplită disperare.

Când servitorii, alarmaţi de strigătul Andreei, dădură năvală în hol, o găsiră prăvălită pe parchet, în dreptul pendulei muzicale. La picioarele ei se zbătea o pasăre neagră, cu gâtul pe jumătate secţionat.

Zăpăcită de furtună, atrasă de lumina focului din cămin, proiectat pe fereastră, pasărea se repezise în geamul înalt şi îl spărsese cu greutatea corpului ei...

Două zile Andreea zăcu fără cunoştinţă. Wilbur Morrison mobiliză pe cei mai cunoscuţi medici din New York. Ar fi fost îngrozitor să i se întâmple ceva

Andreei, tocmai în lipsa stăpânului. După un consult care nu dură decât zece minute, decanul de vârstă comunică lui Morrison diagnosticul

— Pricipesa este într-o poziție interesantă. Criza de nervi își are izvorul în această situație. Marea vinovată este sensibilitatea maladivă a principesei. Nervii îi sunt serios zdruncinați. Nu are nevoie de odihnă, cât de distracție, de mișcare, de aer liber. Ca să fiu mai explicit, Mr. Morrison, sufletul principesei e bolnav. Nu trupul. Criza aceasta de nervi nu a fost decât ecoul zbuciumului ei sufletesc. Încă o dată, recomandăm aer, lumină, mișcare, distracție. Creați-i o atmosferă prielnică unei destinderi sufletești. Numai mulțumirea sufletească o poate vindeca. Cred că m-ați înțeles. Nu-i așa?

— V-am înțeles deplin, doctore.

Medicul îi întinse o rețetă.

— Iată câteva calmante. O vor liniști. Acestea nu sunt decât paliative. În două sau trei zile, o puteți scoate la plimbare. Profitați de o zi senină și convingeți-o să iasă cu trăsura în oraș...

Zilele posomorâte ale acelui vitreg început de noiembrie, se încheiară, și într-o dimineață, locuitorii New York-ului avură surpriza plăcută de a se trezi cu un cer de cristal, pe care soarele strălucea puternic, dezmorțind firea, dând imbold păsărilor să cânte, copiilor să se joace mai cu foc, eleganților să-și plimbe iarăși costumele pe străzile din centru.

În zilele acelea senine, trăsura cu patru cai albi a lui Richard Sunderland, fu văzută în mai multe rânduri, trecând în trap întins pe Broadway. Numai George Washington folosea asemenea echipaje, în epoca în care detractorii îl învinuiau că urmărea a se încorona rege al Statelor Unite.

— Amanta lui Sunderland! exclamau trecătorii, comentând potrivit mentalității, temperamentului și convingerilor lor intime.

Puritanii, scandalizați de afișarea acestui desfrâu, condamnau cu asprime noile moravuri, care tolerau adulterul, altădată atât de greu pedepsit.

— Această nerușinată Jezabel ar trebui spoită cu smoală, tăvălită în fulgi și plimbată prin târg, spre a fi pildă tineretului, bolboroseau ei înfuriați.

— Satana sub trăsături de femeie! își scuipau în sân gospodinele, indignate de acest lux ostentativ, într-o vreme în care viața era îngrozitor de scumpă.

— Nu trebuie să lăsăm nepedepsit acest dezmăț, protestau pastorii, promițându-și să înfiereze în viitoarele lor predici stricăciunea lui Richard Sunderland și desfrâul curtezanelor europene.

Pe Andreea o uimea ostilitatea surdă pe care o citea pe chipurile multora.

„Ce-au cu mine?" se întreba ea cu teamă. Nu le-am făcut nimic.

Într-o dimineață, trăsura ei se încrucișe pe stradă cu o coloană de manifestanți ce scandau lozinci războinice. Pe pancartele agitate în fruntea coloanei scria cu litere de-o palmă:

Război Franței!

Moarte spionilor francezi!

Afară cu francezii din Statele Unite!

Un glas din mijlocul manifestanților, răsună strident:

— Și târfa asta e franțuzoaică!

Huiduielile se abătură asupra Andreei. Speriați, caii cabrară, gata să rupă hamurile. Vizitiul era priceput și avea prezență de spirit. Fără să se intimideze de mulțimea ostilă ce se îngrămădea vociferând în jurul trăsurii, dădu bice cailor. Echipajul, lansat ca o catapultă, reuși să spargă rândurile manifestanților. O piatră, aruncată de un individ, lovi un cal, care necheză de durere. Alta zbură jobenul unui lacheu. Câțiva bolovani bufniră în panourile trăsurii.

Vizitiul croi cu biciul pe un bărbat care se agățase de hățuri. Echipajul se degajă în sfârșit de mulțime...

După această pățanie, Andreea refuză să mai iasă din casă. Era înspăimântată.

„Ce-mi reproșează oamenii aceștia? De ce mă urăsc? Eu nu vreau răul nimănui."

Medicul încercă să o liniștească.

— A fost un incident fără importanță. Spiritele sunt îndârjite împotriva Franței. Întâmplarea a făcut să vă aflați pe stradă în timpul manifestației. Lumea nu are nimic împotriva dumneavoastră personal. Reluați plimbările. Aveți nevoie de aer. De mult aer.

Andreea acceptă să iasă în oraș, dar numai duminica.

— În zilele de sărbătoare, oamenii sunt mai liniștiți, spuse ea zâmbind.

Rămase stabilit se fie însoțită de un secretar al lui Richard. Era mai prudent. Andreea alese pe Adrien de Beaulieu. Îl simpatiza fiindcă îi era compatriot.

În duminica aceea, soarele îi pregătise o atmosferă festivă. Razele lui aurii îi pripeau plăcut obrazul. Trăsura trecu prin fața unei biserici.

— Ce biserică e aceasta, *Monsieur?* întrebă Andreea pe Beaulieu.

Secretarul se întoarse spre lacheul negru de pe scăunelul din spate, repetând întrebarea.

— Cum se numește biserica aceasta?

— Trinty Church, Sir.

Andreea își exprimă dorința să o viziteze.

— Sunt câteva săptămâni de când n-am mai asistat la un serviciu religios.

— Aceasta este o biserică protestantă, zise Beaulieu.

— N-are importanță, surâse Andreea. Dumnezeu nu e același la catolici și la protestanți?

Beaulieu porunci vizitiului să oprească. De îndată ce lacheul deschise portiera, sări din trăsură și întinse Andreei mâna.

În fața bisericii se aflau câțiva enoriași care urmăriră plini de curiozitate scena. Toți erau în haine negre, de duminică.

Andreea purta un mantou de zibelină, somptuos ca o hlamidă regală. Toca îi era împodobită cu pene de paradis. Cele mai scumpe din lume. Beaulieu era în talie. Frac albastru deschis, pantalon colant de satin, pantofi cu bucle de argint, cravată înaltă, prinsă cu un ac de aur. Pălărie înaltă, lornion, baston de fildeș. Intrarea lor în biserică făcu senzație. Serviciul religios începuse. Băncile erau ocupate de credincioși, care uitară să mai urmărească serviciul divin.

Andreea văzu un loc liber într-o bancă ocupată numai de femei. Beaulieu rămase în picioare lângă ușă. Parfumul Andreei umplu biserica. Sub faldurile mantoului de zibelină, rochia de mătase foșnea. Enoriașele — îmbrăcate sever în negru — se uitau perplex la această apariție neobișnuită. Andreea se așeză pe locul liber. Alături de ea se afla o femeie voinică, negricioasă, cu ochi negri, aspri. Obrazul îi era plin de riduri. Să tot fi avut cincizeci de ani. Singura-i cochetărie era un jabou alb, de dantelă, care apărea discret printre reverele pardesiului negru.

Femeia se uită cu surprindere la Andreea. Privirile ei se ascuțiră ca o lamă de cuțit. Buzele i se strânseră, nările începură să-i fremete, degetele i se încleștară pe băierele poșetei croșetate. Deodată, se ridică de pe bancă. Ochii ei, încărcați de dispreț, priviră pe deasupra capului Andreei.

— Mi-e cu neputință să stau lângă o femeie pierdută. Biserica e un lăcaș de rugăciune, nu de pierzanie!

Cu gesturi bruște, își făcu loc spre celălalt capăt al băncii, pentru a nu se atinge de Andreea. Vecinele ei îi ușurau trecerea, strângându-și genunchii.

Toți îi auziseră vorbele.

Altă femeie — din fața Andreei — se ridică în picioare. Aruncă o privire circulară, manifestându-și ostentativ solidaritatea cu gestul primei femei, apoi la rândul ei, părăsi banca. Gestul fu imitat la intervale, la început mai lungi, apoi tot mai scurte, de alte drept-credincioase. Beaulieu era încremenit. În jurul Andreei se făcuse un mare gol. Pastorul își continua slujba. Pe chipul Andreei nu tresărise nici un mușchi. Privirile îi erau îndreptate spre pastor. S-ar fi zis că nici nu observase afrontul. Doar obrazul îi părea ceva mai palid.

Se scurseră câteva minute apăsătoare. În biserică nu se auzea decât glasul egal al pastorului. Andreea se ridică încet de pe bancă. Își făcu semnul crucii, după ritualul catolic, apoi se îndreptă spre ieșire. Când ajunse în dreptul lui Beaulieu, acesta îi oferi brațul. Pe trotuar așteptau femeile care părăsiseră ostentativ biserica. Andreea se urcă în trăsură. Beaulieu se așeză la stânga ei. Era emoționat la culme. Vizitiul dădu bice cailor. Trăsura cu patru cai albi se urni din loc. Abia după ce coti colțul, grupul de femei reintrară în biserică. Smerite, deși triumfaseră asupra răului, își reocupară băncile. Locul Andreei continuă să rămână liber.

Glasul pastorului psalmodia neturburat.

În noaptea aceea, ferestrele camerei lui Richard rămaseră luminate până târziu. Agitat, se plimba în lung și în lat, prefirându-și gândurile. Era îngrijorat. Pentru a lămuri situația Georginei, își pierduse mai bine de zece zile, la Bermuda Hundred și aci, la Williamsburg. Pe Andreea o lăsase la New York. Nu primise nici o veste de la ea, deși între timp îi scrisese de două ori. Era poate bolnavă? Și nu-i răspundea spre a nu-i spori supărările! Se mai întâmplase acest lucru.

Aștepta cu nerăbdare ziua care avea să urmeze. Zi hotărâtoare, căci Frank Phipps trebuia să se prezinte

la Effingham House. Ce rezultat va da confruntarea lui cu Georgina?... Dar dacă Matthews era vinovatul? Samson îl urmărea pas cu pas, fără a fi observat nimic suspect. Devotat servitor și acest Samson. Matthews în schimb era tipul vulpoiului viclean, sub masca unui tânăr simpatic, plin de sinceritate.

Richard se uită la pendulul Queen Anne. Era trecut de unsprezece. În casă domnea liniștea. Trecu la fereastră. Luna își revărsa lumina albă, mată asupra parcului adormit. Nu se clintea nici o frunză.

De ce nu avea și sufletul lui parte de aceeași pace? De ani și ani de zile, nu mai cunoscuse desfătarea liniștei. Un ciocănit ușor în ușă îl făcu să tresară.

— Intră!

Ușa se deschise încet, cu precauțiune, lăsând să apară capul lui Matthews.

— Ce vrei? întrebă Richard ursuz.

— Ssst! îi făcu semn valetul, ducându-și degetele la buze.

Acest gest de nepermisă familiaritate, fu cât pe-aci să provoace o ripostă explozivă din partea stăpânului.

— Liniște, Sir! îl imploră servitorul. Am să vă spun ceva foarte important. Richard își înfipse mâinile în buzunarul halatului de mătase.

— Ei spune, ce vrei? întrebă el, aproape în șoaptă.

Manevrele ciudate ale valetului îl făcuseră curios.

— În clipa aceasta, Sir, Samson e în camera domnișoarei.

— Ce spui? exclamă Richard, dând să se repeadă într-acolo.

— Așteptați puțin, Sir, stărui Matthews, altfel stricați totul.

— Vorbește, vorbește mai repede! Ce se-ntâmplă?

— De câteva zile îl urmăresc.

— Tu îl urmărești pe Samson?

— Da, Sir. Am observat că dă târcoale domnișoarei.

— Samson?

— Dați-mi voie, Sir. În mai multe rânduri, l-am surprins vorbind în șoaptă cu domnișoara. Și la Bermuda Hundred și aici. Pentru că știam cât sunteți de amărât, mi-am îngăduit să fac unele investigații. Spre a vă servi, Sir. În seara aceasta, aflându-mă în grădină, am observat că domnișoara ține lumina aprinsă mai multă vreme ca de obicei. M-am strecurat sus, nevăzut de nimeni, m-am apropiat de camera domnișoarei și m-am uitat pe gaura cheii. Vă cer iartare, Sir, am făcut-o numai pentru dumneavoastră.

— Spune, spune mai departe!

— Domnișoara scria un bilet pe care, după ce l-a citit, l-a rupt. Apoi a mai scris unul. Deodată, am auzit un zgomot pe scară. Scârțâiau treptele. M-am ascuns după o draperie. Samson se apropia în vârful picioarelor de camera domnișoarei. A râcâit la ușă. Domnișoara l-a chemat înăuntru. Am tras cu urechea. „Ia biletul acesta, i-a spus domnișoara și du-l domnului Phipps. Chiar acum să i-l duci. Auzi? Chiar acum!" Apoi s-a răzgândit. „Stai să-l mai citesc o dată". Nemulțumită, l-a rupt iarăși. „Mai așteaptă puțin, Samson, să scriu alt bilet." Și s-a așezat din nou la masă. Atunci m-am grăbit să viu la dumneavoastră.

Sufocat de indignare, Richard voi să se repeadă spre camera Georginei.

— Mă iertați, Sir, zise valetul apucându-l de braț. Nu vă duceți încă. Așteptați să iasă Samson cu biletul. Altfel riscați să-l rupă domnișoara.

Soluția preconizată de Matthews era plină de bun simț.

— Stinge lumânările, porunci Richard cu voce scăzută. Să putem ține ușa deschisă, fără a fi

observați. Valetul suflă pe rând flăcările, care își dădură sfârșitul lăsând să se înalțe dâre subțiri de fum. Inima lui Richard bătea cu putere. Ieși pe coridor, urmat de valet. Așteptarea era chinuitoare. În sfârșit, ușa camerei Georginei se deschise, cu exasperantă încetineală. Samson ieși pe coridor.

— Să-mi aduci răspuns! îi șopti Georgina, închizând ușa.

Samson se îndreptă spre scară. În ciuda precauțiilor, parchetul scârțâia sub pașii săi elefantini.

— Samson! strigă Richard autoritar.

Lacheul încremeni cu un picior ridicat în aer. Resemnat în fața fatalității, îl puse încet pe pământ. Apoi se întoarse spre stăpân. Când îl văzu pe Matthews, rânji.

— Dă-mi scrisoarea, Samson! ordonă Richard. Servitorul încercă să o strecoare în buzunar. Dă-mi scrisoarea, tună stăpânul. Samson îi întinse misiva. Richard i-o smulse din mână. Aprinde lumânările, Matthews!

Georgina apăruse în ușa camerei ei.

— Tată! Te rog... rosti ea, gata să plângă.

— Intră imediat în camera ta, și așteaptă poruncile mele, îi vorbi Richard sec.

Apoi, desfăcu biletul.

„15 noiembrie 1798

Iubitul meu Frank,

Tata a aflat totul. Sunt nenorocită. Nu ne rămâne decât să fugim împreună, așa cum mi-ai propus tu. Sunt sigură că tata nu va accepta pentru nimic în lume să mă mărit cu tine. Atât cât îl cunosc pot să fac această afirmație fără a greși.

Fatalitatea a vrut să-mi dau seama că am rămas însărcinată numai după plecarea ta în vacanţă. Din cauza aceasta am pierdut un timp preţios. În timpul verii, nu am fost supravegheată. Aş fi putut oricând să fug cu tine, dacă am fi fost împreună. După înapoierea ta la Williamsburg aş fi găsit mijlocul să-ţi anunţ situaţia în care mă aflam. Dar mi-ar fi fost imposibil să te urmez, căci între timp sosise tata la Bermuda Hundred. De atunci sunt necontenit ţinută sub observaţie.

Mai am o speranţă. Am izbutit să cumpăr complicitatea lui Samson, un vechi servitor al casei, în care să ai toată încrederea. Cu ajutorul lui nădăjduiesc să putem fugi. Mâine după amiază să nu vii. Bănuiesc că tata îţi pregăteşte o primire care n-are să-ţi fie pe plac. Găseşte o scuză şi scrie-i că îţi amâni vizita cu trei sau patru zile. Între timp, vom fugi.Trebuie să facem un plan. Mâine noapte, la ora unsprezece, te aştept. O lumânare aprinsă în dreptul ferestrei mele îţi va arăta că drumul e liber. Samson te va aduce până în camera mea. Este singurul servitor din casă care se poate mişca nestingherit. Tata are mare încredere în el.

Iubitul meu, mă rog fierbinte lui Dumnezeu să ne ajute. Dacă nu voi rămâne a ta pentru totdeauna, voi fi cea mai nefericită fiinţă din lume. Mi-e dor de tine. Mi-e dor. Mi-e tare dor.

Georgina."

Richard împături biletul şi-l băgă în buzunar.

— Ia spune, Samson, aşteptai o recompensă mare din partea tânărului Phipps?

Lacheul stătea cu fruntea plecată. Ochii îi erau întunecaţi, când răspunse stăpânului:

— N-am aşteptat nici o recompensă, Sir. Mi-a fost milă de copii.

— Copii? Te referi la Miss Georgina?

— Da, Sir.

— Câtă generozitate! Nu crezi că era mai bine să lași pe seama mea grija pentru Miss Georgina?

— Poate că am greșit, Sir.

— Matthews, porunci Richard, valetului. Cheamă imediat pe Mr. Folger și pe Mr. Morrison, apoi vino la mine.

Măsurile lui represive fură prompte. Din ordinul său, Samson fu pus la popreală într-o cameră de la subsol, iar Georgina fu închisă cu cheia în odaia ei. Nici lacheul și nici ea, nu mai avură permisiunea să comunice cu persoane din afară. Singurul om autorizat să intre la ea era Obadiah Folger, un Obadiah Folger neînduplecat, care nu avea de gând să se mai lase înșelat.

În aceeași noapte, Matthews plecă la Frank Phipps. Din ordinul lui Richard îi ducea biletul semnat de Georgina. În noaptea următoare, instrucțiunile ei aveau să fie urmate întocmai. Cu singura deosebire că Richard dirija operațiile.

Șoarecele trebuia să cadă în cursă.

În după amiaza următoare, Richard chemă în camera cea mare de la subsol, pe cei mai zdraveni servitori ai lui Sir Lewis Effingham. Șase vlăjgani, dintre care patru negri. Toți aveau mușchi de oțel, iar devotamentrul lor fusese adeseori pus la încercare.

— Aseară am observat un individ care a încercat să se strecoare în grădină, sărind gardul. Paznicul de noapte, care trecea tocmai atunci pe drum, l-a făcut, cred, să-și amâne isprava. Mă tem că era un răufăcător care voia să ajungă la colecțiile lui Sir Lewis. În seara aceasta să stați cu toți de veghe. S-ar putea să revină. Dacă puneți mâna pe el, să-l lecuiți de nărav. Ne-am înțeles? rosti Richard, privind pe fiecare servitor în ochi. Și încă ceva. Nimeni nu

trebuie să afle că vom sta de pază. N-ar fi imposibil ca pungașul să aibă vreo iscoadă printre servitoare.

Pentru a spori vigilența oamenilor săi, Richard scoase din buzunar douăsprezece piese de aur de câte 25 de dolari, distribuind fiecăruia câte două. Apoi voios — pentru prima oară, după atâtea frământări — se înapoie în apartamentul său. În seara aceea cină împreună cu Morrison și cu Folger.

Morrison era îngrijorat. Aventura făgăduită pentru orele unsprezece din noapte îi părea riscantă. Dar nu îndrăznea să se opună. De la o vreme Richard Sunderland devenise un autocrat care nu obișnuia să-și discute hotărârile.

Nici Folger nu era în apele lui. Scrupulele sale de puritan erau potrivnice procedeului pus la cale de Richard. Socotea că tânărul Phipps merita să primească o pedeapsă. Seducătorul unei fete de cincisprezece ani era un nelegiuit. Fără tăgadă. Dar sancțiunea trebuia să fie exemplară. Și în același timp legală. Să nu coboare pe executor la nivelul răufăcătorului.

Personalitatea lui Richard era însă atât de puternică, voința sa atât de imperioasă, încât opoziția lui Folger se menținea la nivelul unui protest platonic.

La orele unsprezece fără zece, Richard își părăsi convivii și trecu în camera Georginei. Fără să țină seama de ochii ei rugători, aprinse o lumânare și o puse pe glaful ferestrei. Luna strălucea puternic. Câțiva nori mărunți se fugăreau pe cer, zăgăzuind când și când potopul de raze alburii. Richard stătea în dreptul ferestrei. Simțea privirile fetei ațintite asupra lui. Un orologiu bătu undeva unsprezece lovituri, al căror ecou pluti deasupra orașului adormit. Jos, în grădină, se auzi scârțâind o poartă de fier. Georgina asculta cutremurată de emoție. Tâmplele îi zvâcneau, inima i se urcase parcă în gâtlej.

— Puneți mâna pe el! se auzi un răcnet.

— Taie-i drumul!

Un strigăt de durere săgetă noaptea.

— Ticălosul!

— Slobozîţi câinii!

— Pocneşte-l!

Paşi repezi, învălmăşiţi, făceau să scrâşnească pietrişul de pe alei. Teroare din ochii Georginei căpătase sticliri de nebunie. Se repezi spre fereastră. Richard o prinse de braţ.

— Vrei să vezi? Na! Uită-te! Uită-te! Târâtură!

— L-am prins, se auzi iarăşi de afară.

— Dă-i. Dă-i. Nu-l lăsa.

— Calcă-l în picioare! Să-i piară pofta de furt puiului de căţea!

Georgina ţipă scoasă din minţi. Richard o plesni cu dosul palmei peste gură, trântind-o la pământ.

— Acum poţi să strigi cât pofteşti! o privi el cu duşmănie. Deschide şi geamurile, dacă vrei. Să vezi mai bine.

Şi Richard se avântă spre uşă. Când ajunse în curte, Frank Phipps se târa pe pietriş, încercând să evite loviturile de cizmă care ploua, zdrobindu-i coastele, mijlocul, umerii. Faţa îi era neagră de vânătăi, iar sângele îi curgea şiroaie din gură, din nas şi dintr-o tăietură adâncă în obraz.

— Lăsaţi-l! porunci Richard.

Gemând, studentul se ridică într-un cot. Grădina se umpluse de slugi, atrase de zgomot. Era de faţă şi Folger şi Morrison, care coborâseră într-un suflet. Sir Lewis apăruse la o fereastră.

— Ce-i acolo?

— Am prins un hoţ, Sir. Se pare că venea la colecţii, explică un servitor.

— Un hoţ? Chemaţi şeriful! Ce mai aşteptaţi?

„Ce bine că nu l-am prevenit pe bătrân", reflectă Richard în vreme ce se uita cu dispreţ şi ură la silueta prăvălită pe pietriş.

— Ce-ai căutat în grădina aceasta în miez de noapte? Ai venit să furi?

Phipps răspunse într-un geamăt:

— N-am venit să fur... Nu sunt hoț... am intrat... din greșeală...

— Din greșeală? râse Richard. Auziți oameni buni, a intrat din greșeală. Și începu să râdă cu răutate.

„Domnul face pe generosul și pe discretul, își zise el. Se ferește să pronunțe numele Georginei... Nu vrea să o dezonoreze, mărturisind că venea la ea? Sau își dă seama că o astfel de declarație ar echivala cu recunoașterea seducerii unei minore?... Se teme de urmări, băiatul... E deștept... Știe că învinuirea de furt nu va sta multă vreme în picioare. Dar că aceea de seducție l-ar costa câțiva ani de temniță..."

— Chemați șeriful! porunci el. Dați-l pe mâna autorităților. Folger, Morrison, haidem sus! E inutil să mai rămânem aici.

Folger șovăi o clipă. Gluma mergea prea departe.

— Mi se pare că l-am mai văzut pe tânărul acesta, spuse el, prefecându-se că abia acum îl recunoștea. Nu cumva ești Frank Phipps?

— Eu sunt. E firesc să nu mă recunoașteți, bolborosi studentul, ridicându-se într-un cot și scuipând sânge. Oamenii ăștia m-au aranjat bine.

— Folger, șeriful va descurca mai bine decât dumneata această afacere. Dacă vrei, n-ai decât să rămâi jos, până la venirea șerifului. Eventual rămâi și dumneata, Morrison. Poate va avea nevoie de declarațiile voastre.

Richard intră în casă. În vreme ce urca scările spre apartamentul său, Matthews îl ajunse din urmă.

— *Master* Phipps e încredințat că eu sunt Samson, Sir, rânji valetul cu imensă satisfacție.

— Bravo, Matthews, ai lucrat bine, îl bătu Richard cu mâna pe umăr.

— Sir!

— Da, Matthews.

— V-am adus biletul acesta. În învălmășeală, l-am smuls din buzunarul lui *Master* Phipps. Mi-am zis că la anchetă, nu ar fi bine să fie găsit în buzunarul său. L-ar spăla oarecum de păcate. Și Matthews întinse lui Richard biletul scris de Georgina. Richard îl luă, îl privi gânditor, apoi îl rupse în bucăți.

— Ești un băiat isteț, Matthews. Te iau în serviciul meu personal. Îmi plac oamenii cu inițiativă și resurse bogate. Mâine dimineață să vii la mine. Cred că nu ți-ar displace o sută de dolari. Ei, ia spune? Și acum, dispari. Du-te și te culcă.

Richard intră în camera lui. Își scoase fracul și-l aruncă pe un scaun. Suspină plin de mulțumire. Plătise o poliță grea. În fond, îi era indiferent rezultatul anchetei. Va îngădui lui Phipps să scape cu câteva zile de închisoare, cu o bătaie bună, și cu o spaimă teribilă. Bineînțeles, nu va formula nici o plângere împotriva acestuia. Nici pentru furt, căci ar fi fost ridicol, nici pentru seducție, fiindcă ar fi dat prea mare amploare scandalului.

Era limpede că și Phipps va păstra tăcerea. Cât privește pe Georgina, va aviza el mai târziu. Acum îi era somn. Își câștigase bine odihna. Se întinse îmbrăcat pe o sofa.

„Mă întreb ce mutră va face Joe Phipps, când va auzi că fiul său e anchetat pentru furt..."

Zâmbi încântat. Închise ochii, suspină și ațipi pe dată.

Frigul se lăsă fără veste. Un frig uscat, aspru, care învăpăia obrajii. Noaptea, termometrul scădea vertiginos, fără ca un fir de zăpadă să se cearnă din văzduh. Fermierii spuneau că iarna va fi foarte grea. Vitelor le crescuse un păr mare și des, ca la reni. Din hornurile cabanelor fumul se ridica drept,

nestingherit de vânturi, spre văzduhul de o nemaipomenită limpezime. În zori se așternea o brumă groasă, ca un strat de omăt.

Pe drumul șerpuitor, de țară, trei trăsuri mari, de călătorie înaintau în galopul cailor. Richard, Georgina și Morrison se aflau în prima. Într-a doua, cei doi băieți și Folger, iar într-a treia bagajele, o fată în casă și doi valeți, printre care Matthews.

Richard hotărâse să-și ia copiii cu el. Pățania Georginei, argumentele lui Sir Lewis Effingham și respectuoasa părere a lui Morrison, care pledase pentru aceeași cauză, îl convinseseră că era necesar să preia personal dirijarea educației lor.

În trăsurile stăpânilor, sobițe portative mențineau o temperatură convenabilă. Într-a treia trăsură, hârjonelile servitorilor supleau lipsa de căldură.

Richard luase în trăsura lui pe Georgina, deoarece se temea ca aceasta să nu facă vreo năzbâtie. După scena nocturnă din grădină, o cuprinsese o criză de nervi. Nu se liniștise decât spre dimineață, grație soporificelor administrate de un doctor.

Morrison respecta tăcerea patronului. Se uita pe fereastră, prefăcându-se absorbit de peisajul monoton. Din timp în timp trăgea cu ochiul spre Georgina, care stătea ghemuită în colțul banchetei din față, fără să scoată vre-o vorbă. Era palidă și avea o expresie rătăcită, care lui îi făcea milă. Îl indigna atitudinea lui Richard față de fiica lui. Dacă acesta ar fi fost infailibil, nu i-ar fi stat rău rolul de cenzor sever. Dar când se afișa cu o amantă importată din Europa și purta de grijă unui bastard, ar fi putut să dea dovadă de mai multă indulgență.

Era în ultima zi de călătorie. În dimineața următoare trebuiau să ajungă la New York. Pentru Morrison voiajul fusese un infern. În definitiv ce-l interesau pe el neplăcerile familiale ale patronului? Sunderland, cu obișnuita lui indiferență față de opinia

subalternilor, făcuse din el, Morrison, un fel de vătăşel. Direcţia băncii trecuse pe planul al doilea. Nu avea destui secretari? Din Europa adusese patru paraziţi. Pomădaţi, spilcuiţi, îmbrăcaţi după ultima modă, prezentabili ca nişte valeţi de casă mare. Pe niciunul din ei nu-l luase la Williamsburg. De ce? Îi lăsase pe toţi la New York, spre a purta de grijă *principesei*. Naivul! Îşi pregătea cu bună ştiinţă fruntea pentru o pereche de coarne rămuroasă, de toată frumuseţea. El, Morrison, ar fi trebuit să se simtă flatat de încrederea pe care i-o arăta patronul. Dar această încredere nu-i prilejuia decât o foarte mediocră satisfacţie. Ar fi preferat să fie lăsat să-şi administreze banca. Patronul gândise altfel. Prin felul său de a se purta cu subalternii, le dădea a înţelege că depindeau numai de bunul său plac şi că niciunul nu era indispensabil. Pentru a sublinia această dependenţă îi folosea adeseori în misiuni mărunte, umilitoare, cu totul în afara sferei lor de activitate. Nici căpeteniile nu scăpau de această obligaţie. Nu o dată Morrison fusese nevoit să amâne treburi importante, spre a se deplasa — de pildă — de la New York la Philadelphia, unde patronul auzise că s-ar fi scos la licitaţie o colecţie de manuscrise rare, pe care ar fi dorit s-o achiziţioneze. Şi Morrison pornea în călătorie, însoţit de un expert, care ar fi putut să se achite şi singur de această sarcină. La înapoiere trebuia să supravegheze personal transportul pieselor rarisime, astfel ca acestea să ajungă la locuinţa patronului, în condiţiuni optime. După ce Morrison îşi îndeplinea misiunea, Sunderland îi întindea mâna, protector şi condescendent, anunţându-l că i-a aprobat o gratificaţie grasă. Cei care şovăiau să execute asemenea sarcini, sub cuvânt că le ştirbea demnitatea, erau concediaţi cu prima ocazie.

Despotismul lui Richard se accentua o dată cu trecerea anilor. De la o vreme era dur, neînduplecat. În ședințele consiliilor de administrație, ori în consfătuirile legate de producția fabricilor de armament, asculta de formă diferitele propuneri. În realitate nu ținea seamă de propunerea nimănui.

Atenția lui distributivă îi permitea să treacă ușor de la o problemă la alta. Era înzestrat cu o memorie prodigioasă, pe care și-o menținea trează, învățând pe dinafară pasagii întregi din scrierile marilor economiști ai epocii. O deprindere păstrată de la Oxford, foarte necesară pentru gimnastica minții.

În cursul călătoriei de la Williamsburg la New York, Richard trecuse prin filtrul rațiunii sale o serie de chestiuni care meritau toată atenția. Cazul Georginei nu era definitiv rezolvat, dar nici nu va întârzia să capete o dezlegare potrivită vederilor lui. Și adaptarea Andreei la condițiile de viață americană îl preocupa în cel mai înalt grad. O chestiune a cărei examinare o amânase, dar pe care avea să o pună pe tapet îndată după înapoierea sa de la Williamsburg era realizarea destinderii diplomatice între Statele Unite și Franța, destindere care pentru moment nu putea decât să favorizeze dezvoltarea afacerilor sale din Europa. Deși în America climatul politic era ostil unei înțelegeri, el spera să obțină rezultate concrete după o serie de întrevederi pe care intenționa să le aibă cu președintele Adams și cu vice-președintele Jefferson.

Abia în ultima zi de călătorie ieși din muțenie și începu să înfiripe frânturi de conversație cu Morrison.

— La ce oră crezi că vom ajunge la Trenton? întrebă el.

— În jurul orei opt. Poposim, ca deobicei, la „Black Eagle". Am trimis înainte un curier să ne rezerve camere și să se ocupe de cină.

— Perfect. Mi-e o foamă de lup. Îmi revine buna dispoziție.

Morrison râse politicos.

— Era și timpul, glumi el. Ar fi fost păcat să nu faceți cinste bucătăriei lui „Black Eagle". Se bucură de o faimă...

Înainte de ora sorocită, convoiul de trăsuri intră pe bariera orășelului. Frigul se întețise. Pe Strada Mare puținii pietoni umblau zgribuliți. Risipitor luminate, cârciumile își adăpostau clienții.

La „Black Eagle" Richard dispuse ca Georgina și băieții să ia masa în camera lor. El și Morrison rămaseră să cineze în sala cea mare, aproape goală la ora aceea. Diligențele de la New York și Philadelphia trebuiau să sosească abia după opt. Lui Richard i se rezervase o masă ferită de curentele de aer rece, care măturau cea mai mare parte a sălii. Hangiul și ajutoarele sale se vânturau aferați, aducând fripturi apetisante, vânat, pescărie, tarte, băuturi tari.

Richard și Morrison se înfruptară dintr-o langustă uriașă, devorară un piept de cocoș sălbatic și o pulpă de căprioară. Ajunseseră la desert, când goarna unei diligențe răsună în fața hanului. Noii clienți intrară gălăgioși în sală și se răspândiră pe la mese. Mâncărurile fumegânde apărură ca prin farmec.

La o masă plasată înapoia lui Richard, se așezară trei bărbați relativ tineri, ce-și purtau cu dezinvoltură costumele de călătorie confecționate din stofe țipător cadrilate. După aspect erau oameni de afaceri. Aveau obrazul neted, ochiul vioi, gestul hotărât, verbul zgomotos. Voioși ca niște școlari în vacanță, râdeau, glumeau, mâncau cu poftă și beau pe întrecute.

Unul din ei, cu un pântec proeminent, împodobit cu un breloc de aur în formă de ancoră, mesteca clefăit și saluta cu hohote de râs glumele piperate ale convivilor. Sportul și femeile îi interesau în

exclusivitate. Vorbiră despre cursele de cai din Virginia, despre luptele de cocoși de la Bridgeport, despre ultimele meciuri de box de la New York, împletindu-și impresiile cu anecdote picante și clevetiri decoltate pe seama unor femei cu moravuri puțin austere. Bărbatul cu breloc în formă de ancoră, le istorisi pasionanta sa expediție într-o casă de prostituate, descoperită recent la New York.

— Bine că avem și noi curtezanele noastre, comentă al doilea conviv. Pentru o escapadă galantă nu va mai fi nevoie să călătorim până în Europa.

— Ne lustruim pe zi ce trece, *gentelmen*, interveni al treilea. Știți că în prezent New York-ul dă ospitalitate unei curtezane superbe, care a revoluționat tineretul orașului?

— Pun rămășag că faci aluzie la prințesa de Montenuovo, exclamă entuziasmat pântecosul, lovindu-se cu palma peste genunchi. Teribilă femeie. Am văzut-o de aproape. Eram la Trinity Church când scorpia lui Ezra Sherman s-a ridicat de lângă ea, spunând în auzul tuturor că nu poate sta lângă o femeie pierdută și că biserica nu e un lăcaș pentru asemenea creaturi.

Richard, urmărise involuntar conversația de la masa vecină. Tresări când auzi rostindu-se numele Andreei. Istorisirea afrontului suferit de ea îi urcă sângele în cap.

— Și, și? Ce s-a mai întâmplat? întrebă plin de curiozitate al treilea conviv de la masa pântecosului.

— Prințesa a primit insulta fără să se clintească. Nici n-ai fi zis că vorbele scorpiei i-au ajuns la ureche. Eh, o adevărată *Lady*. Alta și-ar fi pus mâinile în șolduri și ar fi luat-o la rost pe consoarta lui Sherman.

— Care Sherman?

— Bancherul.

— Aha, atunci nu mă mir, spuse al treilea. Și Sherman e un bigot fanatic. Mai bine s-ar fi făcut pastor. Și cum a reacționat Richard Sunderland?

— Nu a reacționat fiindcă lipsește din oraș. Mă întreb și eu ce-o să se întâmple când se va înapoia la New York.

Al doilea conviv îi făcu deodată semn să tacă. Observase la masa învecinată pe Wilbur Morrison, directorul Băncii Manhattan. Pe însoțitorul acestuia nu-l putea identifica, fiindcă stătea cu spatele. Dar umerii săi largi, torsul atletic, aceea ușoară înclinare spre dreapta a capului, caracteristică lui Richard Sunderland, îi dădură de gândit.

Pântecosul îl privi mirat. Urmă un dialog mut.

„Uită-te într-acolo!" îi spuse din ochi prietenul.

Privirile grăsunului urmară indicația. Deodată își umflă obrajii, ducându-și mâna la gură, într-un gest care voia să spună:

„El e! Am dat-o dracului! A auzit tot".

Tăcerea se prelungea supărător. Al treilea conviv atacă alt subiect, spre a nu-l lăsa pe Sunderland să înțeleagă că fusese identificat. Discuția aceasta improvizată merse șchiopătând cam un sfert de oră. Elanul convivilor se dusese de râpă. După ce băură câte o cafea, plecară la culcare, evitând să privească spre masa lui Sunderland. Acesta stătuse tot timpul cu spatele spre ei. Morrison schimba fețe-fețe.

„Ce dandana o mai ieși acum și din afacerea asta!"

Richard făcea bile de miez de pâine, și le zdrobea apoi dintr-o singură și furioasă apăsare de deget. Unicul semn de enervare ce-și îngăduia. La început își închipuise că nu fusese observat. Tăcerea bruscă și grea care întrerupsese discuția îi dăduse de bănuit. Dar acum ce importanță avea? Esențialul era că aflase totul...

În noaptea aceea nu închise ochii. Până în zori se plimbă în lungul și în latul camerei sale. La orele patru de dimineață dădu semnalul de plecare. Într-o jumătate de oră pregătirile de drum fură încheiate. O dată cu ultimul cântec al cocoșilor, trăsurile se puseră în mișcare.

Erza Sherman era un puritan de școală veche. Ținută demnă, veșminte negre, cumpănire în vorbă. Figura îi era aspră, trăsăturile proeminente, crispate. Nimeni nu-l văzuse vreodată zâmbind. Și nimic nu era mai lipsit de grație decât mișcarea mâinilor lui. Mari, osoase, noduroase, le ținea pe genunchi, strângând în pumni degetul cel mare. Când le punea desfăcute pe masă, degetele lui întinse, nemișcate, aminteau tentaculele unei caracatițe care se odihnește. Când vorbea cu glasul lui cavernos, unison, accentua fiecare sfârșit de frază printr-o înclinare hotărâtă a capului.

Cartea lui de căpătâi era *Biblia*. Nu numai în viața de toate zilele, dar și în afaceri, se dirija după preceptele ei. „Dumnezeu și-a coborât harul asupra mea, dăruindu-mi aceste avuții, pentru ca eu, alesul său, să le pun cu socoteală în slujba fericirii oamenilor“, spunea el cu neclintită convingere. „Nu bogăția îl face pe om fericit, ci folosirea ei rațională. Banul nu treabuie să fie un scop, ci un mijloc la îndemâna omului care trebuie să săvârșească numai fapte bune, plăcute lui Dumnezeu. Omul de afaceri să fie cinstit față de sine, față de oameni și față de Dumnezeu. Numai cel cu conștiința împăcată se poate bucura de bogățiile sale.“

Preceptele acestea și multe altele erau înscrise la loc de cinste în fiecare încăpere a băncii lui. Mulți spuneau că acestea erau simple formule, praf în ochii oamenilor și că nici Sherman nu era mai cumsecade decât alți bancheri. Printre puritani, Sherman se

bucura însă de o autoritate morală neștirbită. Când trecea pe stradă, toți cei care-l cunoșteau se descopereau cu respect și teamă. Respect față de persoana lui și teamă de necruțătoarea sa cenzură.

Atitudinea dură a soției sale față de Andreea Montenuovo făcuse nu numai vâlvă, dar trăsese o linie de conduită, pe care puțini ar fi îndrăznit să o nesocotească. Oamenii de afaceri se temeau mai vârtos de omniprezentul Erza Sherman, decât de Richard Sunderland care își petrecea în Europa cel puțin două treimi din an.

Prudenții evitau a se pronunța pentru unul sau pentru celălalt. Voiau să afle în prealabil reacția lui Richard, pe care nu-l știau tocmai împăciuitor din fire. Într-o dimineață, clienții și funcționarii Băncii New York Merchants, dirijată de Erza Sherman, rămaseră foarte surprinși când îl văzură pe Richard Sunderland traversând holul cel mare și îndreptându-se cu mers apăsat, spre biroul directorului. Inițiații simțiră în aer efluvii electrice, ca și în preajma unui taifun. Richard Sunderland era însoțit de doi secretari, care după intrarea acestuia în biroul lui Sherman, rămaseră să-l aștepte în hol. Funcționarii băncii ardeau de curiozitate să afle ce se petrece dincolo de ușa de stejar a cabinetului directorial.

Erza Sherman primi pe Richard fără a se ridica de pe scaun. Legendara lui economie în vorbe și în gesturi își găsise și aci aplicarea. Cu mâinile larg desfăcute pe birou, aștepta impasibil desfășurarea evenimentelor. Richard era calm. De un calm desăvârșit, ca în mometele de mare tensiune. Salută. Cu o înclinare din cap, Sherman îi arătă un scaun. Richard se așeză picior peste picior, apoi puse pe birou pălăria, mănușile și bastonul. Gest semnificativ prin lipsa lui de politețe. Sherman nu-l luă în seamă.

— Mr. Sherman, nu ți-aș fi călcat pragul, dacă nu m-ar fi determinat motive grave.

Tonul era liniștit. O liniște plină de amenințări.

— Te ascult, Mr. Sunderland. Dar te rog să fii concis. Cred că și timpul dumitale e tot atât de prețios ca și al meu.

Sherman tăcu. Chipul său nu reflecta nimic. Era mai amorf decât un fetiș de piatră.

— Acum două săptămâni, Mrs. Sherman, soția dumitale, a adus grave insulte principesei Andreea Montenuovo. Este inutil să recapitulez faptele. Le cunoști mai bine decât mine, căci potrivit informațiilor pe care le dețin, ai fost de față.

Ezra Sherman nu răspunse deocamdată nimic. Chipul lui rămase tot atât de indescifrabil.

— Cer satisfacție, Mr Sherman. Satisfacție imediată.

Sprâncenele albe ale bancherului se încrețiră ușor.

— Îmi permiți să te întreb, Mr. Sunderland, în ce calitate îmi ceri această reparație? Firesc ar fi fost să primesc vizita soțului doamnei.

— Principesa Andreea Montenuovo este oaspetele meu și ca atare sunt dator să-i iau apărarea.

Ezra Sherman se strâmbă disprețuitor. Pentru prima oară își exterioriza sentimentele.

— După câte știu, incidentul — dacă se poate numi incident — s-a petrecut la Trinity Church, nu sub acoperișul casei dumitale. Așa că nu văd raportul...

Richard înțelese că era luat în batjocură.

— Mr. Sherman, țin să te previn că nu eu sunt acel care trebuie să dea explicații.

Chipul lui Sherman se făcu iarăși impenetrabil.

— Nu am nici-o explicație de dat. Mrs. Sherman a procedat așa cum i-a dictat conștiința și educație ei religioasă.

Richard se sculă de pe scaun. Cu gesturi molcome, studiate, își luă bastonul, mânușile, pălăria.

— Este ultimul dumitale cuvânt, Mr. Sherman?

Bancherul se cufundase iarăși într-o muțenie absolută. Richard salută cu o înclinare seacă a capului, apoi se îndreptă spre ușă. Când să pună mâna pe clanță, se auzi strigat din urmă.

— Mr. Sunderland, mai am ceva de spus.

Richard se răsuci pe călcâie.

— L-am cunoscut pe tatăl dumitale, zise bancherul cu glasul lui unison. Era un om foarte cumsecade. A lucrat adeseori cu mine. De la banca mea s-a împrumutat o dată cu bani, pentru a te sărbători. Nu îmi amintesc cu ce ocazie. Pe atunci era foarte mândru de dumneata. Îmi spunea că vei ajunge departe. Că ai stofă de mare negușător. Într-o privință nu s-a înșelat. Ai ajuns departe, așa cum a prevăzut el. Dar dacă ar fi trăit să vadă în ce mocirlă te bălăcești azi, sunt convins că ar fi fost foarte îndurerat.

— M-ai reținut pentru a-mi ține o predică, Mr. Sherman?

— Te-am reținut pentru a încerca să te îndrept pe drumul cel bun. Pentru a-ți ridica vălul care te împiedică să-ți vezi propriile păcate.

— Nu ți se pare că sunt prea vârstnic spre a mai primi povețe de asemenea natură? zise Richard ironic.

— La orice vârstă, Mr. Sunderland, suntem datori a ne supune poruncilor scrise în Tablele Sfinte. Trebuie să ne înfrânăm înclinările, să ne stăpânim pasiunile, să ne înăbușim pornirile urâte. Să ne ferim a cădea în robia deșertăciunilor și a luxurii. Să punem lacăt gurii când ne stăpânește mânia și să pășim pe drumul drept al virtuții și al umilinței creștinești.

Richard râse iarăși, cu răutate.

— N-aș putea spune că Mrs. Sherman a urmat drumul umilinței creștinești când a insultat în lăcașul Domnului pe o femeie fără apărare.

— Pe o femeie pierdută, Mr. Sunderland! accentuă bancherul.

Chipul lui Richard se întunecă brusc.

— Vei regreta aceste vorbe.

— Mă vei face fericit în ziua când te vei pocăi și îți vei relua locul în comunitatea oamenilor cu frică de Dumnezeu.

— A oamenilor ipocriți, a fariseilor, vrei să spui, Mr. Sherman. Și acum să terminăm cu vorbele mari. Îți dau un termen de gândire. Dacă în douăzeci și patru de ore, Mrs. Sherman nu va cere formal și în public scuze principesei Andreea Montenuovo, înțeleg să iau măsurile pe care mi le dictează conștiința.

Richard salută și părăsi încăperea.

Ezra Sherman clătină capul cu compătimire; suspină ușor, apoi deschise unul dintre registrele aflate pe biroul său. După câteva minute de lucru, operațiunile contabile înscrise în coloanele negre îl absorbiră cu totul, făcându-l să uite de Richard Sunderland, de Andreea de Montenuovo și de susceptibilitățile lor mărunte...

Richard Sunderland nu-și făcuse iluzii asupra rezultatului acestei întrevederi. Știa că puritanii sunt fanatici; mândria și încrederea pe care o au în ei înșăși, întemeiată pe convingerea prezumțioasă că numai ei pot comunica direct cu divinitate, și că deci sunt singurii în măsură să-i interpreteze voința și poruncile, îi fac intransigenți, încăpățânați și intoleranți. Mai știa că duelul dintre el și Erza Sherman va fi necruțător. Că prăbușirea lui Sherman va atrage ruina multor oameni, bogați și săraci, care își depuseseră capitalurile sau micile lor economii la

banca acestuia. Făcuse însă o încercare. Cerându-i scuze, Sherman ar fi înlăturat războiul. Dar atitudinea sa nu îngăduise compromis. Richard își zicea că putea deschide ostilitățile, având conștiința împăcată că făcuse tot ce-i stătuse în putință, pentru a le evita.

Afrontul pe care Mrs. Sherman îl adusese Andreei făcuse ocolul orașului. Nu numai onoarea Andreei, dar și prestigiul lui se aflau în joc. Doar cu prețul unei lovituri spectaculoase își putea restabili autoritatea.

Richard nu grăbi declanșarea acțiunii. Războiul financiar are legile, tactica și strategia lui. Cel care nu-și pregătește îndelung terenul, care nu-și mobilizează din timp forțele și care nu studiază profund posibilitățile adversarului, cumpănind toate ipotezele ce se pot ivi în cursul bătăliei este sortit pierzării. Richard era un abil strateg.

Prima operație cuprindea obținerea de informații asupra poziției adversarului, precum și analizarea lor atentă. Richard află astfel că Banca New York Merchants se bucura de o solidă reputație, că Sherman era un bancher priceput și că la nevoie putea obține credite de la alte bănci. Acestea erau aspectele pozitive.

Aspectele negative erau de ordin strict financiar. Disponibilitățile lui New York Merchants erau simțitor reduse din cauza finanțării unor societăți de navigație și a unor importatori ce avuseseră de suferit pagube substanțiale de pe urma războiului comercial cu Franța. Război început o dată cu înrăutățirea relațiilor diplomatice dintre Republica Franceză și Statele Unite.

Lovitura pe care Richard urmărea să o dea băncii lui Erza Sherman trebuia să se producă înaintea îmbunătățirii acestor relații. Îndată ce fu în posesia acestor date, Richard trecu la a doua fază. Pregătirea

acțiunii. Într-una din zile chemă în biroul său pe Wilbur Morrison.

— Morrison, a sosit momentul să-l dobor pe Erza Sherman, zise el calm. Vreau să realizez o fulgerătoare acțiune de *baisse* asupra valorilor lui New York Merchants. Acțiunea o voi susține până la distrugerea băncii sale.

Morrison zâmbi fin.

— Mă așteptam, Sir. Și nu sunt singurul. Toți bancherii din New York sunt convinși că vor asista la o bătălie...

— ... de rechini. Acesta-i cuvântul, nu-i așa, Morrison?

— M-am ferit să-l folosesc, Sir, pentru că m-am temut să nu-l socotiți prea tare.

Richard începu să râdă.

— În viață, Morrison, e mai bine să fii rechin decât aterin. Și acum, să trecem la lucru. Prin intermediul câtorva oameni de încredere, vei depune la New York Merchants un milion cinci sute de mii de dolari. Eu am și depus prin secretarii mei, două milioane. Totodată, achiziționează prin diferiți interpuși acțiuni New York Merchants în valoare de aproximativ cinci sute de mii de dolari.

Morrison rămase cu gura căscată.

— Nu mai înțeleg nimic, Sir! Vreți să-l doborâți pe Sherman. Totuși îi încredințați trei milioane cinci sute de mii de dolari. Nu numai că nu-i aduceți nici un neajuns, dar îi și consolidați situația.

Richard râse iarăși.

— Crezi?

— Evidența, Sir...

— În operațiunile bancare de mari proporții, să nu vezi niciodată numai până în vârful nasului, Morrison.

— Mă tem totuși, Sir...

— Nu te teme, căci nu e cazul. Execută dispozițiunile mele. Sumele vor fi depuse în interval de maximum zece zile.

— Iertați-mă, Sir. Am însă impresia că dați apă... la moara lui Sherman.

— Ai numai *impresia,* Morrison.

Acesta ridică resemnat din umeri. Înnebunise patronul? Măsurile preconizate erau potrivnice celui mai elementar bun simț. „E stupid, se gândea el, să pui arme în mâna adversalului pe care vrei să-l lovești. E stupid și nebunesc..."

Totuși ordinele fură executate. În zilele acelea, Morrison trăi un oribil coșmar. Pe măsură ce interpușii săi depuneau sumele prescrise la New York Merchants, temerile îi creșteau în proporție aritmetică.

În acelaș timp Richard deschise tratativele cu președintele Adams pentru realizarea împăciuirii dintre Statele Unite și Franța. Discuțiile sale cu Președintele îi ofereau un dublu avantaj. În primul rând devenea unul din factorii care determinau politica externă a statului, în al doilea rând avea să fie informat cu prioritate asupra hotărârilor luate de președinte. Această informare avea să-i fie de mare folos în activitatea sa financiară și în lupta cu Sherman.

Adams, care era — în taină — partizanul unei înțelegeri cu Republica Soră de dincolo de Ocean, primise cu bucurie pe Richard. Acesta prezenta o serioasă garanție, în calitatea lui de purtător al ofertelor lui Talleyrand și ale lui Barras, cei mai influenți oameni din Franța, la acea oră, cu excepția generalului Bonaparte.

În cursul unei convorbiri cu Richard, Președintele îi spuse admirativ:

— Mr. Sunderland, te apreciez mai mult decât îți închipui. Deși ești proprietarul unei uzine de armament, și deci prin definiție partizanul războiului, activezi energic pentru pace.

Richard se înclină cu modestie.

— Pun interesele patriei mai presus de intersele mele personale. Aș fi încântat să contribui la restabilirea relațiilor prietenești cu Franța. Socotesc că propunerile prezentate de Talleyrand sunt rezonabile, și că Statele Unite ar trebui să le accepte.

— Mr. Sunderland, te asigur că voi face tot posibilul pentru a realiza o răsturnare de opinie printre beliciștii din Congres. Și eu sunt un hotărât partizan al unei strânse prietenii cu Franța. Consider această acțiune drept cea mai importantă și cea mai meritorie din viața mea. Aș fi fericit ca după moarte să mi se scrie pe mormânt un singur epitaf: „Aici zace John Adams, care și-a asumat responsabilitatea încheierii păcii cu Franța". Sper ca în aproximativ o lună de zile, să-ți pot vesti trimiterea unui nou ambasador la Paris.

— Aștept cu nerăbdare această veste *Mr. President*...

Din această acțiune, Richard se alegea cu reputația unui patriot integru, care își sacrifica interesele pe altarul binelui public. În realitate, pacea cu Franța îi folosea mai mult decât un război ce i-ar leza pentru moment interesele.

În ziua în care Richard se înapoie la Manhattan Bank după convorbirea cu președintele Adams, Wilbur Morrison îi dădu raportul:

— Dispozițiunile dumneavoastră au fost executate, Sir. Sumele au fost depuse la New York Merchants. Sunt informat că acest aflux de depuneri a înviorat activitatea Băncii Sherman. Până și familia lui a profitat de pe urma acestei neașteptate revărsări de aur. Isaiah Durham, cuscrul său, deținătorul majorității acțiunilor societății de navigație „West Indian Line", a contractat un împrumut de un milion de dolari.

Ochii lui Richard scânteiară.

— Strașnic, Morrison! Sherman a mai acordat și alte împrumuturi?

— Desigur. Speculatorilor de titluri din Wall Street, care operează cu ajutorul creditelor bancare.

Richard își pocni satisfăcut palmele.

— În sfârșit, abia acum îl am eu în mână pe amicul meu Sherman.

Morrison îl privi nedumerit. Sunderland îi arătă ziarele de pe biroul său.

— Frunzărește gazetele acestea financiare. Aruncă-ți ochii pe articolele de fond și să-mi spui ce părere ai.

Morrison citi la repezeală articolele indicate. Cele mai multe relevau marasmul economic datorat înăspririi relațiilor comerciale cu Franța. După această introducere, se enumerau băncile și societățile de navigație care avuseseră în special de suferit de pe urma acestei stări de lucruri. New York Merchants, a lui Ezra Sherman, figura la loc de frunte.

— Văd, zise Morrison. Se încearcă o discreditare a Băncii Sherman. Poziția ei este îndeajuns de puternică însă, pentru...

— Nu te grăbi să tragi concluzii. Așteaptă desfășurarea evenimentelor...

Directorul Băncii Manhattan suspină fără voie.

— Mă tem că această transparentă campanie de denigrare nu va da rezultate... Acțiunile lui New York Merchants sunt în creștere.

— Aceasta nu înseamnă că mâine nu ar putea să intervină o mișcare inversă.

— Nu văd cum, Sir.

— Ai să vezi, Morrison. Ai să vezi...

În zilele următoare, campania de presă împotriva lui New York Merchants se intensifică. Anumiți specialiști preconizau o bruscă prăbușire a acțiunilor respective.

— Această ridicolă campanie e finanţată de Richard Sunderland, spunea Ezra Sherman prietenilor şi colaboratorilor săi. Vrea să ne sperie cu pielea ursului din pădure. Niciodată banca noastră nu a fost mai solidă ca azi. Sunderland zvârle banii pe fereastră. Vă mărturisesc că nu mi-am închipuit să fie un tactician atât de slab.

Când gazetele porniră să recomande cititorilor să-şi retragă fondurile depuse în banca New York Merchants, Sherman socoti că sosise momentul să treacă la represalii. Colaboratorii săi apropiaţi îl preveniseră că tăcerea lui ar putea fi interpretată drept slăbiciune, şi că numai o intervenţie drastică ar pune capăt acestei neruşinate campanii de defăimare. Avocaţii săi acţionară în judecată patru ziare, cerând două milioane de dolari despăgubiri civile.

„I s-a înfundat patronului, îşi zise Morrison, când citi într-o dimineaţă vestea chemării în faţa justiţiei a redactorilor responsabili ai celor patru ziare incriminate. Să-l vedem, de unde o să plătească despăgubirile pretinse de Sherman."

Vestea nu-l impresionă pe Richard.

— Termenul de judecată a fost fixat peste douzeci de zile. Până atunci, New York Merchants va da faliment, spuse el lui Morrison.

Acesta îl privi cu bănuitoare nelinişte. Încrederea lui în integritatea mintală a şefului său era tot mai serios zdruncinată.

— De ce te miri? îl întrebă Richard, care-i citise gândurile. Campania de presă a dat totuşi rezultate. Acţiunile lui New York Merchants au scăzut cu cinci puncte în douăzeci şi patru de ore. Greu e numai începutul.

— Sunteţi convins că această tendinţă de *baisse* va continua să se accentueze?

Richard făcu o profeţie.

— În cinci zile va căpăta proporţii catastrofale.

Morrison suspină iarăşi. De la o vreme, se mărginea să suspine, ori de câte ori avea impresia că patronul rostea elucubraţii. Două zile după această convorbire, Richard îşi chemă din nou colaboratorul.

— Care e situaţia acţiunilor New York Merchants?

— Până ieri au scăzut cu douăsprezece puncte dar azi se constată o tendinţă de stabilizare care va fi urmată desigur de o mişcare de *hausse*.

— Facem rămăşag că pronosticul dumitale va fi dat peste cap?

— Sir, nu-mi pot îngădui...

— Rămăşag pe zece mii de dolari.

— Sir!...

— Morrison, de data aceasta nu sunt patronul dumitale, ci un simplu jucător de bursă.

— În acest caz... accept, Sir!

Richard începu să râdă cu poftă.

— Mai ai multe de învăţat, Morrison, în materie de operaţiuni bancare.

Chipul acestuia se înnoură.

— Dacă mă socotiţi incapabil, sunt gata să suport consecinţele...

Richard îl bătu prieteneşte peste umăr.

— Nu eşti incapabil, dragul meu. Îţi lipseşte însă acea scânteiere... pe care mai târziu sunt convins că o voi găsi şi la dumneata...

A doua zi, Richard Sunderland dezlănţui atacul. În vreme ce campania de presă, plătită de el, căpătă accente furibunde, denunţând reaua administraţie a lui Ezra Sherman, agenţii lui Sunderland porniră să arunce pe piaţă pachete tot mai mari de acţiuni New York Merchants.

În primele două zile, banca lui Sherman rezistă atacurilor. Agenţii săi achiziţionară acţiunile care înregistrară urcări şi căderi uşoare. Acţionarea în judecată a ziarelor calomniatoare restabilise în parte încrederea în soliditatea Băncii Sherman. În schimb

vânzările masive de acțiuni New York Merchants la Bursa de Valori, contribuiră să creeze o atmosferă de nesiguranță, care se reflectă la încheiere, printr-o scădere de zece puncte.

În a treia zi, Richard dădu lovitura de măciucă. Interpușii lui se prezentară la sediul Băncii New York Merchants, pretinzând ca într-o jumătate de oră să li se restituie integral sumele depuse. Legile bancare în vigoare, în acea epocă, obligau băncile să aibă întotdeauna în casă o sumă egală cu cel puțin un sfert din depozitele încredințate. Această masivă cerere de restituiri, care însuma trei milioane și jumătate de dolari, punea banca în imposibilitate de a-și onora semnătura. Cea mai mare parte din depuneri fuseseră împrumutate pe termen lung. Iar un important număr de debitori era alcătuit din speculatori la bursă, care operau cu ajutorul creditelor bancare. Nici unul dintre aceștia nu putea rambursa imediat împrumuturile. În același timp, Richard mări confuzia, începând să vândă descoperit pachete mari de acțiuni New York Merchants.

Ezra Scherman era pierdut.

Cererea interpușilor lui Richard de a li se restitui trei milioane și jumătate de dolari într-un termen atât de scurt, îi crea o dublă dificultate. Lipsit de orice disponibil nu numai că nu mai putea răscumpăra avalanșa de acțiuni aruncate de Richard pe piață, dar nu putea nici realiza restituirile cerute de oamenii acestuia.

Singura soluție era să-și vândă propriile acțiuni, iar cu sumele rezultate să-și plătească deponenții. Dar aceasta echivala cu o sinucidere. Când bursa era inundată de acțiunile New York Merchants, vândute de Sunderland, schimbarea poziției lui Sherman, care din cumpărător, devenea la rândul său vânzător, ar fi dezlănțuit panica.

Disperat, Sherman încercă să obțină un împrumut masiv, care să-l scoată din impas. Dar nici una din băncile solicitate nu îndrăzni să-i acorde sprijin. În Wall Street se răspândise încă de cu seară zvonul că Richard Sunderland era înapoia acțiunilor de *baisse* a valorilor New York Merchants. Cererea de împrumut a lui Sherman ilustra dificultățile pe care le întâmpina. Cine s-ar fi încumetat să-l ajute tocmai acum, când ofensiva lui Sunderland zdrobea totul ca un tăvălug.

La bursă domnea consternarea...

Agenții lui Richard se întreceau să anunțe:

— Vând New York Merchants la 120!

— Vând New York Merchants la 115!...

— Vând New York Merchants la 112!...

— Vând New York Merchants la 110!...

Câte un cumpărător timid încerca să achiziționeze valorile care plouau. Prietenii se străduiau să-i schimbe hotărârea.

— Vrei să cumperi hârtii fără valoare?

— New York Merchants se prăbușesc iremediabil. Nu vezi? Agenții lui Erza Sherman nu mai cumpără.

— E un dezastru...

Agenții continuau să anunțe.

— Vând New York Merchants la 100!...

— Vând New York Merchants la 95!...

Alți interpuși ai lui Sunderland măreau haosul.

— Cumpăr New York Merchants la 90!

— Vând New York Merchants la 90! Câte?

— Cumpăr 500 la 90!

— Vând 5 000 la 90!

— Vând New York Merchants la 80!

— Vând la 70!

Dangătul clopotului care anunța sfârșitul ședinței acoperi pentru câteva clipe tumultul. Erza Sherman căpăta răgaz până a doua zi. Speculatorul sau bancherul ajuns în impas așteaptă cu sufletul la gură

sunetul clopotului de încheiere, asemenea unui boxer ameţit de lovituri, care imploră providenţa să se termine mai repede runda.

Până în ziua următoare, Sherman trebuia să găsească o soluţie a crizei. Altfel era ruinat. La închiderea şedinţei din acea zi, cursul acţiunilor sale înregistrase o scădere de 40 la sută. Richard Sunderland îi vânduse descoperit acţiuni în valoare de peste un milion de dolari. Cum le va plăti? În ce condiţiuni?

În seara aceea, un bătrân obosit, descompus la faţă, cu umerii aduşi, se prezentă la Manhattan Bank, unde Richard lucra deobicei până noaptea târziu.

— Anunţaţi pe Mr. Sunderland că Erza Sherman doreşte să-i vorbească.

O jumătate de oră fu lăsat să aştepte în anticamera rivalului victorios. Afară se întunecase. În dreptul felinarului, aninat deasupra intrării principale a băncii, se zăreau rostogolindu-se fulgi rotunzi de omăt.

Când Andrien de Beaulieu, secretarul de serviciu, introduse pe Sherman în biroul lui Sunderland, acesta lucra împreună cu Morrison.

— Bună seara, Mr. Sunderland, salută Sherman, lăsându-se să cadă extenuat pe un scaun oferit de secretar.

— Ai venit să-mi întorci vizita, Mr. Sherman? îl ironiză Richard cu cruzime.

— Am venit să discutăm, Mr. Sunderland.

— Aha, vrei să cădem la învoială, zise Richard scrutându-i obrazul galben, ochii întunecaţi, gura agitată de un tremur nervos, mâinile mari, aşezate pe genunchii osoşi. Drept să-ţi spun, nu mă aşteptam să-mi calci pragul. Mai ales după răspunsul categoric pe care mi l-ai dat acum câteva zile.

— Ironiile sunt zadarnice, Mr. Sunderland. M-ai înfrânt. Aştept condiţiile dumitale.

— Condițiile mele? Pe prima o cunoști. Pretind ca Mrs. Sherman să ceară în mod public scuze Principesei Andreea Montenuovo. A doua condiție e legată de poziția dumitale la bursă. În momentul de față ești în imposibilitate de a-ți onora angajamentul. Te poți degaja, achitându-mi eșalonat două milioane de dolari.

— E fantastic! exclamă Sherman congestionat. Ochii i se umflaseră, gata să-i iasă din orbite.

— Nu ai de ales, zise Richard. Condițiile mele, oricât ar părea de grele, sunt mai blânde decât falimentul spre care ești împins inexorabil...

— Nu încerc să apelez la clemența dumitale, Mr. Sunderland.

— Bine faci! Nu sunt filantrop, ci om de afaceri.

Bancherul lăsă neputincios mâinile în jos.

— N-ai putea renunța la prima condiție, Mr. Sunderland? Dacă ar fi vorba numai de mine...

— Amândouă hotărârile sunt inseparabile, spuse Richard cu hotărâre. Și acum te rog să mă scuzi. Sunt foarte ocupat.

Sherman se ridică anevoie de pe scaun și se îndreptă spre ușă. Își târa picioarele, de parcă i-ar fi atârnat de fiecare câte o greutate de zeci de kilograme. Beaulieu îi deschise ușa.

Când se pomeni în stradă, Sherman ridică ochii spre cer, în căutarea unui sprijin. Fulgi mari de zăpadă îi căzură pe față, răcorindu-i obrajii încinși. Își plimbă mâna osoasă pe frunte, împingând tricornul pe ceafă. Oftă din greu. Porni în josul străzii, lăsând două dâre paralele în zăpada care se așternuse în strat gros. Deși era frig, Sherman gâfâia de parcă ar fi urcat în fugă o scară cu foarte multe trepte.

Dacă nu accepta condițiile lui Richard Sunderland era ruinat. Falimentul, rușinea, dezonoarea, se vor prăvăli asupra lui ca și zidurile Jerihonului. Nu

concepea să ceară soției lui a se umili în fața unei femei pierdute. Ziporah Sherman era fanatică. N-ar fi acceptat să-și renege convingerile nici pentru a salva banca.

Era pierdut!... Pierdut!... Pierdut!...

Cu ce va plăti acțiunile cumpărate de la Sunderland, când nici o bancă nu cuteza să-i acorde împrumuturi? După ce văzuseră cât era de necruțător și de puternic Sunderland, bancherii se fereau de el ca de ciumă. Ce se va alege de Ziporah, de copii, de căminul său, de oamenii care își puseseră nădejdea în el, încredințându-i banii lor trudiți? Sudoarea îi curgea șiroaie pe obraji, pe gât, pe șira spinării... Cămașa, vesta, îi erau ude, ca și când ar fi fost muiate în apă. Era pierdut! Pierdut!... Pierdut!... Pierdut!... Deodată, o scânteie de speranță îi licări în suflet. De ce n-ar vorbi femeii pierdute? Poate că va reuși s-o înduplece!... Și Maria Magdalena fusese o femeie pierdută... Totuși inima ei nu rămăsese împietrită...

Animat de umbra unei nădejdi, care îi insufla puteri noi, se îndreptă spre casa lui Sunderland.

Andreea refuză să-l primească. Era bolnavă și nu voia să vadă pe nimeni. Cu îndrăzneala disperării, Sherman stărui să ceară a fi primit. Impresionat de părul lui alb, de privirile-i rătăcite, de agitația sa nestăpânită, majordomul care aflase ca și întreg orașul cum stăteau lucrurile făgădui să mai facă o încercare. Se înapoie după un sfert de oră.

— Principesa Montenuovo vă așteaptă, Sir, zise el, mulțumit că aducea o veste bună. Urmați-mă, vă rog.

Majordomul îl conduse la etaj, într-un salon cu tapiserii Mortlake, care reprezentau Faptele Apostolilor după Raphael. Aceste subiecte religioase părură de bun augur lui Erza Sherman. Nu avu mult de așteptat. Andreea intră palidă, sfârșită de puteri.

— Doriți să-mi vorbiți, Mr., spuse ea cu infinită oboseală în glas. Paloarea îi accentua profunzimea ochilor, finețea trăsăturilor. Se așeză pe un fotoliu. Luați loc, îl pofti ea.

Sherman se execută cu stângăcie. Își sprijini pe genunchi mâinile mari, noduroase ca niște rădăcini.

— *Madame*, aveți în fața dumneavoastră un om ruinat. Mr. Sunderland s-a înverșunat împotriva băncii pe care o conduc. Numai ca să vă răzbune.

— Mister, nu știu cum v-aș putea fi de folos...

— Îngăduiți-mi să termin, *Madame*. Dacă năruirea băncii m-ar fi afectat numai pe mine, aș fi suportat cu stoicism lovitura. Dumnezeu a dat. Dumnezeu a luat... Prăbușirea lui New York Merchants va atrage însă ruina tuturor deponenților și a mai multor întreprinderi care își duc existența datorită sprijinului financiar al acesteia. Sute de oameni vor rămâne muritori de foame. Și pentru ce? Pentru câteva cuvinte rostite de o femeie pătrunsă de preceptele moralei puritane. Am venit la dumneavoastră să caut înțelegerea pe care nu o pot găsi în altă parte. În numele nenorociților care mâine vor fi lipsiți de pâinea cea de toate zilele, în numele muncitorilor amenințați să rămână fără lucru, în numele umanității și mai presus de toate, al credinței noastre creștine, vă rog să ștergeți cu buretele trecutul. Gândiți-vă la pilda Mântuitorului, care a întors și celălalt obraz. Dați ascultare cuvântului lui Dumnezeu, care propovăduiește iertarea și umilința! Plecați-vă urechea la chemarea mea!... Un singur gest din partea dumneavoastră poate stăvili urgia abătută asupra mea și a tuturor acelora ce și-au pus încrederea în mine...

Omul acesta cumpănit la vorbă, devenea elocvent. Stăruia, revenea la atac, străduindu-se să sfărâme rezistența Andreei. Iminența primejdiei îl făcea să găsească accente patetice.

Un om deplin lucid ar fi fost mai puțin receptiv la argumentele lui banale și melodramatice. Andreea era însă bolnavă. Boala de nervi, copilul din pântece, teama nelămurită de viitor, disperarea bătrânului puritan, care se umilea în fața ei contribuiră să o determine a interveni în favoarea lui. Fondul ei sufletesc nu era rău. Aici, în America, unde moravurile și mentalitatea erau mai aspre decât în Europa, se spunea că e o femeie pierdută. Întâmpina numai ostilitate.

Bancherul arunca asupra ei responsabilitatea conflictului deschis, angajat între el și Sunderland. Avea aerul să spună că lupta aceasta, între americani, nu ar fi început dacă nu ar fi fost ea la mijloc.

Ei bine, ea le va dovedi că nu era un element de discordie, o femeie rea, cum o socoteau cei care nu o cunoșteau cu adevărat. Nu știa cum va reacționa Richard la intervenția ei. Dar va face totul spre a-l convinge să renunțe la exploatarea succesului.

— Mr. Sherman, nu vă pot făgădui nimic precis. Vă asigur însă că voi pleda cauza dumneavoastră. Mâine dimineață la ora opt să fiți aici. Sper să vă dau un rezultat satisfăcător.

Discuția dintre Andreea și Richard fu lungă și furtunoasă. Ea, care nu îndrăznise niciodată să aibă alte păreri decât ale lui, găsi puterea și curajul să susțină pe Sherman. Richard nu se lăsă înduplecat.

— Crezi că dacă îl voi ierta pe fariseul acesta, vei câștiga simpatia lui și a lumii? Te înșeli, Andreea. Te vor huli și mai departe. Iar Sherman te va urî. Nu-mi va ierta nici mie că i-am pus piciorul pe grumaz, și nici ție că a trebuit să-ți cerșească iertarea. Iar scorpia lui de nevastă va triumfa. Îi dai apă la moară.

Andreea stătea abătută. Cu capul plecat și mâinile în poală, oferea un tablou atât de înduioșător, încât Richard o luă în brațe.

— Știi bine că nu-ți pot refuza nimic. Năpârcile ieșite la drum trebuiesc strivite. Altfel te mușcă. Înțelege-mă, Andreea. Nu-ți doresc decât binele. Vreau să te impun în ochii acestor habotnici. Vreau să-i îngenunchez în fața ta. Să-ți sărute tălpile. Să se târască la picioarele tale. Nu am nevoie de respectul lor. Vreau să mă știe de frică. Să se teamă de mine, cum se tem fiarele de îmblânzitor. Hienele acestea nu așteaptă decât un semn de slăbiciune spre a mă sfâșia. Dacă nu aș fi reacționat brutal față de Sherman, te-ar fi lapidat lumea în plină stradă. Numai din invidie. Fiindcă ești frumoasă, foarte frumoasă. Fiindcă ești bogată, foarte bogată. Fiindcă ai la dispoziție tot ce își poate dori un om.

Andreea își ridică ochii mari și triști, în care lacrimile irizau lumina girandolelor.

— Fericirea nu se cumpără cu bani, Richard.

El rămase împietrit. O privi dezorientat, apoi rosti încet:

— Nu ești fericită, Andreea? Am răsturnat lumea pentru tine. Și acesta e numai începutul...

Ea îi atinse mâna.

— Vreau să plec, Richard.

— Să pleci? Ce vorbă e asta?

Un suspin adânc umflă pieptul tinerei femei.

— Nu știu cum să te fac să înțelegi, Richard. În orașul acesta, în casa aceasta, mă simt străină și singură... Îngrozitor de singură...

— Ți-am pregătit un cămin cald, frumos, demn de o regină, rosti el dezamăgit. Privește ce minunății te înconjoară! adăugă el, arătând cu un gest circular încăperea. Cele mai scumpe mobile, cele mai frumoase tablouri, cele mai alese covoare, cele mai fine porțelanuri...

Andreea lăsă iarăși mâna în jos.

— Nu vrei să mă înțelegi. Sau nu poți.

Richard o cuprinse în brațe.

— Andreea, ce e cu tine? Nu te mai recunosc!

— Mi-e frică, Richard, strigă ea, izbucnind în plâns. Mi-e frică! Mi-e frică!

Își lipi obrazul de pieptul lui.

— Copilul!... Vreau să-l nasc în Europa... În Anglia. Vreau să-mi mai văd o dată mama... Mi-e dor de tata, de Camelia, de bunicul, de toți ai mei...

Richard îi mângâie părul.

— Sigur, scumpa mea! Plecăm în Europa. Dacă vrei tu! De ce nu mi-ai spus-o mai demult?

— Mi-a fost teamă că ai să te superi.

— Tu să mă superi, Andreea? Ești singura ființă care nu m-a supărat niciodată. Uite! Dă-mi răgaz două săptămâni. Să pun ordine în treburi. Apoi plecăm. Îți făgăduiesc. Iar de Erza Sherman să nu ai nici o grije. Aranjez lucrurile cum e mai bine. Îl iert, deși ar fi trebuit să-l zdrobesc... Mâine dimineață, la orele opt, voi sta cu el de vorbă. Tu să dormi. Ai nevoie de somn. De odihnă. Copilul tău...

— Al nostru, Richard.

— Copilul nostru care e pe drum, zâmbi el, ne dă mult de lucru. Nu-i așa? Și acum, să fii cuminte și să mergi la culcare. Copiii trebuie să doarmă mult. Și tu ești încă un copil, Andreea. Un copil răsfățat, pe care-l iubesc mai mult decât orice pe lume...

Richard își respectă făgăduiala. A doua zi la opt, comunică lui Erza Sherman — care venise potrivit invitației Andreei — că a renunțat să mai continuie lupta.

— Nu mai am nevoie nici de scuzele nevestei dumitale. Ar fi prea neînsemnate pentru mărinimia principesei Montenuovo, spuse Richard caustic. În schimb, îmi majorez pretențiile bănești. Și în privința aceasta, te previn că nu admit discuții și nici intervenții din afară. Pentru a-ți da posibilitatea să te degajezi de obligațiile pe care le ai față de mine,

pretind trei milioane de dolari. Eșalonările le vei stabili împreună cu Wilbur Morrison. A primit instrucțiuni în acest sens. Înscrisul acestei noi obligațiuni îl vei face înaintea deschiderii bursei. Bineînțeles, până la ora prânzului, îmi vei restitui și depunerile. De acord, Mr. Sherman?

Chipul bancherului era pământiu.

— Condițiile sunt foarte grele. Totuși le accept. Sper numai că eșalonările vor fi îndeajuns de depărtate, pentru a le putea face față.

— M-am gândit și la aceasta, Mr. Sherman. Acum e ora opt și douăzeci, spuse el aruncându-și ochii spre pendula de bronz aurit de pe comodă. La orele nouă ești așteptat la Banca Manhattan de către Wilbur Morrison, pentru semnarea documentelor.

Bancherul încuviință obosit.

— Te rog, Mr. Sunderland, să transmiteți mulțumirile mele Principesei Montenuovo și să o asiguri de recunoștința mea. La nouă voi fi la Banca Manhattan.

Salută, apoi se îndreptă spre ușă.

— Încă un moment, Mr. Sherman. Dacă afli vreodată că un bancher încearcă să mă înfrunte, sfătuiește-l să renunțe. Bună ziua, Mr. Sherman.

Richard avea tot dreptul să fie încântat de modul cum încheiase această afacere. Autoritatea și prestigiul lui se apropiau de zenit. Era temut și respectat. Respectul nu era însă decât o consecință a spaimei pe care reușise să o bage în sufletul oamenilor. Toți căzuseră de acord că abilitatea lui era diabolică. Cui i-ar fi dat prin minte să manevreze așa cum manevrase Sunderland în afacerea Erza Sherman? Răsturnase vechile canoane și se folosise de mijloace de luptă a căror noutate și îndrăzneală constituise o surpriză pentru întreaga lume a băncilor.

Un nou succes se adăugă la palmaresul izbânzilor sale.

Către sfârșitul lui noiembrie, Președintele Adams îl chemă spre a-l anunța că hotărâse să trimită la Paris un nou ambasador, punând astfel capăt neînțelegerilor cu Franța. Luase această măsură fără să-și consulte cabinetul. Contribuția lui Richard Sunderland fusese importantă. El transmisese propunerile amicale ale Directorului francez, sprijinindu-le stăruitor.

Ambasada de la Paris avea să fie încredințată lui William Van Murray, ministrul Statelor Unite la Haga. Noul ambasador urma să fie întovărășit de *Chief Justice* Olivier Ellsworth și de Davie, guvernatorul Carolinei de Nord. Președintele îl ruga pe Sunderland să aprijine acțiunea diplomaților americani, continuând bunele sale oficii pe lângă guvernul francez.

Richard plecă încântat de la Președintele Adams. Avea însfârșit mâinile libere. Putea furniza arme coloniilor franceze din Indiile Occidentale, precum și posesiunilor spaniole din America. Riscurile erau mari, fiindcă navele de război britanice cutreerau mările și oceanele, vânând nu numai corăbiile Franței și Spaniei, dar și pe neutrii care întrețineau legături comerciale cu aceste două state. Dar și profiturile erau proporționate cu riscul.

Neutralitatea Statelor Unite era esențială politicii comerciale a lui Richard care devenise unul dintre cel mai hotărâți partizani ai izolaționismului și neutralismului preconizat de Washington.

— Europenii n-au decât să se războiască între ei, spunea el intimilor, dezvăluindu-și parțial planurile. Să se războiască până la epuizare. Iar noi să le vindem armament și furnituri militare. În nici un caz să nu ne lăsăm târâți în conflictele lor. Nu am avea nimic de câștigat. Se impune ca Statele Unite să

devină o putere comercială de prim rang. Nu avem nevoie de forțe militare considerabile ce reclamă cheltuieli fantastice de întreținere. Trebuie să păstrăm doar un strict necesar, care să ne asigure apărarea neutralității. Europenii și-au vărsat sângele pentru a-și crea imperiile lor coloniale. Imperii pe punctul de a se destrăma. Coloniile își vor independența. Țara noastră nu a fost cel mai frumos giuvaer al Coroanei Britanice? Azi e liberă. Așa se va întâmpla și cu posesiunile din America de Sud, din Asia și din Africa. Retragerea trupelor europene din colonii nu trebuie să lase un gol. Dolarii americani să ia locul soldaților europeni. Cu aurul nostru vom cuceri lumea. Oamenii se nasc, trăiesc și mor. Regatele, republicile, imperiile, de asemenea. Dar aurul nu va muri niciodată. Poporul care va stăpâni aurul, care va ști să-l folosească, va stăpâni lumea. Spania a avut aur. Mult aur. Dar l-a risipit durând biserici și palate. Statele Unite trebuie să adune aur. Tot aurul din lume. Și cu acest aur să cumpere lumea.

Concepțiile lui Richard păreau utopice.

— Numai un nebun poate concepe că Statele Unite vor fi în stare să dărâme cândva supremația mondială a Angliei.

— Preponderența politică a Angliei se apropie de sfârșit, declara Richard. Nu va trece mult și puterea economică a Statelor Unite va zdrobi orice concurență. Economicul va îngenunchea politicul. Nu este o simplă afirmație, ci o axiomă. Dinastiile regale se vor pleca în fața dinastiilor aurului. Și eu am pus bazele uneia din aceste noi dinastii...

Richard Sunderland avea mulți detractori.

— Omul acesta e magaloman, iluminat sau...

— ...genial, răspundeau cei pe care ascensiunea sa începea să-i impresioneze.

— Un geniu al răului, răspundeau criticii. În junglă animalele ucid spre a-și astâmpăra foamea.

Numai tigrul ucide pentru plăcerea de a ucide. În societate omul luptă pentru existență. Oamenii de talia lui Sunderland luptă pentru a nimici și pentru a-și clădi prosperitatea pe cadavrele învinșilor.

— Vă înșelați. E un precursor care vrea să încheie era războaielor militare, înlocuindu-le cu războaie mai puțin sângeroase, deși tot atât de spectaculoase. Războaiele economice...

— Războaiele economice sunt și mai îngrozitoare, fiindcă lovesc fără deosebire în bărbați și femei, în bătrâni și copii.

Fără să țină seama de laude sau de critici, Richard își continua drumul. Drumul menit să-l ducă spre culmile succesului...

Timp de două săptămâni, Joseph Phipps, directorul uzinei de la New-Schenectady încercase zadarnic să intre la Richard. Ori de câte ori se prezentase în interes de serviciu, fusese primit de Wilbur Morrison, care căpătase mandat să rezolve toate problemele ridicate de Phipps. Pierzându-și răbdarea, hotărî să calce consemnul și să intre neanunțat la marele patron. Spera că fostul său coleg de la Oxford îi va acorda suficientă considerație, și nu-l va da pe ușă afară. Trebuia să-i vorbească. Trebuia!

Înarmându-se cu tot curajul, Phipps urcă într-o bună dimineață scările care duceau la primul etaj al clădirii Băncii Manhattan, afectat în întregime birourilor lui Richard și ale statului său major. Adrien de Beaulieu, secretarul de serviciu, îl primi, măsurându-l inchizitorial cu privirile.

— Doresc să vorbesc cu patronul, Mr. Beaulieu.

— Regret. Nu primește pe nimeni. E foarte ocupat.

Tonul secretarului era tăios, atitudinea lui de o exagerată demnitate.

— Pe mine mă va primi, ripostă Phipps, ajungând din câțiva pași la ușa încăperii sacre.

Fără să țină seamă de protestele scandalizate ale secretarului, apăsă pe clanță și intră.

Cabinetul lui Richard Sunderland reflecta gusturile și personalitatea acestuia. Un somptuos birou William and Mary, fotolii Charles II, o comodă Queen Anne, bogat împodobită, o bibliotecă Early Georgian. „Istoria Angliei ilustrată în mobile", după cum spusese cu oarecare ironie un celebru anticar din New York. Covoarele de Persia, candelabrele de Murano sporeau impresia de ostentativă bogăție a acestei încăperi, asemănătoare mai degrabă cu un muzeu. Phipps pătrundea pentru prima oară în acest sanctuar, accesibil unui mic număr de aleși.

Richard își rezolva tocmai corespondența zilnică. La apariția lui Phipps, își ridică privirile de deasupra hârtiilor. Ochii lui cu reflexe metalice se ațintiră asupra fostului coleg de facultate.

Phipps salută, intimidat. Apoi tuși, spre a-și drege glasul.

— Te-am chemat eu, Phipps? întrebă Richard, cu prefăcută surprindere.

— Voiam să vă vorbesc, rosti Phipps, răgușit de emoție.

— E atât de important? Nu s-ar putea amâna? Am mult de lucru.

— Trebuie să mă ascultați. Vreau să lămuresc o situație. Să fac lumină.

Beaulieu apăru în prag. Era indignat de îndrăzneala lui Phipps, care călcase opreliștea. Dintr-o privire, Richard citi gândurile secretarului.

— Lasă-ne singuri, Beaulieu. Am înțeles. Nu e vina dumitale.

Secretarul respiră ușurat. După ce aruncă vizitatorului o privire încărcată de imputări, se retrase, închizând încet ușa.

Phipps înţelesese aluzia transparentă a lui Sunderland. Dar nu se lăsă înfrânt.

— Trebuie să-mi îngăduiţi o explicaţie, stărui el. Situaţia care s-a creat nu mai poate dura.

Richard se resemnă să-l asculte.

— Poftim, vorbeşte, zise el, înăbuşindu-şi un căscat.

— Vreau să justific purtarea fiului meu. Să nu apese asupra lui bănuieli nedrepte. Acum câteva nopţi a fost găsit în grădina casei dumneavoastră din Williamsburg.

— Casa este a socrului meu, rectifică Richard. Eu am fost numai oaspete.

Calmul insolent al acestuia, l-ar fi zăpăcit pe Phipps, dacă importanţa cauzei pentru care pleda, nu i-ar fi dat îndrăzneala să continue, fără a ţine seama de întreruperi.

— În prezenţa dumneavoastră, fiul meu a fost arestat şi aruncat în închisoarea oraşului.

— Nu-mi spui nimic nou, Phipps.

Cinismul lui Richard îl revoltă.

— Nici o clipă nu v-aţi gândit că Frank Phipps este fiul unui colaborator apropiat, al fostului dumneavoastră coleg de la Oxford. L-aţi dat pe mâna şerifului, fără a-i asculta explicaţiile. L-aţi compromis în faţa întregii universităţi...

— Şi nu merită? întrebă Richard cu falsă candoare.

— Credeţi că merită? se înfierbântă Phipps. Credeţi că era vinovat? Aflaţi că era absolut inocent. Intrase în grădină răspunzând la apelul scris al fiicei dumneavoastră. Dar pentru a nu-i târî numele în noroi, a preferat să tacă şi să se lase dus la închisoare, ca un borfaş de rând.

— Extraordinar cavalerism! exclamă Richard în zeflemea. Şi ce vrei să-mi demonstrezi? Că era nevinovat? Că nu avea intenţia să fure? Că nu e un

borfaș de rând? Să fim serioși, Phipps. Fiul dumitale venise să fure. Acesta e adevărul! Fiul dumitale a abuzat de încrederea ce i s-a acordat, furând afecțiunea fiicei mele. Fără să țină seama că are de a face cu o copilă, a încântat-o cu vorbe meșteșugite, a batjocorit-o și a lăsat-o însărcinată. Și toate cu un scop precis. Cu scopul de a-și însuși o zestre considerabilă. Credea că mă va sili să-i dau consimțământul la o căsătorie pe care, în condiții normale, nici n-ar fi visat să o facă. Dar și-a greșit socotelile, fiul dumitale. N-a prevăzut că n-am să mă las înspăimântat de amenințarea unui scandal. Ehe, Phipps, știu să înfrunt oamenii și mai știu să le dejoc și manevrele.

— E monstruos tot ceea ce-mi spui, zise Phipps indignat, uitând să mai folosească tonul deferent pe care-l adoptase de când Richard îi devenise patron. Dumneata nu admiți că doi tineri pot să se iubească? Îmi cunosc fiul. Știu că este dezinteresat. Nesocotește banul. S-a înscris la Facultate pentru a se dedica științei.

— Serios? zise Richard.

— Da, da! Nu râde. Are firea mea. Și eu sunt cinstit. De atâția ani de când lucrez în slujba dumitale, rulând zeci de milioane de dolari, încheind contracte de furnituri cu tot felul de clienți, nu am făcut avere. Pot dovedi oricând. Am trăit numai din salariul meu...

— Care e destul de mare, îl întrerupse Richard.

— De acord. Și pentru aceasta, ți-am fost recunoscător. Și te-am slujit cu credință...

— În așteptarea marei lovituri care trebuia să vă aducă pe tavă, dumitale și fiului dumitale, tot belșugul de care ați fost lipsiți o viață întreagă, zise Richard înveninat.

— Insulta e nemeritată, rosti Phipps cu mâhnire. În orice acțiune a semenilor dumitale nu vezi decât scopuri murdare.

— Ai citit pe Rousseau, Phipps? Omul se naște bun. Dar societatea îl înrăiește.

— Poate că ai dreptate. Te socoteam bun, milostiv, dar m-am înșelat. Îmi ziceam că devotamentul și cinstea mea vor atârna în cumpăna judecății dumitale. Am fost naiv. Un mare naiv. M-am așteptat că fiul meu să se bucure de prețuire în ochii dumitale. Cel puțin din considerație pentru tatăl său. Mi-am dat de la început seama că poziția lui este grea. Că îl vei socoti interesat. Am crezut că te pricepi mai bine la oameni. Am sperat că vei descoperi comorile de sentimente care zac în sufletul lui Frank. Dragostea lui pentru fiica dumitale n-a fost influențată de nici-un gând ascuns. Iubirea lor a fost spontană, sinceră. A dus în chip firesc până la dăruirea totală...

— După care trebuia să urmeze sancționarea bisericii și încasarea zestrei. Nu-i așa? zise Richard suav.

Lui Phipps i se aprinseră obrajii.

— Te rog să încetezi cu insultele. Am crezut că vom putea discuta la rece, că ne vom strădui împreună să scoatem adevărul la iveală.

— Ai crezut că mă voi lăsa îmbrobodit și că îmi voi da fata pe mâna netrebnicului care a sedus-o? strigă Richard izbind cu pumnul în masă. Să terminăm comedia aceasta. Prefer să o mărit cu ultimul meu secretar, decât cu fiul dumitale. Hotărârea mea este definitivă. Să nu mai aud de Frank al dumitale. Să nu mai aud de acest vânător de zestre!

Se congestionase la față, și lovea cu pumnul în masă, scandând fiecare frază. Și Phipps ajunsese la marginea răbdării. Cu mânie abia stăpânită, scrâșni, uitându-se în ochii lui Richard.

— Dar dumneata? Dumneata! N-ai fost vânător de zestre? Tot New Yorkul urlă că ți-ai luat nevasta numai pentru bani...

Lui Richard i se urcă brusc sângele în cap. Se ridică de la birou și cu pumnii strânși se îndreptă spre Phipps.

— Și *tu* îndrăznești să mă calomniezi? Pușcăriașule!... Te-am scăpat de ștreang! Și asta ți-e recunoștința? Cutezi să mă insulți în casa mea, după ce ticălosul tău fiu mi-a pângărit fata! Ieși, pușcăriașule! Ieși, dacă nu vrei să te zdrobesc cu pumnii! Începând de azi, nu mai ești salariatul meu. Eu te-am ridicat, eu te dobor. Să te întorci în stradă. Acolo de unde te-am cules... Voi avea grijă să-ți cercetez gestiunea. Dacă voi găsi vreo neregulă, va fi vai de tine. Iar fiul tău să părăsească Statele Unite. Să se topească undeva, în sălbăticiile Nordului îndepărtat. Căci de nu îl voi nimici ca pe vasul acesta!

Luă de pe birou un crater grecesc, care servea drept cenușar, și îl trânti de pământ, spărgându-l în zeci de bucăți.

Când Beaulieu, atras de zgomot, năvăli în birou, Richard ridicase tocmai pumnul asupra lui Phipps. Acesta stătea palid, nemișcat ca o statuie.

La apariția secretarului, care încremenise îngrozit, Sunderland făcu un efort, reușind să se stăpânească. Lăsă încet brațul jos.

— Ieși! Piei din ochii mei! vorbi el răgușit, săgetându-l din ochi pe Phipps.

Acesta se răsuci pe călcâie, îndreptându-se spre ușă. Richard se uită gânditor la secretarul care stătea nedumerit în dreptul intrării.

— Beaulieu, rosti el cu hotărâre. Vrei să-mi fii ginere?

Secretarul îl privea uluit. „A înnebunit patronul"?

Richard înțelese că îl luase prea repede. Își struni nervii, care o luaseră razna, își netezi ușor jaboul de dantelă, apoi zâmbi cu bunăvoință.

— Da, da, Beaulieu. Să nu te mire propunerea mea. M-am gândit mult. (Aci mințea.) Și mi-am zis că ar fi nimerit să fac un om din tine. Mi-am dat seama de calitățile tale din ziua în care ai sărit în ajutorul meu și al principesei, în cârciuma aceea sordidă din Paris.

— *Monsieur,* aș fi fericit...

Prin mintea lui Beaulieu trecu într-o fulgerare trista poveste de dragoste a Georginei, copilul pe care-l aștepta, viitorul ei sumbru... Vrea să mă cumpere, își zise el. Să-mi asum paternitatea unui copil străin. Voi ajunge poate de râsul lumii. Dar voi fi bogat, puternic...

— Aș avea multe partide pentru Georgina, zise Richard trecând iarăși la biroul său. Dar te prefer. Ești oarecum o creație a mea, adăugă el, subliniind indirect tot ceea ce îi datora Beaulieu. Îl scosese din cloaca mizerabilă a mahalalelor pariziene și îi crease o situație de invidiat. Azi, Adrien de Beaulieu era un tânăr elegant, cu punga doldora, și care putea aspira la cele mai înalte onoruri. Onoruri pe care Richard i le va aduce la picioare. Georgina era doar fiica lui. Pentru ea va face orice sacrificii. În definitiv, își zise Richard, Adrien de Beaulieu nu era o partidă rea. Avea un nume, era mai mult decât prezentabil, natura îl înzestrase cu o inteligență superioară și... dacă accepta să se însoare, dovedea un dispreț față de prejudecăți, o lipsă de scrupule, care nu puteau decât să-i folosească în carieră. Da, da, nu greșise făcând această alegere. Desigur, nu putea fi vorba de iubire. Dar cu timpul, va veni și aceasta...

Richard îl măsură cu privirile, din cap până în picioare. Incontestabil, Beaulieu era un băiat frumos. Dacă Georgina ar fi păcătuit cu el, ar fi avut cel puțin o justificare. Flăcăul acesta părea capabil să fure mintea oricărei fete. Pe când Phipps nu era decât un slăbănog cu mutră de ascet. Neînțelese sunt căile tale, Doamne!

Richard se pricepea să încurce ițele Providenței. Soarta ghidușară îi încurcase fata cu un pârlit de student. Avea însă el grijă să readucă lucrurile pe făgașul cel bun.

— Diseară, Beaulieu, să-ți pui fracul albastru. Îți stă foarte bine. Și să te prezinți la mine acasă. Vom cina în familie. Vreau să o cucerești pe Georgina. Ai înțeles? îi zâmbi el cu aer părintesc. Începând de mâine, îți pregătesc o primă surpriză. Vei prelua conducerea uzinei de armament de la New Schenectady.

Beaulieu se roși de plăcere.

„E încă un copil", își zise Richard, încântat de această reacție nestudiată.

— Sunt fericit *Monsieur*, că ați binevoit să mă preferați altora, mai pricepuți decât mine, spuse Beaulieu, cu modestie studiată.

„Băiatul acesta ar fi făcut minuni la Versailles, gândi Richard. Are stofă de curtean."

— Sunt nepregătit... continuă Beaulieu. Mă tem că nu am să corespund...

— Te vei deprinde, îl încurajă Richard. La New Schenectady vei găsi colaboratori capabili să te inițieze în secretele fabricării armelor. Această însărcinare este dealtfel numai o primă treaptă. Mai ai multe de urcat...

Beaulieu voi să-și exprime iarăși recunoștința și fericirea, dar se abținu. Folosise până acum de două ori termenul „fericire". Nu trebuia să-l demonetizeze. Mulțumi cu măsură, spre deplina satisfacție a lui Richard care îi întinse mâna...

A doua zi de dimineață, în cadrul unei ședințe de lucru, la care asistară conducătorii tuturor întreprinderilor americane ale casei Sunderland, Richard anunță numirea noului director al uzinei de armanent de la New Schenectady. Adrien de Beaulieu urma să se prezinte imediat la noul său post. În ajunul plecării sale la New Schenectady, se

celebră în cerc strict intim, căsătoria sa cu Georgina Sunderland. „O dragoste fulgerătoare, ca în romane, se încheie într-o apoteoză de fericire", scrise a doua zi cronicarul monden al unei gazete de mare tiraj.

Dar lumea cunoștea mai bine dedesubturile acestei afaceri.

Richard era bucuros că pleca în Europa. New Yorkul, Statele Unite, nu corespundeau încă ambiției lui. Sezonul era puțin favorabil unei călătorii pe ocean. Richard nu cunoștea însă dezagrementele răului de mare. Iar Andreea era fericită că părăsea America. De ceilalți îi era indiferent. Copiii, secretarii, personalul de serviciu, trebuiau să se acomodeze cum vor ști.

Iarna se anunța rea. Furtuni cumplite bântuiau oceanul. Marinarii înapoiați din călătorii spuneau că nu mai întâmpinaseră de mult condițiuni atmosferice atât de vitrege. Richard nu se temea de furtunile iernii. Traversase de atâtea ori Atlanticul și în sezoane atât de diferite, încât se oțelise ca un adevărat lup de mare.

Pregătirile de călătorie nu durară mult. Același personal care îl însoțise în America, îl urma acum în Europa. Cu o singură excepție. Adrien de Beaulieu rămânea în Statele Unite. Robert și Charles, ultimii doi fii ai Opheliei, plecau de asemenea în Europa. Robert urma să intre la Eton, iar Charles să rămână la Londra în grija lui Folger. Francis-Andrew căpătase privilegiul de a urma pe Andreea în toate deplasările.

Bilanțul șederii lui Richard în Statele Unite era satisfăcător. Pusese ordine în afacerile familiale, dăduse un nou avânt producției de armament, încheind o serie de contracte cu posesiunile franceze și spaniole din America Latină și din Marea Caraibelor, și își încoronase activitatea obținând trei milioane și jumătate de dolari beneficii, de pe urma războiului cu Erza Sherman.

Cu două zile înainte de îmbarcare, Andreea primi o scrisoare încadrată în negru. Sora ei, Camelia, căsătorită cu Lordul Edward Kirkley, murise în cursul unei operaţii. Lady Frances Bolton, care îi trimitea această ştire, deplângea rolul ei ingrat de mesager al morţii. Ar fi preferat să-i trimită veşti mai bune. Soarta era însă vitregă cu familia Lusignan.

Andreea primi cu stupoare această ştire. Starea în care se afla nu-i îngăduia emoţii puternice. Şocul nervos o doborî la pat. Doctorii îi prescriseră o îndelungată odihnă, opinând pentru amânarea călătoriei. Andreea nici nu voi să audă. Cu surprinzătoare energie, rugă pe Richard să grăbească plecarea. Voia să se înapoieze neîntârziat în Anglia. O obsedau presimţiri rele.

Richard îi făcu pe plac. Pentru a-i asigura îngrijirea în timpul traversării, angajă serviciile unui medic cu renume, căruia îi fixă un onorariu regesc.

La 20 decembrie, „Empress of China" ridică ancora, înfruntând hula ce bântuia în larg. Andreea stăruise să nu se mai amâne plecarea. Voia să fugă de propriul ei destin. Valurile uriaşe ridicau nava pe culmile munţilor de apă, avântând-o apoi ca pe un tobogan în adâncurile văilor lichide. Fără să ţină seama de marea dezlănţuită, Andreea zăbovea ore întregi pe punte, stând cu ochii aţintiţi spre răsărit. Nici o clipă nu-şi aruncase privirile spre pământul rămas în urmă. Ca şi drumeţii cuprinşi de spaimă, care în timp de noapte se uită numai înainte, Andreea stătea cu faţa spre ţărmurile încă îndepărtate ale Europei. Era înfricoşată, de parcă gheare uriaşe ar fi fost gata să se întindă peste mare şi să o tragă înapoi.

Valurile enorme ale hulei erau blânde, povârnişurile netede şi puţin repezi, iar spaţiile dintre talazuri, foarte largi. Andreea avea impresia că se află în mijlocul unui pustiu cu dune oscilante, pe care

corabia urca și cobora fără zguduiri, într-o liniște desăvârșită. Când nava ajungea între munții de apă albastră, cerul galben-auriu, limpede ca sticla, se vedea deasupra capului sub forma unei fâșii lungi, paralele cu talazurile. Îndată ce corabia se avânta pe povârniș în sus, văzduhul pornea să crească în întindere. În clipa în care ajungea pe culmea muntelui de apă, se deschideau privirii spații nesfârșite, inundate de lumină. Talazurile paralele, netezi și masive ca spinările unor elefanți uriași, se apropiau mărețe, impasibile, de nestăvilit.

Cu mâinile înfipte în cordaje, Andreea privea munții albaștri, dăltuiți din blocuri de apă marbrată, care defilau cu ritmică încetineală.

Hula dură o săptămână. Apoi oceanul se liniști.

În ultimele zile de călătorie, un vas de război britanic opri pe „Empress of China". Richard nu se împotrivi controlului, fiindcă nu avea nimic de ascuns. Ofițerii englezi se comportară civilizat, cerând la urmă scuze, pentru întârzierea pricinuită corăbiei americane.

Călătorii de pe „Empress of China" sărbătoriră în largul oceanului Crăciunul și Anul Nou. Sezonul, îndeobște vitreg, le rezervă un timp minunat. Apele, de un calm plat, oglindeau cerul albastru cenușiu, fără urmă de nor. În schimb, se lăsase un frig năprasnic. Acele gerului înțepau obrajii copiilor, care se jucau pe bord. Francis-Andrew împlinise cinci ani. Se înțelegea de minune cu frații săi vitregi. Era atât de calin, de prietenos, încât câștiga simpatia tuturor.

Andreea se simțea mai bine. Pe măsură ce se îndepărta de pământul inospitalier pentru ea, al Americii, i se colorau obrajii, se întrema, devenea mai veselă, mai sociabilă.

La 18 ianuarie, apărură în zare coastele Angliei. Călătoria era terminată.

Capitolul doisprezece

Richard revenea în Anglia după o absență de cinci ani. Maestru în lovituri de teatru, își pregăti o reintrare spectaculoasă, trimițând înaintea sa un convoi alcătuit din zece corăbii cu grâu american, care fusese descărcat în docurile Londrei. Pentru a se face agreabil guvernului și a-și crea o presă bună în City, cedă grâul statului la un preț sensibil inferior nivelului stabilit de Bursa de Cereale. Astfel, dădea o lovitură serioasă importatorilor englezi, forțând o mișcare de *baisse*.

Presa londoneză comentă în fel și chip gestul lui Richard. „Un american generos contribuie la ieftinirea vieții în Marea Britanie" scria un ziar simpatizant. „Richard Sunderland-Beauclair reia seria marilor lovituri de bursă?" se întreba un jurnalist, dând alarma printre speculatorii de cereale.

Gazetele stipendiate de adversarii lui Richard, dezlănțuiră o campanie ostilă. „Cine este acest personaj care afișează cetățenia americană, fabrică arme pentru francezi și vinde grâu englezilor?" O fițuică specializată în pamflete, punea în gardă poporul englez împotriva lupilor în piei de oaie.

„Richard Sunderland-Beauclair a creat o importantă industrie de armament în Statele Unite. Pentru cine fabrică arme? Pentru dușmanii Regatului Britanic, pentru Franța, pentru Spania, pentru coloniile care vor să se rupă de Anglia. Acest dușman ascuns al țării noastre trebuie demascat și țintuit la stâlpul infamiei!" Alte foi dezvăluiau turpitudinea vieții sale intime. „Știm că numai în Orientul Mijlociu haremurile au existență legală. Cu toate acestea, pe teritoriul Angliei, se află azi un om cu mai multe neveste. Inițialele numelui său sunt R.S.B. Când vor lua autoritățile măsuri împotriva acestui bigam?" „R.S.B., odinioară falit fraudulos, și-a făcut iarăși apariția în City. Toți oamenii cinstiți cer expulzarea acestui discipol al Satanei".

Prietenii și cunoscuții lui Richard îl îndemnau să ia măsuri legale împotriva calomniatorilor. El ridica indulgent din umeri, repetând cu afectată mărinimie, vorbele lui Cristos:

— Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac! Uzina de armament de la Nantes am achiziționat-o cu mult înaintea izbucnirii războiului dintre Franța și Anglia. Cât privește uzina din Statele Unite, am înființat-o spre a acoperi nevoile interne ale acestei țări. Americanii sunt obligați să se apere de atacurile Pieilor Roșii. Și pentru a se apăra au nevoie de arme. În momentul de față, Anglia, datorită efortului făcut pentru a-și susține propriul ei război, nu mai e în stare să acopere cererile de armament ale țărilor străine. Explicația, după cum vedeți, e simplă. Afară de aceasta, armamentul este o marfă ca oricare alta, iar afacerile sunt afaceri. Fabricanții vând arme oricăror clienți. În ceea ce mă privește, aș fi fericit să furnizez armament Angliei, a doua mea patrie...

Richard procedă în așa fel încât această explicație să ajungă la cunoștința membrilor guvernului. Grâul aruncat pe piața britanică era un argument puternic

în sprijinul bunei sale credințe. Foametea care își arăta colții obligă chiar și pe cei mai bănuitori miniștri, să aibă față de el o atitudine binevoitoare.

Spre a-și dovedi intențiile pașnice, nu chemă în fața judecății nici pe ziariștii care-l atacaseră prin presă. Întâmplarea făcu însă ca cel mai înverșunat dintre ei să fie atacat de un grup de bețivani într-o noapte, pe când ieșea dintr-o cârciumă din Rosemary Lane. Nenorocitul se alese cu capul spart, cu trei coaste rupte și cu toți dinții de sus lipsă. După câteva zile alt ziarist suferi un tratament asemănător. Nici unul, nici celălalt, nu fură în stare să dea vreo indicație susceptibilă să ducă la descoperirea agresorilor. O gazetă imputâ lui Richard mijloacele barbare folosite spre a zăvorî gura denunțătorilor săi. Jurnalul cerea urgenta anchetare a celor două cazuri și pedepsirea drastică a autorului moral. O săptămână mai târziu, clădirea în care gazeta își avea sediul luă foc, arzând până în temelii. De data aceasta autoritățile socotiră că sosise momentul să intervină. Ancheta nu dădu însă nici un rezultat. Din depozițiile martorilor se desprinse concluzia că incendiul izbucnise de la un coș defect, care mai dăduse o dată de lucru locatarilor clădirii. Dosarul fu clasat. Dar urmările se făcură simțite. Atacurile împotriva lui Sunderland își pierdură din virulență, se răriră, apoi încetară. Omul acesta era un adversar prea periculos spre a i se ține piept.

Îndată ce avu mâinile libere, Richard începu să manevreze piesele pe tabla de șah a marilor afaceri. În ultimii ani făcuse o constatare care avea să fie bogată în consecințe. Beneficiile realizate din furniturile de război erau superioare celor rezultate de pe urma exportului de cereale, a operațiunilor bancare și a speculațiilor de bursă, care constituiseră până atunci grosul afacerilor sale. Războaiele Revoluției îl îmbogățiseră. Și cum pacea nu părea să

se profileze la orizont, hotărî ca pe acest tărâm să-și concentreze eforturile.

Armamentul fabricat în Franța era incontestabil de o calitate superioară. Uzina de la Nantes fusese modernizată de inginerul englez William Wilkinson. Wilkinson ridicase în incinta ei al doilea cuptor înalt construit în Franța. Primul îl durase la fabrica de tunuri, *Le Creusot*, al cărei capital aparținuse în mare parte răposatului Ludovic al XV-lea.

Și fabrica din Statele Unite producea armament de bună calitate. Fiindcă Anglia interzicea emigrarea în Lumea Nouă a specialiștilor și a lucrătorilor fierari britanici, Richard se mulțumise să recruteze irlandezi, scoțieni, francezi, și mai ales germani din Ruhr, Saxonia, și Lüttich, patria meșteșugarilor oțelari.

Dar nici la Nantes și nici la New Schenectady nu reuși să realizeze piese care să egaleze calitatea produselor similare britanice. În Anglia se lucra după procedeul Huntsman. Asupra acestui procedeu se păstra cea mai mare taină. Nici un specialist de pe continent nu izbutise să pătrundă sau cel puțin să fure secretul.

Richard își pusese în gând să-l cumpere și să-l folosească în uzinele sale din Statele Unite și din Franța. Dar tentativele lui eșuară. Oțelăriile, cărora le făcu oferte avantajoase, refuzară a-i comunica secretul de fabricație. Nu reuși să cumpere nici complicitatea maiștrilor sau a lucrătorilor. Primii erau plătiți regește, așa că nu aveau interesul să comită indiscreții, iar ceilalți nu cunoașteau procedeul decât parțial, adică atât cât le îngăduia restrânsa lor sferă de activitate.

Richard se adresă atunci guvernului. Spera ca masivul transport de grâu american exportat în Anglia îi va pleda cel mai bine cauza. Spre dezamăgirea lui, întâmpină și aici un refuz politicos.

Mr. Wilberforce, reprezentantul cabinetului britanic în aceste discuții, comunică lui Sunderland că ar fi fericit să-i satisfacă doleanțele, dar că nu putea impune industriașilor să dezvăluie un procedeu ce asigura superioritatea oțelului britanic în întreaga lume.

Richard era furios. Vânduse pe degeaba Angliei grâul la un preț atât de scăzut? Mărinimia lui rămânea nerăsplătită? Ultima convorbire purtată cu Wilberforce îi lăsase un gust amar. Cuvântul acestuia era cu atât mai greu, cu cât Wilberforce se bucura nu numai de încrederea dar și de prietenia premierului britanic.

Queensberry, ducele cu chip de satir, care-l scosese de atâtea ori din încurcătură, îi veni și de data aceasta în ajutor. Un banchet oferit de Queensberry la clubul White's reuni un mare număr de pairi, partizani ai guvernului, precum și patru membri ai Cabinetului, printre care lordul Grenville, ministrul de externe Dundas, ministrul de război și tânărul irlandez Canning, subsecretar la externe. Tustrei se bucurau de încrederea deplină a premierului britanic. A-i câștiga pe ei, însemna a-l câștiga pe marele Pitt.

Grenville era incoruptibil. Avea însă un mare respect pentru opiniile lui Queensberry. Canning era preferatul lui Pitt. În culisele Camerei Comunelor se șoptea că va moșteni sceptrul actualului premier. Merita deci a i se cultiva prietenia. Dundas, ministrul de război era accesibil omagiilor palpabile. Vinurile excepționale, porțelanurile fine și caii de curse erau daruri irezistibile.

La masă, Richard avu în dreapta pe Dundas și în stânga pe Canning. În timpul banchetului se vorbi mult de politică. Succesele militare ale francezilor erau comentate pe larg. Grenville se pronunța cu intransigență pentru continuarea războiului. Părerea

lui era susținută și de ceilalți membri ai Cabinetului, ceea ce convenea lui Richard.

După banchet, o parte din convivi trecură în sălile de joc. Richard și Dundas rămaseră să savureze câte un pahar de Porto. Momentele acestea sunt îndeobște prielnice manifestărilor de prietenie, combinațiilor de culise, confidențelor.

Queensberry avusese grijă să pregătească terenul, întreținându-se înainte de banchet cu Dundas, care se arătase favorabil intereselor lui Sunderland. Ministrul explică însă lui Richard că guvernul avea mâinile legate. În primul rând fiindcă nu putea impune fabricanților englezi să-și vândă brevetele, și în al doilea fiindcă îi convenea menținerea supremației, câștigată de Marea Britanie în domeniul industriei oțelului și implicit în fabricarea armamentului.

— Mi-aș îngădui să vă dau o sugestie, Mr. Sunderland. De ce stăruiți să cumpărați un brevet britanic pe care să-l folosiți dincolo de granițele acestei țări, când ați putea foarte bine, fie să achiziționați o uzină engleză, fie să puneți bazele unei industrii noi în Walles sau în Lancashire. După câte sunt informat, dispuneți de suficient capital. Comenzile nu vor lipsi. Anglia și aliații ei au nevoie de mult armament.

Richard conveni că ideea ministrului era interesantă. Dacă întemeia o uzină de armament în Anglia, putea vinde arme clienților europeni, adversari ai Franței, economisind cheltuielile de transport din America în Europa.

— Nu trebuie să uiți un mare adevăr, Mr. Sunderland, continuă Dundas. Pentru a fi iubit în Anglia, să te comporți ca un englez. Dumneata ești cosmopolit, înzestrat cu un dezvoltat simț de adaptare. Tocmai acest simț de adaptare îți va

permite să fii francez în Franța, englez în Anglia și american în Statele Unite.

— *Ubi bene, ibi Patria.*

— Oamenii care văd departe, așa gândesc, Mr. Sunderland.

Demnitarul și financiarul se înțeleseseră dintr-o singură privire. Nici unul și nici celălalt nu aveau nevoie să vorbească direct. Tăcerile abil dozate, zâmbetele discrete și cuvintele cu foarte ascunse înțelesuri sunt elocvente pentru oamenii deprinși cu delicatețea negocierilor înalte.

Ultimele replici erau pentru ei concludente. Richard Sunderland înțelese că se putea bizui pe concursul ministrului, iar acesta — că avea de-a face cu un om capabil să se revanșeze cu generozitate.

Richard era deprins să lucreze repede. Emisarii lui intrară încă de a doua zi în campanie. Misiunea lor era precisă. Să descopere o uzină metalurgică bine utilată în apropierea unor importante zăcăminte carbonifere, a unui nod de comunicații, sau a unui mare port. Richard nu găsise necesar să informeze pe niciunul dintre aceștia că intenționa să instaleze acolo o uzină de armament. Nu împărtăși proiectul său decât lui Dundas și lui Queensberry, fiind aplaudat cu căldură.

Sarcina agenților lui Richard nu era ușoară. Industria fierului și oțelului se afla în plin avânt. Fabricanții realizau câștiguri frumoase de pe urma războiului. Era greu de găsit un industriaș care să renunțe la uzina sa într-o conjunctură atât de favorabilă industriei siderurgice.

În cele din urmă, tot Queensberry îi netezi calea. În tinerețe avusese un bun prieten, Charles Melville Jervaulx, conte de Montorgueil, cu care fusese coleg la Oxford, la clubul White's și în Camera Lorzilor. Familia Montorgueil stăpânea una dintre cele mai mari averi funciare din Anglia. Trei sferturi din orașul

Cardiff, cu toate casele, magazinele, antrepozitele, hanurile și fabricile aferente, precum și întinse domenii în comitatele Glamorgan și Monmouth, cu un subsol extraordinar de bogat în cărbuni și minereuri. După o viață îmbelșugată în bucurii, Charles Montorgueil se odihnise întru Domnul, lăsând averile fiului său Orville Dieudonné.

Nici bătrânul Montorgueil și nici unicul său vlăstar nu se remarcaseră prin cheltuieli dezordonate. Dar spre deosebire de părintele său, un *bon viveur*, tânărul Montorgueil era un om închis, distant, de o trufie bolnăvicioasă. Lacom de câștig, specula la sânge pe toți arendașii și fermierii de pe domeniile lui. În uzinele și în minele sale, se lucra în schimburi de câte douăsprezece ore. O chirie sau o arendă restantă atrăgea evacuarea „rău platnicului". Cea mai neînsemnată greșeală în serviciu era sancționată cu concedierea. Pretindea din partea tuturor respect, supunere și devotament nesovăielnic. Când trăsura lui cu șase cai trecea pe străzile orașului, sau pe ulițele satelor de pe latifundiile sale, oamenii se ploconeau ca în fața unui cap încoronat. Încăpățânt ca un catâr, Montorgueil își susținea opiniile politice cu o îndârjire ce nu admitea compromisuri susceptibile a-i aduce beneficii substanțiale.

Queensberry se întemeiase tocmai pe această trăsătură a caracterului lui Montorgueil, când se gândise a-l pune în legătură cu Beauclair. Nobilul lord avea posibilitatea să ofere condiții excepționale pentru crearea industriei visate de Richard. Pe domeniile sale existau furnale înalte, oțelării în plină funcțiune, mine de fier și de cărbuni, surse inepuizabile de combustibil și materii prime. Afară de aceasta, apropierea portului Cardiff asigura linii de comunicație ușoare pentru expedierea produselor finite.

Spre a trezi interesul lui Montorgueil, Queensberry îi vorbi îndelung despre planurile lui Richard, insistând asupra posibilităţilor financiare ale casei Sunderland. Cu abilitatea unui priceput om de afaceri, bătrânul duce enumeră avantajele care ar fi decurs pentru Montorgueil dacă s-ar fi înfiinţat în apropiere de Cardiff, multdiscutata uzină de armament. Minereurile şi cărbunii săi vor găsi un debuşeu sigur, miile de muncitori ai fabricii vor fi căzaţi în casele lordului, vor consuma alcool şi alimentele furnizate de magazinele acestuia.

Ideea păru lui Montorgueil atât de ispititoare, încât după câteva zile de chibzuire, se declară dispus să accepte oferta şi să participe la afacere, cu cincizeci la sută din capital. Lui Richard nu-i plăcu formula. Ar fi preferat să lucreze singur, să achiziţioneze oţelăria şi pe terenul înconjurător să durează uzina de armament. Montorgueil nici nu voia să audă de un transfer de proprietate. Condiţiile lui erau categorice. Sau participare, sau nimic. Pentru Richard pilula era amară. N-avea însă de ales. Montorgueil se oferise a aduce în această combinaţie şi brevetele turnării oţelului, după care Richard ofta de atâta vreme. Argumentul fu hotărâtor.

Prima întrevedere între Richard şi Montorgueil avu loc la Londra, în casa şi în prezenţa lui Queensberry. Bătrânul duce cu chip de satir era înzestrat cu un foarte dezvoltat simţ al umorului. Întâlnirea îl amuză mai copios decât o piesă de teatru. Montorgueil îşi merita numele. Era un munte de orgoliu. Răsturnat în fotoliul său, stătea picior peste picior privindu-şi din când în când, cu complezenţă, pantoful de lac, cu cataramă de aur. Printre reverele hainei sale, strânse pe corp, ieşea în cascadă o cravată de mătase indiană, înfăşurată în falduri largi, impecabile, sub bărbia ridicată agresiv. În mâna dreaptă, sprijinită nonşalant pe braţul fotoliului, ţinea un lornion de aur.

Nasul cârn, impertinent, obrazul rotund, ochii inexpresivi, ca de pește, care priveau de sus pe toată lumea, îi dădeau un aer emfatic, scorțos, plin de înfumurare. Montorgueil semăna cu un curcan umflat în pene, gata să plesnească de atâta mândrie.

Richard îl privea cu amabilitate și bunăvoință. Queensberry știa însă că înapoia acestei fațade prietenoase stătea la pândă un tigru, gata să se arunce asupra prăzii.

Queensberry îl compătimea pe Montorgueil. Acesta va da oarecum de furcă lui Richard. Dar până la urmă va fi înghițit cu pene cu tot. Nu-i dorea răul. Însă contele îl enerva cu aerul său trufaș.

Discuțiile se prelungiră. Montorgueil stăruia să participe cu cincizeci la sută din acțiuni. Richard nu concepea să-i acorde mai mult de patruzeci la sută. Rezervându-și restul de șaizeci la sută, își asigura conducerea viitoarei întreprinderi. Montorgueil refuză să admită o distribuire inegală a acțiunilor căci ar fi pierdut controlul asupra fabricii. În focul discuției se înfierbântă și amenință că va pune de unul singur bazele viitoarei uzine de armament. Richard știa că Montorgueil nu dispunea de suficient capital lichid pentru a edifica o întreprindere de asemenea proporții, așa că se declară gata să renunțe la combinație.

Trufașul lord se afla la grea răscruce. Își dădea seama că nu putea lucra izolat. Averea lui era imobiliară. Conservator, nu concepea să vândă vreo porțiune pentru a-și crea un fond de rulment. Avea mai multă încredere în soliditatea bunurilor funciare. Pe de altă parte, nu se îndura să renunțe nici la afacere, deși știa că Richard Sunderland va căuta să-l domine, de îndată ce-și va asigura mai mult de jumătate din acțiuni. Setea de câștig fu mai puternică decât prudența. După ce rezistă crâncen pe poziție, sperând în ciuda evidenței că va obține condițiuni

mai bune, acceptă formula lui Sunderland. Bineînțeles, numai după ce primi asigurări formale că participarea sa la conducerea noii întreprinderi nu va fi îngrădită cu nimic.

Richard ar fi fost în stare să jure că îi va respecta drepturile. Ceva mai târziu... rămânea de văzut.

De îndată ce Montorgueil și Richard căzură de acord asupra fondului chestiunii, consilierii lor juridici luară contact spre a redacta înscrisurile legale. Simultan, specialiștii se întruniră pentru a stabili condițiunile tehnice ale colaborării. O dată terminate aceste formalități, doi arhitecți londonezi cu renume primiră misiunea să ridice halele ce aveau să adăpostească uzina de armament. Paralel se trecu la achiziționarea utilajelor care aveau să fie puse în funcțiune imediat după construirea noilor clădiri.

Richard exulta. Își înfipsese bine piciorul și pe pământul Angliei. Lucrările de construcție avansau rapid. Richard nu se scumpea la cheltuieli, când avea în perspectivă o mare lovitură. Afacerea era într-adevăr frumoasă. Anglia și aliații ei consumau uriașe cantități de armament.

Deși uzina nu luase încă ființă, Richard reuși să obțină o serie de comenzi avantajoase din partea Ministerului de Război britanic. Mr. Dundas se ținuse de cuvânt.

Către mijlocul lui aprilie, Richard plecă la Cardiff, pentru a urmări ritmul edificării noilor hale. În drumul său spre Nord, hotărî să facă un popas de câteva zile la Oxford. Voia să-și întâlnească fiul. Nu-l mai văzuse de cinci ani. În acest timp Henry îi scrisese cu regularitate, istorisindu-i întâmplări din viața lui de licean la Eton, apoi de student la Magdalen College. Scrisori timide, lipsite de acel avânt generos al tinereții, de acea respirație largă a omului care pășește cu îndrăzneală și încredere pragul vieții.

După lectura acelor rânduri terne, Richard se întrebase adeseori dacă fiul său e animat de vreun ideal, dacă e înzestrat de natură cu acele calităţi şi defecte indispensabile unui om puternic.

Richard avea o convingere. Calităţile, neprecumpănite de defecte, strică. Omul puternic trebuie să fie lipsit de scrupule, aspru, nemilos, gata să calce totul în picioare, pentru a-şi atinge ţelul. Omul puternic trebuie să fie temerar, să ştie a juca totul pe o carte, dacă nevoia o cere. Omul puternic trebuie să fie ascuns, perfid; un adevărat diplomat priceput a mânui la perfecţie arta cuvântului. Omul puternic are datoria să se adape cu sârg la învăţăturile pline de diabolică înţelepciune ale lui Machiavel. Să ştie a culege ce e încă valabil şi să lepede tot ce e învechit.

Henry părea să fie lipsit de aceste defecte, ceea ce era destul de trist. Richard regreta că nu-l educase din vreme în acest spirit.

Pe Henry nu-l iubise niciodată. Acest adevăr nu putea fi tăgăduit. Deşi nu-l mai văzuse de cinci ani, nu-i resimţise lipsa. Aflase despre el un singur lucru. Că avea un oarecare talent la învăţătură. Era şi aceasta o consolare. Richard nu voise niciodată să facă din copii săi savanţi sau profesori universitari. Feciorii lui trebuiau să fie mai pricepuţi în dezlegarea rosturilor încurcate ale vieţii, decât în descifrarea slovelor aşternute pe vechile documente.

Cum o fi arătând Henry? Trebuia să aibă optsprezece ani. Cea mai frumoasă vârstă. Vârsta la care omul se avântă în viaţă, încrezător că va cuceri lumea. Unii luptă fără preget. Nimic nu-i poate dezarma. Alţii sunt mai rezistenţi. În faţa greutăţilor entuziasmul se stinge ca un foc de paie. Îngenuncheaţi la „loviturile soartei", se resemnează atribuind „fatalităţii" propria lor incapacitate. Cei mai mulţi vegetează, inutili lor şi inutili societăţii. Din

rândurile luptătorilor se făuresc însă eroii. Și Richard visa ca urmașii lui să fie plămădiți din aluatul eroilor.

Când sosi la Oxford avu o surpriză. Henry lipsea din localitate. Samuel Butler, unul din lectorii de la Magdalen College îl informă că tânărul Sunderland era invitat pentru o săptămână la Belvoir, reședința ducelui de Rutland, care își serba ziua nașterii.

Richard rămase plăcut impresionat. Henry se pricepea să-și facă relații. Iată un punct câștigat. Richard cunoștea reputația ducilor de Rutland. Prietenia unui asemenea personaj era neprețuită în Anglia lorzilor. N-ar fi exclus ca Rutland să fie pentru Henry Sunderland ceea ce fusese Queensberry pentru Richard Sunderland.

Înseninat, plecă la Cardiff, unde rămase trei zile. Lucrările de construcție avansau mulțumitor. Clădirea vechii oțelării, pe care Montorgueil o pusese la dispoziție, era suficient de încăpătoare, pentru a permite amenajarea într-una din aripi a atelierelor de forat țevi de puști. Spre mijlocul lunii mai, specialiștii nădăjduiau să predea armatei primul lor stoc de arme ușoare.

Noua întreprindere căpătase denumirea „Sunderland-Beauclair and Montorgueil Arming Factory". În semn de curtenie față de asociatul său, Richard nu făcuse uz de prevederile statutare care îi dădeau dreptul să aleagă și să numească personal pe director. Montorgueil propusese pentru acest post pe un capabil inginer din Walles, William Track. Richard îl acceptase fără discuții, precizând însă că această numire avea un caracter provizoriu. Formula nu încântase nici pe Montorgueil, nici pe Track.

De la Cardiff, Richard plecă spre Londra pe aceeași rută pe care o folosise la venire. Spera să-l găsească pe Henry la Oxford. Așteptarea nu-i fu înșelată.

Fiul lui se înapoiase la colegiu, după ce petrecuse o săptămână la Belvoir. Întrevederea dintre tată și fiu nu fu atât de patetică pe cât și-o închipuise Richard. Henry, informat de trecerea acestuia, îl aștepta emoționat și foarte stingherit. Când își văzu părintele se înroși, atât cât îi îngăduia pielea măslinie. Pe frunte îi apărură picături de sudoare, iar palmele i se umeziră neplăcut. În prezența lui Richard, care îl zdrobea cu energia și dinamismul său, personalitatea lui Henry se anihila. Se simțea atât de sfios, încât nici nu mai știa să vorbească.

— Bine ați venit, Sir, fu tot ce putu Henry să spună.

Richard nu-și mai recunoscu fiul. La Eton lăsase un băiat firav, de o timiditate bolnăvicioasă, care se temea de umbra lui. La Oxford regăsea un tânăr format, nu prea înalt, dar zvelt și armonios construit. Ca orice părinte, Richard remarcase în primul rând calitățile progeniturii. Nu putea însă neglija și reversul medaliei. Henry era urât. Îngrozitor de urât. Fruntea înaltă, palidă, ochii adânciți în orbite, obrazul negricios și supt, bărbia ascuțită, și mai cu seamă nasul foarte cârn, cu nări late și prea vizibile aminteau craniul unei mumii.

„Cu cine seamănă băiatul acesta? se întrebă Richard. Rău l-a mai vitregit soarta. Cel puțin să fie deștept!"

În seara aceea își invită fiul la cină. Comandase la „Black Bear" un menu ales, cu cele mai fine băuturi. Poate că la un pahar de vin bun limba lui Henry se va mai dezlega.

Când intră la „Black Bear", Richard avu o tresărire de duioșie. Se așeză la masa lungă, pe care hangiul așternuse o față albă ca omătul. Recunoscu chipul îmbătrânit, dar tot atât de jovial al patronului și mersul ușor șchiopătat al unui chelner ce-l servise pe vremuri. Neschimbate erau mesele lungi și negre, lustruite de mâinile și de coatele atâtor generații de

studenți, neschimbate erau farfuriile înflorate și halbele orânduite în chip de ornament pe polițele sculptate, neschimbată era vatra mare și adâncă, în care se frigeau pui la protap, neschimbați erau și studenții. Acum ca și atunci, discutau câte în lună și în soare, făcând gesturi mari și bând bere în halbe gulerate.

Numai Richard nu mai era același. Anii trecuseră peste el. Printre tinerii entuziaști și zgomotoși, se simțea străin. Purta în deget un inel cu blazonul familiei de Beauclair, săpat în smarald. O piesă scumpă, pe care în anii studenției nici n-ar fi visat-o. Dar smaraldul, milioanele din casele lui de fier, băncile, uzinele și domeniile de azi, cumpăneau oare tinerețea pierdută? Fără tăgadă, realizările din epoca maturității îl îndrituiau să se simtă mândru. Ajunsese cineva. Năzuințele lui de altădată se împliniseră. Totuși, o melancolie ciudată stăruia să-l apese. Tinerețea nu se cumpără cu bani.

Uitându-se pe sub sprâncene, Richard își examină critic fiul. Henry era domol. Prea domol pentru averea uriașă pe care era destinat s-o stăpânească. Nu strălucea, nu se singulariza decât poate prin urâțenia lui. Dar cu aceasta Richard începuse să se obișnuiască. Henry avea o comportare de burghez mărunt. Nu se remarcă prin gesturi de *grand seigneur*, prin atitudini cuceritoare de om care știe că totul îi este îngăduit. Îi lipseau aplombul, încrederea în propriile lui mijloace. Suferea de aceeași timiditate excesivă, ridicolă, de netămăduit.

Dacă el Richard, ar fi avut, în epoca studenției, banii de care dispunea azi Henry, s-ar fi socotit stăpânul Oxfordului.

Henry mai era și taciturn. Richard trebuia să-i smulgă cu cleștele cuvintele zgârcite. Henry nu se pricepea să vorbească despre el. Aceasta nu se datora unui exces de modestie, ci aceleiași

exasperante timidități. Nici vinul excelent nu-i dezlega limba. Henry vorbi puțin despre Eton, despre viața sa în colegiu, despre studiile și planurile sale de viitor. Trecu ușor peste recenta sa vizită la Belvoir.

— Ducele de Rutland e prietenos cu oaspeții... castelul e frumos... S-a petrecut bine... S-au vânat cerbi... Ducele are o haită de o sută de câini... Încolo... nimic.

— La Belvoir, n-ai văzut femei frumoase, n-ai cunoscut oameni interesanți?

— Am fost prezentat ducilor de York și de Manchester, zise Henry evitând să vorbească despre femei. Mai erau acolo... printre alții... contele Chatham, fratele primului ministru, ducele de Beaufort, Dorset, Chig Chester, sportivul... lordul Delamare... Bentink, Alvanley, Manners... Și printre ei, cel mai sclipitor om al secolului, prietenul meu George Brummell.

— Brummell? Cine mai e și acest Brummell? întrebă Richard. N-am auzit de numele lui!... E marchiz, conte, baronet?

— George Brummell n-are nevoie de blazon. Numele lui e un titlu, zise Henry, cu vibrantă admirație. Tatăl lui a fost secretarul lordului North.

În sfârșit, își ieșise din apatie.

— Acum îmi amintesc, rosti Richard cu o nepăsare astfel calculată încât să provoace o reacție. Familie destul de obscură.

— Se poate. George e însă celebru. Prințul de Walles i-a oferit prietenia sa. Iar nobilii lorzi se întrec să-l aibă oaspete.

— Extraordinar personaj, zise Richard cu un strop de ironie.

— Într-adevăr extraordinar, rosti cu înflăcărare Henry, fără să remarce tonul sarcastic al tatălui. I-am fost coleg la Eton. De altminteri, am rămas buni prieteni.

Richard sesiză nuanța. *I-am fost* și nu *mi-a fost* coleg. Henry se subordona prietenului său. O trăsătură care displăcu lui Richard. Pe vremea studenției, el nu accepase o poziție subalternă în relațiile cu Eastleigh și cu ceilalți colegi mai avuți.

— A purta veșminte ireproșabile într-un chip ireproșabil este o nouă religie creată de George Brummell, marele ei preot. Oh, Sir, ar trebui să-l vedeți cu câtă impunătoare seriozitate își plimbă îmbrăcămintea impecabilă pe străzile Londrei. Închipuiți-vă, a renunțat la sporturi, fiindcă mișcările bruște, violente, deranjează linia hainei și cutele savant aranjate ale cravatei. La colegiu i se spune Buck Brummell.

— Buck Brummell? Ce înseamnă Buck Brummell?

— Brummell Scorțosul.

— De ce Scorțosul?

— Fiindcă a întrerupt orice relații cu colegii care nu urmează cursurile socotite de el elegante. Brummell a mai decretat că studenții înscriși în colegiile mai puțin importante nu sunt demni a figura printre cunoștințele sale. Nimeni nu se pricepe mai bine ca el să dea peste nasul burghezilor cu aspirații mondene. Într-o zi, la Londra, un tânăr cu pretenții disproporționate condiției sale sociale s-a oferit să-l conducă cu trăsura sa până la bal. „Nu se poate, dragul meu, i-a răspuns Brummell. Ar fi neplăcut pentru dumneata să fim văzuți, eu în trăsură, iar dumneata la spate, pe scaunul valetului." Într-o seară, l-am întâlnit la teatru. În ajun nu ne văzusem la club. „Unde ai cinat ieri?" l-am întrebat. „La un oarecare Rendon. Cred că voia să-mi câștige simpatia. Eu am făcut invitațiile; am poftit pe Alvanley, pe Pierrepoint și pe Mildmay. Dineul a fost la înălțime. Închipuiește-ți însă uimirea mea, când am văzut că Mr. Rendon are cutezanța să se așeze cu noi la masă!" Cuvintele acestea au făcut mai târziu ocolul

Londrei. Mr. Rendon n-a mai îndrăznit multă vreme să scoată capul în lume.

— Încântător prieten acest Brummell, spuse Richard.

— Cu adevărat încântător, Sir! Aș ține mult să vi-l prezint. Cred că o să vă placă.

— Nu mă îndoiesc.

Henry era atât de entuziasmat de prietenul său, încât nici de data aceasta nu prinse ironia.

— Aș prefera să-mi vorbești ceva și despre tine, spuse Richard.

Henry se întunecă brusc.

— Să vă vorbesc despre mine? Ce-aș mai putea să vă vorbesc despre mine, înafară de cele spuse până acum?

— Mda, murmură Richard mai mult pentru sine. Mda!

După ce se despărți de fiul său și se înapoiase la „Mitre Inn", und era găzduit, Richard se așeză într-un fotoliu, rămânând adâncit în gânduri.

Henry trebuia trezit din amorțeală. Admirația disporporționată și dependența sa față de Buck Brummell scoteau și mai mult în evidență slăbiciunea caracterului său.

„Ce-am făcut eu pentru a-i remedia acest defect? se întrebă Richard, tulburat de propria sa conștiință. Ani de-a rândul l-am neglijat. E cazul să pun capăt unei indiferențe care a durat destul. Se impune să fac ceva pentru Henry, pentru Robert, pentru Charles. Dar mai ales pentru Henry, căci pășește în viață cu totul nepregătit. Ce s-ar alege de averile casei Sunderland, dacă aș muri fără veste? Aventurierii și escrocii ar profita de pe urma lipsei lui de experiență. N-am să-l mai las în umbra acestui pompos Mr. Brummell, care a făcut din eleganța vestimentară o religie. Neîndoielnic, relațiile înalte sunt necesare. Dar a fi preocupat numai de cutele hainei și ale

cravatei e oarecum exagerat." Spre a-l sustrage temporar de sub influența lui Brummell, Richard hotărî să-l ia cu el la Londra. Pentru două sau trei săptămâni. Avându-l în preajma sa, îl va studia mai temeinic. O simplă cină în sala unui han nu-i părea suficientă pentru stabilirea unor relații mai strânse.

A doua zi, când Henry se prezentă la „Mitre Inn" spre a-și lua rămas bun de la tatăl său, acesta îl întâmpină cu neobișnuită prietenie.

— Henry, fă-ți bagajele. Vreau să mă însoțești la Londra. N-are să piară lumea dacă vei lipsi câteva zile de la cursuri.

Henry se înroși de bucurie. Nu se putea surpriză mai plăcută. Îl încânta noua atitudine a tatălui său. Acesta se umanizase, devenise mai bun, mai afectuos. Într-o oră bagajele tânărului student fură gata. În vreme ce berlina îi ducea spre Londra, Richard fu deodată încolțit de temeri. Nu cumva era pe cale să reediteze legenda lui Tristan și a Isoldei? Încercă să izgonească această alarmă ridicolă. Îi părea inadmisibil să fie gelos pe propriul său copil. Dar bănuiala nu se dădu învinsă.

Richard se răsuci pe pernele banchetei, care-i părură brusc tari. Pentru a da curs nou gândurilor, începu să-și examineze neobservat fiul, care privea distrat pe fereastră. Henry era urât. Dar nu-i lipsea distincția. Incontestabil, avea sânge albastru. Ținuta, gesturile, atitudinea sa, vădeau rasa. Richard l-ar fi preferat mai viguros, mai îndrăzneț. Din nefericire, natura nu plămădește odraslele după gustul părinților, ci după rețete necunoscute încă muritorilor de rând.

Și Henry era în plină agitație. Se temea de întâlnirea cu Andreea. Ce comportare să adopte față de ea? Putea uita că această femeie era amanta declarată a tatălui său? Că trona în casa acestuia, ocupând locul mamei lui? Că dăruise lui Richard un

bastard, pe care acesta îl adora, neglijându-și copiii? Că din cauza Andreei, reputația tatălui său era terfelită, înnegrită?

Întâlnirea dintre Henry și Andreea decurse totuși mulțumitor. Amândoi știau să ascundă simțămintele sub masca bunelor maniere. Când apăru Francis-Andrew, lucrurile se complicară.

Richard îl prezentă cu emfază:

— Iată, Henry, pe cel mai mic frățior al tău. Să-l iubești și să-l protejezi. Merită, căci e un copil cuminte.

Henry se uită cu nedumerire la Francis-Andrew. Obrazul i se întunecă... Inima îi bătu cu putere. „Cel mai mic frățior". Pentru el prâslea era Charles, ultimul copil al Opheliei. Acest mic venetic îi era de-a dreptul antipatic. Îl enerva drăgălășenia lui de păpușă, privirile duioase cu care-l mângâia tatăl său. Desigur că Francis-Andrew era un privilegiat. Un privilegiat ca și Andreea. Acaparaseră afecțiunea lui Richard.

Acesta ghici instinctiv gândurile lui Henry. Dar nu se formaliză. Era firesc ca fiul său să-și facă unele procese de conștiință, până nu va reuși să se acomodeze cu situația. Își făgădui să-i creeze condiții prielnice, pentru a trece fără zguduiri de la fireasca ostilitate față de Andreea și de copilul ei la o neutralitate nouă, la un climat de înțelegere și simpatie reciprocă. Sarcina era grea, dar nu imposibilă.

Pentru a-și cinsti fiul mai mare, Richard îl duse la bursă, îl prezentă colaboratorilor săi de la Banca Anglo-Americană, și de United Wheat, precum și prietenilor lui de la clubul White's.

Queensberry arătă multă simpatie lui Henry. Dar după ce se întreținu cu el, ajunse la concluzia că tânărul său vizitator nu era la înălțimea lui Richard.

Într-o convorbire avută mai târziu cu Richard, ducele îi spuse fără înconjur:

— Fiul tău e inteligent, cult, înzestrat cu frumoase calități morale. Un singur lucru mă îngrijorează. Am impresia că suferă. O suferință interioară, iritantă, care-l obsedează. Își dă seama că nu e frumos. Și aceasta îi creează un complex de inferioritate. Dacă aș fi fost mai tânăr, aș fi ieșit cu el în lume. Aș fi știut să-l vindec de boala lui sufletească. Misiunea aceasta îți revine acum ție. Te previn însă că nu e ușoară. Cere delicatețe, subtilitate.

Richard începu să râdă.

— Iertați-mă, Mylord, eu sunt partizanul mijloacelor brutale. Îi voi dovedi că nu e imperios necesar să fii frumos, pentru a cuceri cele mai inaccesibile femei. Cu bani le cumperi pe toate.

— Richard, m-ai depășit. Ești mai cinic decât mine.

— Viața m-a făcut cinic. Și lecțiile dumneavoastră. De altfel, le sunt recunoscător.

— Dragul meu Richard, cea mai mare fericire a maestrului e să fie întrecut de discipolul său.

— Mă ironizați, Mylord? zâmbi Sunderland.

— Nici decum. Vorbesc foarte serios. În gura mea elogiile sincere sună fals. Oridecâteori am declarat unei femei că e frumoasă ori unui bărbat că e inteligent, am făcut-o pentru a-mi bate joc de ei. Mințeam cu cel mai sincer aer din lume.

O umbră de melancolie se așternu pe chipul ducelui.

— Mult mi-a plăcut să scot în evidență ridicolul oamenilor, Richard. Disprețul față de lume îți întărește încrederea în propria ta superioritate. Omul în stare să zeflemisească, să persifleze, e întotdeauna temut. Iar a te teme de cineva, înseamnă a-i recunoaște superioritatea. Oamenii mari și puternici nu se tem... De aceea fac uneori și prostii...

Discuția aceasta îl făcu pe Richard să reflecteze la șlefuirea caracterului lui Henry. Queensberry descoperise punctul slab al acestuia. Henry își pierduse încrederea în sine. Femeile erau de vină? Tot ce se poate. Richard hotărî să facă ordine intervenind și în acest domeniu.

Câteva zile mai târziu, luă pe Henry la Operă. Andreea nu se simțea bine, așa că renunțase să-i însoțească. Se reprezenta „Baletul tinereții" de Berin. Un spectacol excepțional. Se juca de două săptămâni cu casa închisă.

Apariția lui Richard în lojă făcu senzație, cum făcea pe vremuri intrarea marelui Law. Reputația lui ajunsese la zenit. În City se spunea că printr-o simplă semnătură acesta putea acoperi cheltuielile de război ale Angliei pe ultimii cinci ani.

Pe Richard îl amuză reacția publicului. Din loji, de la parter, sute de priviri îl scrutau cu aprigă curiozitate. Femeile îl fixau îndrăzneț, prin lornioanele lor, ori îi zâmbeau discret, pe după evantaiele somptuoase. Revăzu multe figuri cunoscute. Schimbă saluturi, răspunse cu indiferență la privirile încărcate de venin ale câtorva bancheri și importatori, cărora le stricase combinațiile cu puhoiul său de grâu american, examină cunoscător decolteurile câtorva femei frumoase, intrate în galeria celebrităților mondene ale Londrei, însoțindu-și frivolul studiu de comentarii picante și destul de crude, pe care însoțitorii săi le ascultau cu amuzament sau respect, după gradul lor de intimitate cu marele patron.

În loja lui Richard se mai aflau în afară de Henry, Geoffrey Horncastle, lordul Frensham și Norman McKreely, secretarul de serviciu.

În primul antract, Henry se salută cu un grup de tineri instalați în avanscena din față.

— Iată-l și pe Brummell! exclamă el vesel. Îmi dați voie Sir, se adresă el lui Richard, să fac o vizită prietenilor mei?

— Henry e în extaz în fața acestui Brummell, spuse Richard după plecarea fiului său.

— Beau Brummell! îl corectă Frensham, surâzând. E un sacrilegiu să-i rostești numele fără acest strălucit titlu! „Beau Brummell".

Peste câteva minute ușa lojei se dechise și Henry intră însoțit de un tânăr de statură mijlocie, blond, cu fața prelungă, spirituală, ochii cenușii, plini de ironie și îndrăzneală. Nasul îi era ușor deformat, de pe urma unei căderi de pe cal. Gura fină, cu buze plăcut desenate, schița veșnic un zâmbet sarcastic. Contrar așteptării lui Richard, Beau Brummell era îmbrăcat cu o simplitate severă, care scotea în evidență eleganța tăieturii fracului albastru, albeața strălucitoare a jiletcei de mătase, linia impecabilă a pantalonului *ivoire*. Un lanț subțire de ceas era singura podoabă de aur pe care și-o permitea Brummell. În schimb, cravata era un miracol de artă, nodul un monument de răbdare și bun gust. Felul în care mătasea aurie, ușor scrobită, îi încadra bărbia era rezultatul unei operații laborioase , ce dura ceasuri întregi. Pielea mănușilor era atât de fină, încât desena conturul unghiilor, iar talpa pantofilor de lac era mai subțire decât pergamentul.

— Sir, prietenul meu George Brummell a ținut să vă cunoască, spuse Henry cu încântare. Îmi permiteți să vi-l prezint.

Arbitrul eleganței britanice se închină.

— Dumneata ești deci celebrul „Beau Brummell", spuse Richard cu studiată amabilitate.

— Dumneavoastră sunteți deci marele Sunderland-Beauclair, zise Brummell cu același ton.

Vorbirea îi era emfatică, plină de o nemărginită încredere în sine.

„Numai cu această siguranță în sine l-a cucerit pe Henry, își zise Richard. E un tip interesant, dar de o dezolantă goliciune lăuntrică."

În conversaţia înfiripată între Richard şi vizitator nu se mai angaja nimeni. Brummell şi Sunderland ocupau centrul scenei. Henry îşi privea cu admiraţie crescândă prietenul, care se pricepea să vorbească atât de degajat *marelui* Sunderland-Beauclair. Tonul lui căpăta uneori o nuanţă de condescendenţă care, spre mirarea lui Henry nu-l contrarie pe Richard. S-ar fi zis că Brummell reuşea să-i impună cu nemărginita lui fatuitate.

Geoffrey Horncastle făcu o propunere:

– *Gentlemen,* antractul va mai dura cel puţin un sfert de oră. Nu credeţi că ar fi cazul să facem o vizită în culise? Foaierul dansatoarelor e foarte bine ornat.

— Nu renunţi la cuceriri, bătrâne faun, îl tachină Frensham.

— Nu mi-au plăcut niciodată culisele, interveni Henry scârbit.

Richard desluşea înapoia cuvintelor lui aceeaşi supărătoare timiditate.

— De ce nu ne-am amuza puţin? spuse el. Salut propunerea lui Geoffrey. Să mergem, *gentlemen.* Ne însoţeşti, sper, Mr. Brummell!

Arbitrul eleganţei întârzie câteva clipe să-şi dea acordul. Acceptarea sa trebuia să apară ca o favoare.

Se ridicară cu toţii.

— Henry, ne însoţeşti, zise Richard.

Era curios să asiste la comportarea fiului său faţă de dansatoarele din foaier.

Horncastle, care luase conducerea grupului, era un personaj arhicunoscut în culisele Operei. Mai toate tinerele dansatoare trecuseră prin braţele lui. În Londra secolului al XVII-lea, *gentleman*-ul aspirant la titlul de perfect om de lume trebuia să facă un stagiu îndelungat în foaierul Operei.

Cu aerul triumfător al unui proprietar ce îşi arată caii de rasă, Horncastle prezintă însoţitorilor săi pe

cele mai frumoase și proaspete achiziții ale corpului de balet.

Richard citi lăcomia nesatisfăcută din privirile lui Henry.

— Pamela! Scumpă Pamela! strigă Horncastle pe o foarte tânără balerină, care repeta un pas complicat în fața oglinzii. Vino! Să te admire prietenii mei mai de aproape. *Gentlemen*, Pamela este descoperirea mea.

Pamela era o adolescentă adorabilă care l-ar fi aruncat în ispită și pe arhiepiscopul de Canterbury. Cu mișcări unduioase, ce-i subliniau formele amețitor de frumoase, se apropie de Horncastle.

— La dispoziția dumitale *maître*.

Horncastle făcu prezentările.

Fata își lăsă mult timp mâna între degetele puternice ale lui Richard. Ochii lui cu sclipiri cenușii o fascinau. Zâmbi amuzată de nasul roșu ca un gogoșar al lui Frensham, privi de sus în jos pe Brummell, care păru să-i trezească interesul, apoi întinse o mână inertă lui Henry și lui McKreely.

Richard remarcă și de data aceasta resemnarea din privirea fiului său, care o contempla pe Pamela ca pe o făptură din altă lume. Două zile după această întâmplare, Richard își chemă feciorul în biroul său.

— Dragul meu, diseară nu te pot însoți la Operă, așa cum am plănuit. Am mult de lucru. Îți ofer însă loja mea. Distrează-te bine și înapoiază-te cât mai târziu acasă. Un tânăr la vârsta ta trebuie să fie ceva mai dezghețat. Tu prea ești mormoloc. Îți recomand să dai o raită prin culise și să faci curte balerinelor. Mâine să-mi istorisești succesele tale, îi surâse el, în semn de încurajare.

Henry îndeplini întocmai programul sugerat de tatăl său. Invită la Operă pe Beau Brummell, care sosi împreună cu lorzii Pierrepoint și Alvanley. După spectacol aveau să supeze la Worcester Coffee

House. În primul antract, Brummell își îndemnă prietenii să facă obișnuita plimbare prin culise.

Henry îi urmă fără tragere de inimă. Tradiționala trecere în revistă a corpului de balet nu-i promitea nici o satisfacție. Se săturase să tot asiste la tratativele galante ale prietenilor săi cu nimfele din balet.

Îndată ce intrară în foaier, Pamela veni la Henry și îl sărută pe obraz.

— Mâine seară, după spectacol, vino să mă iei, îi șopti ea suficient de tare, spre a fi auzită de însoțitorii lui. Să mă aștepți în fața intrării artiștilor. Și acum, iartă-mă, trebuie să mă îmbrac pentru actul doi. Pe mâine, iubitule.

Îl sărută din nou și dispăru în culise. Henry rămase încremenit. Obrajii îi luaseră foc.

— Ia uite ce succes are vițelușul nostru, zise Beau Brummell, cu oarecare ciudă. Cine ar fi crezut că tocmai Henry va fi alesul Pameleil?

— Bravo, Henry! îl felicită Alvanley. Ne-ai pulverizat literalmente. Toți obișnuiții foaierului de dans vor păli de invidie.

— După spectacol, vă tratez cu zece sticle de Frontignac, explodă Henry cu năvalnică bucurie.

Brummell se pleacă la urechea lui Alvanley.

— Idiotul! Nu știe să facă pe blazatul. Henry nu va fi niciodată un adevărat *gentleman*.

În noaptea aceea Henry fu de o veselie frenetică. Preferința manifestată de Pamela îl îmbătase de fericire. Se sfărâmase mitul insuccesului său față de sexul slab. Abia în zori se înapoie la Sunderland-House. Era atât de excitat, încât somnul nu i se prinse de gene, în ciuda oboselii. Aștepta cu înfrigurare seara. Soarele se încăpățâna parcă să nu mai coboare din înaltul cerului. Limbile ceasornicului se mișcau cu exasperantă încetineală.

După o zi care dură cât un secol, înserarea pogorî în sfârșit asupra firii. Nerăbdător, Henry trecu în fața

toaletei. Alese din colecția sa de costume un frac albastru, croit după ultima modă lansată de Brummell. Sosi la Operă cu o jumătate de oră înaintea finalului. Lăsă trăsura în colțul străzii și, pentru a-și măcina neastâmpărul, începu să se plimbe prin fața teatrului. În sfârșit, porțile Operei se deschiseră și publicul se revărsă în stradă. După ce șuvoiul spectatorilor se mai rări, apărură și grupuri de artiști. Pe Henry îl cutremurau frigurile unei emoții imposibil de stăpânit. Dinții îi clănțăneau. Pe pielea înăsprită de fiori, simțea dureros îmbrăcămintea ușoară.

Se ivi și Pamela. Zglobie, sări de gâtul lui și îl sărută pe obraz în văzul colegelor.

— Mergem la mine, gunguri ea. Ți-am pregătit un supeu delicios. Totul e preparat de mâna mea. Șampania pe care mi-ai trimis-o, am pus-o la gheață.

Îl luă de braț, dând să-l conducă spre casa ei. Henry prinsese însă rădăcini în pământ. Șampania trimisă de el? Era o confuzie. Nu trimisese Pamelei nici o sticlă de șampanie. Balerina se lipi de pieptul lui.

— Vreau să-ți mulțumesc și pentru colierul de perle. E superb. Uite, îl port și acum. Când l-au văzut fetele, s-au înverzit de gelozie. Nici steaua trupei nu are așa ceva.

Henry o privea năuc. Nu mai înțelegea nimic. Despre ce colier era vorba? Pamela făcea poate o glumă. Deodată, mintea i se lumină. Tatăl lui mașinase desigur această aventură. Spre a-l lecui de timiditate. Îl potopi rușinea. Era însă prea târziu ca să mai dea înapoi.

În cele două cămăruțe ale Pamelei, mobilate simplu dar cu gust, îl aștepta un foc bun și masa pusă. Dansatoarea se întrecuse, pregătindu-i un menu apetisant. Era o demonstrație a talentelor ei culinare. Voia să se prezinte într-o lumină cât mai bună. Poate va reuși să-l capteze pentru o legătură

mai îndelungată. Şi cum Henry era mai bogat decât Geoffrey Horncastle, protectorul ei *en titre,* schimbul nu putea decât să-i folosească. Noul ei amant nu avea o înfăţişare atrăgătoare. Capul său de mumie nu era de natură să trezească pasiuni. Cu timpul se va deprinde şi cu urâţenia lui.

În atmosfera intimă a micului apartament, Henry se mai destinse. Nu-i era foame. Prezenţa Pamelei îl înnebunea. Până în noaptea aceea nu avusese de-a face decât cu slujnicuţe fără importanţă. Cele trei cupe de şampanie băute pe nerăsuflate spre a-şi face curaj, îl înfierbântară cu încetul.

— De ce nu guşti nimic? întrebă Pamela, întristată că preparatele ei culinare nu aveau trecere.

Ei îi era foame. Dar nu se cuvenea să se înfrupte singură din bunătăţi. Şi privirile lui aprinse o stinghereau. Deodată Henry nu mai fu în stare să se stăpânească. O apucă în braţe, gâfâind, o împinse spre o canapea. Ea rezistă de formă, apoi se lăsă moale. Henry o trânti pe pat, sărutând-o cu o furie animalică. Năruit peste corpul care se dăruia fără reticenţe, îşi adânci fruntea în părul Pamelei. Îi sărută obrajii, gâtul, umerii. Vru să-i acopere şi gura cu buzele lui arse de friguri. Când ridică brusc capul, expresia de plictiseală şi repulsie, întipărită pe chipul fetei care nu se aşteptase să fie observată, îi tăie pe neaşteptate orice elan. Era ca un duş îngheţat, după o baie fierbinte.

Se ridică de deasupra Pamelei, care rămase răstignită pe canapea. Purtarea lui o uimea. Se simţea ofensată. Pentru întâia oară un bărbat avea faţă de ea o asemenea atitudine. Henry se întoarse cu spatele. Îşi duse mâna la frunte, suspină adânc, apoi trezindu-se parcă dintr-un vis, începu să-şi repare la repezeală dezordinea vestimentară. Fără să mai arunce o privire asupra Pamelei, care se ridicase într-un cot, părăsi apartamentul.

Nici a doua zi și nici în zilele următoare Henry nu suflă un cuvânt despre penibila aventură. Discret, Richard îi respectă tăcerea. Nici George Brummell și nici prietenii acestuia nu fură în stare să lămurească motivul pentru care Henry nu-și mai repetă vizita în casa Pamelei. Și balerina avu grijă să păstreze taina. O dezvăluire n-ar fi fost tocmai în avantajul ei...

Către sfârșitul șederii lui Henry la Londra, se petrecu un incident care ar fi putut avea urmări serioase.

Richard oferise lui Charles și lui Francis-Andrew câte un fox-terrier. În prima zi cățeii și micii lor stăpâni se jucară în deplină armonie. A doua zi Charles aprecie că fox-terrierul lui Francis-Andrew era mai frumos și mai vioi decât al său. Propuse un schimb, dar prâslea îl respinse cu vehemență. Mâniat, Charles, care era de o nervozitate bolnăvicioasă, se repezi cu pumnii asupra fratelui său vitreg. Urletele acestuia îl îndârjiră la culme. În paroxismul furiei, apucă de ceafă cățelușul pe care nu-l putuse obține de bună voie, și îl azvârli pe geam, de la etajul întâi. Câinele se zvârcoli de câteva ori pe caldarâm, apoi rămase nemișcat. Francis-Andrew amuți de spaimă.

Obadiah Folger, informat de servitori, socoti că gestul lui Charles era atât de grav, încât depășea competența sa.

În consecință, se prezentă șefului familiei, căruia îi raportă incidentul. Richard rămase consternat. Gestul lui Charles îi păru de un sadism revoltător. Nu era pentru prima oară că i se aduceau la cunoștință asemenea fapte. Plăcerea lui Charles de a chinui animalele, îi dăduse adeseori de gândit. Sperase că toate acestea erau capricii de copil răzgâiat. Moartea fox-terrierului dovedea că înclinările spre cruzime ale lui Charles nu numai că nu se atenuau cu timpul, ci creșteau alarmant. Băiatul acesta moștenise nebunia mamei? Richard se cutremură la gândul că Charles,

în accesul său de furie ar fi putut să-și arunce fratele pe fereastră. Ce-ar fi zis Andreea?

Era obligat să ia măsuri drastice. Urmat de guvernor, se îndreptă spre apartamentele copiilor, situate la etaj.

Când intră în camera lui Charles, Richard încremeni în prag. Băiatul lovea cu cravașa pe valet, care voia să-l dezbrace înainte de culcare. Servitorul se apăra stângaci de loviturile ce plouau pe capul și pe umerii săi.

Richard era extrem de violent. Spectacolul îi urcă sângele în cap. După atâtea ticăloșii, Charles maltrata și personalul de serviciu. Servitorii îi suportau arțagul numai pentru a-și păstra pâinea. Mâniat, se repezi la băiat, smulgându-i cravașa din mână. În loc să se liniștească, Charles se aruncă plin de turbare asupra tatălui său. Dinții lui mici se înfipseră până la sânge în mâna dreaptă a acestuia. Luat prin surprindere Richard îl plesni cu cravașa peste umeri. Charles își înfipse și mai adânc colții. Richard văzu roșu. Cuprins de furie, îl potopi cu lovituri de cravașă. Abia atunci Charles își descleștă fălcile. Corecția fu sălbatică. Fără să țină seama de urletele lui Charles, care se zvârcolea pe dușumea, acoperindu-și fața cu mâinile, îl plesnea cu sete, fără să se mai poată stăpâni.

Atunci apăru și Henry.

Camera lui era învecinată cu a lui Charles. Urletele fratelui său, forfota servitorilor pe coridor, îl făcuseră să-și arunce un halat pe umeri și să alerge într-acolo.

Henry era foarte milos. Suferința altora îl impresiona penibil. Spectacolul corecției administrată lui Charles îi păru de o cruzime sălbatică. Șovăi câteva clipe... Respectul față de Richard îl împiedica să se amestece. Dar țipetele stridente ale lui Charles, îi risipiră ezitările. Cu o hotărâre de care nu s-ar fi

crezut până atunci capabil, puse mâna pe brațul tatălui său.

— Sir, fie-vă milă de Charles. E un copil. Pedeapsa depășește limitele.

Richard se opri ca electrizat. Crezu că îl înșelase auzul. Cu câteva clipe mai înainte, Charles îl mușcase de mână, iar acum Henry, acest molâu, îndrăznea să-i dea lecții. Copiii se răzvrăteau împotriva părintelui.

Toată mânia lui se revărsă asupra lui Henry.

— Cum îndrăznești să te amesteci, să pui mâna pe mine? Stârpitură!

Henry își retrase ca ars mâna.

— Sir, nici nu mi-a trecut prin minte să vă supăr.. N-am făcut decât să vă rog să fiți mai milostiv cu fratele meu...

— Tu intervii? Tu, nevolnicule? Tu care nu ești bun de nimic. Nici pentru familia ta, nici pentru tine. Și femeile te nesocotesc, imbecilule!

Henry se făcu vânăt. Era conștient că slugile ascultau la uși. Până mâine povestea batjocurii va face ocolul orașului. Tatăl său îl dezonora. Era nedrept, tiranic. Richard aruncă brusc cravașa.

— Și tu, și Charles sunteți niște neisprăviți. Niște degenerați.

Henry lăsă mâinile să-i cadă de-a lungul corpului. Tremura de emoție și enervare.

— În schimb copilul prințesei de Montenuovo e perfecțiunea întruchipată, rosti el cu amărăciune. Bine că mama e departe și nu vă poate auzi, Sir.

Se răsuci pe călcâie și se îndreptă spre ușă, fără să mai aștepte riposta tatălui său. Acesta se făcu alb ca varul. O furie năprasnică îl cotropi.

— Îmi faci morală, mie părintelui tău? explodă el. Ai merita să te biciuiesc! Ca pe Charles!

Henry se întoarse cu fața spre Richard.

— N-aș supraviețui acestei umilințe, Sir, rosti el încleștându-și pumnii.

Gestul lui reflecta o hotărâre atât de nestrămutată, o voință atât de puternică, încât Richard rămase

plăcut surprins. Henry se transformase. Molâul devenise un adevărat bărbat. Pentru o frântură de secundă, Richard încercă o necuprinsă satisfacție. Nu-și schimbă însă atitudinea. Răzvrătirea nu trebuia încurajată.

— Ieși! rosti el apăsat. Ieși! Să nu mai apari în ochii mei!

Henry lăsă capul în jos. Deodată, ridică mândru fruntea. Cu pași fermi, se îndreptă spre ușă.

În aceeași seară plecă la Oxford.

Fragilitatea de orhidee a Andreei subjugase forța formidabilă a lui Richard. Venera îl îngenunchease pe Hercule. Influența tinerei femei creștea necontenit. Richard purta cu seninătate jugul de aur al unei servituții încântătoare. Pentru prima oară în viață, accepta să fie stăpânit de o femeie. Ciudat era că Andreea nu își dădea seama de ascendentul ei asupra lui Richard. Îl admira și se temea de el ca și în primele zile ale legăturii lor. Pentru ea, Richard era un bărbat fascinant. Îl accepta cu fatalismul unei orientale, ce nu cutează a se împotrivi hotărârilor inevitabile ale destinului. Pentru că soarta i-l hărăzise, rămăsese alături de el, în pofida situației echivoce create de legătura lor.

Richard era conștient de sacrificiul Andreei.

— Richard Sunderland și Andreea de Lusignan au reușit să sublimeze adulterul, exclamase într-o zi Charles Fox, într-un cerc de prieteni.

Aprecierea făcuse ocolul Londrei.

De când Andreea aștepta un al doilea copil, Richard se întrecea nu numai să-i satisfacă, dar să-i și prevină gusturile.

Pentru că Andreei nu-i plăcea luxul țipător al casei din Grosvenor Street, Richard cumpără în apropiere de Hyde Park o frumoasă dar și foarte scumpă casă elizabethană. Clădirea era pierdută în fundul unei grădini vaste. Neglijența ultimului

proprietar lăsase grădina să se transforme într-o junglă în miniatură. Edificiul, ridicat de un demnitar al Reginei Fecioare era durat din piatră, de meșteri aduși din Italia. Timpul așternuse peste ziduri o patină cenușie, pe care o înveselea verdele lichenilor și al perdelelor de viță sălbatică. Încăperile mari și mici erau îmbrăcate în panouri de lemn de stejar sculptat, iar tavanele ornate cu stucaturi ce înfățișau stalactite, animale legendare și flori fantastice. Pilaștrii și cornișele dădeau ușilor un aspect impozant, în armonie cu căminele ornamentate și atât de înalte, încât păreau să sprijine tavanele. Galeriile lungi, împodobite cu motive heraldice, erau luminate de ferestre cu vitralii multicolore. Scaune de lemn, bogat sculptate, ca și mobilierul greu, erau în stilul Renașterii italiene. Ansamblul crea o atmosferă atât de autentică, încât în toate nișele și ungherele întunecate păreau să stea de veghe fantomele.

Andreea străbătu extaziată labirintul de încăperi. În galeriile somptuoase instală tablourile achiziționate de Richard de la Paris, distribuindu-le pe școli, curente și epoci. În comparație cu noua sa reședință, Richard constată că palatul său de pe Grosvenor Street era un monument al prostului gust.

Restaurarea parcului, potrivit vechilor planuri descoperite în bibliotecă, se făcu într-un ritm rapid. Primăvara timpurie era prielnică lucrărilor de grădinărie și de construcții.

În aprilie casa elizabethană își primi noii locatari. După instalare, lui Richard îi trecu prin minte să vândă palatul din Grosvenor Street, rămas pustiu. Renunță totuși la acest proiect. Casa care cunoscuse primele lui succese merita o soartă mai bună.

Tot în aprilie, Robert Sunderland sosi de la Eton la Londra, unde avea să-și petreacă vacanța. Al doilea fiu al lui Richard împlinise cincisprezece ani. Blond, înalt, cu corp de efeb, era atât de frumos, încât femeile se opreau pe stradă spre a-l urmări cu

privirile. Spre satisfacția lui Richard, între Andreea și Robert se legă din primele zile o prietenie trainică, bazată pe o comunitate de gusturi și pe o înțelegere a frumosului realizat în artă. Ca și Andreea, Robert era un admirator al Renașterii italiene. Muzica și teatrul îi pasionau în egală măsură. Când Richard îl conduse la o reprezentație în care marele Kean interpreta rolul lui Hamlet, Robert ascultă cu religioasă fervoare tiradele prințului Danemarcei.

În acea epocă gloria lui Shakespeare cunoștea o bine venită renaștere, după o eclipsă de aproape o sută de ani.

La clavecin și la orgă, Robert interpreta cu virtuozitate cele mai grele pagini din Bach și Haendel. În taină, cântă Andreei câteva compoziții proprii. Nu se încumetase să le execute în fața străinilor. Andreea îl felicită entuziasmată.

În aceeași seară vorbi cu înflăcărare lui Richard despre talentele lui Robert. Richard rămase plăcut impresionat.

— Se pare că băiatul acesta îmi va oferi unele satisfacții, zise el. Era și cazul, după dezamăgirile pricinuite de Henry. M-ar indispune însă ca înclinările lui spre artă să se dezvolte în detrimentul științelor pozitive. Vreau să fac din el un fabricant de armament, nu un cabotin.

— Ar trebui să-l auzi cântând la clavecin.

— Foarte frumos. Dar muzica nu e bănoasă. Mozart a murit în mizerie. Și cânta dumnezeiește la clavecin. L-am auzit la Paris, acum vreo douăzeci de ani. După câte știu a compus și o operă, inspirată după o piesă a bancherului Beaumarchais.

— „Nunta lui Figaro". Am văzut-o, spuse Andreea.

— Ce vâlvă a mai stârnit la Paris și „Nunta" aceasta, zise Richard izbucnind în râs. Pe Beaumarchais l-am cunoscut personal. Era un șmecher fără pereche. Avea cap de om de afaceri.

Dacă s-ar fi ținut de ele, l-ar fi întrecut pe Fugger. Dar cine aleargă după doi iepuri... Așa și cu Robert. Aș prefera să nu umble cu capul în nori, ci să se dedice industriei și finanțelor. Sunt, în orice caz, mai onorabile.

Andreea suspină și nu mai scoase nici un cuvânt. Nu se putea împotrivi argumentelor lui Richard.

Cu o zi înainte de plecarea lui Robert la Eton, Lady Frances Bolton aduse Andreei o veste tristă. Bătrânul duce de Northland era pe moarte. Agonia se prelungea de douăzeci și patru de ore. Sfârșitul era iminent.

Ochii Andreei se umplură de lacrimi. Vestea aceasta îi răscolise vechea durere. Venise la Londra în speranța unei împăcări cu familia. Dar Patricia refuzase să o primească. Ducele de Lusignan, care nu ieșea din cuvântul nevestei, respectase consemnul. Avansurile Andreei se ciocniseră de un zid de gheață.

În ziua următoare ziarele vestiră moartea ducelui. Lacheii casei Northland împânziră Londra, ducând *faire-part*-uri. Andreea fu ignorată cu bună știință. Pentru întâia oară în viață, se revoltă împotriva cordonului sanitar ridicat în jurul ei.

În ciuda obiecțiilor lui Richard, care o prevenise că se expune la un afront gratuit, hotărî să meargă la înmormântare. Lady Frances Bolton acceptase să o însoțească, deși risca să intre în conflict deschis cu membrii familiei Northland.

Andreea sosi la biserică după începerea serviciului funebru. Era animată de un nemaiîncercat spirit combativ. Nimeni nu avea dreptul a-i interzice să asiste la funeraliile bunicului ei. Asupra legăturii cu Richard nu se socotea datoare a da cuiva socoteală. Conștiința îi era împăcată. În fața lui Dumnezeu era soția lui Richard.

Dar când intră în biserică și văzu catafalcul uriaș, acoperit cu munți de flori, revolta din suflet se spulberă. Copleșită de emoție, cu fruntea plecată și ochi înlăcrămați, se amestecă în asistență, neîndrăznind să se apropie de grupul membrilor familiei care stăteau smeriți în preajma catafalcului.

Simțea tot mai multe priviri ațintite asupra ei. În ciuda vălului negru ce-i acoperea fața, fusese recunoscută. În ochii oamenilor citea curiozitatea, scandalizarea, ostilitatea, rareori bunăvoința sau indiferența.

Andreea se mai uită o dată la Patricia. Cât de mult îmbătrânise. Prin voalul negru, transparent, i se vedea fața albă, slăbită, obrazul supt, nasul pe care vârsta i-l ascuțise. Un val de duioșie inundă ființa Andreei. Simți nevoia să alerge spre Patricia, să i se arunce la piept, să-i acopere mâinile cu sărutări. Era dornică de un cuvânt de mângâiere, de un sprijin moral. Venise de la New York numai pentru maică-sa. Sperase că acum, în preajma nașterii, așteptată cu atâta spaimă, se va împăca cu ai ei.

Când se gândi la copilul ce avea să vină pe lume, fu cuprinsă de un irezistibil plâns nervos. Îngrijorată, Lady Frances Bolton o luă ușor de braț și o conduse spre ieșire. în actuala condiție a Andreei, emoțiile puternice trebuiau evitate.

Aerul rece și proaspăt de afară o mai liniști.

— Ar fi cuminte să mergem acasă, propuse Lady Frances. Ești slăbită. Nu e recomandabil să faci abuzuri.

Andreea se împotrivi. Voia să fie de față la încheierea serviciului religios. Lumea care nu avusese loc în biserică stătea afară, în fața intrării. Tânăra femeie în mare doliu, sprijinită de brațul Lady-ei Bolton, stârni și aci curiozitatea. În jurul ei se făcu pe nesimțite un mare gol.

După terminarea slujbei, coşciugul fu scos pe umeri de către şase ofiţeri din regimentul de dragoni, al cărui comandant onorific fusese ducele de Northland. Un dublu rând de ofiţeri cu săbiile scoase ridicau o boltă de oţel pe sub care cortegiul mortuar se scurgea cu lentă solemnitate. Trei ofiţeri purtau pernele cu decoraţii şi cu insignele nobiliare. Apăru apoi reprezentantul regelui, iar la câţiva paşi în urmă, membrii familiei.

Silueta cernită a Andreei, care stătea pe treapta de sus a scării, nu scăpă neobservată. O văzu pe Patricia şi Louis de Lusignan şi ducesa de Northland şi Gerald Eastleigh. Dar chipurile acestora rămaseră împietrite. Se scurse cortegiul; biserica şi piaţa se goliră. Numai Andreea nu se clintea din capul scării. Într-un târziu, se trezi din amorţeală. Sprijinită de braţul Lady-ei Bolton, se îndreptă spre trăsură. Când sosi acasă, corpul îi era cutremurat de friguri.

În aceeaşi zi căzu la pat şi nu se mai ridică. Doctorii erau dezarmaţi faţă de apatia ei.

— Femeia aceasta nu mai vrea să trăiască, îşi spuneau ei intrigaţi.

După câteva zile, Andreea fu cuprinsă de durerile facerii. Toate somităţile medicale ale Londrei, chemate de Richard, sosiră la căpătâiul ei. Naşterea decurse în condiţii satisfăcătoare. Copilul era sănătos şi vioi. Richard exulta. Pentru prima oară, după atâta amar de vreme, chipul Andreei se destinse într-un zâmbet.

În ziua următoare, spre seară, obrajii ei începură să se învăpăieze. Medicii încreţiră din sprâncene. Către miezul nopţii, febra crescu alarmant. În zori Andreea începu să delireze. Temperatura urca... urca mereu...

Doctorii se împotriveau cu disperare infecţiei. Către sfârşitul celei de-a treia zile, renunţară la luptă. Andreea era pierdută.

În miez de noapte, muri. Clopotul orologiului de la Westminster Abbey bătu de douăsprezece ori, vestind parcă Londrei sfârşitul unei femei nefericite.

Capitolul treisprezece

Porțile cavoului Andreei se închiseră la 13 iunie 1799.

Cinci luni mai târziu, adică la 13 noiembrie 1799, Richard care se afla încă la Londra, primi trei scrisori.

Prima era semnată de socrul său, Sir Lewis Effingham.

„14 octombrie 1799
Williamsbrug.

Richard,

Ophelia a murit ieri, 13 octombrie, la orele 3 după amiază. Îi plâng sfârșitul, deși pentru ea moartea este o eliberare. Poate că ar fi mai potrivit să mulțumesc mizericordiei divine, căci i-a pus capăt vieții cu un ceas mai devreme.

Sunt alături de tine, Richard, în durerea pe care o încerci.

Gândurile mele se îndreaptă cu tristețe și spre copiii Opheliei. N-au avut partea de iubirea unei mame.

Termin aceste rânduri, asigurându-te, ca și în trecut, de toată afecțiunea mea.

Lewis."

A doua scrisoare, cifrată, era expediată de Amaury de Beaumont-Challais, directorul Băncii Sunderland din Paris.

„10 noiembrie 1799
Paris

Monsieur,

Ieri, 9 noiembrie (după calendarul revoluționar, 18 Brumar) generalul Bonaparte a dat o lovitură de stat, răsturnând Directoratul și instaurând Dictatura. Noul regim a fost primit cu entuziasm de populația Parisului.

Cu acest prilej, banca noastră, speculând rentele de stat a obținut un beneficiu net de 43 de milioane franci.

Acest succes îl datorăm în mare măsură ministrului de externe, *Monsieur* de Talleyrand, care m-a informat încă de la 5 octombrie asupra loviturii care se pregătea, sugerând să achiziționăm rente de stat. Banca a recompensat zelul excelenței sale, achitându-i la 10 noiembrie suma de 5 milioane de franci.

Darea de seamă detaliată a acestor operațiuni, precum și raportul asupra activității băncii pe ultima decadă, vă vor parveni, ca de obicei, prin curierul diplomatic al Suediei.

Primiți, vă rog, *Monsieur* expresia respectului profund pe care vi-l poartă al dumneavoastră servitor

Amaury de Beaumont-Challais."

A treia scrisoare, sosită din Statele Unite, era redactată de Andrien de Beaulieu, directorul uzinei de armament de la New Schenectady.

„17 octombrie 1799
New York

Monsieur,

Vă rog să primiţi întristatele mele condoleanţe pentru pierderea ireparabilă pe care aţi suferit-o prin moartea marchizei de Beauclair.

Georgina a primit cu durere şi creştinească resemnare năprasnica veste a morţii mamei sale. Comportarea ei cu acest prilej a fost deasupra oricăror laude. Ceremonia funebră s-a desfăşurat cu toată pompa datorată unei persoane de rangul marchizei de Beauclair.

În altă ordine de idei, îmi iau îngăduinţa să vă informez că Mr. Joseph Phipps, fostul director al uzinei noastre de armament, a fost angajat în aceeaşi calitate de către cumnatul dumneavoastră, Mr. Zechariah Abercrombie, la fabrica de pulbere de la Terrytown. În cercurile bine informate, se vorbeşte că Mr. Abercrombie intenţionează să-şi extindă sfera de acţiune. Dacă în această tendinţă se va ciocni de interesele noastre, vom şti să ripostăm aşa cum se cuvine.

În confirmarea rapoartelor pe care vi le-am trimis până în prezent, vă aducem la cunoştinţă că am obţinut în mod practic monopolul furniturilor de arme pentru Indiile Occidentale şi pentru America Spaniolă. Acest rezultat a fost indirect favorizat de blocusul naval britanic, care a împiedicat Spania şi Franţa de a-şi mai aproviziona cu arme coloniile din emisfera noastră. Pe de altă parte, Anglia care abia poate acoperi necesităţile ei şi ale aliaţilor, e în

imposibilitate de a se mai preocupa și de piețele americane.

Cu acest prilej țin, *Monsieur* să vă anunț încheierea unui avantajos contract de furnituri militare cu viceregatul Noii Spanii, în valoare de 2.000.000 piaștri. Primul transport de arme ușoare a și fost expediat la Santa-Cruz.

Închei, *Monsieur*, rugându-vă să primiți din partea Georginei și a mea personală, încredințarea celor mai calde și devotate sentimente filiale.

Al dumneavoastră servitor și fiu prea-plecat
Adrien."

Richard primi cu stupoare vestea sfârșirii din viață a soției sale. Era în sfârșit liber. Dar la ce-i mai folosea această libertate, după pierderea Andreei!

Richard dorise de multe ori moartea Opheliei. Acest gând necreștinesc îi frământase ades conștiința. Dragostea pentru Andreea fusese mai tare decât sentimentele lui de soț. Legalizarea legăturii lor ar fi făcut-o fericită. Devenind soția lui, ea ar fi recâștigat stima și dragostea familiei, ar fi pășit cu mândrie în lume, și-ar fi recăpătat liniștea sufletească. Dar Ophelia murise prea târziu.

Durerea cumplită pe care o încercase prin pierderea Andreei, îi epuizase capacitatea de a suferi. Andreea marcase o epocă distinctă în existența lui. Ca și într-o piesă de teatru, ale cărei acte subliniază anumite momente hotărâtoare, viața lui putea fi divizată în trei epoci bine definite. Prima, incluzând copilăria și tinerețea, se încheia în preziua întâlnirii cu Andreea. A doua — și cea mai frumoasă, cuprindea conviețuirea lor. A treia, și ultima fază a existenței lui, se deschidea după moartea tinerei femei. Faza seacă în ceea ce privește viața lui intimă, dar bogată în ciocniri cu personalitățile în plină dezvoltare ale copiilor săi.

Richard se pricepea să citească printre rânduri. Din scrisoarea lui Sir Lewis reieșea că acesta nu-i era ostil. Constatarea îl consolă într-o oarecare măsură.

Sir Lewis nu făcuse nici o aluzie la adresa Andreei, deși era imposibil să nu fi fost informat de moartea ei. Și cu acest prilej dăduse dovadă de o discreție plină de eleganță. Richard își prețuise întotdeauna socrul. Sir Lewis era un adevărat *gentleman*. Nu își expunea sentimentele în vitrină. Simpatia și-o traducea prin puține vorbe. Cu nuanțe abia simțite.

Evident, Richard trebuia să fie recunoscător Opheliei căci îi dăruise patru copii. Pe de altă parte, zestrea ei constituise baza prosperității lui de mai târziu.

Pentru el, capitolul „femei" se încheiase. Era încă tânăr. Abia împlinise patruzeci și cinci de ani. Se scocotea însă foarte bătrân sufletește...

Împături cu grijă scrisoarea lui Sir Lewis și o strecură în sertarul secret al biroului său. Acolo păstra scrisorile Andreei și puținele misive ale Opheliei, scrise pe vremea când aceasta mai păstra unele fărâme de luciditate Pe Ophelia nu o iubise niciodată. Dar fusese femeia lui. Și asta nu se putea uita...

Scrisoarea lui Challais îi luminase pentru câteva clipe chipul îngândurat. Omul acesta îi meritase încrederea. Era devotat, cutezător, și extrem de abil. Richard regreta că nu și-l făcuse ginere. Dar cu toată omnipotența sa, nu îndrăznise să-i ofere mâna Georginei.

Richard era satisfăcut de colaborarea constantă a lui Talleyrand. Acest prodigios nobil francez era o binevenită replică a ducelui de Queensberry, care se pricepea să susțină atât de bine interesele lui Richard și ale familiei sale. Teoria necesității relațiilor puternice își dobândise o dată mai mult valabilitatea.

Pe Richard îl îngrijora perspectiva morții lui Queensberry. Ducele cu chip de satir depășise vârsta de optzeci de ani. În ciuda aparentei sale rezistențe, mașina omenească e foarte ciudată și mai ales foarte fragilă. Tineri falnici, plini de vigoare și sănătate, cad pe neașteptate, ca niște stejari doborâți de furtună. Temerile sunt și mai justificate când e vorba de bătrâni.

Richard avea obligația să reflecteze serios la găsirea unui înlocuitor al ducelui. Într-o vreme se gândise la Montorgueil. Omul acesta stăpânea uriașe latifundii, dar influența lui în lumea politică engleză era aproape nulă. Pe de altă parte, Montorgueil nu s-ar fi resemnat a juca rolul viorii a doua. Ar fi fost mai simplu să-l includă în orbita familiei Sunderland. Montorgueil avea două fete. Una urâtă, alta drăguță, dar prea tânără. Fata cea mare ar fi fost o bună partidă pentru Henry.

Când se gândi la Henry, chipul lui Richard se întunecă. Băiatul acesta îi dădea mult de furcă. Spera totuși să-l modeleze după voia sa. Continuatorul dinastiei Sunderland-Beauclair trebuia să fie pe măsura creatorului ei. Henry era încă necopt la minte. O dată cu trecerea anilor, experiența și învățăturile lui Richard îl vor cuminți, vor face poate din el un om de nădejde. Dacă nu va corespunde așteptărilor, Richard va aviza. N-ar fi exclus ca Robert să-i ia locul. Interesele dinastiei primau orice alte considerente.

Succesul lui Challais rămânea pentru moment cea mai remarcabilă realizare. Richard era mulțumit că reușise să-și creeze o elită de colaboratori cu inițiativă, capabili să lucreze eficient, chiar și în lipsa lui. Da, da. Chiar și în lipsa lui. Se simțea obosit. Avea nevoie de o lungă perioadă de repaos. Pentru a-și uita durerile sufletești, unii oameni se adâncesc în muncă. Alții se lasă doborâți de melancolie, cad în

patima beției, ori ajung robii stupefiantelor. În sfârșit, un mic număr de indivizi simt nevoia de liniște, de reculegere. Se izolează în tăcerea mânăstirilor, în creerii munților sau în ascunzișurile pădurilor. Duc o viață solitară, de contemplație.

Richard era prin excelență un om de acțiune. De la o vreme însă, aspira să se retragă departe de lume, să uite deșertăciunile ei, să se dedice amintirilor Andreei. În memoria ei va renunța — cel puțin pentru un timp — să mai lupte pentru sporirea unei averi care și așa era destul de mare.

Nici scrisoarea lui Adrien de Beaulieu, care îi deschidea perspectiva unei iminente bătălii cu Abercrombie, nu reuși să-i trezească spiritul războinic. Tânărul acesta, pe care și-l alesese ginere, părea suficient de bine pregătit, pentru a face față furtunii. Dacă va apela la ajutorul socrului, desigur că acesta va răspunde la chemare. Dar Richard era încredințat că nu va fi nevoie să intervină. Beaulieu promitea să fie un bun discipol. Conducea uzina de la New Schenectady cu un simț al măsurii și cu o competență admirabilă. Contractul încheiat cu viceregatul Noii Spanii era o dovadă a priceperii și abilității sale. La o singură întrebare Richard nu putea răspunde. Își iubea Adrien nevasta? Viitorul va netezi poate și asperitățile acestei căsnicii încheiate în condiții nu prea ortodoxe.

Noua concepție de viață a lui Richard fusese influențată și de un alt factor. După moartea Andreei, luase obiceiul de a urmări cu regularitate serviciul religios duminical al bisericii protestante din apropierea reședinței sale. Lăcașul acela de rugăciune îi plăcuse tocmai prin proporțiile lui modeste. Enoriașii ascultau cu fervoare predicile pastorului Everard Deane, un tânăr inimos, cu chip de iluminat, care comunica credincioșilor mistica lui înflăcărare.

Apariția lui Richard printre obișnuiții parohiei fu îndeosebi remarcată. Moartea Andreei și dragostea ei până dincolo de mormânt pentru omul acesta ciudat stârnise nenumărate comentarii în cele mai diferite cercuri londoneze. În jurul lui Richard se împletise o aureolă de romantism, ce contrasta cu îndeletnicirile lui hidos de pozitive.

Într-una din duminici, pastorul, care cunoștea și respecta durerea lui Sunderland, ținu o predică ce avea să rămână de pomină în analele parohiei sale. Reluând argumentele invocate de puritanul Baxter, cel mai vajnic apologet al sărăciei ideale proclamată de creștinismul primitiv, Everard Deane atacă violent bogăția și setea de aur. Cu privirile ațintite asupra lui Richard, care-l asculta cu atenție, pastorul vorbea cu patos, accentuând fiecare cuvânt:

— Ce însemnătate au bogăția și onorurile acestei lumi, pentru un suflet care mâine, poate, se va despărți de bunurile pământești și, la chemarea Domnului, se va urca înaripat spre vămile cerului? Nimeni nu va lua cu el în mormânt bogățiile și cinstirile acestei lumi... Cei ce stăruiesc necurmat a-și mări avutul pământesc se aleg cu suferințe veșnice în lumea de apoi. Solomon a spus în înțelepciunea sa: „Dobândirea învățăturii divine e mai de preț decât toți arginții din lume"... Sărăcia în cinste și omenie, este mai dulce decât bogăția dobândită cu prețul păcatului. Cel care crede în robia arginților nu va cunoaște mântuirea. Sufletul lui va fi de-a pururi pradă slujitorilor Gheenei. Amintiți-vă învățăturile Sfântului Luca. „Setea de arginți este izvorul tuturor relelor." Dacă te-ai înavuțit prin moștenire sau prin negoț, folosește avutul acesta făcând numai bine, ajutându-ți aproapele în suferință. Luați aminte: Nimeni nu poate servi în același timp și pe Dumnezeu și pe Mammon! Arginții se află la temelia tuturor împilărilor și nedreptăților. Arginții sunt vrăjmașii

milosteniei. Iubitorii de arginţi sunt slujitorii păcatului. Iar Domnul Dumnezeul nostru pedepseşte pe păcătos, răpindu-i tot ce are mai drag pe lume!

La rostirea acestor cuvinte, privirile pastorului căpătară ascuţiri de stilet. Richard, care se afla încă sub impresia morţii Andreei, fu pătruns de vorbele predicatorului. Dumnezeu lovise pe slujitorul lui Mammon.

Sosise timpul să se reculeagă şi să mediteze. Mântuitorul a grăit: „Dă Cezarului ce este al Cezarului şi lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu". Richard dăduse totul Cezarului şi nimic lui Dumnezeu. Greşise închinându-se numai deşertăciunilor acestei lumi.

Până la moartea Andreei fusese un ateu convins. Noul val de misticism îl uimea şi pe el. Nu căuta să afle cauza acestei crize sufleteşti atât de profunde. Îşi dădea vag seama că moartea Andreei îl amorţise, cufundându-l într-o apatie din care nu încerca să se smulgă.

La Anglo-American Bank, la United Wheat, la uzina de armament din Cardiff, colaboratorii săi apropiaţi observaseră că marele patron lucra în silă, lăsând lucrurile să meargă de la sine. Un *laisser faire*, ce vădea mai degrabă un dezgust de lume şi de afaceri, decât o tendinţă liberalistă spre descentralizare, tendinţă preconizată cu atâta căldură de subalternii săi.

Îl ispitea gândul să renunţe la orice activitate, să se retragă la Veneţia, şi acolo, în palatul în care Andreea îi dăruise atâtea clipe de fericire, să se adâncească în contemplare şi meditaţie. Scrisoarea primită de la Challais nu făcu decât să-i întărească această hotărâre.

Queensberry, căruia îi destăinui intenţia de a se retrage la Veneţia, zâmbi cu indulgenţa oamenilor maturi pentru capriciile inofensive ale copiilor

— Nu te văd, dragă Richard, făcând pe anahoretul. Dar dacă vrei... Fă și experiența aceasta. În definitiv, n-ai nimic de pierdut. Mă îndoiesc însă că te vei complace în această inactivitate.

În previziunea plecării sale în Italia, Richard hotărî să facă un gest de generozitate, chemându-l pe Henry la sine. N-avea rost să prelungească la infinit ostracizarea fiului său mai mare. Încercarea acestuia de a lua apărarea mezinului, înfruntându-și tatăl, nu era o crimă de neiertat.

Henry, care se pregătea la Oxford pentru titlul de doctor, răspunse imediat la chemarea lui Richard. Fu primit cu brațele deschise.

— Dragă Henry, m-am gândit serios la viitorul tău. În curând vei împlini douăzeci de ani. A sosit momentul să pășești în lumea afacerilor.

— Intenționam, Sir, să-mi iau mai întâi doctoratul, își dezvălui Henry planurile.

— Mofturi! exclamă Richard. Ți-e deajuns titlul de *Master*. Ți-am mai spus. N-am de gând să te fac profesor universitar și nici savant. Locul tău este în vâltoarea afacerilor. Acolo pulsează viața. Acolo se plămădește societatea de mâine.

— Cum doriți dumneavoastră, Sir. Dar...

— Nici un „dar", Din clipa aceasta nu te vei mai întoarce la Oxford, decât în calitate de turist. S-a terminat cu școala. Pentru ceea ce-mi trebuie mie, ești destul de învățat. Richard se prefăcu a nu observa expresia de dezamăgire de pe chipul fiului său. Începând de azi, continuă el, te înscăunez în fruntea uzinei de armament din Cardiff. Acolo vei învăța pe viu.

Ochii lui Henry se luminară. Încrederea ce-i arăta tatăl său, oferindu-i acel post de mare răspundere, spulbera regretul pricinuit de renunțarea la continuarea studiilor.

În prima zi a lunii mai 1800, Richard convocă o ședință extraordinară a tuturor elementelor de conducere din grupul de întreprinderi din Anglia controlate de el. În biblioteca palatului Montenuovo, transformată pentru circumstanță în cameră de consiliu, se adunară cele mai proeminente figuri ale casei Sunderland. Conducătorii băncii Anglo-Americane, ai societății United Wheat, ai uzinei Sunderland-Beauclair and Montorgueil și a întreprinderilor afiliate.

Erau de față oameni de afaceri cu mare prestigiu în City, lorzi decorativi, membri și președinți ai consiliilor de administrație și un stol de secretari atenți, gata să înregistree dezbaterile ședinței.

Richard avea toate motivele să fie mândru de realizările sale. Cu treizeci de ani mai înainte pășise pe pământul Angliei înarmat doar cu o scrisoare de recomandație a bunicului său către Benjamin Franklin. De atunci, făcuse pași gigantici. Oamenii aceștia care azi îi ascultau cu respect poruncile, n-ar fi catadicsit ieri să-l primească nici măcar în audiență.

Toți participanții știau că la ședință se vor lua hotărâri importante. În culise circula cu insistență zvonul retragerii temporare a lui Richard.

— Ca și Carolus Quintus, Richard Sunderland-Beauclair, obosit de putere, se retrage la Palazzo Andreea, Escorialul familiei Sunderland, spuneau cu ironie răuvoitorii. Abdicând, Carolus Quintus a încredințat sceptrul, fiului său Felipe. Cui va preda Mr. Sunderland conducerea vastelor sale întreprinderi?

Înainte de a deschide ședința, Richard anunță consiliului numirea lui Henry Sunderland-Beauclair în funcția de director general al uzinelor de armament Sunderland-Beauclair and Montorgueil de la Cardiff.

Stupoare printre candidații la acest înalt post.

Satisfacție pe chipul contelui Montorgueil. Proiectata logodnă dintre fiica sa, Lady Sarah și Henry Sunderland-Beauclair îl trecuse în tabăra partizanilor acestuia.

Bătrânul lord Inglesham, decanul de vârstă al adunării, în lipsa ducelui de Queensberry, reținut în casă de o indispoziție ușoară, întrerupse tăcerea, rostind, cu glas scârțâit:

— Sunt primul care țin să felicit pe Mr. Henry Sunderland pentru înalta misiune ce i-a fost încredințată. Tuși, de două ori, spre a-și stăpâni astma, apoi adăugă: Nu credeți, *gentlemen*, că ar fi cazul să fie secondat de un personaj cu mai multă experiență?

Richard încruntă iritat din sprâncene. Bătrânul acesta ramolit, înscăunat în consiliul de administrație al băncii numai pentru numele și relațiile sale își permitea să-i dea sfaturi.

— Mylord, replică el cu tăioasă superioritate, la douăzeci și unu de ani Mr. Pitt a fost ales deputat în camera Comunelor iar la douăzeci și trei de ani a fost numit cancelar al Marei Britanii.

— I-a zis-o bătrânei hiene, șopti Geoffrey Horncastle la urechea lui Sir Daniel Harding, colegul său din consiliul de administrație al întreprinderii United Wheat.

Lordul Inglesham înghiți riposta. Nu era prudent să se supere. Ar fi riscat să-și primejduiască jetoanele, printr-o atitudine scorțoasă față de Richard Sunderland, acest prodigios vlăstar al Fortunei. Ședința propriu zisă se desfășură în cele mai bune condiții. Cu alte cuvinte, marele patron expuse hotărârile sale, iar consiliul le aplaudă și le înregistră, fără a crâcni.

Printre deciziile de importanță capitală se numărau:

„Acordarea unui împrumut de cincizeci de mii de lire sterline, cu dobânda de 5 la sută Regatului Danemarcei.

Acordarea unui împrumut de optzeci de mii de lire sterline, cu 5,5 la sută Regatului Prusiei.

Aceste două împrumuturi urmau a fi garantate de Ministerele de Finanțe respective, prin concesionarea de impozite pe termen lung.

Acordarea unui împrumut de 150 000 lire sterline Băncii Angliei.

Încheierea unor contracte de furnituri de arme în valoare de 120 000 lire sterline cu Ministerul de Război al Imperiului Austriac.

Un contract asemănător, în valoare de 30 000 lire sterline, va fi încheiat cu Ministerul de Război al Regatului Prusiei.

Uzinele de armament vor mai livra Angliei în cursul acestui an tunuri grele și armament ușor în valoare de cincizeci de mii de lire sterline.

United Wheat va importa din Statele Unite cinci sute de mii de chintale de grâu, dintre care patru sute de mii vor fi livrate Angliei, iar o sută de mii aliaților ei. Prețul per chintal va fi stabilit în funcție de fluctuațiile bursei, cu o reducere de 3 la sută față de cota zilei".

După încheierea ședinței, Richard oficializa în sfârșit mult discutata sa hotărâre de a-și lua un concediu, durata urmând a fi discutată ulterior. În timpul lipsei sale din Anglia va fi reprezentat de Mr. William McFee, care va coordona în numele său activitatea întregului grup de întreprinderi de pe teritoriul Marei Britanii.

Alegerea nu fu pe placul tinerilor. William McFee împlinise venerabila vârstă de optzeci de ani.

Înainte de a-și lua rămas bun de la colaboratori, Richard le aduse la cunoștință că și pe viitor va urmări cu atenție bunul mers al casei Sunderland. Mr.

McFee îl va ține la curent, în mare, cu toate operațiunile efectuate...

În aceeași seară, dictă secretarilor săi o circulară, anunțând grupurile de întreprinderi din Franța și din Statele Unite decizia sa de a se retrage temporar la Veneția. Wilbur Morrison avea să gireze conducerea întreprinderilor din America, iar Amaury de Beaumont-Challais pe a celor din Franța.

O săptămână mai târziu Richard părăsi Anglia, însoțit numai de doi secretari, de majordomul casei Montenuovo și de doi valeți.

De când renunțase la măriri nu mai avea nevoie de mulți servitori.

Capitolul paisprezece

Corabia „The Empress of China", rezervată de Richard pentru folosul său personal, părăsi estuarul Tamisei într-o minunată seară de primăvară târzie. Țărmurile Angliei se desenau limpede la granița dintre cerul senin, peste care asfințitul așternea risipitor toate tonurile de roșu și marea opalescentă, cu valuri încununate de irizări purpurii... Pe puntea dinapoi Richard stătea rezemat de balustradă și contempla pământul care dispărea treptat în adâncurile zării.

Andreea rămăsese acolo, departe. Corpul ei, lipsit de suflul vieții, îl va urma mai târziu, la Veneția. În plimbările lor de odinioară prin lagune, întâlniseră un cimitir ce-și oglindea crucile în apele azurii. Țintirimul acela pierdut în imensitatea calmă a mării le păruse atât de încântător, încât își doriseră a-și odihni în sânul lui trupurile obosite de viață. Nădăjduiseră că acest *rendes-vous* cu moartea va fi cât mai îndepărtat. Destinul găsise cu cale să împlinească înainte de vreme fantezia lor funebră, secerând-o pe Andreea.

Richard era hotărât să înalţe în cimitirul acela fără nume, un monument care să depăşească splendoarea mausoleului Taj Mahal, durat la Agra de Şah Iahân pentru favorita sa, moartă ca şi Andreea în chinurile facerii. Sub bolţile de marmură, tot atât de albe ca şi sufletul ei pur, Andreea se va odihni, fără ca nimeni să-i tulbure liniştea.

Richard ar fi luat cu el trupul neînsufleţit. Dar se temuse de opinia publică. În stupizenia ei fără margini, l-ar fi asemuit cu smintita regină Juana a Castilliei, care în neţărmurita ei iubire pentru soţul ei Felipe el Hermoso, mort pretimpuriu, îi plimba corpul îmbălsămat şi înveşmântat în aur, în peregrinări fără sfârşit.

De la moartea Andreei, Richard se schimbase mult. Părul îi albise, obrajii i se scobiseră, iar din colţurile gurii i se lăsaseră două dungi amare. Cu trei săptămâni înaintea plecării din Anglia, Richard expediase o scrisoare lui Guy Wragby. Îl vestea că luase un concediu mai îndelungat, pe care avea să şi-l petreacă la Veneţia. Richard îi mulţumea pentru condoleanţele trimise cu prilejul morţii Andreei.

„Numai şase oameni au cutezat să înfrunte prejudecăţile, prezentându-mi condoleanţe. Tu, ducele de Queensberry, Sir Patrick şi Lady Frances Bolton, Adrien de Beaulieu şi Amaury de Challais. Credeţi că aş fi în stare să vă uit vreodată? Carul mortuar al Andreei n-a fost urmat decât de Frances-Andrew şi de mine. Potrivit ultimei ei dorinţe. A vrut, desigur, să mă scutească de încercarea penibilă de a trimite *faire-part*-uri care să rămână fără răspuns.

Abia aştept să ne revedem, dragul meu prieten. Vom vorbi împreună despre ea. Astfel, va retrăi cel puţin în cugetele noastre.

Singurul om de la care aștept un cuvânt de mângâiere ești tu. Tu, singurul meu prieten. Nu spun vorbe mari. Dintre toți cunoscuții mei, ai fost singurul care nu mi-a cerut nimic. Această dezinteresare, această prietenie sinceră, mă îndeamnă să-ți cer un serviciu. Vreau să te atașez pe lângă persoana mea. De la moartea Andreei, mă simt atât de singur, încât cred că aș înnebuni dacă nu aș găsi pe cineva care să-mi împartă singurătatea.

Poate n-ai să mă crezi. Dar aci, la Londra, în vârtejul afacerilor, în iureșul din City, în furnicarul bursei, mă simt mai singur decât în deșertul Saharei.

Te voi numi primul meu secretar, sau șeful cancelariei mele personale, ori, în sfârșit, orice titulatură îți va conveni. Cât privește salariul, lasă-mă să decid eu. Nu-ți voi da ocazie să regreți.

Îți ofer această funcție fiindcă știu că altfel n-ai avea posibilitatea să mă însoțești în peregrinările mele atât de costisitoare. Vom vedea împreună multe popoare și multe țări. Iar impresiile ți le vei putea nota în scrisori, care vor rămâne poate printre copodoperele genului epistolar, așa cum visai tu la Oxford.

Dacă accepți această misiune de încredere, prezintă-te agentului meu din Veneția, *Messer* Antonio Foscolo, de pe Calle Larga Nr. 4. Îți va achita de îndată zece mii de coroane. Din acești bani îți vei achita drumul până la Viena, unde aș dori să mă aștepți și unde sper să sosesc către începutul lui iunie.

În speranța că nu te vei eschiva, te salut, asigurându-te de toată prietenia mea.

Richard S.-B."

La 15 mai, Richard debarcă la Hamburg, iar la 18 sosi la Berlin. Se instală la hotelul „Kaiser Heinrich von Hohenstaufen" de pe Unter den Linden.

Directorul Băncii Prusiei, informat de trecerea lui prin Berlin, îi făcu o vizită la hotel. În aceeași zi, se anunță și subsecretarul de stat la finanțe, baronul von Berg. Baronul prezentă lui Richard mulțumirile guvernului pentru împrumutul acordat Prusiei și pentru livrările de armament. Von Berg îl mai anunță că Maiestatea Sa Regele ar agrea să-l primească în audiență la Potsdam. Richard ar fi preferat ca prezența lui la Berlin să scape neobservată. Nu se putea deroba însă de la această audiență care avea semnificația unei înalte cinstiri adusă casei sale.

La 20 mai se prezentă la Potsdam. Era pentru prima oară că pășea pragul acestui palat, care ilustra puternica expansiune a artei și a culturii franceze în Germania. În anticamera cabinetului regal își așteptau rândul la audiență generali în uniformă de paradă, demnitari ai curții, diplomați încărcați de zorzoane, miniștri acoperiți cu decorații.

Richard fu primit înaintea tuturor. Această favoare dădu naștere la felurite comentarii. Prin indiscreția unui adjutant regal, se află că bărbatul înalt, falnic, cu păr argintiu și care purta un simplu frac negru era un magnat al marei finanțe, ce acordase un important împrumut Prusiei.

Friederich-Wilhelm al III-lea primi pe Richard în prezența mareșalului Curții. Audiența avu un caracter deosebit de cordial. Regele mulțumi lui Richard pentru sprijinul economic acordat Prusiei, exprimându-și speranța că acesta va continua și pe viitor. Către sfârșitul audienței, suveranul îi înmână Marea Cruce a Ordinului Vulturul Negru.

— Sunt primul care vă felicită, spuse regele, strângându-i mâna.

Richard se înclină, mulțumind cu gravitate pentru înalta distincție.

— Mi-ar face plăcere, marchize, să vă prezint reginei la primul bal al Curții.

Richard își exprimă regretul că nu își putea prelungi șederea la Berlin. Era așteptat la Viena, unde avea de tratat afaceri importante.

A doua zi, părăsi Berlinul, îndreptându-se spre Viena, pe ruta Dresda-Praga-Linz. Intrarea în Viena și-o făcu la 2 iunie, după o călătorie încetinită de aglomerarea pe drumuri a convoaielor militare impuse de starea de război. În capitala Imperiului Habsburgic avu prima surpriză plăcută. Guy Wragby îl aștepta la hotelul „Römischer Kaiser", potrivit instrucțiunilor primite de la *Messer* Foscolo.

Întrevederea dintre cei doi prieteni fu emoționantă. Amândoi o iubiseră pe Andreea. Dar fiecare în felul său. Richard, posesiv, imperios, dând tot, dar pretinzând să fie răsplătit cu aceeași monedă. Wragby, în tăcere, platonic și împingând discreția până acolo încât Andreea nu avusese nici umbră de bănuială asupra adevăratelor lui sentimente.

Onorurile de la Berlin se repetară și la Viena. Richard primi vizita baronului von Leinach, directorul Băncii Imperiului și a consiliului aulic von Kastein, reprezentantul personal al cancelarului Thugut. Amândoi îi prezentară urări de bun sosit.

În aceeași zi se anunță și prințul Charles de Ligne, marele șambelan al Curții. Prințul voia să-i prezinte condoleanțe pentru pierderea Andreei de Montenuovo, pe care o văzuse pentru ultima oară în timpul trecerii ei prin Viena. Ligne împlinise șaizecișișase de ani. Ca și ducele de Richelieu — replica sa franceză — avea reputația unui desăvârșit *grand seigneur*, format în atmosfera ultra rafinată a curților de la Schönbrunn, Versailles și Peterhoff. Fusese favoritul împărătesei Maria-Theresa și al fiului ei Joseph al II-lea, se numărase printre cei mai apreciați curteni ai reginei Maria Antoaneta și ai Catherinei a II-a, țarina tuturor Rusiilor. Ligne cunoștea personal pe mai toți reprezentanții înaltei

nobilimi europene. La Paris, înaintea Marei Revoluţii, se împrietenise cu ducele de Lusignan şi cu soţia lui. Pe Andreea o cunoscuse de mică. Extrem de tolerant în principii, aflase povestea marei ei iubiri, fără să o condamne. Şi Richard îi fusese prezentat la Versailles. Cei doi bărbaţi se revedeau după douăzeci şi mai bine de ani. Ligne îşi purta încă tinereşte anii. Zvelt, manierat, spiritual, evoca eleganţa unei lumi apuse.

Richard rămase impresionat de gestul austriacului.

— Din clipa aceasta, principe, îi spuse Richard, vă rog să mă socotiţi servitorul şi datornicul dumneavoastră. Aş fi fericit dacă mi-aţi oferi prilejul să răspund aşa cum se cuvine, cuvintelor dumneavoastră pline de sensibilitate.

Prinţul mai avea şi altă misiune. Maiestatea Sa Împăratul, aflând de trecerea marchizului de Beauclair prin Viena, găsise cu cale să-i manifeste augusta sa bunăvoinţă, primindu-l în audienţă.

— Serviciile pe care le-aţi adus Austriei în aceste momente de grea încercare, au făcut cea mai frumoasă impresie Maiestăţii Sale şi Cabinetului, continuă Charles de Ligne.

Richard răspunse că acceptă cu recunoştinţă să se prezinte Maiestăţii Sale.

— Sunt fericit de prilejul care mi se oferă de a pleca genunchiul în faţa celui mai statornic apărător al vechei orânduiri europene, spuse el.

În timpul şederii la Viena, Richard putu să-şi dea seama de nervozitatea crescândă din capitala Imperiului. Războiul care izbucnise iarăşi cu violenţă, după o scurtă epocă de pace precară, nu se desfăşura în condiţii optime pentru Austria. Prusia se retrăsese din luptă. Coaliţia încheiată între Marea Britanie, Imperiul Ţarilor şi Imperiul Austriac nu dăduse rezultatele aşteptate. După o serie de succese militare răsunătoare, obţinute de mareşalul Suvorov — comandantul suprem al trupelor aliate — ţarul

Paul I, nemulțumit de partenerii săi, hotărâse să se retragă din coaliție.

Imperiul Austriac rămăsese să facă singur față presiunii formidabile a forțelor napoleoniene. Anglia, care exercita cu vigilență poliția mărilor, nu era de mare folos pe continent.

Lombardia, recucerită de Suvorov într-o campanie fulger, desfășurată ca un marș triumfal, schimbase iarăși stăpânul fiind pentru a doua oară invadată de trupele generalului Bonaparte. Coloanele franceze convergeau spre inima Imperiului.

La Viena se luau grabnice măsuri defensive. Mii de voluntari se înrolau pentru apărarea capitalei. Studenți, negustori, meșteri, oameni din popor, nobili, îmbrăcau uniforma militară. Beliciștii intransigenți cereau să se ducă lupta până la capăt. Nici o concesie francezilor! Mai bine moartea! În schimb, pacifiștii pretindeau a se împiedica un măcel inutil.

Guvernul prezidat de baronul Thugut, dușmanul înverșunat al Franței revoluționare, era susținut de partizanii războiului, în frunte cu împărăteasa. Arhiducele Karl și contele Ludwig von Cobenzl, exponentul diplomației austriece, luptau pentru răsturnarea guvernului preconizând o înțelegere cu Franța.

În acea epocă de grave frământări, Richard fu primit la Schönbrunn de către împăratul Franz al II-lea. Unsul lui Dumnezeu pe tronul milenar al Habsburgilor avea priviri neastâmpărate, obositor de mobile. Obrazul îi era agitat de un ușor tremur. Brusc în gesturi și în vorbe, avea totuși un fel prietenos de a se purta.

Franz al II-lea de Habsburg se arătă mai amabil decât regele Prusiei. Conferi lui Richard insignele civile ale Ordinului Maria-Theresa, în gradul de Mare Cruce, *proprio motu*, și în semn de înaltă prețuire, îi

făcu onoarea de a-l plimba prin parcul palatului în văzul tuturor curtenilor.

În aceeași seară, Richard se destăinui lui Wragby.

— Împăratul a încercat să reediteze cu mine stratagema Regelui Soare față de bancherul Samuel Bernard. Visteria Franței era goală. Regele a invitat la Marly pe financiar, care până atunci nu se arătase prea darnic. L-a plimbat prin parc, arătându-i tot ce era demn de arătat. Bietul evreu, copleșit de cinstea pe care i-o făcea cel mai mare monarh al lumii, a deschis baierele pungii. Banii împrumutați nu i-a mai văzut însă niciodată. Samuel Bernard, care fusese atât de orbit încât nu ceruse nici o garanție, a murit ruinat. Eu n-am de gând să cad în aceeași cursă. Vei vedea. Mâine, sau poimâine, voi primi vizita directorului Băncii Imperiului sau a Ministrului de Finanțe, care-mi vor solicita un nou împrumut.

— Și ai de gând să-l acorzi?

— Dragul meu, știi prea bine că nu mai joc un rol activ. Pot cel mult să-l sfătuiesc pe McFee să acorde împrumutul, bineînțeles cu dobânzi mari și garanții serioase.

Wragby se uită cu admirație la prietenul său.

— Ești extraordinar, Richard. Dacă aș fi fost în locul tău, m-aș fi bâlbâit...

— De ce? Împăratul e om ca și mine. În vreme ce îmi făcea complimente, îmi ziceam: „Rău trebuie să fie strâns cu ușa, dacă îmi arată atâta amabilitate..."

În dimineața următoare, Richard căpătă confirmarea raționamentului său. Prințul de Ligne îi comunică vestea groaznicei înfrângeri pe care trupele austriece, comandate de generalul Melas, o suferiseră la Marengo. În aceeași zi, șeful visteriei statului îi făcu o vizită la hotel. Înaltul demnitar solicită noi și importante credite. Richard ridică diplomatic obiecțiuni, pentru a-și sili interlocutorul a face concesii sporite. În cele din urmă căzură de acord.

Banca Anglo-Americană avea să acorde Imperiului un împrumut de zece milioane coroane, cu dobândă de 7,54%. Uzinele Sunderland and Montorgueil din Anglia și The First American Gun Factory din Statele Unite urmau să furnizeze armament în valoare de șase milioane coroane.

Aceasta fu ultima tranzacție încheiată de Richard. Tentația fusese prea mare și ocazia prea frumoasă, ca să le poată rezista. Nu avusese în vedere decât prosperitatea familiei și a întreprinderilor sale. Pe viitor, nu se va mai amesteca în conducerea lor. Va lăsa lucrurile să meargă de la sine.

În ultima săptămână pe care o petrecu la Viena, gazda oferi în onoarea sa un banchet, precedat de un concert dirijat de Beethoven, un tânăr compozitor în plină ascensiune. *Herr* Beethoven prezenta în primă audiție o simfonie proprie. Richard ezitase să asiste la concert.

— Nu știu dacă în situația mea, îmi pot permite asemenea distracții.

Ligne se grăbise să-l asigure că temerile lui erau neîntemeiate.

— Muzica lui Beethoven are un caracter sobru. Este păcat să treceți prin Viena, fără să ascultați una din capodoperele acestui tânăr. Se vor prăbuși regate și imperii, numele iubitului nostru suveran și al generalului Bonaparte vor fi date uitării. Dar geniul lui Beethoven va supraviețui mileniilor. După ce-l veți asculta îmi veți da dreptate... În ceea ce privește banchetul, am invitat câțiva bărbați de stat dornici să vă cunoască. Dietriechstein, Lobkowitz, Schwarzenberg, Appony, Batthyani, Esterhazy, Colloredo, Cobenzl și Trautmansdorf. Cele mai reprezentative figuri ale Imperiului... Să-l remarcați în special pe Cobenzl. Se pare că el va lua locul cancelarului Thugut...

Concertul nu fu pe placul lui Richard. Simfonia lui Beethoven îi păru prea zgomotoasă. Deprins cu muzica armonioasă, dantelată, a secolului al XVIII-lea, nu gustă sonoritățile impunătoare și masive ale simfoniei.

Îl impresionă mai mult personalitatea compozitorului. Scund și îndesat, Beethoven avea fruntea largă, umbrită de streașina unui păr negru, des și încurcat. Ochii expresivi, de un albastru-cenușiu, contrastau cu obrazul roșcovan. Nasul scurt, aproape pătrat, fălcile puternice, bărbia colțuroasă, îi dădeau înfățișarea unui cap de leu. Dirija transfigurat. Mușchii încordați ai feței, vinele albastre, care zvâcneau în dreptul tâmplelor, gesturile precise, hotărâte, se integrau în desfășurarea năvalnică a simfoniei.

— Are strălucirea lui Haydn și eleganța lui Mozart, spuse Lobkowitz.

— Îi depășește pe amândoi în forță și măreție, declară cu convingere Ligne.

— N-am nimic de zis în privința lui Mozart. Cât despre Haydn, fac rezerve. Pe Haydn nu-l egalează oricine, spuse prințul Esterhazy, care nu admitea ca protejatul casei sale să fie pus în inferioritate.

— Esterhazy, te pripești, zise prințul Schwarzenberg. Dacă vrei să-ți asiguri nemurirea, creându-ți reputație de Mecena, finanțează-l pe Beethoven. E cel mai bun plasament. Tragi o poliță asupra posterității.

— De ce n-o faci dumneata, Schwarzenberg?

— De ce? Caii mei de curse mă costă atât de mult...

— Mai e și altceva, interveni un diplomat încărcat de decorații, artiștii care trăiesc în belșug, se dedau lenii. Mizeria e pentru ei cel mai eficace stimulent...

După concert, invitații trecură în sala banchetelor. Locul lui Richard era la dreapta amfitrionului. În

stânga acestuia se afla prințul Trautmansdorf, marele maestru al Casei Imperiale. În fața contelui Batthyani se afla diplomatul Ludwig von Cobenzl, care deslănțuise o aspră filipică împotriva incapacității guvernului și a șefului său, baronul Thugut.

Pudrat, frizat, scorțos, în uniforma lui constelată cu diamante, Cobenzl se ițea pe scaun, voind să pară mai înalt decât era în realitate. Cobenzl fu extrem de atent cu Richard. Prevăzător, ca orice diplomat cu experiență, ținea să-și atragă simpatia acestui om ale cărui milioane i-ar fi putut servi la nevoie...

Trei zile după banchet, Richard părăsi Viena, îndreptându-se spre Veneția. În vreme ce trăsura îl legăna pe drumurile șerpuite ale Carinthiei, Richard vorbea cu oarecare melancolie:

— Dragul meu Wragby, din momentul acesta începe adevărata mea vacanță. Se poate spune că mi-am încheiat cariera într-o apoteoză de onoruri. Richie Sunderland, studentul de la Oxford, a muncit, a adunat ban peste ban, și către bătrânețe regii și împărații l-au primit, cinstindu-l cu prietenia lor. E ca într-o poveste moralizatoare, scrisă pentru cei mici. Munciți, puneți bănuții la pușculiță și împărații vă vor primi și pe voi la dreapta lor. Ei, ce zici, Wragby?

— Ai dreptate să fii mândru, Richard.

— Ciudat! Satisfacțiile pe care le gust azi nu au intensitatea visurilor din tinerețe. Idealurile împlinite își pierd din frumusețe.

În tot timpul călătoriei, pluti pe chipul lui Richard o umbră de tristețe. Wragby nu reuși s-o spulbere, cu toate glumele sale. Richard era înclinat spre confidențe:

— De la moartea Andreei, am început să resimt lipsa copiilor. Ai putea să mă întrebi, de ce nu am luat cu mine pe niciunul din ei. Henry a preluat conducerea uzinei de la Cardiff. Georgina își îndeplinește îndatoririle de soție alături de Beaulieu.

Robert învață la Eton, Charles la Harrow. Pe Francis-Andrew, care abia a împlinit șase ani, nu-l puteam târî după mine. Deși e preferatul meu, am fost silit să-l las la Londra. Dar e pe mâini bune. Guvernanta lui, contesa de Vigneaux, fostă doamnă de onoare a Mariei Antoaneta, se ocupă și de Gerald. Acum câteva zile Gerald a împlinit un an.

Richard oftă adânc.

— Tristă aniversare. Din cauza lui s-a prăpădit Andreea. Nu știu dacă mă înțelegi, dar pe copilul acesta am ajuns să-l urăsc. Îmi dau seama că e un simțământ condamnabil, dar nu reușesc să-l înfrâng. Poate n-ai să mă crezi. De la nașterea lui nu l-am văzut decât o singură dată, și atunci pe fugă...

La 5 iulie, aproape de ora prânzului, sosiră la Veneția.

Orașul părea căzut în amorțeală. Pe Riva degli Schiavoni, pe Molo, în Piazzetta San Marco, abia dacă răsunau pașii câte unui trecător. Din cerul de plumb se revărsa torent de raze fierbinți. Clădirile de pe Canale San Marco, văzute prin pânzele reverberațiilor solare, aveau un tremur ireal de miraj. În gondola ce-i conducea spre Palazzo Andreea, *Messer* Antonio Foscolo le vorbi cu amărăciune:

— Orașul acesta a murit, Sir. Din ziua când și-a pierdut independența, inima Veneției a încetat să mai bată. Bogățiile de odinioară s-au spulberat. Soldații lui Napoleon au jefuit operele de artă care făceau mândria orașului. Zbirii lui Thugut nu ne lasă nici să respirăm. În Veneția nu se mai aud cântece. Tineretul a uitat să mai danseze. Carnavalul numai trăiește decât în amintiri. Palatele zac zăvorâte. De grumazul leului din San Marco atârnă steagul cu vulturul bicefal habsburgic... Veneția a murit, Sir...

Și Richard simțea apăsarea din atmosferă. Nu avea curajul să-l întrebe pe messer Foscolo cum arăta palatul, după ce soldații francezi îl prădaseră de

colecţiile sale de artă. Nici Foscolo nu-i vorbi despre acest subiect. S-ar fi zis că îi era teamă să ridice vălul lăsat asupra unui trecut care trebuia dat uitării.

Abia când ajunseră la Palazzo Andreea şi intendentul le deschise larg porţile, Richard îşi putu da seama de proporţiile dezastrului. Tapiseriile fuseseră smulse de pe pereţii care îşi etalau indecent goliciunea. Soclurile, văduvite de statui, evocau nişte pietre funerare. Dispăruseră şi mobilele de preţ. Încăperile uriaşe păreau nişte hale pustii. Pânzele de păianjen se ţeseau în voie. Paşii stârneau ecouri sinistre prin saloanele prăfuite. Palazzo Andreea ajunsese o ruină vetustă. Servea de lăcaş numai şoarecilor, bufniţelor şi liliecilor.

Richard era consternat. Durerea din primele momente lăsă locul unei revolte care porni să crească năvalnic.

— Bonaparte mi-o va plăti. N-am să i-o iert niciodată. Nici lui şi nici tâlharului de Masséna. Wragby, vom avea de lucru. În memoria Andreei, trebuie să fac ordine în casa aceasta. Palazzo Andreea a fost cuibul ei. Voi face din Palazzo Andreea un sanctuar.

Păstră câteva clipe tăcerea.

— Îl voi restaura, Wragby. Îi voi reda vechea splendoare. Chiar dacă va trebui să răscolesc Italia, chiar dacă va trebui să cheltuiesc o sută de mii de lire sterline... Două sute... Cinci sute...

Vorbea cu exaltare crescândă. Era mulţumit că va avea prilejul să-şi consume energia.

— De mâine, Wragby, ne aşternem pe lucru. Mă tem că pentru câteva zile va trebui să-mi acorzi ospitalitate... În actuala sa stare, Palazzo Andreea nu poate fi locuit...

Capitolul cincisprezece

Unui *gentelman* nu-i e îngăduit să muncească, spuse sentențios George Brummell. Munca e josnică. Degradantă. Pe un adevărat *gentelman* îl preocupă numai moda, linia hainei sale, ultimele spectacole, expozițiile, recepțiile frecventate de lumea bună și cronica mondenă a ziarelor. Menirea lui e să-și plimbe eleganța, să rostească vorbe cu duh, să colecționeze obiecte de artă, să joace cărți pe sume mari, să catadicsească a face curte femeilor frumoase. Pe scurt, un *gentelman* trebuie să fie o podoabă a societății.

Beau Brummell se adânci în fotoliul său de răchită și cu un aer de nepăsare prinse în raza vizuală a lornionului pe o tânără și încântătoare femeie care sorbea o oranjadă în mijlocul unui grup de admiratori.

Pe întinsa și proaspăta peluză a parcului, sute de invitați se plimbau, consumau băuturi răcoritoare și dulciuri servite de lachei înmănușați, cochetau, își etalau veșmintele, vorbeau cu aer obosit despre ultima recepție a ducesei X, sau despre câștigătorul Derby-ului, în vreme ce orchestra revărsa dintr-un pavilion chinezesc ploaie de armonii siropoase.

— Incontestabil, continuă Brummell cu aceeași elegantă nepăsare, reuniunile mondene sunt masacrant de plictisitoare. Totuși, le prefer unei vieți de muncă stupidă și întunecată. *Décidément, mes amis,* hotărârea lui Henry de a renunța la privilegiile sale de *gentelman* și de a se îngropa în biroul îmbâcsit de praf al unei fabrici, depășește capacitatea mea de înțelegere.

— Dragul meu George, spuse Henry Sunderland, cu ton de scuză, sunt de acord. Dar pentru a duce traiul preconizat de tine, e nevoie de bani. De mulți bani...

— George a rezolvat această problemă în chipul cel mai simplu, zise lordul Alvanley râzând. A renunțat să-i mai acorde atenție. Iar când necesitățile triviale ale vieții devin prea țipătoare, recurge la o soluție care va rămâne veșnic valabilă. Împrumută.

— Împrumuturile trebuiesc restituite, replică Henry prozaic.

— Când vrei să le restitui, joci la club. Dacă dai lovitura la ruletă sau la faro, plătești datoriile. Dacă pierzi, lași creditorii să aștepte, zise Alvanley. Deunăzi, m-am întâlnit cu tânărul Charles Buxton, fiul arhimilionarului din City. Era indignat. Ceruse tocmai lui George restituirea unei datorii de cinci sute de guinee. Acesta i-a răspuns cu obișnuita-i nepăsare: „Ce-ți mai trebuiesc banii? Nu e de ajuns că ți-am făcut cinstea de a accepta un împrumut de la dumneata?" Un râs vesel, plin de simpatie pentru spirituala ripostă a lui Beau Brummell, molipsi întreg grupul de prieteni.

— Ei, da! Nu are oricine prezența de spirit, aplombul și prestigiul lui George, declară Henry cu sinceră admirație.

— Nimic de zis. Beau Brummell e un exemplar unic în fauna mondenă a Londrei, interveni Pierrepoint.

George Brummell zâmbi cu satisfacția condescendentă a unui suveran flatat de curtenii săi...

— Da, da, m-ai dezamăgit, Henry, reluă el vechea temă. Voiam să fac din tine un *gentelman* adevărat.

— George, îți pierzi vremea, interveni Alvanley. Fii sigur, Henry e îndurerat că a căzut în disgrația ta. Dar se teme și mai mult de ostracizarea tatălui său. Sunt informat că marchizul de Beauclair nu tolerează promovarea spiritului de independență.

— Alvanely! rosti Henry cu reproș.

— De ce te superi, Sunderland? Acesta e adevărul. Nu te exilezi pe degeaba la Cardiff.

— Sigur că nu se exilează pe degeaba, rosti caustic ducele de Beaufort. La Cardiff va cânta serenade fiicei lui Montorgueil.

— Serenadele vor fi destinate urâțeniei sau milioanelor ei?

Henry plecă întristat de la acest *garden party*. Acceptând direcția uzinei de la Cardiff, devenise un paria pentru acești tineri nobili care-și făureau o glorie din aurita lor lenevie.

Părăsi Londra fără să fi îndrăznit a face o vizită de bun rămas lui Brummell, idolul său. Se temuse că valetul acestuia îi va ieși în întâmpinare și cu obrăznicia subtilă a servitorului stilat, îi va spune: „Domnul nu este acasă", lăsând însă a se înțelege contrariul.

Ultima discuție purtată cu Brummell și cu prietenii acestuia echivalase cu o expulzare, cu o concediere rușinoasă...

Drumul până la Cardiff îl parcurse într-o stare de spirit întunecată. Se simțea mai nenorocit decât un condamnat dus la spânzurătoare. Pentru ce studiase cu atâta râvnă la Oxford? La ce-i folosea diploma de *Master?*

Îi era frică de fabrică, de oamenii de acolo, de necunoscut. În ziua în care tatăl său îi vestise hotărârea de a-l înscăuna director al uzinei de la Cardiff, Henry încercase un simțământ de fericire. Această alegere îi sporise încrederea în sine. Dar euforia nu durase mult. Teama, îndoielile, încolțiseră iarăși, ca buruienile într-o grădină prost plivită.

La 2 iulie aproape de ora prânzului ajunse la Cardiff. Prima impresie fu dezastruoasă. Îl îngrozi orașul cu case cenușii, mânjite de funingine, cu străzi strâmte, întortocheate, murdare, lipsite de pitoresc. Locuitorii erau atât de cenușii ca și clădirile hidoase și fără stil, ca și cerul veșnic acoperit cu palele de fum răspândite în vârtejuri din coșurile fabricilor și din furnalele înalte de dincolo de periferii.

Trăsura străbătu orașul, apoi se îndreptă spre nord, printr-un labirint de ulițe prost pavate, cu case mici, înghesuite unele într-altele, cu prăvălii și cârciumi sărăcăcioase. Mirosea a fum, a bălegar, a gunoaie. Un miros greu, acru, dezgustător.

Henry era consternat. În orașul acesta infect, de coșmar, va fi el silit să trăiască? Îi era sortit să respire numai aerul acesta puturos, pe care nici vecinătatea mării nu reușea să-l purifice? Zi de zi va vedea numai mutrele acestor oameni mohorâți, prost îmbrăcați, hidoși ca niște troglodiți?

În vreme ce-l munceau gânduri negre, în ton cu fumul ce îmbâcsea văzduhul, apăru în zare o aglomerare de clădiri, mari și mici, de hale, de schelării informe, de furnale înalte în plină activitate. Cât era de diferit acest spectacol haotic, întunecat, opresiv, de priveliștea calmă a coastelor britanice, înconjurate de parcuri verzi, odihnitoare ochiului...

Drumul fu brusc zăgăzuit de un gard din cărămidă, înalt de cel puțin patru metri și lung cât zarea. Trăsura nu-și încetini mersul. O poartă înaltă de fier, cu drugi, se deschise în calea echipajului,

care intră în trap întins în vasta curte a uzinei. Portarul stătea încovoiat, cu pălăria în mână. Recunoscuse trăsura patronului. Numai vizitiul îi răspunse la salut.

După zece minute de mers printr-un dedal de clădiri, unele vechi, înnegrite de vreme și de funingine, altele noi, abia terminate, ori încă netencuite, trăsura opri în dreptul unui pavilion cu etaj și puzderie de ferestre.

Cu inima zvâcnind de emoție, Henry urcă cinci trepte și pătrunse într-un hol pardosit cu lespezi de piatră, în care răspundeau două coridoare ce duceau spre aripile clădirii. O scară lată urca la etaj. Un ușier în haine negre, roase la coate și la genunchi, îl întâmpină cu aer important.

— Pe cine căutați?

— Pe Mr. William Track.

Ușierul tuși, dregându-și glasul.

— Va trebui să așteptați. Mr. Track e în conferință. Luați loc zise el arătându-i câteva bănci aliniate de-a lungul pereților.

— Anunță pe Mr. Track...

— Am ordine precise să nu tulbur ședințele, spuse ușierul, cu importanță. Dacă nu aveți timp de așteptat, reveniți mâine.

Henry începu să fiarbă. Ca mai toți timizii, era iute la mânie.

— Comunică lui Mr. Track că Mr. Henry Sunderland vrea să-i vorbească.

Dacă cineva l-ar fi izbit pe ușier cu o măciucă în moalele capului, reacția n-ar fi fost mai bruscă. Se încovoie umil, obrajii supți i se înverziră, iar vorba-i bâlbâită ieși anevoie din gâtlej:

— Mr. Henry... Sunderland! Imediat... Sir! Imediat!...

Și fără să mai ezite, o luă la picior spre sala de ședințe. Înainte de a se angaja pe coridor se opri și se întoarse spre Henry:

— Binevoiţi a mă urma, Sir! Cu îngăduinţa dumneavoastră, vă conduc la Mr. Track.

Mânia lui Henry se topi. Aşteptase cu groază această întâlnire. Nu-i ieşea din minte expresia de ciudă şi ură din ochii lui Track, cu prilejul memorabilei şedinţe de la Londra, în cursul căreia Richard anunţase înscăunarea fiului său în fruntea uzinei de armament. Track, care girase până atunci direcţia fabricii, avusese impresia că e deposedat de un drept câştigat.

Uşierul se opri în dreptul uneia din uşile aliniate de-a lungul coridorului şi intră fără să mai ciocănească. Apariţia lui în sala de conferinţe, în pofida ordinelor straşnice, făcu pe William Track, care prezida şedinţa, să se încrunte ameninţător.

— Ce cauţi aici?

— Mr. Henry... Sunderland... Sir! bâigui uşor emoţionat.

Zeci de perechi de ochi se îndreptară brusc spre uşă. William Track se ridică de pe scaunul său, mergând în întâmpinarea lui Henry. Acesta aştepta în prag.

— Bine aţi venit, Mr. Sunderland, i se adresă Track cu falsă familiaritate.

Nu găsise cu cale să utilizeze formula Sir, ce implica respect şi ploconire.

Henry prinse nuanţa.

— *Gentlemen*, se adresă Track subalternilor orânduiţi în jurul mesei lungi, a sosit noul nostru director. Poftiţi, Mr. Sunderland. Eram tocmai în conferinţă. Voi profita de acest prilej, spre a vă prezenta pe viitorii dumnevoastră colaboratori.

Într-un zgomot prelungit de scaune deplasate, personalul în subordine se ridică în picioare. Prin faţa lui Henry, căruia Track îi oferi locul de cinste, defilau confuz fel de fel de figuri necunoscute. Înregistră ca

prin vis o înșiruire de nume, unele banale, altele ciudate, fără a reuși să rețină vreunul.

— *Gentlemen,* întrerupem conferința, se adresă Track subalternilor. O vom continua mâine. Dacă nu v-a obosit călătoria, Mr. Sunderland, puteți începe prin a inspecta fabrica.

Henry nu avea chef de inspecții. Dar s-ar fi făcut de râs, respingând propunerea lui Track. Urmat de un impozant stat-major, alcătuit din personalul de conducere al uzinei, vizită pavilionul adminstrativ, birou după birou. Funcționarii slăbănogi, umili, îl salutau servil, abia îndrăznind să-l privească pe sub sprâncene. Track sugeră apoi a se începe inspecția uzinei, printr-o trecere în revistă a furnalelor înalte.

William Track îl conduse la rezervoarele de minereu. Henry privi îndelung uriașele cumulatoare susținute de schele metalice și de coloane de fontă. Sub fiecare rezervor se aflau trape care puteau fi manevrate printr-o pârghie.

Încărcătorii, negri de praf și de funingine, împingeau vagonetele sub rezervoare, manipulau pârghiile deschizând trapele din care porneau să se surpe grindină de bulgări, proiectați cu forță de presiunea exercitată de masele de minereu suprapuse. Majoritatea muncitorilor aveau contuziuni pe față, pe mâini, pe brațe. Unii șchiopătau.

— Ce e cu oamenii aceștia plini de vânătăi? S-au încăierat la băutură? întrebă Henry indignat.

— Ușoare accidente de muncă, replică Track. Încărcătorii sunt adeseori loviți de bulgării de minereu care se scurg din trape. Eh, riscurile meseriei! Sunt plătiți pentru asta. Acum două săptămâni, surparea accidentală a minereului a prins dedesubt pe un încărcător. După trei ore de eforturi l-am scos grav rănit de sub masa de bulgări. În aceeași zi a murit la infirmerie.

Henry înghiți anevoie în sec.

— O încărcătură mijlocie pentru un furnal înalt, explică Track, este alcătuită din douăsprezece boghiuri de minereu. În douăsprezece ore se succed aproximativ douăsprezece încărcături. La furnal lucrează, după cum vedeți, trei încărcători, care manipulează zilnic aproximativ două sute de mii de kilograme de minereuri și cocs. Vă închipuiți. Nu e o muncă ușoară. Când ies din schimb, șalele, mâinile, picioarele le sunt înțepenite, articulațiile dureroase. Iarna, munca e și mai grea. Minereul îngheață în rezervoare. Ca să cadă în vagonete, trebuie desprins cu ajutorul unor bare de fier. Vagonetele nu așteaptă. Dacă nu e respectat timpul, pleacă goale mai departe. Schimbul e de douăsprezece ore. De la șase de dimineață, la șase seara și invers. La fiecare cincisprezece zile, încărcătorii lucrează douăzeci și patru de ore fără întrerupere.

În jurul furnalelor înalte domnea o căldură infernală. În câteva minute, cămașa lui Henry se muie de transpirație.

Băiețandri nevârstnici, goi până la brâu și slabi de li se numărau coastele, împingeau vagonetele, încărcau furnalul, în care fonta fierbea ca într-un vulcan gata să erupă, activau mașinile de suflat, întreținând jăraticul.

— În furnalele înalte, continuă Track, fonta se naște din fuziunea minereului cu carbonul din cocs, la care se adăugă un calcar al cărui rol este să ușureze combinarea acestor elemente. Furnalul înalt cuprinde — foarte pe scurt — un orificiu pe unde se revărsă încărcătura, un creuzet în care se face fuziunea și se separă fonta de părțile impure, și în sfârșit, un jgheab prin care fonta se scurge afară. Dacă doriți, ne putem urca într-o zi pe schele, pentru a asista — de aproape — la aceste operații.

Henry îl privi pe jumătate năuc.

— Da, da! Desigur, într-una din zile ne vom urca pe schele.

Se feri însă a fixa un termen. Îl impresionaseră penibil eforturile conducătorilor de vagonete care, din înaltul schelelor, vărsau minereul în gurile furnalelor. Obrajii le erau scorojiți de căldură. Toți erau spâni. Genele și sprâncenele le arseseră de mult. În lumina roșie a furnalelor, ochii lor păreau răni deschise.

— Jăraticul, reluă Track, este întreținut de un așa-zis vânt, cu o temperatură de opt sute de grade și cu presiune de șapte sute de cai vapori, trimis de către mașinile de pompat. Căldura aceasta este rezultată din arderea gazelor produse din combustiunea cocsului și a minereului. Gazul, în care oxidul de carbon domină, iese prin orificiul furnalului înalt. El servește și la încălzirea cazanelor cu aburi, care sunt generatoarele, din mașinile de pompat.

Pe Henry îl irita tonul doctoral cu care Track debita aceste explicații. Nu-i plăcea să fie pus în postura unui elev, a unui începător, de față cu atâția oameni, ce trebuiau să-l recunoască de stăpân. Subiectul era totuși fascinant. Activitatea titanică, din uzină, cunoscută de Henry numai din citit, începea să-l intereseze.

— După cum știți și dumneavoastră, zise Track, focul din furnalele înalte nu se stinge decât în timpul reconstrucției cuptorului. Adică o dată la cincisprezece-douăzeci de ani.

Henry conveni în sinea lui că Track se afla în elementul său. Ca și legendarul Vulcan, stăpânea furnalele înalte, le înțelegea, dirija cu ușurință imensa lor putere.

Capul lui pătrat, fălcile proeminente, corpul de atlet, mușchii puternici, care jucau făcând parcă să-i plesnească hainele, îi dădeau aspectul unui om al

SIBIU

cavernelor, îmbrăcat în veşmintele secolului al XVIII-lea.

Deodată, Henry fu cuprins de ameţeală. Oboseala, căldura înăbuşitoare, lumea care se agita în jurul său, ca într-o viziune de iad, îi făcu să simtă un gol în stomac şi o slăbiciune crescândă în picioare. Spre ruşinea lui îi veni să verse. Abia se stăpânea să nu se dea în spectacol. Vorbele lui Track îi ajungeau până la ureche într-un murmur nedefinit. Gâfâitul ritmat al maşinilor de pompat îi izbea timpanele, întrecându-se cu zvâcnetul metalic al scripeţelor, vuietul cazanelor sub presiune, se învârtejeau într-o cacofonie ameţitoare. Henry simţea cum se pierde. Închise ochii. Făcu un suprem efort ca să nu cadă. Deodată, simţi sprijinul unei mâini puternice, care îl prinse protector de braţ.

— Socotesc că ar fi cazul să întrerupeţi inspecţia, Mr. Track, auzi el un glas cu rezonanţe adânci, de bas. E trei şi un sfert. Ar trebui să prânziţi, Mr. Sunderland. Vă aşteaptă masa.

— Mă gândeam, Mr. Hutchinson, să terminăm cel puţin cu furnalele înalte, spuse Track.

— N-au intrat zilele în sac; mâine-poimâine aveţi timp berechet. O întreprindere minieră şi industrială de asemenea proporţii nu se ia în primire în douăzeci şi patru de ore. Mai ales când cuprinde toată filiera operaţiunilor de la extragerea minereului până la expedierea pieselor finisate...

— Dacă Mr. Sunderland găseşte cu cale să întrerupem...

— Desigur, nu-i aşa Mr. Sunderland? întrebă bărbatul cu voce de bas.

— Da, da, lăsăm restul pe mâine, bâigui Henry. Abia se mai ţinea pe picioare. Ai dreptate, Mr... Hutchinson...

— Cu permisiunea dumneavoastră, spuse Hutchinson, vă conduc la locuinţa care vi s-a amenajat.

— Să mergem, să mergem, murmură Henry. După o supremă sforțare, se adresă însoțitorilor săi.

— *Gentlemen*, continuăm mâine. Puteți pleca și dumneavoastră la masă. Mergi cu mine, Mr. Track?

— Aș prefera să mai rămân. Trebuie să verific funcționarea furnalului șapte; ne-a cam dat de lucru. Aglomerările de zgură depozitate pe pereții creuzetului, nu se desprind în ciuda eforturilor noastre. Vreau să mai fac o încercare. Să dau vântului maximum de presiune...

— Bine, Mr. Track. Te las, zise Henry. Ne revedem mâine. Mr. Hutchinson, sunt al dumitale.

Herbert Hutchinson, șeful serviciului adminstrativ era un om abil care știa să profite de împrejurări și de relații. Dacă ar fi intrat în serviciul diplomatic, ar fi ajuns desigur un personaj de mare suprafață. Originea lui era modestă. Bunii și străbunii săi munciseră în uzinele conților de Montorgueil fără a se alege cu vreo brumă de avut, după secole de trudă.

Herbert Hutchinson, al cincisprezecelea copil din douăzeci și cinci de frați hotărâse să se smulgă din mediocritatea vieții de minier și fără să țină seama de tradiția familială, intrase la vârsta de treisprezece ani grăjdar în servicul bătrânului conte de Montorgueil. Tânărul Herbert își muncise multă vremea mintea, căutând să se facă remarcat de stăpân. În cele din urmă, găsise mijlocul potrivit. Tăiase pe dracul în patru, se pusese bine pe lângă grăjdarul-șef, purtase bilețelele dulci ale primului vizitiu, făcuse diferite servicii mărunte majordomului, reușind să se vadă înălțat în funcția de *groom* la trăsura de vânătoare a contelui.

Acesta îi remarcase din primele momente inteligența precoce, devotamentul, graba cu care executa poruncile, zelul său în îndeplinirea

atribuţiilor. În curând, contele îl trecuse în serviciul său personal, numindu-l ajutorul primului valet de cameră. Din momentul acela, tânărul Herbert urcase treaptă cu treaptă scara demnităţilor domestice. Fiindcă era dezgheţat şi se pricepea la socoteli contele îl trecuse mai târziu asistent al bucătarului-şef. Până la intrarea lui Herbert în noua slujbă, bucătarul-şef furase ca în codru, clădindu-şi o casă cu etaj, la Liverpool. Din ziua în care Herbert luase în primire verificarea socotelilor, cheltuielile gurii scăzuseră ca prin farmec, cu mai bine de cincizeci la sută.

Plăcut surprins de acest rezultat, contele îi încredinţase misiunea de administrator al casei sale, post de mare răspundere. Flăcăul se achitase deasupra oricăror aşteptări. La douăzeci de ani, Herbert Hutchinson devenise adminstrator secund al oţelăriilor Montorgueil, unde de asemenea făcuse minuni, căpătând reputaţia unui om integru, foarte priceput în depistarea găinăriilor.

La moartea bătrânului conte, urmaşul acestuia, actualul purtător al titlului, îi acordase aceeaşi încredere, numindu-l adminstrator-şef al minelor de fier şi cărbuni. La înfiinţarea uzinei de armament Sunderland-Beauclair and Montorgueil, Herbert primise în sfârşit funcţia deosebit de importantă de director adminstrativ. În cadrul activităţii sale intra şi controlul asupra întregului personal.

La patruzeci şi cinci de ani, Herbert Hutchinson căpătase *embonpoint* şi câştigase în prestanţă, ajungând la o remarcabilă asemănare cu bustul împăratului Vespasian, ce trona în marele hol al casei Montorgueil din Cardiff.

Cu prezenţa sa de spirit, Herbert reuşise a se face simpatic şi lui Henry Sunderland, scoţându-l la momentul oportun dintr-o situaţie delicată. Henry avea toate motivele să-i fie recunoscător. Directorul

administrativ îl ajutase să nu-și piardă fața. Când se văzu ieșit din infernul furnalelor înalte, Henry respiră adânc aerul curat, răcoros. Trăise parcă un vis rău. N-avea să uite niciodată impresia îngrozitoare pe care i-o făcuse, la primul contact, uzina de armament. În fața pavilionului adminstrativ îl aștepta trăsura.

— Locuința dumneavoastră, Sir, vă așteaptă, i se adresă Hutchinson, cu o deferență ce-i gâdilă plăcut amorul propriu. Înălțimea sa contele de Montorgueil v-a pus la dispoziție pavilionul său de vânătoare. L-am amenajat spre a vă servi drept reședință.

— E departe de uzină?

— O milă și ceva. Poziție încântătoare. Sunt încredințat că o să vă placă. Îmi permiteți să vă conduc? În câteva minute ajungem.

Henry constată că Herbert nu lăudase în van poziția pavilionului de vânătoare. Locuința sa era instalată într-un străvechi turn gotic, care străjuise altădată intrarea unui castel, dărâmat în timpul Războiului celor două Roze. Turnul — *grandeur et décadence* — apucase a servi prozaic drept pavilion de vânătoare.

Fără să fi făcut modificări esențiale, Herbert Hutchinson amenajase un apartament confortabil la parter și la etajul întâi, lăsând etajele doi și trei la dispoziția slugilor. Cu mobilerul pus la dispoziție de contele de Montorgueil, Hutchinson, care era înzestrat cu bun gust, realizase un ansamblu sobru și totuși elegant. Apartamentul era alcătuit din patru încăperi. Un dormitor, o sufragerie, un birou-bibliotecă și un foarte comod și prietenos salon. Henry rămase încântat de acest interior plăcut.

Hutchinson îi prezentă personalul de serviciu, compus din doi lachei, un bucătar, ajutorul său, un vizitiu, un grădinar și două fete în casă.

La apariția lor, Hutchinson îi făcu ștrengar semn cu ochiul. Privirea lui părea să spună:

„Ce ziceți de femeiuștile acestea? Imposibil să nu vă placă. Le-am ales dintr-o mie. M-am gândit că sunteți tânăr, că veți trăi într-o cvasisihătrie, că veți fi lipsit de distracții. Cel puțin în privința aceasta veți fi bine servit".

Henry înțelese pe deplin unde voia Hutchinson să ajungă. Se înroși ca o fecioară căreia i se vorbește pentru prima oară de dragoste.

Cele două fete erau niște exemplare superbe. Prima, o irlandeză brună, cu ochi albaștri, cealaltă o blondă reprezentantă a Țării Galilor. Amândouă prevenitoare, atente, stilate de Hutchinson, care le ținuse un adevărat curs de bună purtare...

Turnul se afla în mijlocul unei păduri de vreo două sute de hectare, ultimul vestigiu al unor codri care, înainte de urcarea Tudorilor pe tronul Angliei, cuprindeau trei comitate.

Noaptea, de jur-mprejurul acestei reședințe în pădure, se vedeau proiectate pe cer palele roșii ce încununau furnalele înalte.

— În seara aceasta, zise Hutchinson, sunteți așteptat la Montorgueil Castle. Înălțimea sa a lăsat vorbă să-i anunțăm din timp sosirea dumneavoastră, astfel ca să vă poată primi cu toată cinstea.

Henry se încruntă. Perspectiva acestei corvezi îi strică ultimul rest de bună dispoziție. Logodna cu Lady Sarah, pusă la cale de Richard Sunderland și de James Montorgueil, avea să capete pecetea publicității, numai după instalarea sa la Cardiff. Nici Richard și nici contele James nu ceruseră consimțământul copiilor. O opoziție din partea tinerilor nu era de conceput. În sprijinul acestei concepții pledau tradiția, spiritul de castă, puterea paternă, conveniențele unei lumi care orânduia viața

indivizilor nu după propriile lor preferinţe, ci după rangul şi interesele materiale ale familiilor respective.

În aceeaşi seară — potrivit protocolului — Henry se prezentă la Montorgueil Castle. Se îmbrăcase după ultimul jurnal. Fracul său era o replică reuşită a costumului purtat de Beau Brummell la ultima recepţie a ducelui de Devonshire. Cravata era confecţionată din cea mai fină mătase de Mossul. Un ac cu un briliant cât o nucă fixa edificiul savantelor cute, a căror orânduire îl costaseră două ore de chinuitoare eforturi.

Când trăsura opri în faţa scării principale a castelului, inima lui porni să bată furtunos. Cum o fi arătând Lady Sarah? Să fie chiar atât de hâdă precum insinuau George Brummell şi prietenii săi? Poate că aprecierile erau lor simple scorniri, menite să-i inspire scârba faţă de o căsătorie pe care tinerii snobi londonezi o dispreţuiau în primul rând ca instituţie. Culmea ar fi să-i iasă în cale o Lady Sarah ornată de natură cu toate atributele frumuseţii.

Henry nu desluşi bine faţada castelului, peste care noaptea îşi lăsase umbrele adânci. Holul cel mare, în care îl introduse majordomul, îi făcu o impresie frumoasă. Tavanul cu arcuri ogivale, împodobite cu dantelării în piatră, era susţinut de pilaştri de granit. În dreptul lor stăteau de strajă armuri medievale. De-a lungul pereţilor erau înşirate panoplii cu arme străvechi. În fundul holului se deschidea gura unui cămin uriaş. Pe frontispiciul lui se înălţa sculptat în piatră blazonul conţilor de Montorgueil. Doi câini danezi cu urechile ciulite erau tolăniţi în dreptul căminului, în care ardea un foc zdravăn. Focul nu era inutil. În încăperea aceea de piatră, mai răcoroasă decât o peşteră, domnea o umezeală neplăcută.

— Mr. Henry Sunderland-Beauclair, anunţă majordomul.

Dintr-un jeț înalt, așezat cu spatele spre intrare, se ridică un bărbat înalt, drept ca o lumânare. Trăsăturile îi erau cufundate în umbră. Henry recunoscu silueta contelui de Montorgueil. Acesta îl întâmpină cu mâna întinsă.

— Bine ai veni, Sunderland. Îmi pare bine că te văd.

Tonul lui condescendent, nu era lipsit de o nuanță de prietenie. Contele Montorgueil își făgăduia să facă această concesie viitorului ginere.

— Bine v-am găsit, Sir.

Timiditatea îl împiedică să mai rostească formula de politețe pe care și-o pregătise.

Deodată, câinii se ridicară de la locul lor și se îndreptară, dând din coadă, spre o fată care apăru în capul scării. Era îmbrăcată în alb. Volanele de mătase se agitau, stârnite de mersul ei ușor și iute. Flăcările din cămin îi luminau în plin fața trandafirie, cu un oval de o rară puritate.

Inima lui Henry porni să bată în ritm accelerat. Chipul i se lumină de plăcere. Beau Brummell și prietenii lui mințiseră. Da! Mințiseră cu sfruntare. Fata era frumoasă. Foarte frumoasă. Așa cum și-o dorise în visurile lui cele mai îndrăznețe. „Sunt un nou Tristan care își întâlnește Isolda!" își zise extaziat.

— Sunderland, dă-mi voie să te prezint fiicei mele. Sandra, iată pe Henry Sunderland viitorul logodnic al surorii tale.

— Sunt încântată, Mrs. Sunderland, îi zâmbi ea, întinzându-i mâna.

Fața i se lungi, pierzându-și pe dată vioiciunea. Consternarea oglindită pe chipul său nu scăpă lui Montorgueil, care înțelese drama lăuntrică a lui Henry. „Eh, își spuse el, cu timpul se va învăța s-o prețuiască și pe Sarah".

Câteva minute mai târziu își făcu intrarea fiica cea mare. Henry constată amărât că aprecierile lui

Brummell nu erau exagerate. Sarah Montorgueil era o copie întinerită a mumei pădurii. Nas coroiat și ascuțit ca de babă, bărbia colțuroasă, obraz întins ca o mănușă pe pomeții proeminenți, ochi mici, vioi și foarte pătrunzători, păr blond, decolorat, pe care scânteia o diademă de briliante. Tenul îi era catifelat, gura mică și plăcut conturată. Dar aceste infime calități nu reușeau a precumpăni puhoiul defectelor. Spre deosebire de Sandra, care se îmbrăcase cu o simplitate plină de bun gust, Sarah purta un adevărat harnașement de bijuterii.

La douăzeci și doi de ani Sarah Montorgueil nu izbutise să inspire nimănui fiori de dragoste. Candidații cu sânge albastru erau în general destul de bogați spre a nu le da inima brânci la zestrea ei. Candidații de o condiție socială mediocră nu erau admiși de conte, care ar fi încuviințat mai degrabă să-și vadă fiica îmbătrânind nemăritată, decât să accepte o mezalianță dezonorantă.

La cină, Henry nu-și ridică ochii din farfurie. Tăcut, mânca în silă, spre a nu fi obligat să întrețină conversația. Nici Montorgueil nu era vorbăreț. Sarah, fericită că-și găsise un logodnic, era volubilă, punea întrebări, răspundea tot ea, râdea, istorisea tot felul de nimicuri, silindu-se să creeze o atmosferă plăcută. Sandra, înduioșată de eforturile ei, încerca să o secondeze. Efectul era jalnic. În sufrageria imensă, în care ar fi încăput cu ușurință o sută de invitați, vorbele Lady-ei Sarah stârneau ecouri ce sunau supărător de trist.

Două ore dură cina — două secole de tortură pentru Henry. Apoi convivii trecură în salon, unde li se servi cafeaua. Sarah cântă la pian. Avea un tușeu plăcut și o tehnică superioară. Henry care o vedea din profil, îi descoperi și un început de cocoașe. Aceasta îi spori dezgustul. Dacă nu i-ar fi fost frică de tatăl său, ar fi fugit ca din pușcă. Îl rețineau și

privirile contrariate ale contelui, pe care-l indispunea rezerva sa.

„Poate că e sfios“, chibzuia Montorgueil, neîndrăznind să invoce adevăratele motive ale tăcerii oaspetelui.

Cântă la pian și Sandra. Mai puțin bine decât Sarah. Henry îi atribui însă virtuozități pe care le refuzase viitoarei sale logodnice. La orele unsprezece, ceru permisiunea să se retragă. Pretextă o oboseală plauzibilă. Montorgueil își făcu reproșuri că nu adusese vorba despre logodnă. Va discuta însă această chestiune cu alt prilej.

— Dragul meu Sunderland, zise el la plecare, ești oricând bine venit în casa noastră. Mi-ar face plăcere să cinezi mai des cu noi.

— La ordinele dumneavoastră, Mylord, se înclină Henry cu supunere. N-aș vrea, totuși, să devin o povară...

Montorgueil prinse ocazia pe care o pândea de mult.

— Viitorul meu ginere nu poate fi o povară. Dimpotrivă...

Precizase, în sfârșit, calitatea în care tânărul Sunderland pășea pragul casei. Pe Henry îl scutură un fior de groază. Nu-l indispunea să fie ginerele lui Montorgueil. Ar fi acceptat bucuros să se însoare cu Sandra. Când se gândea însă la Sarah, îl cuprindea spaima. În noaptea aceea visă urât. Se făcea că se afla în seara nunții. Goală, Sarah se îndrepta cu brațele deschise spre el. Dar pe măsură ce se apropia, corpul ei, mâinile ei, se subțiau, se lungeau, se descărnau, rămânând numai oasele. Pe acest schelet, capul împodobit cu o tiară de briliante se bălăbănea, gata să se desprindă din încheieturi. Cutremurat de groază, Henry se retrăgea pas cu pas, urmărit de scheletul care creștea, căpătând proporții

uriașe. Deodată, Sarah rânji, arătându-și colții lucioși și ascuțiți, de vampir.

„Vino, iubitule! Vino! Vino!" rostea gura ei cu buze subțiri ca niște paranteze.

Deodată, capul scăpă din lăcașul său și se prăvăli la picioarele lui Henry. Colții de vampir i se înfipseră în gleznă. Le simți ascuțișul... răcni...

Se trezi în semiîntunericul camerei sale de dormit. Lumânarea de la căpătâi, pe care o uitase aprinsă, se consumase. Henry sări din pat și începu să aprindă febril toate lumânările. În curând, dormitorul străluci ca un pom de Crăciun. Gâfâind, Henry se lăsă să cadă într-un jeț. Zorii îl găsiră dormind cu capul pe spătarul jețului. Cele mai multe lumânări se stinseră afumând dormitorul, care mirosea a feștilă arsă și a ceară topită...

În săptămâna următoare, Henry prezidă o conferință la care participară toții șefii de serviciu, inginerii și personalul tehnic superior. Turnătoria de tunuri grele avea să intre peste câteva zile în funcțiune. Operația ridica o serie de probleme, ce urmau a fi dezbătute de specialiști și de administrație.

Henry era destul de inteligent spre a-și da seama că în această ramură de activitate nu poseda nici un fel de pregătire. Avu abilitatea să se folosească de cunoștințele subalternilor, astfel încât să nu-și demaște ignoranța. La conferință afectă o înțelegere adâncă a chestiunilor discutate. Cu tact și bun simț știa să se ralieze opiniei care întrunea cele mai competente sufragii.

Numai William Track prinsese secretul acestui joc. Se ferise însă a-i pune vreo întrebare care să ceară un răspuns direct, răspuns ce i-ar fi dezvăluit poate incompetența. Nu era cazul să dezlănțuie prematur

ostilitățile. Va veni și timpul său. Imberbul Henry Sunderland nu-și va putea însuși secretele acestei grele meserii. În scurt timp, se va retrage dezgustat, lăsând lui Track conducerea uzinei.

Calculul era exact până la un punct. Nu ținea seama de un element care răsturna toate socotelile. Henry Sunderland nu era unul din acei domnișori pricepuți doar a duce o viață de huzur, ronțăind avutul patern. Ca și la Oxford, se așternu pe muncă. La biroul său nu mai era de găsit. Toată dimineața și-o petrecea la uzină. La furnalele înalte, în oțelării, la turnătoria țevilor de tunuri, în atelierele de forat țevile de puști, în secția de pulberi. Nu se mai sfia să ceară explicații. Potrivit instrucțiunilor primite de la tatăl său, se documentă asupra procedeului Huntsman, de fabricare a oțelului de cochile, procedeu care stabilise superioritatea categorică a oțelului britanic de Sheffield și Cardiff asupra oțelului european. Secretul acestei metode intrase în sfârșit în posesia casei Sunderland. Henry se preocupa și de construcția noilor ateliere de montaj, care aveau să permită dublarea producției de arme ușoare.

Eforturile lui de a-și îmbunătăți cunoștințele tehnice, nemulțumiră pe Track și pe partizanii acestuia. În uzină se formaseră, pe nesimțite, două tabere. Tabăra Track, alcătuită din oameni de încredere ai lui Montorgueil, care vedeau cu ochi răi invadarea uzinei de venetici, și tabăra Sunderland, care tindea să pună mâna pe posturile cheie. În fruntea acestui grup se plasese — paradoxal — Herbert Hutchinson. Cu mirosul lui fin, fostul protejat al răposatului conte, simțise că puterea avea să treacă în mâna lui Henry Sunderland, exponentul acelui temut personaj, care era Richard Sunderland-Beauclair. Pentru a-și consolida propria situație, Herbert Hutchinson stimula setea de informare a lui Henry. Nu pierdea ocazia să nu-i

demonstreze superioritatea unui șef de întreprindere bine documentat, asupra celor preocupați numai de aspectul financiar al problemelor.

Hutchinson reușise să se strecoare în intimitatea tânărului patron. Pentru a-i deveni indispensabil, se străduia să-i ghicească dorințele, împlinindu-le uneori înainte de a fi formulate. Pentru masa lui Henry aducea din Europa — prin contrabandă — cele mai fine vinuri și delicatese. Ca din întâmplare, fetele din casă erau schimbate de îndată ce gustul tânărului stăpân dădea semne de blazare. De la Londra soseau cu regularitate cărți și ziare.

Era firesc ca acest fel de viață să fie pe placul lui Henry. Fondul lui sufletesc era destul de echilibrat. Dacă acceptase la un moment dat tutela morală și mondenă a lui Beau Brummell, aceasta se datora mai mult timidității și lipsei spiritului de inițiativă. Ca mai toți tinerii, Henry fusese sclavul modei. Dar nu își dorise a da tonul. Se mulțumise să urmeze cu fidelitate și supunere drumul trasat de alții.

În uzină postul lui de mare răspundere, contactul cu activitatea intensă zilnică, îi făurise o nouă concepție despre viață. La Oxford fusese un student excepțional. Aici voia să devină conducător de nădejde, un creator, un deschizător de drumuri noi. Avea numeroase idei. Năzuia să le pună, cu timpul, în practică.

În aceste condiții, viața se scurgea plăcut și fără zguduiri. Vizitele pe care era obligat să le facă la castel, de două sau trei ori pe săptămână îi prilejuiau singurele momente dezagreabile. Le suporta însă cu stoicism, așa cum un bolnav suportă anumite medicamente.

Trecu vara... Veni toamna cu frunzele ei galbene... Apoi iarna, cu zăpezile, cu frigul și cu furtunile ei... Ghioceii, avangarda primăverii, își ițiră sfios capul printre pânzele de omăt subțiat... La castel,

nervozitatea era în creștere. Henry întârzia să formuleze oficial cererea în căsătorie. Richard Sunderland și contele de Montorgueil stabiliseră în principiu uniunea matrimonială, dar, lucru fără precedent, Henry Sunderland întârzia să execute hotărârea tatălui său.

Sarah începuse a trece prin crize de nervi. Avea impresia că Henry o lua în bătaie de joc. Când venea la castel, acesta evita să rămână singur cu ea. Se îndrăgostise de Sandra? Ar fi fost îngrozitor. Sarah avea o singură consolare. Contele îi făgăduise că nu o va căsători pe Sandra înainte de a-i găsi ei un soț. Dar tocmai când crezuse și ea că își va face un rost pe lume, lucrurile se încurcau iarăși. Era evident că Henry încerca să se dea în lături.

Montorgueil nu rămânea indiferent la suferințele morale ale fetei. Era însă prea mândru pentru a provoca o explicație cu Henry. Nu voia să apară în postura unui tată care cerșește un ginere. Exasperat de tăcerea candidatului, scrise lui Richard. Bineînțeles, se feri să spună lucrurilor pe nume. Cu diplomație, elogie comportarea lui Henry în calitatea lui de conducător al uzinei, enumeră o serie de măsuri judicioase, tehnice și adminstrative luate de acesta în ultimul timp, iar în încheierea pasajului făcu o serie de considerente asupra bunului mers al întreprinderii. În partea a doua a scrisorii — și cea mai delicată — sublinie simpatia cu care Henry era primit la castel și dragostea Lady-ei Sarah pentru viitorul soț. Cu deosebit tact, lăsa a se înțelege că logodna nu fusese încă celebrată și că ar fi cazul ca și acest pas să se desăvârșească, astfel ca armonia cea mai deplină să prezideze relațiile dintre cele două familii. Așa cum era formulată, aluzia devenea transparentă. Montorgueil reamintea pe această cale obligația luată de Richard în numele fiului său. Înainte de a-și așterne pompoasa semnătură, contele

asigura pe viitorul cuscru de prietenia și devotamentul său.

Replica nu se lăsă mult așteptată. La începutul lunii mai, Henry primi o scrisoare seacă și imperativă din partea tatălui său.

„22 aprilie 1801
Palazzo Andreea
Veneția

Henry,

Sunt informat că nici până în prezent nu s-a celebrat logodna ta cu Lady Sarah Montorgueil. Care este motivul?

Ai întâmpinat dificultăți din partea familiei viitoarei logodnice, sau dificultățile provin din vina ta? Dacă acesta din urmă este adevărul, te invit să-ți regularizezi neîntârziat situația.

Prin viitorul curier, aștept un *faire-part* la logodnă.

Nu admit amânare. Cuvântul meu este angajat. Și cuvântul lui Richard Sunderland-Beauclair nu poate fi nesocotit de fiul său.

Richard S.-B."

Cu moartea în suflet, Henry citi și reciti scrisoarea. Era limpede că nu se mai putea eschiva.

La 1 iunie 1801 fu anunțată oficial logodna lady-ei Sarah Montorgueil cu Henry Sunderland-Beauclair, iar la 10 ale aceleiași luni, pastorul o consfinți în prezența contelui de Montorgueil și a două sute de invitați.

Din partea lui Henry nimeni nu asistă la ceremonie. Richard, care se afla la Veneția, trimise o scrisoare de felicitare însoțită de un triplu colier de perle fine pentru Lady Sarah și de un cal arab pentru Henry.

Către sfârșitul lunii, bucuria tinerei logodnice fu întunecată de o boală de ochi, care o lovi din senin. Sarah se plângea de dureri de cap și de tulburări vizuale. Doctorii din Cardiff și Bristol nu dădură de firul bolii, care se agrava necontenit. Alarmat, Montorgueil hotărî să-și ducă fiica la Londra, unde auzise că practica un oculist celebru, de origină olandeză. În cabinetul acestuia se perindau zilnic zeci de pacienți. Se spunea că medicul olandez tămăduise nenumărați suferinzi, pe care alți doctori îi socoteau incurabili.

Lady Sarah, însoțită de Montorgueil, de Sandra și de Henry, plecară deci spre capitală. Henry nu se putuse deroba de la această corvoadă. Îl copleșea rușinea la gândul că va fi văzut la Londra în compania Lady-ei Sarah. Cum vor mai râde pe seama sa Brummell și ceilalți prietenii îl vor doborî sub greutatea sarcasmelor, a epigramelor, a aluziilor grosolane. Din fericire pentru el, afecțiunea oculară a logodnicei era atât de serioasă, încât aceasta nu avu voie a părăsi casa. Medicul olandez, care o vizita aproape în fiecare zi, îi prescrise un tratament complicat. Contele de Montorgueil avea la Londra o casă splendidă, cu vedere spre parcul Kensington. Henry locuia la Sunderland House. Zilnic își vizita viitoarea soție, interesându-se de mersul bolii. În sinea lui binecuvânta această afecțiune, care îl scutea de obligația de a-și însoți logodnica în oraș.

În timpul șederii sale la Londra nu făcu nici o vizită copiilor Andreei, care locuiau la Montenuovo House. Antipatia lui pentru progenitura acestei „creaturi infame", cum o numea el pe Andreea, nu scăzuse nici după moartea ei. În schimb, făcu un drum până la Eton, spre a-l vedea pe Robert, care se pregătea pentru examenele de sfârșit de an.

Pe Charles, care locuia la Sunderland House, împreună cu bătrânul preceptor Obadiah Folger, îl

vedea în fiecare zi. Firea ciudată a lui prâslea îi punea adeseori pe gânduri. Charles era tot mai ciudat, mai turbulent. Pedepsele aspre ale lui Folger îl înrăiau, în loc să-și atingă scopul. Era obraznic, brutal, crud. Când se înfuria — și accesele lui de furie izbucneau din orice fleac — lovea slugile, bătea câinii, spărgea obiectele din casă, făcând un tărăboi de alarma strada.

Henry rămase la Londra până la sfârșitul lui iulie, când socoti că sosise timpul să se înapoieze la Cardiff. Deși lăsase în locul său pe Herbert Hutchinson, în care avea toată încrederea, era ros de grijă. În ciuda opoziției Lady-ei Sarah, care nu voia să se despartă de el, Henry căpătă încuviințarea contelui de a se înapoia la Cardiff.

La Cardiff își reluă zelos activitatea. În timpul verii termină construcția atelierelor de montaj. Uzina lucra în plin. Toată producția de armament era consumată de Anglia și Austria. În această epocă, furniză patru sute de tunuri pentru înarmarea unei flote britanice, care avea misiunea să sprijine o revoltă a populației băștinașe, împotriva autorităților spaniole din Căpitănia Generală a Caracasului.

În toamnă se înapoie la Cardiff și Sarah împreună cu tatăl și sora ei. Nu se vindecase deplin. Boala era însă pe cale de a se stinge. Convalescența, spusese medicul, va fi lungă. Pacienta trebuia să se ferească de eforturi, de supărări, să țină un regim strict și mai ales să evite lumina puternică. Aceste împrejurări impuseseră amânarea nunții pentru primăvara următoare. Potrivit prescripțiilor medicului, Sarah își petrecea mai tot timpul în casă. În camera ei perdelele erau veșnic trase. Nu ieșea la plimbare decât seara, sau în zilele fără soare. Și atunci, purta pe față un văl negru, des, care făcuse să se răspândească zvonul că ar fi fost bolnavă de lepră.

Într-o duminică întunecată, cu nori grei, ce pluteau aproape de pământ, o trăsură cu blazonul conților de Montorgueil opri la intrarea pavilionului de vânătoare locuit de Henry. Sarah voise să-i facă o surpriză, vizitîndu-l neanunțată. Pentru a nu da hrană clevetirilor, era însoțită de Sandra. De mult intenționase să facă această escapadă. Era curioasă să vadă cum fusese amenajat pavilionul lui Henry.

Ușa de la intrare era deschisă. Sarah și Sandra pătrunseră în holul care servea și de salon, fără ca vreun servitor să le fi ieșit în cale. S-ar fi zis că pavilionul era pustiu.

Deodată auziră de la etaj un râs tânăr, excitat și un glas de fată care protesta fără multă convingere.

— Nu se poate, Sir... Vai!... Dați-mi drumul... Dacă ne găsește cineva...

Urmă zgomotul unui simulacru de luptă, apoi în capul scării apăru o fată tânără, cu un umăr dezgolit, cu un sân rotund ieșit pe jumătate din bluza albă. Râzând, cu obrajii roșii, foc, cobora în fugă treptele. Când ajunse la jumătatea scării, dădu cu ochii de Sarah și de Sandra, care înlemniseră, amuțite de indignare. Fata scoase un țipăt scurt și se opri, încercând să-și repare dezordinea vestimentară.

Nenorocirea făcu însă ca strigătul fetei să-l atragă pe Henry, care apăru în pragul dormitorului. Purta un halat larg, care-i acoperea imperfect goliciunea. Sarah scoase un țipăt gutural, vântură brațele în aer, dând și ochii peste cap, apoi căzu pe spate, mai înainte ca Sandra, tot atât de uluită ca și ceilalți, să o fi putut sprijini.

Henry, roșu ca un rac, se înfășură la repezeală în halat, înnodându-și de două ori cordonul de mătase. Nu știa ce să facă. Să coboare în ajutorul logodnicei? Să se închidă în camera lui? Fata se uita rătăcită, când la cele două vizitatoare, când la stăpânul care trecea prin toate culorile curcubeului. Luîndu-și inima

în dinți, se avântă ca o căprioară pe scări în jos, și trecând săgeată pe lângă Sandra, se afundă în adâncurile subsolului.

Henry optă pentru prima soluție. Să intervină în ajutorul lady-ei Sarah. Cu precauție, ca și când treptele i-ar fi ars tălpile, coborî scara. Nici el și nici Sandra nu schimbară vreun cuvânt. Ea îl privea cu ochii mari, impresionată de fiecare amănunt al scenei la care abia asistase. Henry luă în brațe pe Lady Sarah și o așeză cu grijă pe un jeț. Poziția ei era incomodă. Nu îndrăznea totuși să o transporte sus, în dormitor. După cele întâmplate, orice interpretări răuvoitoare ar fi fost permise.

Leșinul ei nu dură mult. După câteva minute de completă nemișcare, tresări ușor, mâinile i se încleștară spasmodic, apoi deschise ochii.

Când îl văzu pe Henry, întoarse privirea. Cu un efort, se ridică din jeț. Ajutată de Sandra își recâștigă echilibrul.

— Dă-mi voie să-ți explic... bâigui Henry, care ar fi preferat să-l înghită pământul.

Sarah se îndreptă spre ușă.

— Nu am nevoie de explicații. Am văzut tot, rosti ea grav, ca o tragediană în momentele cele mai tari ale piesei.

Sandra se înroși din nou, copleșită de reminiscențele evocate de aceste cuvinte.

Sarah grăbi pasul și fără să țină seama de scuzele lui, ieși în curte. Henry nu îndrăzni să le urmeze. Împietrit, gândindu-se la complicațiile care nu vor întârzia, asculta fără voie trapul atelajului, îndepărtându-se pe drumul șerpuit al pădurii...

Sarah Montorgueil era foarte urâtă. Avea însă caracter, și un simț dezvoltat al măsurii. De îndată ce trăsura se puse în mișcare, ceru Sandrei să nu scoată un cuvânt despre cele văzute.

Era destul de înțeleaptă spre a-și da seama că publicitatea acestui incident ar fi deservit-o în primul rând pe ea. Lumea nu l-ar fi condamnat pe Henry. Cu răutăcioase zâmbete, ar fi șoptit:

— Nu e vina lui. Când ai o logodnică slută... calci uneori strâmb...

Sandra păstră taina, de altfel ca și ceilalți actori ai comediei. Subreta, cauza directă a acestei încurcături, n-avea nici un interes să răspândească un fapt care i-ar fi compromis șansele de a-și mai găsi vreodată soț printre oamenii cumsecade din Cardiff.

Henry nici nu se gândea să deschidă seria discuțiilor și a disculpărilor, înainte de a cunoaște reacția Lady-ei Sarah. Spre marea lui ușurare, cele două surori nu suflară o vorbă.

Contele de Montorgueil nu bănuia nimic. Perplex, asista la crizele de plâns care o cuprindeau uneori pe Sarah ca din senin. Îngrijorat, încerca să o mângâie, spunîndu-i că boala ei de ochi era pe vindecate și că nu trebuia să o răscolească plângând și agitîndu-se fără rost. Într-o zi, alarmat de starea ei de exaltare, încercă să aibă o discuție cu Henry, care își rărise vizitele la castel.

— Ce e cu dumneata, Henry? îl întrebă Montorgueil, care se hotărâse în sfârșit să-l caute la fabrică. De la o vreme abia dacă mai calci pe la noi. Cu Sarah nu mai schimbi o vorbă. S-a întâmplat ceva între voi? Îmi ascundeți ceva.

Henry nu avu curajul să-i mărturisească adevărul. Știa că dădea dovadă de lașitate. Că o explicație sinceră, ar fi limpezit poate situația. Nu se încumetă să vorbească. Nu se temea atât de viitorul socru, cât de Richard, tatăl său. Acesta îi încurajase pe vremuri aventurile. Era însă dușmanul neînduplecat al imprudențelor prostești, bogate în urmări neplăcute.

Fiul său dăduse dovadă de o imprudență condamnabilă, săvârșise o gafă de neiertat.

— Sarah îmi pare și mie schimbată, spuse Henry vag. Vă mărturisesc, Sir, că vă împărtășesc îngrijorarea.

Cu vârful bastonului, Montorgueil zgârie un hieroglif în pietrișul din curtea fabricii.

— Sarah își înrăutățește boala, zise el suspinând. Plânge, nu mai iese din odaia ei; și pe mine mă evită. Am încercat să o descos pe Sandra. Nici de la ea n-am putut să scot nimic. Nimic, înțelegi dumneata? Parcă ar avea gura pecetluită. Totuși îmi dau seama că s-a întâmplat ceva. Ce anume? Nu dorm nopțile, încercând să dezleg enigma.

Montorgueil ridică ochii asupra lui Henry. Acesta îi evită privirile.

— Îmi zic uneori, continuă contele, că e descurajată de boală. Că nu mai are putere să lupte... În sfârșit, numai Dumnezeu știe care e adevărul.

Montorgueil rămase câtva timp cu privirile pierdute în gol. Îl munceau gândurile. Slăbise. Șanțurile din obraji i se adânciseră. Pierduse siguranța trufașă de odinioară.

— Henry, aș vrea să te rog ceva. Încearcă dumneata să ai o discuție cu Sarah. Știi cât de mult te prețuiește. S-ar putea să ți se destăinuie mai degrabă decât mie. Ți-e logodnică. Deci mai apropiată sufletește...

Henry simți pe limbă cuvintele care aveau să fie cheia acestei situații. Dar în ultimul moment se închise iarăși în sine.

— Voi încerca să am o discuție cu Sarah, făgădui el. Nădăjduiesc să aflu ceva...

Montorgueil plecă de la fabrică trist, încovoiat, cu disperarea în suflet. Muntele acesta de orgoliu avea o mare slăbiciune. Își iubea cu pasiune fetele. Pentru ele ar fi fost în stare să își smulgă inima din piept.

Către începutul iernii, Sarah avu o recidivă a bolii. Durerile de ochi reveniră cu intensitate crescândă. Deznădăjduit, contele o duse iarăși la Londra. Cu acel prilej îi însoți numai Sandra. Henry rămase la Cardiff. Nu-și îngăduia să părăsească fabrica tocmai în acele momente critice. În țară sufla vânt de răzmeriță. Revoluția care prinsese rădăcini dincolo de Canal, încolțea și în Insulele Britanice. Pe vasele escadrei navale din Marea Nordului izbucniseră revolte. Escadra din Marea Mânecii și flota care bloca portul Cadix fuseseră pe rând contaminate. Autoritățile trecuseră la represalii. Nici Londra nu scăpase fără a-și da tributul de sânge. În fabrici, muncitorii se agitau pe față împotriva setei nepotolite de câștig a patronilor, care impuneau ziua de muncă de paisprezece, șaisprezece și chiar optsprezece ore. Înspăimântate de dezvoltarea mașinismului, care părea să le ia pâinea de la gură, masele muncitorești erau în plină fierbere. Grevele se țineau lanț. Distrugerile de mașini erau frecvente. Sabotajul devenise endemic. Salariile menținute la un nivel ridicol, sporeau exasperarea.

Uzina „Sunderland-Beauclair and Montorgueil" nu fusese încă atinsă de valul de greve. Cu mână de fier, Herbet Hutchinson păstra disciplina, pedepsind cu străşnicie abaterile de la regulamentul de ordine interioară. Orice nemulțumire exprimată cu glas tare, era sancționată cu amenzi grele sau concedierea. Viața era îngrozitor de scumpă. Salariile variau între zece și douăzeci de șilingi pe săptămână, în vreme ce puterea lor de cumpărare scădea necontenit. Aceste condiții economice făceau ca oferta mâinii de lucru să fie puțin abundentă. Hutchinson ajunsese să angajeze femei și copii care erau folosiți la muncile grele. Salariile lor erau sub nivelul celor fixate pentru personalul bărbătesc adult.

Recrutarea copiilor în fabrici era încurajată de autorități. Însuși William Pitt, declarase în 1796 în Camera Comunelor: „Experiența ne-a arătat cât de productivă este munca acestor copii pe măsura posibilităților lor". Această îngăduință dăduse însă naștere la mari abuzuri. Copiii ajunseseră victimele unui trafic deșănțat. Unii industriași nu le plăteau decât un sfert sau o șesime din salariul unui muncitor adult.

În cursul ultimei sale călătorii la Londra, Henry cunoscuse pe Sir Robert Peel, membru în Camera Comunelor și proprietar al unei vaste filaturi din Bury. De mai mulți ani, Sir Robert ducea o campanie aprigă pentru îmbunătățirea situației femeilor și copiilor din fabrici. Potrivit propunerilor lui, copiii sub nouă ani nu mai puteau fi angajați în uzine, iar adolescenții sub șaisprezece ani urmau să beneficieze de un program de lucru care să nu depășească douăsprezece ore pe zi. Ceva mai mult, preconiza reducerea zilei de lucru și pentru muncitorii adulți, afirmând că această măsură ar fi nu numai umanitară, dar ar și contribui la îmbunătățirea calității produselor precum și la sporirea lor. Spre deosebire de filantropii englezi, care duceau o luptă individuală, nesistematizată și neorganizată, Sir Robert Peel voia să legifereze reformele propuse de el.

— Omul acesta și-a pierdut mințile, strigau industriașii indignați. Vrea să ne ruineze.

— Micșorarea zilei de lucru va duce la mărirea disproporționată a salariilor și la strangularea producției.

— Cheltuielile vor depăși profiturile...

— Fabricile vor da faliment...

— Muncitorii ni se vor urca în cap...

— Adoptarea reformelor preconizate de Robert Peel ar nimici industria britanică...

— Utopistul acesta s-a lăsat infectat de ideile filozofilor enciclopediști...

— Trebuie închis la Bedlam...

— Bine zis... Locul lui e la balamuc...

Zadarnic se străduia Sir Robert să demonstreze că reformele propuse nu reprezentau un atac împotriva liberalismului economic, la modă pe atunci, ci urmăreau să remedieze un rău adânc, ce nu mai putea dura.

— Cunoașteți dumneavoastră abuzurile care se săvârșesc în mai toate fabricile de pe teritoriul acestei țări? striga el de la tribuna Camerei Comunelor. Copiii sunt siliți să lucreze până la șaisprezece ore pe zi, pentru un salariu infim, de trei până la patru șilingi pe săptămână. Cele mai mărunte greșeli sunt pedepsite cu lovituri de bici. La fabrica din Litton un contramaistru cu imaginație bogată a găsit cu cale să atârne copiii recalcitranți deasupra unei mașini în plină mișcare, ai cărei du-te-vino îi obligă să-și țină ceasuri întregi picioarele strânse sub ei. La toate acestea se adaugă o hrană infectă și neîndestulătoare. În dormitoarele lor domnește o promiscuitate care nu poate să nu scandalizeze pe orice om de bine. O fetiță, terorizată de tratamentul îngrozitor la care era supusă de un contramaistru bețiv, s-a aruncat într-un lac. Cu prețul unor mari primejdii, a fost scoasă teafără la mal. Știți, *gentlman,* care au fost consecințele? Fetița a fost arestată, fiindcă dădea un exemplu rău. Ce s-ar întâmpla dacă toate fetițele din fabrici i-ar urma pilda? spuneau scandalizați industriașii... Muncitorul e scos din rândul oamenilor. Munca lui a devenit o marfă negociabilă, supusă legii cererii și ofertei. Dacă abuzurile nu vor înceta, dacă lucrătorii, indiferent de vârstă nu vor fi tratați omenește, rasa va degenera, iar Anglia de mâine va suferi consecințele.

Adversarii lui Robert Peel nu dezarmau.

— Nici o pagubă dacă pier nevolnicii. E suficient să supraviețuiască cei sănătoși și plini de vigoare. Populația Marei Britanii se înmulțește alarmant. Statisticile dovedesc că în ultimul secol numărul locuitorilor a crescut cu șaizeci la sută.

În 1798, Malthus publicase eseul său asupra „Principiului populației". Henry Sunderland poseda în bibliotecă un exemplar al acestei lucrări, pe care o citise din scoarță în scoarță.

La uzină, muncitorii nu-i dăduseră încă de lucru. Herbert Hutchinson îl ferise de un contact prea strâns cu aceștia. Pumnul de fier al directorului administrativ era atât de temut, încât nimeni n-ar fi îndrăznit să treacă peste capul său și să se plângă lui Henry. Curând însă, acesta avu prilejul să se documenteze personal și într-un chip nu tocmai plăcut asupra condițiilor de muncă din uzină.

Într-o seară de iarnă, pe când inspecta oțelăria, însoțit de Hutchinson și de Track, se auzi dinspre furnalele înalte dangătul lugubru al clopotului de alarmă. Muncitorii din oțelărie întrerupseră pentru o clipă lucrul. Cu urechile ciulite, ca animalele la pândă, ascultau dangătele prelungi ale clopotului, pe care vijelia le aducea o dată cu rafalele de ninsoare. Focurile de artificii ce țâșneau din convertizoare luminau livid chipurile înnegrite și încordate ale oamenilor.

— Alerg la furnale, Sir, zise Track, care se înverzise la față.

Fără să mai aștepte încuviințarea patronului, o luă la fugă într-acolo. Henry se uită nedumerit la Hutchinson. Pentru prima oară auzea clopotul vestitor de nenorociri.

— Nu vă alarmați, Sir, îl povățui calm directorul administrativ. Un mic accident... Se întâmplă. Nu e imperios necesar să mergeți la fața locului. Să nu vă impresioneze...

— Am nervii tari. Trebuie să mergem și noi.

— Cum vreți, Sir, zise Hutchinson, ridicând din umeri.

Străbătură anevoie curțile, prin vârtejurile de ninsoare. Când ajunseră la furnale, văzură o mare agitație. Lumea se vânzolea, alergând în toate părțile, ca furnicile cuprinse de panică.

La un semn al lui Hutchinson, un încărcător se apropie emoționat.

— S-a întâmplat o mare nenorocire, Sir. Șapte amestecători sunt arși de vii. Acum o jumătate de oră, furnalul opt s-a prins. Contramaistrul Johnson a dat poruncă echipei lui Brougham să-l desprindă. Brougham și cu oamenii lui au coborât în gura furnalului, pentru a încerca să străpungă cu barele lor de fier masa de minereu și cocs. Șase oameni au coborât o dată cu Brougham. Șase, Sir! Longston, Pierce, Coffin, Swanson, McCoy și Long Ben. În vreme ce lucrau, s-a auzit deodată un huruit asurzitor. Furnalul se desprinsese, trăgând în adâncul lui pe oameni. Cinci, în cap cu Brougham, au dispărut în foc. Doi au rămas agățați deasupra jăraticului. Long Ben și Swanson. Flăcările le lingeau picioarele. Au putut fi totuși salvați. Acum se află în infirmerie. Sunt grav răniți. Arși până în brâu. Nu știu dacă vor scăpa cu viață...

— Cadavrele n-au fost scoase? întrebă Henry, înfiorat de groază.

— În clipa aceasta cadavrele sunt cenușă, Sir, replică Hutchinson cu acelaș neclintit calm. Mâine, pastorul Fewersham va oficia un serviciu religios sus pe schele. Aceasta e tot ce putem face.

— Opriți focul! ordonă Henry.

— Vai, Sir, să nu vă audă oamenii rostind asemenea... naivități, îndrăzni Hutchinson să-i atragă atenția. Focul se oprește numai la zece-cincisprezece ani, o dată. O știți și dumneavoastră... Accidentele...

survin din când în când... Prin forța împrejurărilor... Lucrul însă continua.

Hutchinson îngădui încărcătorului să plece.

— Trebuie să vă oțeliți, Sir, continuă el, după ce rămaseră singuri. Viața de uzină nu e presărată cu petale de trandafiri...

A doua zi de dimineață, pastorul Fewersham, cățărat pe schele, oficia între două încărcături un scurt serviciu religios, pentru odihna sufletelor celor dispăruți. Familiile celor cinci victime stăteau năruite de durere la picioarele colosului care, asemenea uriașilor din legendă, înghițea bulgări de minereu și cărbuni și vărsa metal topit...

Long Ben, un bărbat de șaizeci și cinci de ani, muri în ziua următoare. Picioarele, pântecele și șezutul îi erau o masă de carne vie, din care curgea puroi.

Swanson supraviețui. Medicul uzinei declară însă că Swanson nu se va mai putea folosi niciodată de picioare. Labele îi fusese carbonizate. În fiecare seară, la căpătâiul rănitului venea o femeie bătrână, încovoiată sub greutatea anilor și a mizeriei, și o fată tânără, străvezie ca o fantomă, cu obrajii pământii, încadrați de șuvițe de păr negru. Mama și sora lui Swanson. Nu aveau voie să-l vegheze mai mult de zece-cincisprezece minute.

În prima sâmbătă se perindă prin curtea infirmieriei un lung șir de prieteni și cunoscuți ai accidentatului. Printre aceștia și logodnica sa. O fată slăbuță, cu ochi mari, limpezi, strălucitori, ca un lac de munte stropit de razele soarelui. Consemnul era însă aspru. Nimeni nu avea îngăduința să intre în contact cu Swanson. Spectacolul suferințelor sale era susceptibil să semene panica și demobilizarea printre muncitori. Numai mama și sora lui făceau excepție. Izgonirea lor ar fi stârnit indignarea muncitorilor. Atmosfera în uzină era atât de încărcată, încât n-ar fi

fost prudent să se ațâțe mai mult spiritele, prin măsuri abuzive.

Cu acest prilej cunoscu și Henry pe lodognica lui Swanson. Exasperată de nedreapta oprelişte, fata ceru a fi primită de patron. Gestul ei era uluitor. De la instalarea lui Herbet Hutchinson la direcția administrativă, nici un salariat nu îndrăznise a se prezenta directorului general.

În sâmbăta aceea Henry se afla la birou. Ca și în fiecare după-amiază, rezolva hârtiile prezentate de secretarul său, Anthony Norwood. Era în preajma orei cinci. Se întunecase de mult. În încăperea mobilată simplu dar confortabil, Henry lucra la lumina lumânărilor. În cămin ardeau câteva buturugi, încălzind plăcut atmosfera. În cursul zilei avusese o ședință cu personalul tehnic superior. Se discutase oportunitatea acordării unei pensii lui Swanson. Hutchinson se împotrivise cu îndârjire.

— Neîndemânaticii să se descurce cum vor ști. O asemenea pensie ar echivala cu o primă de încurajare acordată neglijenței. Dacă Broungham și echipa lui ar fi lucrat cum trebuie, nenorocirea nu s-ar fi produs. Greșelile se plătesc.

Punctul lui de vedere triumfase. William Track izbutise să smulgă un simplu ajutor de cinci guineе pentru Swanson.

Henry era singur. Mai avea de rezolvat câteva hârtii, apoi putea pleca spre casă. Se gândea cu deliciu la ultimul roman de Sterne, care-l aștepta pe măsuța din salonaș, la sticla de claret din dulăpiorul său de băuturi, la pipa cu care se deprinsese de curând, și îi procura momente de încântătoare destindere. Liniștea din birou fu tulburată de un schimb de cuvinte la diapazon înalt, care se purta în anticameră.

— Vreau să vorbesc cu Mr. Sunderland! stăruia un glas de femeie pe care-l ascuțise mânia. Nimic nu mă

poate împiedica să ajung la Mr. Sunderland. Auziţi? Nimic!

— A trecut fără voia mea, Mr. Norwood, protesta uşierul. Fata asta e mai rea decât o pisică sălbatică. Uitaţi-vă la ea cum m-a zgâriat pe mână. Haide, Margery, fii fată de treabă şi ia-o din loc.

— Nu mă mişc de aici până nu vorbesc cu Mr. Sunderland!

— Ascultă, fetiţo, interveni secretarul cu glas scăzut. Mr. Sunderland e ocupat. Nu te poate primi. Du-te la Mr. Hutchinson. El rezolvă plângerile salariaţilor.

— Mr. Hutchinson nu stă de vorbă cu noi, oamenii de rând. Vreau să intru la Mr. Sunderland. Numai el ar putea să mă ajute.

— Te ascult, fetiţo! zise Henry, care apăruse neobservat în prag.

Margery tăcu brusc. Intimidată de apariţia neaşteptată a directorului general, îi veni să fugă. Dar se stăpâni. Obrajii îi erau învăpăiaţi de mânie. Ochii ei mari scăpărau ca jerbele de artificii ce ţâşnesc din convertizoare.

Luîndu-şi inima în dinţi, începu să vorbească repede, fără să-şi aleagă cuvintele:

— E ruşinos, Mr. Sunderland. Cei de la infirmierie nu mă lasă să intru la Dick Swanson, deşi azi e zi de primire. E... e nemaipomenit!

Fusese cât p-aci să scape o vorbă tare, dar se oprise la timp.

— Mai întâi, cine eşti dumneata? întrebă Henry.

— Eu?... Sunt Margery Terril. Logodnica lui Dick Swanson. Închipuiţi-vă şi dumneavoastră. Să nu-mi dea voie să-mi văd logodnicul. Dacă nu se întâmpla nenorocirea, duminica aceasta am fi făcut nunta. Aşa era plănuit. Îl iubesc pe Dick. Şi el mă iubeşte. De ce să nu fiu lăsată la el? N-am să mănânc infirmeria.

— Ai vorbit cu Mr. Hutchinson?

— Nici n-am încercat. Ar fi fost pe degeaba. Despre dumneavoastră se spune că sunteți om cu suflet.

— Hm! tuși Henry flatat.

Se roșise până în vârful urechilor. Fata îi căta în ochi, ca un cățel.

Și era frumoasă. Răscolitor de frumoasă.

— Norwood, se întoarse Henry către secretar. Du-te cu Miss Terril la infirmerie și dă dispoziții, în numele meu, să fie primită la orice oră din zi. E inuman să o despărțim de logodnicul ei. Îi datorăm această infimă compensație pentru toată supărarea pe care, indirect, i-am pricinuit-o.

Vorbea sentențios și grav, ca un om în vârstă, care se apleacă milostiv asupra celor în nevoie...

Margery Terril se uită triumfător la secretar și la ușier. Părea să spună: „Vedeți? A fost destul să stau de vorbă cu patronul, ca să mi se facă dreptate!"

În seara aceea Henry plecă satisfăcut spre casă. Săvârșise o faptă bună. Era mândru de el. După cină, se adânci într-un fotoliu, în fața căminului. În dreapta, pe o măsuță, se afla sticla de claret și un pahar de cristal. Alături, pipa fumega într-o scrumieră de argint.

Cu cartea în mână, Henry privea visător firul de fum albastru care se ridica ondulat din pipă. Artificiile din privirile lui Margery Terril îi jucau în fața ochilor. Margery... Margery Terril... Margery Terril...

Ce bine i-ar sta acestei fete simpluțe într-o rochie de voal transparent, prin care să i se vadă sânii obraznici... Da, da. Avea niște sâni tari, care împungeau țesătura rochiei de stambă... Cu un colier de perle la gât și cu o mantie de hermină pe umeri, ar întrece pe cea mai autentică lady... de ce nu avea Sarah chipul lui Margery Terril?... De ce?

Henry se complăcu a se vedea la brațul lui Margery, pe aleea unui parc îmbălsămat de trandafiri... ori în sala de bal a unui palat londonez...

Către miezul nopţii, adormi în fotoliul său. Cartea din care nu citise un rând, îi alunecă din mână şi căzu deschisă pe covor... Sticla de claret, nefolosită, reflecta flăcările focului muribund. Pipa se stinsese de mult...

Contrar aşteptărilor, Herbert Hutchinson nu se formalizase de intervenţia lui Margery Terril. Descosându-l pe uşier, care-i istorisise discuţia dintre logodnica lui Swanson şi Henry Sunderland, ajunse la concluzia că fata făcuse o impresie puternică asupra patronului. Această informaţie, merita a fi bine cumpănită şi folosită la maximum. În ziua când va izbuti să devină confidentul noului patron, ascensiunea lui nu va mai cunoaşte piedici. Fierul trebuia bătut cât era cald.

Peste câteva zile, Hutchinson pilotă pe Henry — ca din întâmplare — spre atelierul de încărcare cu pulbere a grenadelor. Printre sutele de muncitoare, tinere şi bătrâne, Henry avu surpriza plăcută de a revedea pe Margery. Când îl observă, ea se înroşi, surâse cu sfială, apoi înclină din cap.

— Ei, Miss Terril, cred că te vezi zilnic cu logodnicul, zise el cu prietenie. M-am mirat că n-ai venit să-mi mulţumeşti...

Încântată că i se vorbea atât de binevoitor, Margery răspunse cu naivitate:

— Aş fi venit, Mister. Dar m-am temut să nu-l supăr pe uşier.

Henry începu să râdă.

— Ei da. Argumentul e peremptoriu. Nu mai am ce spune.

— Dick e foarte bucuros că aţi dat poruncă să intru la el. Spune că sunteţi cel mai bun director pe care l-a avut vreodată.

Henry tuşi flatat.

— Și se mai spune că relațiile dintre patron și muncitori nu sunt idilice, zise Hutchinson, râzând în mustață.

După plecarea lui Henry și a însoțitorilor săi, fetele din atelier începură să chicotească și să-și dea coate.

— Margery, păzea! A pus directorul ochii pe tine.

— Nu e de glumă, Margery! zise o brunetă zvăpăiată ca o zvârlugă. Mai ieri s-a dat la tine contramaistrul. Azi patronul te soarbe din priviri.

— Să n-audă Dick, că îți scoate ochii.

— Ehe, fetelor, într-o bună zi, Miss Terril n-o să mai vrea să știe de noi. Când o avea trăsură la scară și doi canari în colivie...

— Am mai văzut eu de-astea, interveni blazată o femeie de vreo treizeci de ani. La început te ia cu vorbe dulci, cu făgăduieli și daruri neînsemnate. Panglici, dantele și altele. După ce te lasă cu burta mare, îți dă cu piciorul.

— Nici o grijă, fetelor, răspunse ea cu nepăsare. Dick e omul meu. Alt bărbat nu-mi trebuie. Pe contramaistru l-am pus la locul lui. La nevoie, îl pun și pe Mr. Henry.

— Nu zi vorbă mare, Margery, râse zvârluga.

— Ba zic, fără nici o teamă. Cum aș putea să-l schimb pe Dick, cel mai frumos băiat din Cardiff, cu Mr. Sunderland? O fi el director, dar are un cap ca de mort. Dacă aș rămâne singură cu el, în miez de noapte, m-ar apuca toate spaimele.

— Gura!!! se auzi din fundul atelierului glasul aspru și behăit al contramaistrului. Ce-i acolo? Club? Vi s-a făcut de amendă? Vă scarmănă la buzunar!

— Vezi bine, Mr. Joe, că mâinile nu ne stau, zise Margery, cu jumătate glas.

Urechea contramaistrului prinse totuși vorbele ei.

— Ehe, fetițo, ți s-au urcat fumurile la cap! Te lecuiesc eu de fumuri!

— De ce nu i-aţi spus şi directorului să nu ne ţie din lucru? îi zise zvârluga.

Contramaistrul se înroşi ca o guşă de curcan rotat.

— Clanţa! Să nu mă scoţi din pepeni, că te trăsnesc!

— Păi directorul a început...

— În atelier, eu sunt director. Aţi înţeles? Şi cine mai crâcneşte, se alege cu cinci şilingi amendă. Am zis!

— Maţe fripte! se auzi din spatele lui un glas prefăcut, piţigăiat.

Contramaistrul se răsuci pe călcâie ca ars.

— Cine a vorbit?... Cine?

Nimeni nu-i răspunse. Se aşternuse o tăcere grea. Nu se auzea decât foşnetul pulberii turnate în grenade.

— Cine a vorbit? urlă contramaistrul.

Tăcere adâncă şi prelungită.

— Ei bine, am să vă arăt eu vouă. Pentru lipsă de disciplină, vă pedepsesc pe toate la câte şapte şilingi amendă. Să vă fie învăţătură de minte...

Margery Terril fu singura care nu plăti amenda. În ziua următoare, Herbert Hutchinson o transferă la pavilionul administrativ, dublîndu-i totodată şi salariul.

Noul serviciu nu era greu. Margery avea obligaţia să ţină curăţenia în biroul directorului. Adevărată sinecură faţă de cele şaisprezece ore prestate până atunci zilnic la încărcarea grenadelor. Pe lângă salariu, primea săptămânal gratificaţii de cinci până la zece şilingi.

Herbert Hutchinson ar fi putut să-i plătească şi mai mult, fără ca uzina să sufere. Însă planul lui era bine studiat. Un câştig lunar prea mare, ar fi asigurat

fetei o oarecare independență financiară. Și nu era acesta scopul lui Hutchinson.

Margery își consuma gratificațiile cumpărând logodnicului portocale, dulciuri, pește sărat și mai ales șuncă, marea lui pasiune. Vorbise lui Dick despre noul ei serviciu. Dar cu o discreție motivată de un avertisment lăuntric bizar, nu-i spusese nimic despre gratificații.

Iarna se apropia de sfârșit... primăvara își făcea intrarea cu acompaniament de ploi ce cântau monotom pe acoperișuri...

La Cardiff se vorbea insistent despre semnarea tratatului de pace cu Franța. Preliminariile păcii fuseseră parafate încă din toamna anului trecut. În Insulele Britanice, bucuria era generală. Englezii care se privaseră atâta vreme de plăcerea de a călători pe continent, porneau acum în exod spre Franța. La Londra și la Paris, se făceau iluminații în cinstea erei noi de pace și prosperitate, care se deschidea pentru cele două popoare.

Fabricanții de armament erau sceptici. „Pacea va fi mai scurtă decât un vis frumos, spuneau ei. Ritmul producției de armament nu trebuie încetinit. În curând serviciile noastre vor fi iarăși solicitate."

În cercurile bine informate se știa că negocierile diplomatice dintre Franța și Anglia continuau sub presiunea amenințărilor Primului Consul, care-și zăngănea războinic sabia. Ducele de Queensberry, care cunoaștea sforăriile diplomației britanice, ținea pe Henry Sunderland la curent cu ultimele evenimente. Cuvântul lui de ordine era categoric.

— Accelerează producția. Pacea este iluzorie. Un simplu răgaz înaintea marii răfuieli. Și englezii și francezii vor să câștige timp. Au nevoie de respirație. De nouă ani se războiesc. Acum ne aflăm în antract.

Cortina se va ridica însă din nou. Și aceasta mai repede decât îți închipui...

Henry ascultă povețele bătrânului duce. Producția de armament continua să crească. Deși se vorbea de dezarmare, învestea capitaluri sporite în construcții de noi ateliere și în achiziții de utilaje perfecționate. Se îndrăgostise de uzină. De la opt de dimineață, și până seara la opt nu ieșea din incinta fabricii. Adeseori rămânea până în miez de noapte la birou. Primăvara era exasperant de ploioasă. Ploi mărunte alternau cu averse ropotitoare de vară. În larg, furtunile nu mai conteneau.

Montorgueil și fiicele sale nu se înapoiaseră încă de la Londra. Starea Lady-ei Sarah inspira încă îngrijorare. Într-o seară, Henry plecă de la fabrică mai devreme ca de obicei. Abia ieșise trăsura pe poartă că din văzduhul plumburiu porniră să se prăvale torente de apă. S-ar fi zis că se deschiseseră zăgazurile cerului și că potopul biblic avea să își reînnoiască isprăvile. Deși la ora aceea ar fi trebuit să fie încă lumină, se lăsaseră peste fire umbrele adânci ale unui sfârșit de amurg.

Vântul spulbera rafalele de ploaie, plesnind peste ochi caii, care se cabrau înspăimântați. Vizitiul, orbit de aversele furioase, abia își strunea atelajul.

Henry regreta că nu zăbovise la uzină încă o oră sau două. Dar acum nu mai avea rost să se întoarcă din drum. Trăsura mai avea de străbătut vreo două sute de metri pe șoseaua ce ducea la Cardiff, apoi urma să cotească la dreapta, spre liziera pădurii, în mijlocul căreia îl aștepta ospitalierul său pavilion de vânătoare.

Pe stânga șoselei văzu o formă omenească ce înainta încovoiată prin ploaia vântoasă. O femeie. Henry bătu în geam, făcând semn vizitiului să oprească.

— Hei, vino încoace! strigă el către ființa care se lupta cu vijelia. Unde mergi?

— La Cardiff, Sir! auzi el glasul lui Margery Terril. M-a prins ploaia.

De când fusese transferată la pavilionul administrativ, Margery căpătase autorizația să plece acasă după ora cinci. Îi făcuse o concesie Herbert Hutchinson. Deși la acea oră nu avea tovarăși de drum — echipele de lucrători părăseau lucrul abia după opt — Margery nu se temea să străbată singură cei cinci kilometri care despărțeau uzina de oraș. Lupii pieriseră de mult de pe acele meleaguri, iar de oameni nu-i era frică. Cine ar fi îndrăznit să se lege de logodnica lui Dick Swanson, cel mai bătăios flăcău din întregul comitat?

— Urcă-te în trăsură, Margery! o pofti Henry. Mai repede. Vizitiul abia își stăpânește caii.

Margery șovăi o clipă, apoi se strecură în trăsură. Înăuntru era cald și bine. Pe pelerina ei de stofă apa curgea șiroaie.

— Vă murdăresc pernele, Sir, zise Margery.

— Nici o importanță... Ploaia se întețește. Nu vrei să înnoptezi la pavilionul de vânătoare? întrebă Henry, pe care împrejurarea favorabilă îl făcuse mai cutezător. Se va găsi o cămăruță și pentru dumneata.

Spre dezamăgirea lui, Margery răspunse prompt.

— Vă mulțumesc, Sir. Nu pot lipsi noaptea de acasă. Tata m-ar umple de cucuie. Mă lăsați la întretăierea de drumuri. De acolo și până la Cardiff nu mai e mult.

— Și dacă poruncesc vizitiului să meargă înainte?

— Voi sări din trăsură, spuse ea râzând.

Henry înțelese că Margery nu mințea. Deodată, o apucă de umeri și încercă să o sărute pe gură. Ea se smulse din brațele lui și se adânci în colțul trăsurii.

— Să nu mai faceți așa ceva, Sir. Sunt logodită. Vreau să rămân credincioasă lui Dick.

Tonul ei vădea o hotărâre nestrămutată. Henry o luă în glumă.

— Zi, nu e chip să te îmblânzească cineva?

— Omul care mă va îmblânzi zace acum pe patul infirmeriei.

Henry fu încântat că întunericul o împiedica să-i vadă roșeața din obraji. Lecția era aspră. Dacă ar fi fost mai îndrăzneț, ar fi dus-o cu sila la el acasă și acolo ar fi izbutit poate să o domesticească. Vizitiul și servitorii știau să tacă. Hutchinson îi alesese pe sprânceană. Henry era însă timid. Împotrivirea dură a fetei îi tăiase elanul.

— Dacă nu vrei să mergi la pavilion, te voi pedepsi, ducându-te la Cardiff, spuse el cu același ton glumeț.

Chipul ei se însenină. Trecuse printr-o mare spaimă.

— Nu trebuie, Sir. Ploaia s-a mai potolit. Până acasă mai am o palmă de drum.

— Lasă vorba! Pe ce stradă locuiești?

— Pe Dragon Alley. Dar n-o să puteți ajunge cu trăsura până acolo. Cartierul meu nu e boieresc.

— Mi-e de-ajuns un refuz, zise el. Pe al doilea nu-l mai înghit. Bagă de seamă! Nu mă supăra. Altfel te duc la pavilion.

Margery râse. Știa bine că amenințarea va rămâne fără efect. Intuiția ei îi dezvăluise adevăratul caracter al patronului. Henry Sunderland era un om slab. O femeie cu cap l-ar duce ușor de nas. Dar Henry n-o interesa. Dick, omul ei, era un bărbat și jumătate. De aceea îl și iubea. Îi plăcea să fie stăpânită. Iuțeala cu care Mr. Sunderland cedase o dezamăgise. Ehe, de ce nu era Dick director de uzină? Ar fi știut să se poarte cu muncitorii și cu fetele din ateliere. Pe Dick ar fi fost geloasă foc. Mai bine că nu ajunsese director. Era mai liniștită.

Apărură primele case din Cardiff. Henry se încăpățânase să o conducă până în poarta casei. Margery dădu îndrumări vizitiului, care pătrunse într-un labirint de ulițe strâmbe cu căsuțe mici, înghesuite, lăsate pe o rână. Barăci de lemn, cu câte-o ferestruică strâmtă, maghernițe pe jumătate năruite, cu acoperișuri desfundate și cârpite cu scânduri înverzite de mușchi, colibe aproape îngropate în pământ. Din coșurile scunde ieșeau anemice fire de fum, smulse de vântul năprasnic. Curțile erau ca și inexistente. Cocioabele se buluceau ușă în ușă, într-o promiscuitate dezgustătoare. La un moment dat trăsura nu mai putu înainta prin noroi. Roata se afunda până la osie.

— Întoarceți-vă din drum, Sir, îl povățui Margery. Nu mai am decât doi pași până acasă.

Sfatul era înțelept. Henry intrase însă într-o aventură din care voia să iasă învingător. Cartierul acesta hidos, ca un imens maidan de gunoaie îl fascina, tocmai fiindcă era locuit de Margery.

Henry coborî din trăsură, oferind mâna sa fetei.

— Intră sub pelerina mea, spuse el cu autoritate. E încăpătoare pentru trei ca tine.

Lui Margery nu-i plăcea continuarea escapadei. Nu-i convenea să fie văzută sub pelerina directorului. Dacă afla Dick? Nu fu însă chip să scape. Cu îndărătnicia timidului, care are din când în când crize de voință, Henry stărui să o ferească de violența ploii, acordându-i protecție sub ampla sa pelerină. Margery găsi totuși că nu avea motive să se alarmeze peste măsură. Sub cortul acesta ambulant, nu o va recunoaște nimeni. Mai toți locuitorii mahalalei se aflau la lucru. Nu rămâneau acasă decât plozii nevârstnici, nevestele și bătrânii.

După ce se luptară cu niște noroaie clisoase în care piciorul se prindea ca într-o menghine, ajunseră la cocioaba lui Margery. Pereții erau coșcoviți, iar

streașina, adusă peste ușă, semăna cu un nas coroiat de babă.

Fetei îi fu rușine de aspectul mizer al locuinței.

— Vă rog să nu intrați, Sir, îl imploră ea. Înăuntru e mare dezordine.

Henry îi ascultă rugămintea. Îi întinse mâna, apoi o pofti să intre în casă.

— La înapoiere să nu vă rătăciți pe străduțele noastre spuse Margery.

— Nici o grijă. La revedere, Margery!

— La revedere, Sir.

Pentru a nu mai prelungi discuția, Margery intră în casă. Prin ușa care se închise în urma sa, Henry avusese timp să vadă o încăpere cu pereți văruiți, iluminată de un opaiț muribund. Pe o laviță lungă erau întinși ca niște cârnați la grătar vreo șase sau șapte copii de toate vârstele.

Henry era impresionat de acest spectacol. Nu-și închipuise că putea exista atâta mizerie.

Capitolul şaisprezece

Richard concepea şi realiza totul în mare. Renovarea palatului Andreea din Veneţia ilustră din plin această concepţie. Lucrarea, de proporţii gigantice, dură un an. Dacă edificiul ar fi fost construit din nou, ar fi costat mai puţin.

Richard folosi trei arhitecţi cu renume, Luigi Cagnola, Giuseppe Piermarini şi Alessandro Galli di Bibiena, elevul celebrului florentin Ferdinando Fuga. Aprobase proiectul final Wragby, preţiosul său colaborator.

Palazzo Andreea fusese construit în plină Renaştere de către celebrul Palladio, care realizase o capodoperă a stilului clasic. În următoarele două secole, proprietarii palatului îl renovaseră în diferite rânduri, alterând în parte puritatea liniilor palladiene.

Guy Wragby voia să refacă clădirea după planurile iniţiale, armonizând cele două aripi adăugate ulterior, cu corpul central. Se folosiră cele mai scumpe materiale. Marmură de Carrara şi Seravezza, de Flandra şi din Pirinei. Marmură verde, trandafirie, violetă, marmură cu ape galbene, marmură ţigrată ori cu vine aurii. Mozaicuri de aur şi de pietre

semiprețioase, balustrade de porți interioare de bronz și argint. Grilaje exterioare de fier forjat desăvârșeau decorația interioară. Stucaturi încadrau cu aur frescele semnate de Tizian, esteticianul plin de vioiciune și sensibilitate, de Lotto, vizionarul patetic, de impetuosul Perdenone, de Savoldo, cu delicatele și misterioasele sale lumini, de Romanino, cu incandescențele lui feerice, fresce pe care ostașii lui Masséna nu le putuseră smulge din pereți.

Mai rămâneau de adus tablouri, mobilier, covoare, statui și lămpi care să populeze sălile, galeriile, saloanele, coridoarele interminabile. Căci ceea ce uitaseră francezii după jefuirea palatului era neglijabil.

Pentru a procura piese autentice și de necontestată valoare artistică, Wragby străbătu Italia în lung și în lat. Veneția, Florența, Milano, Roma, Napoli, Pisa, Genova și alte multe orașe fură cercetate de neobositul Wragby. Richard îi pusese la dispoziție nu numai credite nelimitate, dar îi comunicase și entuziasmul său.

Rubicondul englez fusese o revelație pentru Richard. Guy Wragby-Dolofanul era o ediție înnoită și adăugită a lui Pico de la Mirandola. „Știu de toate, dar nimic aprofundat", spunea el cu blazare. „Toate talentele și-au dat întâlnire la nașterea mea. Din nenorocire, la îmbulzeală, n-au putut să toarne asupră-mi decât puțin din harul lor." Wragby cânta la clavecin, la vioară, la violoncel, și chiar din flaut. Cânta frumos, cu multă sensibilitate, dar nu era un virtuos. Picta cu real simț artistic, iar sculpturile lui animaliere erau înzestrate cu o remarcabilă viață lăuntrică. Nu strălucea însă în nici una din aceste lucrări. Le lipsea acel suflu pe care numai un artist genial le împrumută operelor sale. Nici în literatură nu sclipea, deși se pricepea să întoarcă elegant fraza, să realizeze o compoziție echilibrată, să zugrăvească

veridic mediul înconjurător. Wragby era priceput în medicină; fizica și chimia îi păreau o joacă de copil, iar matematicile superioare nu mai prezentau pentru el nici o taină. Dar nici una din aceste științe nu-l pasionau îndeajuns pentru a-l stimula să creeze teorii și soluții noi. Wragby obișnuia să gândească despre el cu tristețe: „Sunt un perfect specimen al mediocrității strălucite. În saloanele, în care superficialul și-a câștigat loc de cinste, fac figură onorabilă. Sunt prețuit pentru sentințele, aforismele și cuvintele mele de duh. Dincolo de cadrul acesta monden, utilitatea mea dispare. Cred că m-am ratat. Aș fi preferat să fiu mai puțin multilateral și să câștig în adâncime ceea ce aș pierde în suprafață".

În serviciul lui Richard, avu însă prilejul fericit să constate că se bucura de un talent deosebit, pe care nu și-l bănuise până atunci. Era un foarte priceput critic de artă și un anticar excepțional dotat. Piesele de artă pe care le descoperi în cursul peregrinărilor smulseră strigăte de admirație criticilor de artă. Achiziționă sute de tablouri, sculpturi, bibelouri, covoare, mobile străvechi și noi, fără ca gustul și priceperea sa să fi dat o singură dată greș.

În galeria de tablouri a palatului Andreea, pictorii venețieni erau reprezentați în exclusivitate. Gentile de Fabiano, Antonello da Messina, Pisanello, frații Bellini și Carapacio, exponenți ai Școlii Venețiene din epoca Renașterii, semnau patruzeci de piese. Titanii Veneției din Cinquecento, Giorgione, cei doi Palma, Tizian, și Veronese figurau cu treizeci și șapte de pânze, pe care Wragby le scosese la lumină, scormonind prăvăliile anticarilor, podurile bisericilor și palatelor, participând la licitațiile publice ori oferind prețuri ispititoare proprietarilor săraciți de războaiele care bântuiau Italia. Secolul XVIII era reprezentat de un mare număr de picturi de Piazzeta,

Giuseppe Mario Crespi, Tiepolo, Francesco Guardi și Canaletto.

Când Wragby descoperea în câte un oraș îndepărtat piese excepționale, pentru care i se cereau prețuri exagerate, anunța pe Richard, cerându-i dezlegarea.

Acesta se deplasa uneori la fața locului. Concediul pe care și-l luase de la sine putere îi îngăduia să-și folosească timpul după pofta inimii. Călătoriile acestea îi deschiseră gustul pentru frumusețea peisajelor italiene, pentru monumentele arhitectonice, pentru operele ei de artă. De altfel, Richard nu mai era de mult un profan în acest domeniu. Andreea îl inițiase în tainele artelor frumoase. Înainte de a o cunoaște, cumpăra tablouri din snobism, sau pentru a face un bun plasament. Datorită ei se deprinsese să prețuiască frumosul realizat într-o pictură ce încânta văzul, într-o statuie de proporții admirabile, într-o mobilă fină, cu linii armonioase. Guy Wragby, această enciclopedie ambulantă, îi vorbise cu atâta competență și savoare despre marii artiști ai lumii și despre operele lor, despre diversele epoci și școli, încât Richard ajunsese nu numai să aprecieze just o piesă bună, dar să și cunoască în linii mari evoluția artei în omenire.

Între timp, la Palazzo Andreea soseau necontenit transporturi de mobile. Mese lungi construite după principiul cartibulelor romane, mese lombarde cu picioare în formă de colonade, mese cu himere după moda florentină, scaune în formă de X adaptate după curulele romane, jețuri dantești, jețuri Savonarola, cu incrustații de sidef sau fildeș, jețuri cu spătarul dantelat, credenze care imitau fațada noilor palate ale timpului, cu portale, coloane și pilaștri, arcuri și balcoane, cabinete Certosina, cufere sculptate în formă de sarcofagii romane, cufere incrustate cu medalioane de fildeș, cufere ștampilate de renumitul

Baccio de Aguala, cu picioare scurte în formă de gheare de leu, tronuri florentine, cufere de Siena, cufere de zestre pictate de Botticelli, Andrea del Sarto și Piero di Cosimo, paturi cu coloane canelate și baldachine bogat ornamentate, paturi cu perdele de brocart, paturi de Turnir, de Perugia și de Verona. Nu lipseau nici mobilele moderne, inspirate după stilurile Louis XIV.

Covoarele ofereau toată gama de tonuri mângâietoare, pe care numai orientalii le stăpânesc: Covoare de Shiraz și Ispahan, de Tebriz și Mossul, de Belucistan și Bukhara, de Arabistan și Muskabad, de Mekka și Ferahan.

Guy Wragby reuși să creeze o ambianță senzuală, tipic venețiană. Tablourile, vitraliile, tapiseriile și mozaicurile produceau o plăcere deosebită, o delicatețe care se transmitea întregii ființe. În piesele alese de el, desenul apărea oarecum pe al doilea plan, accentul punându-se pe armonia caldă a tonurilor. Draperiile superb colorate, stofele somptuoase, țesute în aur și argint, desăvâșeau simfonia vizuală. Tablourile înrămate magnific, statuile cioplite în marmură, înfățișau grupuri lascive, în poziții voluptuoase, cu brațe întinse provocator. Privitorul avea impresia că surprinde șoaptele de dragoste ale perechilor de îndrăgostiți, imortalizate de penelurile măestre. Bacante, silfide și naiade, cu forme splendide, dădeau viața saloanelor și galeriilor feerice. În atmosferă plutea o mireasmă arhaică, un fior de voluptate. După fiecare colț, vizitatorul aștepta să audă foșnetul unei rochii de mătase, impregnată cu parfumuri tari.

În salonul cel mare trona un tablou în mărime naturală al Andreei, semnat de Thomas Lawrence. Celebrul portretist britanic era singurul pictor străin de Veneția care figura în colecție. Tabloul adus de la Londra era cel mai recent portret al Andreei. Astfel,

ea era simbolic prezentă la renașterea prodigioasă a casei pentru care nutrise întotdeauna o preferință tainică.

Atâta timp cât durase renovarea palatului, Richard așteptase cu înfrigurare sfârșitul lucrărilor. Toată energia, toată puterea de muncă, și-o pusese în slujba acestei realizări. Avea credința că în palatul refăcut din cenușă, Andreea se va materializa, întâmpinându-l cu brațele deschise, ca altădată.

Din clipa în care lucrările intraseră în faza finală, nu mai călcase pe acolo. Wragby — în gustul căruia Richard căpătase o încredere nestrămutată — primise misiunea să dirijeze personal finisarea decorării interioare. Richard voia să-și rezerve emoția estetică de a pătrunde într-o casă în care să aibă impresia că o baghetă magică, orânduise totul.

Pentru a rezista ispitei, plecă la Roma, într-o călătorie de două luni. În acest timp Wragby își desăvârși opera. Orândui tablourile și tapiseriile, așternu covoarele, amplasă mobilele, fixă pe socluri statuile și vasele de alabastru și jad, atârnă draperiile în falduri bogate, puse în funcție fântânile arteziene și înmiresmă cu flori patioul de marmură.

La 15 aprilie când Richard se înapoie la Veneția, lucrările erau terminate. Palatul putea fi inaugurat. Wragby își rugase prietenul să vină acasă în faptul serii. Voia să-i facă o surpriză. Reușita îi depăși așteptările. Aproape de ora opt, gondola lui Richard se angaja sub podul Rialto, care ascunsese până atunci perspectiva palatului Andreea. Dar când ieși de sub grațioasa arcadă, priveliștea oferită îl umplu de încântare și emoție. Fațada palatului era muiată în lumina a sute de torțe, ce aruncau pe apele lui Canale Grande reflexe purpurii.

Puzderie de curioși se îmbulzeau pe podul Rialto, ori așteptau în gondole imobilizate de-a lungul malului trecerea invitaților spre palatul iluminat ca în

vremurile de splendoare ale Serenissimei Republici. Mare le fu mirarea când o singură gondolă trase în fața scării de marmură verde, în capul căreia așteptau zece lachei în livrele de gală.

Când Richard puse piciorul pe prima treaptă, Guy Wragby îi ieși radios în întâmpinare. Era urmat de cei trei arhitecți, care făcuseră să reînvie în toată splendoarea, capodopera lui Palladio. Wragby avusese discreția să nu invite alte persoane la inaugurare. Voia să-l lase pe Richard să guste, fără martori, ambianța bogată în amintiri a lui Pallazzo Andreea.

Richard pătrunse în marele vestibul de malahit. Când văzu portretul Andreei, ochii i se umplură de lacrimi. Omul acesta de fier care zdrobea cu nepăsare tot ceea ce încerca să-i stăvilească mersul înainte, plângea în fața tabloului femeii pe care o iubise cu pasiune. Wragby, observându-i emoția, se întoarse spre cei trei arhitecți.

— Prieteni, vă fac o propunere. Să lăsăm pe Mr. Sunderland să-și viziteze singur palatul. Să savureze pe îndelete minunile realizate de dumneavoastră. Iar noi, cu îngăduința lui, să trecem la masă.

Cu privirile ațintite asupra portretului Andreei, Richard înclină ușor capul în semn de încuviințare. Era recunoscător lui Wragby, căci îl ferea de curiozitatea arhitecților. La un semn al acestuia, lacheii se topiră. Apoi Wragby și oaspeții trecură în sufragerie. În urma lor, ușile înalte de bronz sculptat se închiseră fără zgomot.

Richard rămase singur în vestibul. Singur cu Andreea, căreia penelul lui Lawrence îi împrumuta o viață prodigios de veridică. Andreea trăia. Ochii ei străluceau ca altădată; în obraji înfloreau trandafirii gropițelor; pe buze plutea fiorul unui surâs șăgalnic; umerii goi, superbi așteptau să fie mângâiați; sânii,

acoperiți de valurile rochiei de seară, tresăltau în ritmul respirației.

Richard închise ochii... Cât de vie era pentru el Andreea... Îi simțea și acum prezența... Da! Îi simțea prezența... Deschise ochii... Alături de el se afla Andreea. Richard nu îndrăzni să se mai uite spre portretul ei. Andreea se afla lângă umărul lui... Îl privea cu ochii ei umezi și calzi, de căprioară timidă. Cuprins de extaz, de o bucurie amețitoare, Richard îi oferi brațul. Îi era teamă că făptura din preajma lui se va topi în aer.

Deodată, un fior plăcut îi străbătu ființa. Simțise pe braț atingerea mâinii ei fine și ușoare. Nu îndrăzni să vorbească. Se înclină spre ea, apoi cu mâna dreaptă, rămasă liberă, făcu un gest larg, invitând-o la drum. Împreună, urcară scara de marmură verde. Lumina se revărsa din candelabrele de Murano, din lampadarele de argint, din girandolele care plângeau cu lacrimi de cristal. Richard zâmbea fericit. Înaintea lui, palatul își desfășura comorile. Nimeni nu avea să-i tulbure plimbarea...

O fată în casă, care terminase tocmai de făcut patul în camera de dormit a stăpânului, traversa galeria bizantină, îndreptându-se spre scara de serviciu. Deodată auzi pași. Fără voie, se ascunse după o coloană îmbrăcată în mozaic de aur și de acolo privi spre locul de unde se auzeau pașii.

La capătul galeriei apăru Mr. Sunderland. Surâdea plin de încântare, ținând capul ușor înclinat spre stânga. Brațul stâng îndoit, și puțin îndepărtat de corp, se oferea cuiva.

Cui se oferea?... Lângă stăpân nu se afla nimeni... Și Richard păși încet pe lângă coloana îmbrăcată în mozaic de aur... Subreta se făcuse mică înapoia precarului adăpost. Stăpânul trecu mai departe. Zâmbea extatic. Pentru Richard, timpul se oprise în loc...

Capitolul şaptesprezece

La Veneţia lumea trăia în virtutea inerţiei, hrănindu-se cu amintirile. Toate contribuiau la această ambianţă de renunţare, de cedare, în faţa adversităţilor soartei; şi asfinţitul puţin glorios al Republicii Sfântului Marc, care îngenunchease fără luptă în faţa invadatorilor, şi lipsa de combativitate a unei lumi îmbătrânite, moleşite de huzur şi atmosfera molatecă, voluptuoasă, ce pusese stăpânire pe oraşul lagunelor, şi lumina tamizată, mângâioasă, ce îndulcea contururile peisajelor, dându-le o înfăţişare ireală, fanatomică, de vis.

Însă dincolo de fruntariile acestui oraş lacustru, ce agoniza fără murmur de împotrivire, omenirea trăia într-un ritm trepidant, pe care Napoleon Bonaparte îl accentua cu cadenţa trupelor sale ce mărşăluiau de-a lungul şi de-a latul Europei.

Umbra prodigiosului corsican care luase în mâinile sale destinele Franţei creştea necontenit, acoperind nu numai vechiul continent, dar şi Africa, Asia şi cele două Americi. Numele său, ce avea să se impună definitiv asupra unei epoci, era rostit pretutindeni cu aceeaşi teamă superstiţioasă.

În acele vremuri de răsturnări fără precedent, bastonul de mareșal și averile fabuloase, situațiile politice eminente și celebritatea se cucereau peste noapte. Tot peste noapte se prăbușeau regate și imperii, se năruiau reputații socotite până atunci intangibile, se spulberau bogății despre care se crezuse că vor sfida timpurile.

Aurul și gloria erau mai mult ca oricând idolii la modă.

După aur alergau generalii și soldații de rând, miniștrii și tâlharii, cardinalii și derbedeii, financiarii și copiștii, arhimilionarii și nevoiașii. În această lume, prinsă în vârtejul unui ciocan monstru, angajamentul financiar pus în mișcare de Richard Sunderland-Beauclair, mergea din plin, cucerind noi zone de influență, impunându-și autoritatea în sfere tot mai largi.

Richard socotea că își putea, în sfârșit, permite a se bucura în liniște de vacanța de care avea atâta nevoie. În „Escorialul" său ducea o viață retrasă, monastică, împărțită între tablouri, cărți și amintiri. Numai Guy Wragby obținuse privilegiul de a-i împărți sihăstria.

Secretarii lui Richard aveau sinecurile cele mai bine plătite din Europa. Adeseori treceau zile întregi fără a fi chemați de patron. Sarcina lor era simplă. La 1 și 15 ale lunii, prezentau rezumatul rapoartelor ordinare sosite cu regularitate de la întreprinderile controlate de Casa Sunderland. Numai rapoartele extraordinare, ce se refereau la afaceri în afara rutinei, erau citite *in extenso* patronului. Acesta le asculta fără comentarii. La sfârșit, dacă nu era de acord cu conținutul lor, dicta scrisori cu observații, pe care secretarul de serviciu le expedita de-îndată celor interesați. Dar aceasta se întâmpla foarte rar.

Patronul avea deplină încredere în colaboratorii săi. Și Amaury de Beaumont-Challais și William

McFee și Wilbur Morrison și Adrien de Beaulieu și Chastellux și Nathaniel Fanning își dovediseră în repetate rânduri devotamentul și priceperea. Numai cu Joe Phipps dăduse greș. Dar nu își făcea sânge rău. Greșelile sunt omenești.

De un an și jumătate, de când își stabilise reședința la Veneția, ducea o existență calmă, căreia îi aprecia dulceața.

În vara anului 1801 chemă în Italia pe Robert. Acum îi înțelegea pasiunea pentru artă, pentru frumos. Cine ar prețui mai bine decât Robert comorile adunate cu atâta trudă în Palazzo Andreea? L-ar fi adus și pe Francis-Andrew, băiatul cel mare al Andreei, dar acesta era prea nevârstnic pentru o călătorie de la Londra la Veneția, în vremuri atât de tulburi. Afară de aceasta, Richard n-ar fi agreat prezența contesei de Vigneaux, guvernanta băiatului. Nu avea nimic împotriva ei. Madame de Vigneaux era o femeie cumsecade, care creștea cu dragoste pe Francis-Andrew. Însă de la moartea Andreei, Richard nu mai putea suferi prezența femeilor în preajma sa.

Robert nu înșelă așteptările tatălui său. Din clipa în care păși pragul palatului, manifestă un entuziasm fără margini. Colecția de picturi și de sculpturi îl umpleau de încântare. Toată ziua cutreera galeriile de tablouri, zăbovind ore întregi în fața vreunei piese excepționale. O privea de aproape, ori de la depărtare, îi studia desenul, îi analiza coloritul, consultând în acelaș timp catalogul împănat cu date istorice și aprecieri critice, alcătuit de Wragby cu multă migală și competență.

Richard era încântat de succesul colecției sale. Admirația lui Robert îl răsplătea pentru eforturile și sumele imense cheltuite. În cursul acestei vacanțe, Richard ajunse să-și prețuiască îndeosebi feciorul. Inteligența lui vie, dragostea pentru artele frumoase, rafinamentul înnăscut, talentul cu care mânuia el

însuși penelul, fără să fi studiat cu aprofundare pictura, îl făceau să crească în ochii tatălui. Dar Robert era înzestrat și cu alte calități. Spre deosebire de timidul și urâțelul Henry, avea o prestanță princiară, trăsături agreabile, o siluetă impecabilă și maniere de diplomat.

Ce anume determinase această deosebire de caracter între cei doi frați? Richard își punea adeseori întrebarea, fără să poată răspunde.

— Robert va fi diplomatul familiei, spunea el lui Wragby, care înclina din cap în semn de încuviințare. Nici Henry nu e băiat rău. Cred că mai târziu, după ce se va dezbăra de timiditatea sa, va da dovadă de reale calități de conducător. Henry, în ciuda aparenței, are un fond solid. Robert însă, e tipul omului de lume, al negociatorului desăvârșit. Sub o politețe captivantă, ascunde o abilitate machiavelică. Îmi seamănă. Abia aștept să-l pun la încercare. Păcat că e prea tânăr.

— La vârsta lui, olandezii se însoară și se conduc singuri, îl corectă Wragby.

— Adevărat. Îmi amintesc că la Albany, în statul New York, am asistat o dată la nunta unui tânăr de șaptesprezece ani. Chiar a doua zi și-a deschis un depozit de cherestea. Bineînțeles, cu sprijinul părinților, care i-au dat însă deplină libertate de acțiune. Cu prilejul ultimei mele deplasări în America, l-am întâlnit pe olandezul meu. S-a îngrășat, are o figură prosperă, lanț gros de aur la brâu și inel de rubin în deget. Deși a împlinit abia 24 de ani, e tatăl a șase copii și proprietarul unei firme independente și înfloritoare... Aș fi foarte încântat, Wragby dacă Robert mi-ar urma pilda. Abia aștept să-l văd la lucru. Mă bucur că pictează, că stăpânește clavecinul. Însă acestea sunt talente de salon. Robert trebuie să fie om de afaceri. Și va fi. Îl voi pregăti în această direcție.

— Nu e prea devreme? Poate că ar fi mai bine să-l lași să se bucure de tinerețea lui. De tinerețea aceasta neprețuită, pe care firea ți-o dăruiește o singură dată în viață. Dacă o irosești prostește...

— Tinerețea fără bani, fără satisfacții materiale nu face nici un ban. Aurul și puterea alcătuiesc scopul vieții. Dacă n-aș fi avut aur, Wragby, crezi că aș fi putut să mă bucur de aceste comori adunate de tine? Le-aș fi admirat o dată sau de două ori la muzeu, apoi aș fi plecat acasă, unde aș fi mâncat brânză cu pâine. Tinerețea petrecută în sărăcie e tot atât de penibilă ca și o cameră neîncălzită în miez de iarnă. Poți să te înfierbinți jucând tontoroiul și suflându-ți în mâini. Oricât te-ai zbate, oboseala și frigul te doboară. Așa se întâmplă și în viață. Sărăcia îți sleiește puterile, îți taie avântul, te înăcrește. Ah! La dracu' cu mizeria! Sărăcia e bună doar pentru nevolnici și pentru proști. Cineva, Wragby, spunea că fericirea trece prin stomac. Avea dreptate. Mare dreptate. Sărăcia și fericirea se au tot atât de rău ca și câinele cu pisica. Nevoiașii au uneori iluzia fericirii. Dar ca și fata morgana, această fericire e insesizabilă. Când crezi că ai pus mâna pe ea, dispare... cu aur, însă, o cumperi. Fericirea e ca și o femeie ușoară. Se dă aceluia care o plătește mai bine.

Preliminariile păcii dintre Anglia și Franța, semnate la 1 octombrie 1801, stârniseră un val de entuziasm dincolo și dincoace de Canalul Mânecii. Iluminații, jocuri și artificii, defilări de trupe, manifestații populare de bucurie și recunoștință pentru înțelepciunea bărbaților de stat care puseseră capăt războiului, serbări monstre, recepții oficiale, muzici militare în piețele publice, jocuri săltărețe încinse în plină stradă, contribuiau să creeze o atmosferă de exuberantă veselie, atât la Paris, cât și

la Londra. Oamenii erau fericiţi că scăpaseră de frica războiului, de frica mizeriei, de frica morţii.

O eră de pace se deschidea pentru întreaga omenire. „Războiul a fost definitiv înmormântat", strigau euforic pacifiştii. Cortegii groteşti purtau la cimitir osemintele zeului Marte. În văzduh plutea triumfător porumbelul păcii.

În această ambianţă de armonie generală, căzu ca un trăsnet scrisoarea pe care Amaury de Beaumont-Challais o primi într-o zi de la Richard Sunderland. După ce o citi, Challais se frecă neîncrezător la ochi, se ciupi de braţ, spre a se asigura că nu visează, apoi murmură consternat:

— Aceasta e curată nebunie!

Mesajul fusese cifrat. El însuşi îl tălmăcise. Nu reuşea să se dumirească. Îl reciti. Poate că în chipul acesta va izbuti să-i prindă tâlcul.

„20 septembrie 1801
Palazzo Andreea
Veneţia

Dragul meu conte,

Sunt informat că în momentul de faţă Primul Consul cumpăneşte cu miniştrii săi atitudinea pe care guvernul francez urmează să o adopte faţă de aşa-zisa Republică din Saint-Domingue, creată de negrul Toussaint-Louverture şi faţă de constituţia impusă de acesta, fără a fi consultat în prealabil Franţa.

După cum ştiţi şi dumneavoastră, interesele casei Sunderland-Beauclair din Saint-Domingue sunt considerabile. Interesele acestea cer azi răsturnarea regimului dirijat de Toussaint-Louverture. Casa Sunderland-Beauclair nu dispune pentru moment de mijloace suficiente pentru a da singură această lovitură.

Îndată după primirea acestui mesaj, vă rog, conte, să luați legătură cu *Monsieur* de Talleyrand. Este în interesul nostru ca Franța să întreprindă o acțiune militară spectaculoasă împotriva Republicii din Saint-Domingue. Din informațiile secrete pe care le-am primit până în prezent, rezultă că Primul Consul înclină spre o intervenție armată, dar că ministrul de finanțe și elemente moderate din guvern încearcă să-l determine a adopta o atitudine împăciuitoare, invocând reaua stare financiară a statului.

Vă autorizez să declarați ministrului Afacerilor Externe că Banca Sunderland-Beauclair din Paris este dispusă să acorde Franței un credit de cincizeci de milioane de franci pentru finanțarea expediției militare proiectată de Primul Consul. La nevoie, puteți urca plafonul la optzeci milioane de franci. Bineînțeles, armamentul necesar va fi pus la dispoziție de uzinele noastre din Franța. Cea mai mare parte din împrumut va fi acordată sub formă de tunuri, puști și muniții, livrate de noi.

Vă mai autorizez să acceptați o dobândă care poate coborî până la patru la sută. Creditul va fi garantat de impunerile publice.

Este absolut necesar ca ministrul afacerilor externe să îmbrățișeze punctul nostru de vedere. Pentru a-i câștiga acordul necondiționat, îi puteți oferi — sub o formă pe care o veți socoti mai potrivită — suma de cinci milioane de franci.

Casa Sunderland-Beauclair are neapărată nevoie de acest război. Regimul lui Toussaint-Louverture trebuie să înceteze, în cel mai scurt timp.

În următoarele cinci zile, fiul meu, Robert Sunderland va sosi la Paris, cu instrucțiuni suplimentare.

De rezultatul acestor negocieri, răspundeți personal.

Primiţi vă rog, expresiunea sentimentelor mele prieteneşti.

Richard S.-B."

Challais era perplex. În zorii unei păci cucerită cu preţul atâtor sacrificii i se cerea să maşineze declanşarea unui nou război. Evident că afacerea avea dedesubturi adânci şi întunecoase, cărora, spre ruşinea sa, nu le pătrunsese taina.

Autoritatea deplină şi neştirbita libertate de acţiune şi de iniţiativă pe care i-o acordase Richard Sunderland în ultimii ani îl familiarizase cu gândul că devenise, dacă nu un egal al marelui patron, cel puţin un personaj de prim plan. Ori, de data aceasta constata că nu era consultat şi nici măcar informat din timp asupra acţiunilor pe care înţelegea să le întreprindă şeful său. Era tot atât de ignorat şi de ignorant, ca şi ultimul său funcţionar. Această concluzie tristă, care se impunea de la sine, îi răcori considerabil entuziasmul şi îi atinse dureros amorul propriu.

Nu era însă chip a se răzvrăti. Cu Richard Sunderland-Beauclair nu se glumea. O zi întreagă îşi elaboră Challais planul de bătaie. Discuţiile cu Talleyrand aveau să fie delicate. Una e să pui la cale cu ministrul de externe speculaţii bursiere, şi alta e să încerci a-i impune soluţii politice de greutatea celei preconizate de Richard Sunderland.

Este adevărat că în ultimii ani se stabiliseră oarecum relaţii de prietenie între el, Challais şi şeful departamentului Afacerilor Externe. Amândoi erau nobili în această lume de „bădărani parveniţi", amândoi erau setoşi de îmbogăţire, amândoi erau personaje de frunte. Talleyrand pe plan politic, Challais pe plan financiar.

Informaţiile politice secrete, furnizate de fostul episcop de Autun şi capitalurile uriaşe puse la

dispoziție de Richard Sunderland, prin intermediul lui Challais, dăduseră până atunci rezultate fructuoase.

După înfrângerea austriecilor la Marengo, Talleyrand reușise să-l determine pe generalul conte de Saint-Jullien, delegatul guvernului de la Viena, să semneze preliminariile unei păci, care nu fuseseră însă recunoscute de guvernul austriac. Numai după noi și arzătoare negocieri diplomatice, susținute de energice acțiuni militare, Franța reușise să impună pacea. Dar discuțiile secrete purtate în acele zile tulburi, procuraseră inițiaților cele mai favorabile ocazii de a specula valori în bursă. Numai în cursul acelor negocieri, cu suișurile și coborâșurile lor, Talleyrand și Sunderland realizaseră beneficii de peste cincisprezece milioane de franci, speculând fondurile de stat.

Câteva luni mai târziu, în timpul negocierilor purtate cu Austria, pentru încheierea tratatului de pace ce avea să fie semnat la Lunéville, Franța obținuse ca Imperiul Austriac să plătească în întregime rentele emise de acesta în provinciile belgiene. În baza informațiilor primite de la Talleyrand, Richard Sunderland cumpărase la un curs foarte scăzut titluri depreciate. Când acordul asupra împrumuturilor de stat austriace fusese dat publicității, urmase o perioadă de urcare bruscă a cursurilor, care prilejuise asociației Talleyrand-Sunderland, un beneficiu net de patrusprezece milioane de franci.

După semnarea păcii de la Lunéville, realizaseră un beneficiu de douăzeci și două de milioane, speculând rentele emise de statul francez. La bursa de la Paris, apariția contelui de Montrond, agentul secret al lui Talleyrand, însoțit de Challais, împuternicitul lui Richard Sunderland, stârnea întotdeauna senzație. Speculatorii știau că prezența lor avea să fie urmată de lovituri spectaculoase.

Comentându-le, Richard Sunderland declarase într-o zi lui Robert, pe care începuse să-l inițieze în tainele marilor speculații bursiere:

— La bursă câștigă numai marii speculatori, care joacă bizuindu-se pe informații precise. Ceilalți, inclusiv cățelandrii care se învârtesc printre dulăi după câte un oscior, pierd fără excepție. E mai ușor să câștigi la loterie, decât la bursă...

Audiența pe care Challais o ceru lui Charles de Talleyrand fu imediat acordată. Ca de obicei, emisarul lui Richard Sunderland intră în cabinetul ministrului înaintea ambasadorilor, a funcționarilor superiori și a solicitanților, îmbulziți în anticameră.

Talleyrand stătea adâncit în fotoliu din fața mesei sale de lucru. Indolent din fire, afecta o lenevie de care făcea paradă. Nu aprecia nici funcționarii excesivi de zeloși. Referindu-se într-o zi la aceștia, îi calificase în termeni duri: „Zelul exagerat ascunde cea mai patentă mediocritate. Oamenii formați de mine sunt devotați, punctuali și grație educației pe care le-am făcut-o, foarte puțin zeloși". Proverbial de comod, dicta fără să se grăbească, făcând pauze lungi și glumind cu secretarii. Într-o zi, fiind obligat de protocol să trimeată o scrisoare autografă unui prinț elector din Confederația Germană, exclamase cu indignare: „E îngrozitor să compui și să scrii în același timp. Știi ceva, d'Hauterive, se adresase el secretarului, am să scriu, dar să-mi dictezi dumneata".

Vizita lui Challais făcu plăcere lui Talleyrand.

— Luați loc, dragul meu conte. Cu ce vă pot fi de folos?

Challais nu se simțea în largul său. Îi era penibil să intre în subiect.

— Excelență, ieri dimineață am primit un mesaj din partea marchizului de Beauclair. Marchizul m-a rugat să fiu interpretul său pe lângă Excelența

Voastră, asigurând-o de toată considerația și devotamentul său.

— Vă mulțumesc cu recunoștință, conte. Vă rog să transmiteți marchizului de Beauclair expresia înaltei considerații pe care o port unui om superior.

După acest preambul urma partea cea mai grea: intrarea în temă.

— Excelență, în marea sa iubire pentru Franța, marchizul m-a autorizat să vă declar că este gata să pună la dispoziția Primului Consul, creditele necesare reconstrucției imperiului colonial francez. Marchizul a fost informat de obiectivele politicii coloniale a Primului Consul. Sedus de aceste proiecte mărețe, a hotărât să-l sprijine cu toate resursele sale.

— Conte, sunt profund impresionat de sentimentele marchizului de Beauclair față de Franța. Voi transmite oferta sa Primului Consul. Mi-aș permite să vă pun o întrebare: Ați luat legătura și cu ministrul de finanțe?

— Nu încă, Excelență. Dar nu voi întârzia s-o fac. Marchizul de Beauclair este dispus să pună la dispoziția Primului Consul un credit de cincizeci de milioane de franci, care ar putea fi eventual majorat, în funcție de necesitățile trupelor expediționare.

— Credeți-mă, conte, că apreciez generozitatea marchizului. Sunt încredințat că Primul Consul va accepta oferta și va însărcina pe ministrul de finanțe să acorde marchizului garanțiile necesare.

— Marchizul este îndeosebi interesat în recuperarea insulei Saint-Domingue, acest giuvaer al imperiului colonial francez.

— Ce coincidență, zâmbi Talleyrand. Saint-Domingue este în momentul de față cel mai apropiat obiectiv al Primului Consul.

Challais se simțea din ce în ce mai stingherit. Ajunsese la partea cea mai delicată a negocierilor.

— După câte sunt informat, spuse diplomatul, un grup de bancheri, în frunte cu Ouvrard, negociează cu Ministrul de Finanțe și cu Ministrul de Război, finanțarea și aprovizionarea corpului expediționar care se pare că va fi trimis în Saint-Domingue. Până acum, nu s-a încheiat nici un acord definitiv, cu atât mai mult cu cât în consiliul de miniștri s-au ridicat numeroase voci împotriva unei acțiuni militare franceze în această parte a lumii.

— Excelență, marchizul ar prefera să suporte singur cheltuielile acestei expediții. Nu i-a plăcut niciodată să lucreze cu Ouvrard și cu grupul acestuia... În ceea ce privește oportunitatea unei acțiuni militare, adăugă Challais după o tăcere abil dozată, socotesc că nu mai este necesar să pledez. Excelența voastră este desigur încredințată că prestigiul Franței impune o intervenție armată energică împotriva guvernului marionetă prezidat de Toussaint-Louverture, acest negru care îndrăznește să se proclame președinte al Republicii Saint-Domingue. Excesele sângeroase ale negrilor, care au nesocotit drepturile albilor stabiliți pe insulă nu pot rămâne nesancționate. Invocând principiile revoluției, o bandă de aventurieri de culoare, a instaurat un guvern ilegal, a proclamat o constituție grotescă și sfidând drepturile Franței, a început să încheie acorduri economice și financiare cu alte state.

— Dacă nu mă înșel, spuse Talleyrand, acordurile încheiate de Toussaint-Louverture au lezat și interesele marchizului de Beauclair.

Challais socoti că a sosit momentul să-și dezvăluie intențiile.

— Într-adevăr, interesele sale în insulă au fost oarecum lezate. Dar nu acesta este esențialul. Pentru a valorifica drepturile Franței, încălcate de acest Toussaint-Louverture, marchizul de Beauclair este

dispus să facă sacrificii substanțiale. Colaborarea rodnică dintre Excelența Voastră și marchizul de Beauclair, ar putea da rezultate fericite și în această împrejurare...

— Interesele marchizului și ale mele personale, conte, au coincis întotdeauna. Aș fi fericit să coincidă și pe viitor. Voi fi interpretul său pe lângă Primul Consul. Voi lua legătura și cu Barbé-Marbois. Va fi încântat să negocieze cu dumneavoastră. Păstrați, vă rog, legătura cu mine. Diseară, voi participa la o reuniune a Cabinetului la Saint-Cloud. Sper să obțin unele rezultate.

Challais se ridică. După ce își exprimă satisfacția pentru înțelegerea arătată de Talleyrand, continuă, vorbind ca de un fapt divers:

— Am uitat, Excelență, să vă comunic că rentele dumneavoastră de stat și valorile pe care le-ați depus în banca noastră, au fructificat prodigios. Numai în ultima săptămână, beneficiile dumneavoastră se cifrează la cinci milioane de franci.

Talleyrand surâse fin.

— Magnific! Nu e de mirare că banca dumneavoastră are cea mai solidă reputație. Plasamentele pe care le faceți sunt geniale. Cinci milioane beneficii într-o singură săptămână! Într-adevăr, magnific!

După ce părăsi biroul ministrului, Challais cugetă adânc asupra discuției purtate. Avea ciudata impresie că Talleyrand știa mai multe decât lăsase să se înțeleagă. Nu era exclus ca între ministru și Richard Sunderland să se fi purtat o corespondență, despre care Challais să nu fi știut nimic. Care era sursa informațiilor politice secrete obținute de Sunderland? Această chestiune merita să fie serios studiată.

În orice caz zarurile fuseseră aruncate. Rămânea de văzut dacă vor câștiga jocul.

Grava hotărâre luată de Richard, fără a consulta pe nimeni, avea o justificare serioasă. La 18 septembrie, primise de la Adrien de Beaulieu, ginerele său, un raport care îl trezise din letargie.

„27 august 1801
Cap Français

Monsieur,

În cursul dimineţii am primit o notificare din partea generalului Limonade, adjunctul preşedintelui republicii Saint-Domingue, prin care am fost încunoştiinţat că guvernul acestei republici a hotărât să rupă tratativele economice şi financiare purtate cu delegaţii noştri.

Până în ultimul moment, negocierile au fost duse într-un spirit de prietenie şi colaborare, care ne îndrituia să credem că acordul final va fi încheiat în cel mai scurt timp, spre satisfacţia ambelor părţi, şi în special a noastră.

În minuta semnată la 26 august a.c., se stabilise ca uzinele noastre de la New-Schenectady să furnizeze trupelor Republicii Saint-Domingue 30 000 de puşti, 100 tunuri uşoare, 60 mortiere, 50 tunuri pentru fortificaţii, 10 000 butoiaşe cu pulbere şi 15 000 ghiulele.

Şantierele navale din Bermude şi din Jamaica aveau sarcina să predea până la sfârşitul anului patru nave de transport de tonaj mijlociu, dar susceptibile a fi înarmate şi transformate în vase de cursă. Banca noastră din New York urma să acorde un împrumut de cinci sute de mii de dolari. În schimbul acestora, guvernul Republicii Saint-Domingue, îşi lua obligaţia să concesioneze pe 25 de ani, următoarele:

— 600 plantaţii de zahăr din cele 790 existente.

— 1 500 plantaţii de indigo din cele 3 150 existente.

— 50 plantaţii de cacao. Adică totalitatea lor.

— 1 000 plantații de cafea din cele 2 119 existente.

— 182 distilerii de tafia. Totalitatea lor.

— 10 cărămidării din 26.

— 3 pielării din 6.

— 200 cuptoare de var din 390.

În plus, se asigura flotei noastre comerciale exclusivitatea transportului de mărfuri provenite din Saint-Domingue.

Un singur lucru nu reușisem a obține. Restituirea domeniilor Effingham, confiscate în timpul revoluției. Mr. Wilbur Morrison, care a fost prezent la tratative, a declarat că nu va semna acordul final, până când nu se va realiza și acest punct. Generalul Toussaint-Louverture, care a participat la ultima ședință, părea să se încline în fața ultimatumului.

Vă închipuiți consternarea noastră, când a doua zi, am primit nota generalului Limonade, prin care eram pur și simplu concediați.

Mr. Morrison a încercat să aibă o nouă întrevedere cu generalul Toussaint-Louverture. Ar fi fost dispus să facă o serie de concesii. Dar generalul a refuzat să-l primească.

Din investigațiile noastre, am reușit să aflu cui datoram acest insucces. În timp ce delegații noștri negociau cu reprezentanții guvernului din Saint-Domingue, un grup de bancheri și fabricanți din New York și Philadelphia, printre care Ezra Sherman și Zechariah Abercrombie, cumnatul dumneavoastră, au trimis lui Toussaint-Louverture o ofertă mai avantajoasă pentru el, decât cea prezentată de noi. Fără să ne informeze asupra tratativelor duse cu concurenții noștri, delegații guvernului ne-au dus cu vorba.

Potrivit acordului încheiat cu firmele americane, Mr. Abercrombie va furniza armamentul necesar la prețuri sensibil inferioare celor fixate de noi. Se pare

că aceste reduceri masive au fost posibile datorită unor noi procedee de fabricație, pe care Joe Phipps, fostul director al uzinelor de la Schenectady le-a pus la dispoziția cumnatului dumneavoastră.

În urma situației create, Mr. Morrison a plecat la New York. Eu rămân la Cap Français, unde aștept instrucțiunile dumneavoastră.

Vă rog să primiți, *Monsieur*, asigurarea sentimentelor de devotament profund ce vă poartă al dumneavoastră servitor,

Adrien de Beaulieu."

În timpul lecturii, mânia lui Richard ajunsese la paroxism. Vestea amestecului lui Erza Sherman și al lui Zechariah Abercrombie în afacerile sale, îl pusese pe jăratic.

„L-am avut pe Sherman în mână. Și nu l-am zdrobit. L-am lăsat să-mi scape printre degete. Iar neisprăvitul de Abercrombie mă înfruntă pe față. Nenorociții ăștia își închipuie că sunt un om terminat. Că pot să mă joace. Dar nu suntem decât la actul întâi. Până la final, mai e mult, Abercrombie! Vameșul acesta pricăjit maimuțărește pe marii industriași. S-a angajat într-un joc primejdios, care-i depășește puterile. Pe Patrick l-a tras pe sfoară. Dar cu mine i se înfundă. Iar pe acest Toussaint-Louverture, pe acest negru infect, care se împăunează cu titlul de general, îl voi arunca iarăși în robia din care abia a reușit să scape. Cât despre guvernul lui de ciori, voi avea grijă să-l pun la respect. Pe toți acești miniștri și generali îi voi însemna cu dangaua înroșită în foc, apoi îi voi pune să tragă la plug, pe domeniile pe care au îndrăznit să mi le confiște."

În noaptea aceea, se învârtise ca un tigru în cușcă, elaborând felurite planuri de luptă. În cele din urmă, se oprise la o formulă menită să rezolve radical criza. Lichidarea integrală a republicii lui Toussaint-Louverture.

Totdeodată, expediase la Paris pe secretarul său Jules Lafont, cu misiunea de a face să parvină la Ministerul de Război o notă asupra înarmărilor masive ale Republicii Saint-Domingue. Ministrul trebuia să ajungă la concluzia că pregătirile militare erau îndreptate împotriva Franței. Lafont mai avea sarcina să inițieze o violentă campanie de presă împotriva lui Toussaint-Louverture și a republicii sale de negri. Pe orice cale trebuia creat un curent de opinie favorabil unei acțiuni militare împotriva răzvrătiților care cutezau să nesocotească drepturile imprescriptibile ale Franței asupra insulei Saint-Domingue.

Richard avea un puternic atu. Serviciul său de informații îi adusese, nu demult, la cunoștință intenția Primului Consul de a reconstitui imperiul colonial francez. În același timp, Richard trimisese un mesaj cifrat lui Beaulieu, ordonându-i să rămână la Cap Français, până la noi dispoziții. Îi mai recomanda să fie pregătit pentru orice eventualitate.

Intervenția lui Richard era oportună. Milioanele puse la dispoziția Franței, risipiră ultimile șovăieli ale Primului Consul. Napoleon Bonaparte nu avea de gând să tolereze „aerele de dictator" ale lui Toussaint-Louverture, care mai făcu greșeala de a anexa la republica sa neagră și partea spaniolă a insulei.

Către mijlocul lui octombrie, Primul Consul porni la organizarea unei mari expediții militare. Încredință comanda supremă generalului Leclerc, cumnatul său, care-și dovedise talentele de strateg în bătăliile de la Mont-Cenis, Mincio și Rivoli. Soldații, căliți în campaniile din Egipt, Germania și Italia, nu vor avea ce alege din trupele de negri ale lui Toussaint-Louverture.

La 20 noiembrie, Adrien de Beaulieu primi o laconică notă cifrată din partea socrului său.

„Fii gata. Un corp expediționar, pus sub comanda generalului Leclerc, va debarca în Saint-Domingue, cel mai târziu în primele zile ale lui ianuarie. Agenții dumitale vor da TOT sprijinul francezilor. Mă bizui pe dumneata. Urmează instrucțiuni.

Richard S.-B."

*

— În Saint-Domingue, revoluția a creat o situație mult mai complicată decât în Franța, zise Mr. Tobias Lear, consulul Statelor Unite, aprinzându-și pipa și aspirând cu voluptate fumul de tutun cu aromă de smochine și miere.

Mr. Lear avea în seara aceea trei invitați de seamă. Pe Adrien de Beaulieu, pe cavalerul Georges de Ribérac, agentul casei Sunderland în Saint-Domingue și pe Mr. Micah Crump, împuternicitul fabricii de armament Abercrombie and Co. de la Terrytown, N Y.

Tobias Lear deținea de doi ani postul de consul al Statelor Unite la Cap Français. Profund cunoscător al Indiilor Occidentale, era tot atât de familiarizat cu cele mai mărunte insule din Marea Caraibilor, ca și cu orășelul său natal.

La șaizeci de ani, se putea mândri cu o viață aventuroasă, gustată din plin, care-i oferise satisfacții materiale substanțiale. Avea un cont apreciabil la bancă și din când în când făcea afaceri lipsite de spectaculozitate, dar și de primejdii. Înțelept, socotise că la vârsta sa nu mai avea rost să joace totul pe o carte. Acceptase postul de consul, fiindcă îi asigura o situație onorabilă, o bătrânețe tihnită și posibilitatea de a trăi mai departe, în mijlocul acestei lumi exotice pe care o iubise cu patimă.

Rotund, *bonhomme*, prietenos cu toată lumea, reușise să-și creeze în Saint-Domingue numai simpatii. Și albii și negrii, aveau o egală încredere în el. Tobias Lear era lipsit de prejudecăți rasiale. „În afaceri, spunea el, banii n-au miros și oamenii n-au culoare."

În general avea mult tact. Îi plăceau musafirii și mesele copioase. La ospețele lui, invitații se simțeau întotdeauna în largul lor. Tobias Lear nu poftea niciodată la același praznic oameni cu convingeri politice divergente, ori cu interese economice potrivnice.

De data aceea fusese victima împrejurărilor. Era mai bine informat ca oricine de dușmănia dintre casa Sunderland și grupul rival de industriași și fabricanți din care făcea parte și Zechariah Abercrombie.

La cină poftise numai pe Beaulieu și pe Ribérac. Înainte de a se așeza la masă, căzuse fără veste în mijlocul lor Mr. Crump. Cu o neobrăzare iritantă, acesta stăruise să zăbovească, până ce gazda se simțise obligată să-l rețină la masă.

Crump, își zicea consulul, nu e plămădit din aluatul acelor negutători pricepuți să facă o artă din îndeletnicirea lor. Îndrăzneț, insinuant, gata să dea buzna acolo unde nu i se deschideau ușile, era tipul parvenitului, al însetatului după bani și lovituri tari. Succesul obținut recent de grupul pe care-l reprezenta îl umplea de trufie. Rămăsese la masă, numai pentru a umili prin prezența sa pe Beaulieu și pe Ribérac.

Gazda se silea să mențină conversația pe făgașul generalităților inofensive care nu supărau pe nimeni. Consecvent acestei reguli de conduită, se lansase într-o dizertație asupra cauzelor și efectelor revoluției din Saint-Domingue.

— E uimitor câte regimuri s-au perindat în câțiva ani pe această insulă. Monopoliștii și marii latifundiari

au fost doborâţi de răsculaţii albi, partizani ai ideilor revoluţiei din 1789. Abia s-a instalat noua orânduire, că negrii au ridicat, la rândul lor capul, cucerind puterea. Englezii, care nu aşteptau decât să-şi vâre coada, au debarcat în insulă, sperând să o cucerească. De această învălmăşeală au profitat numai negrii. Francezii, fie ei regalişti, sau partizani ai Convenţiei, au fost trecuţi prin tăişul sabiei. După exterminarea acestora, negrii s-au năpustit asupra invadatorilor englezi, izbutind să-i izgonească din insulă. Am văzut şi minunea aceasta, ca o mână de negri inculţi, abia scăpaţi din sclavie, şi cu totul nepregătiţi în arta militară, să zdrobească şi pe francezi, foştii lor stăpâni, şi pe englezi, care nădăjduiau să pună mâna, fără mare osteneală, pe o nouă colonie. Să mai spună cineva că negrii sunt fiinţe inferioare. Evenimentele din Saint-Domingue, au dovedit contrariul.

Cavalerul de Ribérac, care trăise aceste răsturnări, exclamă cu dispreţ:

— Cînd doi se ceartă, al treilea... Cunoaşteţi proverbul. Sub oblăduirea Franţei regale, Saint-Domingue ajunsese la o înflorire fără precedent. În 1789, exporta în Franţa produse în valoare de 163 milioane livre. Din metropolă, se importau mărfuri ce totalizau mai bine de 120 de milioane livre. Colonia cuprindea 800 plantaţii de zahăr, 31.000 de indigo, 780 de bumbac şi 3000 de cafea. Capetele de cai, de oi, şi de vite, se numărau cu zecile de mii. Veniturile coloniei se ridicau la peste 200 de milioane de livre. Cifrele acestea mi-au rămas gravate în minte. Azi, aşa zisa Republică Saint-Domingue nu mai cuprinde nici o treime din avuţiile de ieri.

— Nu trebuie să uitaţi, *Monsieur,* că peste această insulă a trecut vârtejul unei revoluţii, care a pustiit-o mai straşnic decât un ciclon. Generalul

Toussaint-Louverture a izbutit un adevărat miracol, restabilind ordinea, desființând sclavia, refăcând — în limitele omenești — industria locală, dând un nou avânt comerțului, încurajând agricultura...

— Extraordinare realizări, n-am ce zice! exclamă Ribérac în derâdere. O industrie rudimentară, un comerț falimentar și o agricultură deficitară.

— Negrii sunt azi liberi, *Monsieur*, și această importantă cucerire, cumpănește cu prisosință celelalte neajunsuri.

— În ce constă această libertate? exclamă Ribérac înfierbântându-se. Oficial sclavia a fost desființată. În mod practic robii de ieri au rămas legați de pământ. Azi nu mai lucrează pentru albi, ci pentru o pletoră de negri care locuiesc în palatele foștilor stăpâni, mănâncă din vesela acestora, le poartă veșmintele și le maimuțăresc manierele. Generalii și coloneii negri care se fudulesc azi în uniforme înzorzonate, poartă și acum pe spinare urmele bicelor aplicate de vătafi. Toussaint-Louverture, fostul rob al contelui de Noé, stăpânește în momentul de față domenii uriașe pe care muncesc mii de negri *liberi*. Iar în palatul său de la Cap Français domnește un lux oriental... Nu s-au schimbat decât stăpânii, Mr. Lear, metodele au rămas aceleași.

Diplomat, Beaulieu se ferise a se angaja în discuție. Nu știa în ce ape se scaldă Micah Crump. Acesta ascultase cu luare-aminte atacurile vehemente ale lui Ribérac. Pe chipul lui cu trăsături ascuțite, plutea un zâmbet ironic.

— Faptul că generalul Toussaint-Louverture este un fost sclav nu v-a împiedicat să negociați cu el, de la egal la egal. Probabil că generalul a deslușit adevăratele dumneavoastră sentimente. N-ar fi de mirare ca aceste considerente să-l fi determinat a rupe tratativele cu casa pe care o reprezentați.

— Şi v-a preferat pe dumneavoastră, fiindcă v-aţi ploconit servil, acceptându-i cu umilinţă toate condiţiile, replică Beaulieu caustic.

— Vă rog, *gentlemen*, să nu facem personalizări, interveni consulul împăciuitor.

Indispus de prezenţa lui Crump, Beaulieu se retrăsese îndată după cină. Ribérac îl urmă, după ce îşi luă rămas bun de la gazdă şi salută în silă pe Crump.

— Cred că aţi fost imprudent, *Monsieur*, îi spuse Beaulieu după ce se văzură singuri în stradă. Crump e periculos. N-ar fi exclus să repete cuvintele dumneavoastră oamenilor lui Toussaint-Louverture.

— Nu mă tem, spuse Ribérac. Sunt cetăţean francez.

— Cimitirele din Saint-Domingue sunt pline de cetăţeni francezi. Căpeteniile negrilor nu s-a sfiit să le facă de petrecanie. Adu-ţi aminte de Boukmann cel Sângeros, de Jean-François, de Biassou, de Jeannot cel Crud.

— Fiţi sigur, *Monsieur*, că nu uit. Nu-i uit pe bieţii proprietari albi, care zăceau spintecaţi în pragul caselor lor prădate, nu uit nici cerul roşu care reflecta noapte de noapte, incendiile fără număr. În vreme ce insula ardea ca o uriaşă torţă. Mr. Pitt exclama încântat la Londra: „În sfârşit, francezii au ajuns a-şi îndulci cafeaua cu zahăr ars". Nu uit nici aceste vorbe.

Beaulieu înţelegea sentimentele lui Ribérac, care îşi pierduse fiica în vârtejul tulburărilor din ultimii ani. Despre acest episod cavalerul nu vorbea niciodată. Aştepta numai momentul prielnic pentru a se răzbuna.

Două zile după ospăţul oferit de consulul Lear, un adjutant al generalului Toussaint-Louverture, se prezentă la locuinţa lui Beaulieu, anunţându-l că preşedintele voia să-i vorbească.

Ofiţerul, un negru vânjos, cu o chică încâlcită, purta o uniformă galonată pe toate încheieturile. Ochii lui se roteau încoace şi încolo, cercetând insistent de supărător obiectele din cameră. Căuta ceva?

— Când doreşte Excelenţa-Sa să mă primească? întrebă Beaulieu.

— Chiar acum. Trăsura vă aşteaptă la poartă *Mosié*.

Ofiţerul vorbea într-o franceză scâlciată.

Beaulieu încreţi sprâncenele. Ce rost avea invitaţia generalului? Neliniştit, dar fără să o arate, se urcă în trăsură, alături de ofiţer, care trase cu putere portiera. Pe drum, negrul păstra tăcerea. Beaulieu era îngrijorat, deşi nu voia să şi-o mărturisească. Îl denunţase Crump? Sau era ceva mai grav?

Abia după ce trăsura se puse în mişcare, observă că erau urmaţi de o escortă de călăreţi în uniforme heteroclite. Unii purtau cizme, alţii pantofi. Cei mai mulţi aveau picioarele goale. Îl puseseră oare sub stare de arest? se întrebă el, impresionat de această desfăşurare de forţe. Ştia din auzite că justiţia în Saint-Domingue se aplica după o procedură sumară şi oarecum fantezistă. Întemniţaţii zăceau nejudecaţi în închisori, ori erau executaţi fără nici o formalitate.

Constituţia sancţionată de Toussaint-Louverture avea menirea să pună ordine în acest haos, garantând drepturile individuale şi înfrânând arbitrariul statului.

Pe Beaulieu nu-l linişteau garanţiile constituţionale. Conştiinţa lui nu era absolut curată. Nu cumva autorităţile descoperiseră activitatea subterană a agenţilor săi, care înapoia onorabilului paravan al unor ocupaţii comerciale, acordau un interes exagerat fortificaţiilor de pe insulă şi diferitelor formaţiuni militare amplasate de-a lungul coastelor, luând schiţe şi note amănunţite?

Beaulieu fu primit în casa de marmură albă în care Toussaint-Louverture își stabilise cartierul general. Nu-l lăsară să aștepte. Generalul îl primi în biroul său.

Albit de ani, firav, ușor adus de spate, Toussaint-Louverture nu avea aspectul unui războinic. Cu toate acestea, mâna lui de fier și inteligența sa ascuțită, veniseră de hac și francezilor și englezilor și generalilor negri care încercaseră să-i dispute supremația.

Generalul făcu un semn oamenilor săi, care se retraseră, lăsându-l singur pe Beaulieu.

— Voiam să vă vorbesc, *Monsieur,* zise Toussaint-Louverture, rostind cuvintele cu un accent negru abia perceptibil. Luați loc.

Beaulieu se așeză pe un scaun. Ținea capul sus, așa cum se cuvine unui gentilom francez față de un negru, chiar dacă acesta a ajuns președinte de republică.

— Socotesc, *Monsieur,* zise Toussaint, că împrejurarea de a nu fi încheiat cu dumneavoastră un acord comercial nu vă îndrituiește să adoptați față de conducătorii acestei republici o atitudine insultătoare.

Beaulieu respiră ușurat. Va să zică, numai despre aceasta era vorba. Crump denunțase pe Ribérac. Aprecierile cavalerului erau tari, dar nu îndeajuns de grave spre a fi sancționate cu asprime disproporționată. Însă reacțiile negrilor nu erau previzibile.

— Sunt informat, continuă generalul, vorbind rar și cumpănit, că în casa consulului Statelor Unite, cavalerul de Ribérac a rostit insulte grave la adresa mea și a poporului meu... Dacă până mai ieri, *Monsieur,* eram un simplu sclav, silit să suporte cu seninătate toate necuviințele, astăzi sunt conducătorul unei republici. În această calitate mi se cuvine un respect pe care înțeleg să-l pretind nu numai supușilor mei, dar și străinilor aflați pe teritoriul guvernat de mine. Cavalerul de Ribérac a

insultat și poporul negru al acestei insule. Un popor viteaz, care a știut să-și scuture jugul, să-și cucerească libertatea și independența. În ciuda afirmațiilor răuvoitoare ale dușmanilor mei, sunt un om milostiv. Nu voi lua împotriva cavalerului de Ribérac măsurile pe care le-ar merita. Nu vreau să se spună că îmi plac răzbunările ieftine. Pe de altă parte, nu-i pot îngădui să-și continue nestingherit isprăvile. Vă rog deci, să transmiteți cavalerului de Ribérac ordinul meu. În douăzeci și patru de ore să părăsească teritoriul republicii Saint-Domingue. Dacă va depăși acest termen, va suporta consecințele. V-am rugat pe dumneavoastră să-i comunicați dispoziția mea, deoarece sunteți șeful său direct. Am vrut să-l scutesc de neplăcerea de a fi luat de guler și aruncat ca un vagabond pe prima corabie care va părăsi portul. Oamenii mei, *Monsieur*, nu se pricep a trata cu exces de curtenie pe dușmanii țării lor. Aceste subtilități rămân specialitatea dumneavoastră, a albilor.

Toussaint-Louverture vorbise cu demnitate, fără să fi ridicat glasul și fără să se fi lăsat pradă mâniei.

— Dumneavoastră, *Monsieur* de Beaulieu, continuă el, puteți rămâne în Saint-Domingue atâta timp câte veți socoti necesar. Nu vă cer decât să respectați țara care vă acordă ospitalitate și vă îngăduie să vă continuați afaceri atât de fructuoase. Nu vă acord un regim preferențial. Vă veți bucura și dumneavoastră de facilitățile acordate celorlalți albi, care au înțeles să se acomodeze cu orânduirea politică existentă.

Toussaint-Louverture se ridică în picioare, arătând că socotea întrevederea terminată. Beaulieu salută cu o înclinare a capului, apoi părăsi scorțos încăperea.

În fiecare dimineață, înainte de a se duce la agenția sa comercială, Beaulieu făcea o vizită în port. Urmărea cu interes mișcarea corăbiilor care intrau și ieșeau din radă. Agenții săi îl țineau la curent cu

sosirea navelor încărcate cu armament furnizat de Abercrombie.

Pe străzile orașului Cap Français defilau zilnic formații de negri îmbrăcați ca vai de lume, dar înarmați până în dinți. Se pregătea ceva. Aerul era încărcat de electricitate. O nervozitate ciudată pusese stăpânire pe întregul oraș.

Albii, care se împăcaseră cu ideia dominației negrilor, se înapoiau în Saint-Domingue, unde se tratau și se încheiau afaceri de aur. Americanii și spaniolii erau cei mai numeroși. Puținii francezi rămași pe insulă erau creoli. Mici comercianți, meseriași și în special indivizi fără căpătâi, care nu s-ar fi bucurat de o soartă mai bună în altă parte a lumii. Foștii proprietari de plantații și de mari întreprinderi comerciale, ofițerii, magistrații și reprezentanții autorităților constituite, pieriseră în timpul revoluției, iar cei care scăpaseră cu viață, se refugiaseră în Guadeloupe, în Louisiana, ori în Franța.

Beaulieu aștepta flota franceză, care întârzia să apară. Socrul său îl anunțase că în primele zile ale lui ianuarie, primele unități ale corpului expediționar vor debarca la Cap Français. Luna era însă pe sfârșite și nici o navă de război franceză nu-și făcuse apariția la orizont. Beaulieu era convins că armata improvizată a lui Toussaint-Louverture se va topi după primele lovituri de tun trase de navele franceze. Era de neconceput ca o mână de negri lipsiți de o pregătire militară temeinică, să reziste grenadierilor care zdrobiseră la Piramide pe mamelucii socotiți până atunci invincibili. Toussaint-Louverture izbutise să-și impună autoritatea folosindu-se de luptele dintre francezi și englezi. Când va avea de înfruntat un corp expediționar de proporții mari, se va supune, ori va da bir cu fugiții. Beaulieu era singurul om de pe insulă care știa cu precizie că ciocnirea nu mai putea

fi evitată. Toussaint-Louverture se aștepta la o lovitură. Își dădea seama că Franța nu se va resemna să rămână cu o autoritate pur nominală asupra insulei, lăsând toate puterile în mâna unui președinte negru. Napoleon Bonaparte nu admitea două săbii într-o teacă. Beaulieu se pregătise pentru orice eventualitate. O navă cu pavilionul Statelor Unite la pupă și cu cel al casei Sunderland-Beauclair la provă îl adăsta în port. Echipajul era permanent în alertă. La nevoie, pânzele puteau fi desfășurate în câteva clipe.

Pe acoperișul agenției, instalată într-o clădire cu două etaje, amenajase un post de observație în care stătea de veghe un om înarmat cu o lunetă puternică. Apariția oricărei nave la orizont trebuia să-i fie imediat semnalată.

În așteptarea acestui eveniment, își omora timpul lucrând pe sponci la agenție, plimbându-se seara pe promenadă și cinând uneori cu consulul Statelor Unite. Când și când, făcea câte o vizită Célestinei Boucicaut, o creolă voluminoasă, patroana unei luxoase case de toleranță. Acolo, amatorii de femei exotice și pline de foc, puteau găsi cele mai interesante exemplare, începând cu creole ușor bronzate de soarele torid și terminând cu negresele tuciurii, importate nu demult de pe țărmurile Nigeriei. În nopțile de orgii scump tarifate, gândul lui fugea invariabil la Georgina și la copilul tânărului Phipps. Față de Georgina simțea o repulsie pe care nu și-o deghiza decât în prezența străinilor. Acceptase rolul de soț complezent, dar nu și pe acel de îndrăgostit. Cât despre copil, îl exilase în mansarda casei lor de la New Schenectady. În primele luni, Georgina încercase să protesteze. Beaulieu fusese însă atât de categoric și de tăios, încât ea plecase grumazul. Georgina căpătase învoirea de a-și vizita copilul, dat în îngrijirea unei negrese. Îi era însă cu desăvârșire interzis a-l coborî la parter, ori a rosti vre-un cuvânt despre el în prezența lui Beaulieu.

Relațiile dintre cei doi erau *sui generis*. Protocolar, Adrien îi acorda în public considerație și respect. În intimitate, atitudinea lui era rece, distantă.

În primul an după căsătorie, Georgina nu-i luase în seamă comportarea. Absorbită de gândurile și durerea ei sufletească, nu avusese timp să acorde o importanță deosebită lui Adrien. Afară de aceasta, venirea pe lume a copilului, îi crease o serie de preocupări noi și o nouă viziune a vieții, din care soțul ei era exclus. Abia mai târziu, remarcase indiferența ostentativă a acestuia. E greu să conviețuiești cu un om care, într-o zi întreagă, abia dacă îți adresează un cuvânt sau două. Dacă ar fi locuit la New York, sau în alt mare centru, Beaulieu n-ar fi dat cu zilele pe acasă. La New Schenectady însă, după orele de lucru trebuia să se înapoieze în căminul său, căci în altă parte nu avea unde să meargă.

La început, Georgina fusese încântată că era lăsată în pace. Își urâse bărbatul din clipa în care pășise alături de el în fața altarului. Așteptase noaptea nunții cu groază și dezgust. Spre surprinderea ei, Beaulieu nu încercase să-și valorifice drepturile de soț. Îi ceruse scuze fiindcă era obligat de împrejurări să împartă același pat, apoi se întorsese pe partea cealaltă și dormise până la ziuă. Georgina respirase ușurată. Corvoada de a trăi alături de un om pentru care nu avea nici o afecțiune nu-i mai părea atât de grea.

Nu încercase să-și revadă iubitul. Nici acesta nu-i mai dăduse semne de viață. La New Schenectady era prea izolată și prea bine păzită, spre a-și mai putea relua vechea legătură.

Mai târziu, indiferența lui Beaulieu începuse să o irite. Avea nevoie să schimbe un cuvânt cu cineva, să comenteze o carte, să-și împărtășească o impresie. Subretele nu acopereau această lacună, iar prietene nu-și făcuse. Beaulieu nu era în vizită cu nici unul din colaboratorii săi și nici cu familiile lor.

Singurătatea începuse să o apese. Cu timpul ajunsese să-și regrete izolarea. Ar fi preferat ca soțul ei să fie mai puțin taciturn, mai puțin distant. Dar atitudinea lui rămânea neschimbată. La New Schenectady dormeau în camere separate. Beaulieu nu-i călcase niciodată pragul dormitorului. Abstinența aceasta o supăra numai în măsura în care era dublată de o inflexibilă indiferență. Georgina ar fi dorit să-și facă din Adrien un prieten, un confident. Dar acesta n-ar fi acceptat un asemenea rol.

Cu vremea, sihăstria ajunsese să o scoată din fire. Avea senzația că e întemnițată. Închisoarea era luxoasă, încăpătoare. Dar tot închisoare rămânea. Exasperată de această izolare, era cuprinsă uneori de crize vecine cu nebunia. Abia acum înțelegea cât era de tiranică purtarea soțului ei. Beaulieu îi devenise odios. Se măritase oare pentru a suferi jugul unui om care o disprețuia? Oare o luase de nevastă numai pentru milioanele ei?

Într-o zi încercase să provoace o explicație. Declarase lui Beaulieu că nu mai era dispusă să îndure această întemnițare aurită, că nu avea de gând să se lase îngropată de vie la New Schenectady și că era hotărâtă să își ia libertatea de acțiune.

— Și ce înțelegeți prin această libertate de acțiune? o întrebase Beaulieu impasibil.

— Îmi voi lua copilul și voi pleca la bunicul meu. La Williamsburg.

Beaulieu o privise de sus, ca de obicei, apoi rostise cu același ton, exasperant de egal.

— Regret, *Madame,* că nu pot fi de acord cu proiectul dumneavoastră.

Fără alte comentarii, părăsise camera, închizând încet ușa în urma lui. În noaptea aceea, Georgina plânsese până la istovire. De dimineață, camerista o găsise în nesimțire. Medicul chemat, prescrisese un calmant și o viață mai puțin sedentară.

După acest incident, Georgina își luase inima în dinți și scrisese tatălui ei. Nu omisese nimic. Pe

douăzeci de pagini, scrise mărunt, își plânsese nenorocirea, singurătatea, umilința. Răspunsul nu întârziase. „N-ai dreptul să te plângi. Ți-am cumpărat un soț, nu și fericirea. Aceasta nu se prețuiește în bani." Când scrisese această frază, Richard își amintise vorbele Andreei, care-i spusese, sub altă formă, același trist adevăr. Pe atunci, nu voise să-l recunoască. „Este firesc ca soțul tău să nu fie o comoară de iubire și devotament, continuase el. În această căsnicie, ai intrat cu un greu pasiv. Acum suporți consecințele." Richard scrisese lui Adrien de Beaulieu. „Am un principiu. Să nu mă amestec în căsnicia copiilor mei. Aceasta nu înseamnă că mă dezinteresez. Știu că Georgina nu este fericită. Ar fi bine să te ocupi mai mult de ea. E singura sugestie pe care ți-o dau. Mă limitez la aceasta, fiindcă nu vreau să uit că Georgina e soția ta. Nici tu nu trebuie să uiți a cui fiică este.". Amenințarea era abia deghizată.

Beaulieu luase aminte. Richard Sunderland îl scosese din mizerie, îl cocoțase în vârful unui munte de aur. Același Richard putea să-l arunce iarăși în anonimat. În privința aceasta, nu-și făcea iluzii. Nu era decât un instrument în mâna socrului său, care n-ar fi ezitat să se descotorosească de el, dacă nu l-ar mai fi socotit necesar. Ar fi fost stupid să riște totul pentru o chestiune de amor propriu. Beaulieu nu se simțea capabil să renunțe la satisfacțiile pe care i le oferea bogăția. Azi avea totul la dispoziție. Aur, prestigiu, femei, putere. Pentru a le păstra, nu avea decât să dea dovadă de oarecare suplețe în relațiile sale cu Georgiana. Nu era o condiție imposibilă.

În încheierea misivei, Richard își exprimase o nedumerire. „Mă întreb de ce nu îmi dăruiți un nepoțel. Sunteți căsătoriți de doi ani. Ar fi cazul să vă gândiți serios la chestiunea aceasta. Famila noastră are nevoia de mlădițe noi. Puneți-vă pe lucru. Aștept!"

Beaulieu meditase serios asupra acestor rânduri. Poate că socrul său avea dreptate. Un copil îi va consolida poziția.

În aceeași seară, Beaulieu intrase în dormitorul Georginei. O găsise în pat.

— *Madame*, îi spusese el cu rece politețe, tatăl dumneavoastră și-a exprimat dorința de a mai avea un nepot. S-a referit, desigur, la un nepot care să nu vie pe lume în taină, ferit de ochii oamenilor.

Cu gesturi măsurate începuse să se dezbrace.

— Nu-mi rămâne, *Madame*, decât să fac pe plac socrului meu. În noaptea aceasta va trebui să-mi dăruiți ospitalitate în patul dumneavoastră. Să fiți încredințată că n-am să abuzez, folosindu-mă prea des de privilegiul pe care mi-l conferă situația de soț...

În ziua în care Georgina îl încunoștiințase că va avea un copil, Beaulieu își încetase vizitele în patul conjugal.

La câteva zile după acest eveniment, pe care îl anunțase și lui Richard Sunderland, plecase în Saint-Domingue, pentru a încheia faimosul contract de furnituri cu Toussaint-Louverture. De atunci nu se mai înapoiase în Statele Unite. Durata tratativelor, eșecul lor, porunca lui Richard de a rămâne la Cap Français până la lichidarea crizei, îl siliseră să-și prelungească șederea pe insulă, dincolo de prevederile sale cele mai largi.

Întotdeauna avusese un mare respect pentru socrul său. Capacitatea acestuia, lipsa lui de scrupule, imensele lui posibilități și resurse îi impuseseră.

Beaulieu era încredințat că expediția militară trimisă de Primul Consul împotriva lui Toussaint-Louverture fusese inițiată de Richard Sunderland. Numai acesta era în stare să răstoarne lumea pentru a-și doborî adversarii. Înlăturarea președintelui negru și a guvernului său reducea la

neant acordurile comerciale încheiate de acesta cu grupul de bănci și întreprinderi din Statele Unite. Lovitura era dublă.

Beaulieu se credea foarte inteligent. Și nu greșea. Cu toate acestea era conștient că are mult de învățat de la socrul său. Într-o zi se va putea, eventual, măsura cu el. Dar până atunci se vor scurge mulți, foarte mulți ani.

În noaptea de 11 spre 12 decembrie, flota franceză părăsise portul Brest. Pleca spre marea aventură. Douăzeci și opt de nave de război, transportau douăzeci și trei de mii de oameni, puși sub comanda tânărului general Leclerc, cumnatul Primului Consul.

Expediția pornea sub cele mai fericite auspicii. Comandantul *en chef* era un general încercat. În ciuda tinereții sale, dăduse strălucite probe de bravură și capacitate militară. Trupele de sub ordinele lui erau alcătuite din soldați care băgaseră în spaimă Europa. Statul său major cuprindea un grup de generali și ofițeri de valoare, aleși pe sprânceană de însuși Primul Consul. Expediția avea să fie mai degrabă o paradă militară, o demonstrație magnifică a forței Republicii Franceze, care se ridica spre apogeu.

Expediționarii mergeau voioși ca la nuntă. Splendoarea luxuriantă a insulei Saint-Domingue fusese descrisă cu atâta pasiune de călători și de coloniștii refugiați în Franța, încât imaginația soldaților era în plină efervescență. Toți visau peisaje superbe, creole goale cu sâni rotunzi, fructe exotice și mai ales cununi de lauri. *Madame* Joséphine Bonaparte, soția Primului Consul, vorbise cu atâta înflăcărare despre Gouadeloupe și despre Saint-Domingue, încât frumoasa Pauline, sora lui Bonaparte și soția lui Leclerc, își exprimase dorința de a însoți expediția. Nimeni nu încercase să-i schimbe gândul. Era firesc să fie și ea amețită de

parfumul răspândit până dincolo de ocean de mult cântata perlă a Antilelor.

Pe vasul amiral, se amenajase un apartament princiar, cu mobile fine, tapiserii și argintărie masivă. În acest cadru somptuos avea să traverseze Atlanticul *Madame* Pauline Leclerc. În nenumărate cufere erau orânduite cu grijă rochii splendide, șaluri de mătase, dantele și tot felul de podoabe scumpe. Madame Leclerc se și vedea tronând superbă, la balurile și recepțiile oferite în palatul guvernatorului general din Port-Republican, fostul Port-au Prince din vremea regalității. Soțul ei plănuia să-și creeze în Saint-Domingue un fief pe care să-l conducă despotic, un regat exotic, unde să fie preamărit ca un potentat oriental.

Zilnic își petrecea ore întregi pe dunetă, urmărind mersul flotei, care înainta cu măreață gravitate pe învelișul cenușiu al Oceanului. Alături de el, mareșalul Villaret-Joyeuse scruta prin lunetă zările. În curând aveau să pătrundă în zona caldă. Atunci vor zice adio frigului, cețurilor, zăpezilor, cerului plumburiu.

Douăzeci și trei de mii de francezi călătoreau spre Occident, în zorii acelui prodigios secol al XIX-lea.

În secolul XVIII se călătorea individual. Aristocrați și negustori, pelerini și exploratori, misionari și artiști, străbăteau în lung și în lat continentele. Prințul de Ligne, de pildă, colinda curțile marilor suverani ai timpului, care-l mulțumeau cu decorații și demnități onorifice. Jacques Casanova își plimba virilitatea cuceritoare prin mai toate capitalele Europei. Președintele de Brosses, un sever și demn magistrat francez, îndată ce trecea granițele patriei, zvârlea roba și calota ce-i încorsetaseră până atunci spiritul și o dată pornit în vacanță, își îngăduia să se zbenguie ca un student care abia și-a luat examenele. Prințul de Nassau-Siegen ocolise pământul din simplu amuzament, iar Petru cel Mare, țarul tuturor

rușilor își luase bastonul de pelerin și străbătuse Europa, dar nu spre a se distra, ci pentru a trage învățăminte care aveau să-i transforme țara într-una din marile puteri ale lumii.

Revoluția Franceză a dat, indirect, cel mai mare contingent de călători ai secolului. Zeci de mii de aristocrați cu blazon, au socotit că cel mai eficace mijloc de a combate lupta de emancipare a poporului, era de a-l pedepsi, privându-l de prezența stăpânilor săi firești, cu care-i blagoslovise până atunci Dumnezeu. Au pornit-o deci razna pe coclauri fără nume. Unii au făcut chiar marea ispravă de a descoperi pentru a doua oară America.

Dar cel mai strașnic organizator de excursii în masă a fost Napoleon Bonaparte. Către sfârșitul secolului, a găsit potrivit să facă o plimbare până la piramide, laolaltă cu Champollion și cu vreo câteva zeci de mii de excursioniști înarmați până în dinți. Acesta nu era decât începutul. Puțini călători au colindat cu mai mult sârg decât soldații *micului Corsican*. Italia, Elveția , Olanda, Austria... Agenția de voiaj Napoleoniană își începuse abia activitatea. Una dintre aceste excursii colective era și expediția de sub comanda generalului Leclerc.

Dovada că avea acest caracter era — în afară de prezența Paulinei Leclerc — și participarea unui grup de oameni de știință, geografi, naturaliști, antropologi, precum și a altor invitați cu profesii puțin războinice. Printre aceștia se numărau Robert Sunderland, al doilea fiu al lui Richard Sunderland, precum și primul său secretar, pe nume Jules Lafont. Oficial, prezența celor doi tineri era ușor de justificat. Generalul Leclerc le oferise prilejul de a traversa oceanul pe nava sa amiral. Un gest prietenesc, fără altă semnificație politică.

Realitatea era mai puțin idilică. Robert Sunderland urma să facă, în primul rând, legătura cu Adrien de Beaulieu și cu rețeaua de agenți ai acestuia, iar în al

doilea rând, să coordoneze aprovizionarea corpului expediționar francez cu muniția și armamentul expediat din Statele Unite. Parte din navele ce efectuau aceste transporturi așteptau în diferite porturi din Antile sosirea flotei franceze.

În cabinetul său de lucru, instalat în cea mai încăpătoare cabină, generalul Leclerc studia hărțile, rapoartele, dările de seamă, statisticile, notele informative, care tratau despre un singur subiect: Saint-Domingue.

Un important serviciu îi aduseseră rapoartele secrete primite din partea lui Adrien de Beaulieu, prin intermediul lui Robert Sunderland. Informații asupra unităților militare de care dispunea Toussaint-Louverture, schițe cu amplasamentele fortificațiilor de pe insulă, date asupra armamentului furnizat recent negrilor de către Zechariah Abercrombie, dări de seamă asupra stării de spirit a populației. Concluziile lui Adrien de Beaulieu nu erau tocmai optimiste. Toussaint-Louverture, afirma el, nu va ceda fără luptă. Negrii fanatizați de ultimele lui succese, se vor împotrivi cu îndârjire. Nu va fi un război desfășurat, cu bătălii spectaculoase, ci o împletire de acțiuni de gherilă.

— Cumnatul dumitale e prea pesimist, spuse într-o zi generalul Leclerc tânărului Robert Beauclair. Cum își închipuie el că o turmă de oameni de culoare vor rezista presiunii noastre? Expediția aceasta va fi o simplă paradă. De azi în maximum două luni, *Monsieur* Sunderland, te voi pofti la o serbare monstră în capitala insulei definitiv pacificate. Vom sta atunci de vorbă cu *Monsieur* de Beaulieu. Sunt încredințat că între timp își va face o ideie mai bună și mai exactă despre forța armatei franceze.

Robert Beauclair și Jules Lafont erau adeseori primiți în cercul Paulinei Leclerc. Soția generalului *en chef* era veșnic înconjurată de ofițeri curtenitori și de savanți, gata oricând să-i expună în cel mai plăcut

chip ultimele descoperiri ale științei. Neastâmpărata soră a Primului Consul prefera însă complimentele măiestrite, madrigalurile, epigramele, concertele improvizate sub clar de lună. După primele săptămâni de traversare, clima se încălzise considerabil. Pauline Leclerc purta rochii de vară, umbreluțe de dantelă și pălării cu boruri late, care îi fereau tenul de soarele fierbinte. Însoțitoarele ei își etalau eleganța tipic pariziană, cu care aveau de gând să epateze pe creolele din Saint-Domingue.

Călătorii, care părăsiseră Franța în zorii iernii, se bucurau de căldura plăcută, moleșitoare, a soarelui tropical. Pe vasul amiral ofițerii și persoanele atașate pe lângă generalul Leclerc, umblau în cinstea soției sale, numai în mare ținută și încheiați până la ultimul nasture al tunicii. Pe celelalte vase, în afara programului de instrucție, oamenii stăteau descheiați la haine, ori rămâneau numai în cămașă. Plini de voie bună, se gândeau la iarna care bântuia în Franța.

Într-o dimineață mai senină și mai frumoasă parcă decât celelalte, primii oameni ieșiți pe punte, fură martorii unui spectacol nemaivăzut. Până la orizont oceanul era de un roșu sângeriu, cu irizări de purpură. Valuri de sânge se spărgeau de flancurile navelor. Până și spuma era însângerată. Ai fi zis că talazurile erau zebrate de bale roșii. Pe acest uriaș înveliș roșu, corăbiile păreau să înainteze cu teamă. Marinarii și soldații priveau cu uimire înfricoșată acest straniu fenomen al naturii.

— Semn rău! spuneau unii, clătinând din cap.

— Vedeți-vă de treabă! replicară câțiva marinari mai puțin slabi de înger. Adeseori, în zori și în asfințit, marea e roșie ca sângele. După ce soarele se ridică pe cer, roșeața piere și valurile redevin albastre. Dar spre nedumerirea și consternarea lor, marele astru porni să urce spre zenit, fără ca oceanul să-și schimbe culoarea.

— Semn rău! stăruiau să exclame lugubru superstițioșii.

— Mai știi?! Așa ceva nu s-a mai văzut de când e lumea.

— Ne paște nenorocirea!

— Vai nouă!

— Saint-Domingue ne va fi mormântul!

— Muieri bătrâne și fricoase! exclama câte un șugubăț mai curajos.

— Tacă-ți gura, păcătosule, căci mânii pe Dumnezeu!

Amiralul Villaret-Joyeuse, informat de starea de spirit a echipajului și a soldaților, ieși pe dunetă. După ce contemplă câteva momente oceanul începu să râdă.

— Dar bine, *Messieurs*, acesta e un fenomen arhicunoscut. Am intrat într-un uriaș banc alcătuit din miliarde de animale microscopice denumite copepode. Acum vreo zece ani, expediția comandantului Baudin a plutit mai multe zile pe o mare asemănătoare, în apropierea coastelor Noii Olande.

Naturaliștii confirmară spusele amiralului.

— Ehe! Vorbe, își șopteau fricoșii. Vor să ne adoarmă cu vorbe!

— Parcă sunteți voi mai pricepuți decât amiralul! îi admonestau cei care-și recăpătaseră curajul.

— Cine râde la urmă...

— *Merde!*

În a treia zi, oceanul redeveni mai albastru decât văzduhul luminos și limpede. Într-a patra zi, către prânz, barometrul scăzu brusc. Ofițerul de cart se prezentă amiralului.

— Vine furtuna, *mon amiral*.

— Aha, n-am scăpat de calamități, rosti Villaret-Joyeuse, fără să-și ascundă îngrijorarea. Cu navele acestea încărcate până la refuz, vom avea ceva de furcă.

Nava amiral semnală flotei măsurile de apărare, precum și punctul de întâlnire în caz de dispersare datorită furtunei. Se reduseră pânzele. Se închiseră

hublourile. Pe punţi şi în cale, ofiţerii de marină verificară în grabă dacă tunurile, muniţia, proviziile şi celelalte bagaje erau bine fixate pe amplasamentele lor. Nenorocire navei zguduite de valuri, pe puntea căreia un tun scăpat din legături începe să alunece încolo şi încoace. În legănările lui dezordonate, ca de om beat, striveşte marinari, rupe parâme, sfărâmă spiraiuri, zdrobeşte bărci de salvare, desfundă tambuchiuri, ca în cele din urmă să spargă vreun parapet şi să se rostogolească în mare.

Vântul căzuse brusc. Abia dacă se mai simţea în aer câte o pală încinsă, care înfierbânta obrajii şi îngreuna respiraţia. În văzduh plutea o pâclă sidefie, fantomatică, prin care razele soarelui abia dacă mai reuşeau să răzbată. Se lăsase o căldură înăbuşitoare, compactă, ca într-o baie de aburi. Apoi ultimile adieri îşi dădură duhul.

Fumul care ieşea din hornul bucătăriei plutea înecăcios în jurul corabiei amiral. Bucătarul şef, care prepara un pateu gustos pentru soţia generalului *en chef*, primi ordin să stingă focul.

Pe dunetă, amiralul Villaret-Joyeuse stătea înconjurat de ofiţerii săi de stat-major şi urmărea atent scăderea continuă a barometrului şi semnele îngrijorătoare ale vremii. Ofiţerii, marinarii de cart şi bordul de serviciu îşi îmbrăcau la repezeală costumele de ploaie. Flota se resfirase pe o întindere apreciabilă. În tiimpul marilor furtuni, în care vizibilitatea scade aproape la zero, ciocnirile între corăbii au urmări catastrofale.

În atmosfera verzuie, soarele, văduvit de raze, plutea singuratic, pierzându-şi treptat puterea. Oceanul părea acoperit cu o vastă husă de mătase cenuşie, sub greutatea căreia valurile strâmte abia dacă se mai strecurau. Mătasea aceasta, pe care prova corăbiilor o sfâşia foşnind, avea luciri uşoare, care apăreau şi dispăreau capricios.

Pe dunetă apăru şi generalul Leclerc cu adjutanţii săi.

— *Mon amiral*, soția mea era dornică să admire spectacolul acesta atât de straniu pentru noi profanii. Dar primul dumitale adjutant a sfătuit-o să nu părăsească, până la noi dispoziții, cabina.

— E mai înțelept, *mon général*. Furtunile sunt pline de surprize. Iar în această zonă, bântuită adeseori de cicloane...

— Credeți că s-ar putea abate un ciclon asupra noastră?

— Nu e imposibil. Sper însă că vom fi scutiți de o asemenea întâlnire.

— Ar fi primejdios?

— Pe mare totul e relativ, *mon général*. S-ar putea ca până la urmă să avem de-a face cu o furtună moderată.

— Văd că ați luat măsuri.

— Prudența, *mon général*.

Lumina verzuie, lividă, arunca pe chipurile oamenilor umbre bolnăvicioase, palide. S-ar fi zis că pe duneta vasului amiral stătea o ceată de fantome învăluite în uniforme încărcate cu fireturi.

— Mă topesc de căldură, se adresă Robert Sunderland unui ofițer de dragoni din apropierea sa.

Ofițerul își șterse cu batista obrazul năclăit de sudoare.

— Eu am început să mă sufoc. Și pârdalnica asta de cravată mă strânge de îmi vine rău. Parcă aș atârna în ștreang. Dacă aș fi singur mi-aș lepăda hainele de pe mine. Aș umbla gol. Cred că numai așa aș respira în voie.

Jules Lafont își făcea furios vânt cu un evantai de mătase. Pe obraji i se scurgeau șiroaie de transpirație fierbinte. În camera hărților, Davois, ofițerul de serviciu scria în jurnalul de bord.

„Căldură înăbușitoare. Mare calmă. Pâclă mai deasă spre N. și E. Cerul limpede la zenit." Ofițerul se scărpină cu pana de gâscă în vârful nasului. O muscă enervantă îi dădea târcoale de vreo zece minute.

„Ce-o fi făcând generăleasa în cabina ei?" se întreba el visător.

Într-o dimineață, trecuse întâmplător prin fața cabinei acesteia. Prin hubloul care dădea spre punte o văzuse goală, superbă, în fața oglinzii. De atunci, tabloul acela îl obseda zi și noapte. Își pierduse somnul. Nici serviciul de bord nu îl mai preocupa.

— Banc de nori negri-vioIeți spre nord, nord-est, anunță Jouy, comandantul vasului amiral. Toate semnalmentele prevestitoare unui ciclon.

Davois își puse iarăși pana în funcțiune. Cu scrisul lui fin, așternu în carnet observația comandantului. Deodată, nava începu să se legene ușor, apoi din ce în ce mai accentuat. În văzduh, se auzi un țipăt lung, modulat, de iele. Un șuierat strident și totuși jalnic, care făcea să țiuie urechile. Și o rafală de vânt rece zbârli brusc penele care împodobeau bicornurile ofițerilor.

— Se apropie, rosti simplu amiralul, ducând luneta la ochi.

Norul negru de la orizont creștea, se lățea, se înălța, se îngroșa, invadând spațiile. Fulgere alburii-violete brăzdau masa neagră, cu forme fantastice. O nouă pală de vânt, mai violentă decât prima, plezni velele întinse, care se umflară brusc.

De pe puntea de comandă, ofițerul secund transmise prin porta-voce ordinele comandantului Jouy.

— Filați fungile rândunicilor!

Marinarii se cățărau ca maimuțele în greement, strângând febril pânzele superioare.

— Trageți zburătorii!

Ofițerii în subordine și contramaiștrii dădeau porunci scurte.

— Amarați ancora!

— Amarați șalupa și bărcile!

— Amarați schelele!

Velele patrate înfășurate se legau cu saula de furtună.

— Toți soldații în cabine. Puntea liberă pentru manevră! strigă ofițerul secund.

Unii marinari executau calm ordinele. Alții se agitau, cuprinși parcă de isterie. Aceeași comportare o aveau și câțiva ofițeri.

— Apropierea furtunii scoate în evidență cele mai ascunse dedesubturi ale firii omenești, remarcă generalul Leclerc.

— Adevărat, *mon général*, replică Villaret-Joyeuse. Marea nu este o masă de faro. În prezența ei e greu să te stăpânești. Numai oamenii cu nervii zdraveni pot fi buni marinari.

Valurile porniseră să alerge dinspre nord spre sud, într-o rostogolire tot mai repede, tot mai dezordonată. Fugeau parcă dinaintea norului negru care le urmărea amenințător. Crestele lor, spulberate de vântul care sufla întețindu-se, se pulverizau în jerbe verzui de spumă. Ajunseră să împroaște și ofițerii de pe dunetă.

Și țipătul acela șuierat, asurzitor, creștea în intensitate, întrerupt de bubuitul tunetelor care se succedau în salve tot mai dese.

— Grozavă artilerie, râse Leclerc.

— Nu e decât uvertură, *mon général*, zise Villaret-Joyeuse. Barometrul, Villandry? întrebă amiralul cu glas tare, încercând să acopere zgomotul vântului.

— Scade continuu, *mon amiral*.

Villaret-Joyeuse se întoarse spre Leclerc. Cu mâna pâlnie, îi vorbi aproape de ureche:

— Intrați în camera hărților, *mon général*.N-are rost să vă expuneți rămânând pe dunetă. În curând valurile vor mătura puntea...

Leclerc mai rămase câteva minute pe dunetă, apoi urmă povața amiralului. Talazurile creșteau o dată cu puterea vântului. Verzi, masive, striate de vijelie și încoronate de spumă, veneau la asalt cu tărie sporită. Spațiile dintre ele se lărgeau, se adânceau... Puntea începuse să se legene tot mai accentuat.

Amiralul ordonă comandorului Jouy.

— Semnalizați flotei schimbarea drumului. Direcția sud, sud-vest.

Porunca fu imediat executată. Navele se abătură la babord, pornind aproape paralel cu vântul. Toate vasele înaintau acum în linie de front, ca la atac.

Vântul furios, valurile dezlănțuite — avangarda norilor negri, vineți — corăbiile, goneau acum în aceeași direcție. Amiralul rămăsese pe dunetă laolaltă cu comandorul Jouy și cu ofițerii acestuia. În camera hărților se refugiaseră numai generalul Leclerc și statul său major. Prezența lor era indezirabilă pe dunetă. Amiralul și comandorul aveau nevoie de spațiu.

Flota fugea din calea ciclonului... Fugeau și talazurile și vijelia și timpul și zdrențele de vapori care ajunseră din urmă navele... dispăruse pâcla măturată de vânt. Dispăruse și soarele, dispăruse și cerul albastru, invadat de marșul nezăgăzuit al norilor vineți, străbătuți de fulgere. Un trăsnet, izvorât din încâlceala haotică de nori, despică văzduhul. Silueta lui incandescentă, șerpuitoare, lumină orbitor vasul-amiral. Trăsnetul plesni cu uriașul său bici de foc un talaz uriaș care sfârâi, aruncând gheizeri de vapori luminoși.

Valurile fugeau mai iute decât navele... Și norii fugeau mai iute... Trăsnetele cădeau acum des, ca ploaia. Marea și cerul erau legate de mii de liane incandescente. O lumină lividă, sinistră, învăluise firea. De pe puntea vasului amiral nu se mai vedeau decât cele mai apropiate nave.

— Ne prinde uraganul, Davois? se adresă generalul Leclerc ofițerului de la masa hărților.

— Mă tem că da, *mon général*. Marinarii noștri își vor face datoria. Toate vasele vor ajunge la destinație. Primul Consul a încredințat amiralului Villaret-Joyeuse douăzeci și opt de nave. Douăzeci și opt vor acosta în Saint-Domingue.

— Ești un adevărat ostaș, Davois.

— Sunt marinar, *mon général,* replică acesta simplu.

Puntea navei amiral se înclina acum în pante tot mai repezi. Tangajul era greu de suportat pentru soldații și ofițerii deprinși cu uscatul. Generalul Leclerc se sprijinea de masa hărților. Nici o umbră de teamă nu plutea pe chipul său, doar ceva mai palid. Dar paloarea putea fi atribuită și luminii verzui a descărcărilor electrice care nu mai conteneau.

Și Robert Sunderland intrase în camera hărților, urmat de Jules Lafont. Mânat de curiozitate, se uita pe fereastră la ciocnirea infernală dintre văzduh și mare. Cerul izbea cu harapnice incandescente oceanul care se zvârcolea, spumegând, urlând, repezindu-și spre văzduh talazurile furioase cu gheare de spumă. În această titanică războire dintre elementele naturii, navele evoluau potrivit slabelor cunoștințe ale omului. Marea voia parcă să dea o lecție îndrăzneților care-i încălcaseră imperiul...

— Ce zici, Lafont, scăpăm din prăpădul acesta? întrebă Robert Sunderland râzând nervos.

— Sper că da. Avem o misiune de îndeplinit.

— Vorbește ca eroii antici, Lafont.

— Când n-ai altă soluție...

— Știu. Adopți o poză marțială, și cu sufletul la gură, rostești măreț: „Moartea noastră să fie pildă urmașilor".

— Tot e mai bine decât să te jelești ca babele.

Sunderland rămase gânditor. Dacă se va scufunda vasul, ziarele pariziene vor publica lista dispăruților sub un titlu pompos, scris cu litere de o șchioapă: „Morți pentru gloria patriei". Epitaful lui va fi altul. „Dispărut pentru gloria dinastiei Sunderland-Beauclair." Viitoarele generații de bancheri din familia sa îi vor rosti numele cu venerație!... Pe dracu! Îl vor uita. Fără doar și poate. Tatălui său i se vor umezi o clipă ochii. Pierderea unui copil nu e o glumă. Cu timpul se va consola. A supraviețuit el pierderii Andreei...

Dar dacă va scăpa cu viață, Robert va așterne pe pânză un aspect al acestei furtuni. O palidă copie a realității. Splendoarea naturii în plină dezlănțuire nu poate fi redată de mâna omului. Mijloacele lui sunt prea imperfecte pentru a prinde dintr-o trăsătură de penel șerpuirea trăsnetelor, lumina vânătă a cerului zebrat de fulgere, talazurile răscolite de vijelia năprasnică.

Priveliștea, urmărită prin geamurile încăperii hărților, era incompletă. Trebuia să iasă afară. Să simtă biciuirea vântului și a stropilor de apă, să guste sarea mării și să prindă în pâlnia urechii mugetul furtunii. Se întunecase. Se lăsase noaptea, sau un cataclism stinsese în plină zi lumina soarelui? Neobservat de ofițerii din camera hărților, Robert se strecură spre ușă, sprijinindu-se de pereți. Apăsă clanța. Deodată, ușa, împinsă cu putere de vântul năprasnic, îl izbi în piept, gata să-l răstoarne. Îndârjit, se avântă cu capul în piept, împotriva rafalei. Nava, înclinându-se pe o parte, îi mări avântul, ajutându-l să înfrângă acțiunea contrară a sufletului.

— Nu ieșiți, *Monsieur!* strigă de la locul său Davois. Primejdia...

Robert nu mai auzi restul frazei. Violența vântului îl îmbrânci cu forța invincibilă spre parapetul tribordului, spre care se înclină în același timp și corabia. În fața ochilor săi măriți de groază se deschise un abis. În adâncul lui apele scăpărau, reflectând cerul incendiat de fulgere. Când se izbi cu pieptul de balustradă, simți o durere fulgerătoare, care îl făcu să închidă fără voie ochii și să se cramponeze instinctiv de balustradă. Redeschise ochii. Un val înalt cât un munte se avântă asupra corabiei, măturând-o de la tribord la babord cu o avalanșă de apă grea ca plumbul. Smuls de vârtej, Robert fu izbit de un tambuchi, apoi purtat mai departe pe creasta valului spre babord, dincolo de care se deschidea haosul lichid.

Într-o scăpărare de luciditate își făcu următorul raționament; dacă va cădea în mare, nici o forță din lume nu-l va mai putea salva. Încordându-se într-o ultimă și disperată sforțare, se agăță de un sart, pe care providența i-l scoase în drum. Masa de apă sărată se revărsă cu zgomot în mare, lăsându-l pe punte. Învinețit de lovituri, cu capul plin de cucuie, ud până la piele și pe jumătate leșinat de durere, rămase încleștat de sart. N-ar mai fi rezistat unui al doilea val.

O mână puternică și grea ca o gheară de fier, i se înfipse în braț, în vreme ce un glas întretăiat de vijelie îi răsună aproape de ureche.

— Nenorocitule... vrei să... Ai scăpat... urechile acului...

Un ofițer pe care șiroia apa, îl ținea strâns, ferindu-l de vârtejul apucător al apelor. Robert văzu ca prin vis chipul crispat al amiralului, înconjurat de alte fețe tot atât de încordate.

— *Monsieur* Sunderland, auzi el o voce parcă din alte lumi... pe vremea asta... nu ne arde... joacă... Coborâți-l... Cabină... Repede... Furtuna abia... începe...

„Până acum ce-a fost?" se întrebă Robert în gând. Limba i se împleticea neputincioasă, iar glasul său nu izbutea să scoată vre-un sunet articulat.

Fără să știe cum, se trezi din letargie într-o cabină încăpătoare, care servea de infirmerie. Printre paturi umblau doi medici, cari abia își țineau echilibrul. Tangajul vasului era îngrozitor. Uneori, podeaua căpăta o înclinare de aproape unu pe unu. Câțiva răniți căzuseră din paturi, cu păturile și saltelele peste ei. Pentru a nu se mai repeta pățania, medicii și felcerii îi prinseră cu curele de paturi.

Pauline Leclerc lucra cot la cot cu personalul sanitar. Îmbrăcată în alb, își luase rolul în serios. Ajutorul ei nu era neglijabil. Marinari și soldați grav

contuzionaţi, ori cu mâinile şi picioarele rupte, erau aduşi fără încetare. Tributul mării!

Soţia generalului se plecă şi asupra lui Robert. Era frumoasă. Minunată. Întreaga ei fiinţă respira voluptatea. Buzele ei roşii invitau să fie muşcate. Nările palpitânde, genele lungi, ochii mari, languroşi, ce ştiau a privi întotdeauna cu interes, captivau şi pe cei mai înrăiţi misogini. Cu toată fiinţa ei, cerea să fie iubită. Cine nu cunoştea povestea vieţii Paulinei Leclerc, care avea dublul privilegiu de a fi cea mai frumoasă femeie din Franţa şi totodată sora Primului Consul?

La cincisprezece ani o ceruse în căsătorie un cumsecade neguţător de săpunuri din Marsilia, pe nume Billon. Aceasta se întâmpla în 1795. Napoleon Bonaparte, care visa un soţ mai deosebit pentru sora lui preferată, refuzase să-şi dea consimţământul la această căsătorie. Pauline cunoscuse apoi pe Stanislas Fréron. În acea epocă Fréron depăşise patruzeci de ani, dar deţinea înalta demnitate de reprezentant al Directoratului în sudul Franţei. Silueta sa încă elegantă, prestigiul de proconsul, reputaţia de irezistibil curtezan, orbiseră pe naiva Pauline, care i se dăruise fără rezerve. Şi Fréron îi împărtăşise iubirea. Flatat de pasiunea stârnită în sufletul acestei fetiţe superbe, se mândrea cu scrisorile ei, arătându-le tuturor prietenilor: „Mio bene, mio tenero amico... Ah, caro mio, idole mio.... ti amo, ti amo, sempre e passionamente per sempre... ti amo, amo, amo, ti amatissimo amante!"...

Fréron, îndrăgostit până peste cap, o ceruse la rândul său în căsătorie. Napoleon Bonaparte nu-l socotise nici pe el demn de mâna Paulinei. Fréron, pe vremuri regicid, terorist sălbatic şi autor al teribilei represiuni din Toulon, nu era o partidă potrivită pentru Pauline Bonaparte. Respins de Napoleon, urât nu numai de duşmani, dar şi de foştii săi prieteni, pe care-i trădase pe rând, Fréron intrase definitiv în umbră.

Al treilea candidat la mâna paulinei avusese norocul să fie acceptat. Generalul Leclerc, camarad de arme al Primului Consul, căruia îi mijlocise ascensiunea la suprema demnitate în stat, era cel mai indicat pentru a juca rolul de soț al tinerei fete... Azi, Pauline Bonaparte îl urma într-o expediție care avea să-i urce pe culmile gloriei.

Lui Robert îi părea ciudat că-i umblau prin minte asemenea gânduri tocmai în aceste momente cruciale. Abia scăpase de la înec. Văzuse moartea cu ochii. N-ar fi putut preciza de câtă vreme se afla în infirmerie, dar ar fi pus rămășag că nu se scurseră mai mult de câteva ore. Cămașa îi era încă udă. Nu-l dezbrăcaseră decât de haină. Robert zâmbi chipului îngeresc, care-l privea cu interes și simpatie. Pauline Leclerc surâse așa cum numai ea știa să surâdă.

— Sunt încântată că ți-ai revenit. *Monsieur* Sunderland. M-ai făcut să trec prin mari emoții. Doctorul Moreau, care te-a examinat, spunea că nu ai fracturi și nici răni aparente, în afară de câteva zgârieturi superficiale, dar că nu ar fi exclus să fi suferit leziuni interne.

Deodată, Robert simți o amețeală și o greață puternică. Capul blond al Paulinei Leclerc se profila pe tavanul alb, de care atârna o lampă ce pendula o dată cu legănările navei. Robert închise ochii, încercând să-și astâmpere revolta stomacului.

— Doctore Moreau! strigă Pauline, inspăimântată de paloarea așternută brusc pe chipul lui Robert. Doctore Moreau! Vino repede! *Monsieur* Sunderland se simte rău. Vai, se pierde!

Cu îngrijorare și simpatie, prinse în mâinile ei fine, degetele reci ale bolnavului.

— Repede, doctore. Cred că are leziuni interne.

Până să sosească medicul, alarmat de apelul urgent, Robert deșertă pe pat și pe rochia protectoarei sale întreg meniul de la prânz.

— Leziuni? Are rău de mare, *Madame,* zise Moreau izbucnind în râs.

Uluită, Pauline Leclerc se uită la Robert, apoi la rochia ei. Copleșit de rușine, bolnavul nu îndrăznea nici să-i ceară scuze. Pentru a-l scoate din încurcătură, ea începu să râdă.

— Acum sunt sigură că e în afară de orice pericol. Doctore, meseria de soră nu se practică fără sacrificii...

În sala de mese, în dormitoarele afectate trupelor de uscat, soldații, înghesuiți claie peste grămadă, se țineau de stâlpi care susțineau tavanul, de mesele fixate în podea, de paturi. Când vasul se lăsa cu pupa înainte în prăpastiile deschise între talazuri, simțeau cu toții înlăuntru un gol chinuitor, de parcă stomacul și plămânii le-ar fi ieșit pe gură. Când nava pornea să urce pe panta munților de apă, senzația penibilă înceta, ca să revină însă de îndată ce corabia o pornea iarăși în jos pe toboganul valurilor.

— Râdeați de mine când vă spuneam că... ah... marea aia de sânge o să ne poarte nenoroc, se văicări un dragon tânăr. Abia îi mijise mustața.

— Da, da, are... dreptate, întări altul.

— Tacă-vă fleanca, babelor! urlă un caporal.

Pereții corabiei vibrau, gata să se spargă. Ai fi zis că berbeci uriași, mânuiți de zmeii apelor, izbeau în flancurile navei. Un urcuș... și iarăși un coborâș, ca de sanie repezită în josul unui povârniș repede și nesfârșit de lung. Un „Aaaah" prelungit, rostit de zeci de guri, însoți lunecarea care nu se mai termina. Lămpile se legănau atât de tare, încât se izbeau cu zgomot sec de tavan.

O lovitură asurzitoare la tribord, un pârâit îngrozitor, și prin scândurile groase de stejar, care plesniră ca niște bețe, năvăli un puhoi de apă rece, sărată. În câteva clipe, udă până la piele pe toată lumea.

— Ne scufundăm, fraților! urlă unul.

— Dumnezeu să ne ajute!...

Șuvoiul de apă încetă în clipa în care nava își

reluă ascensiunea, pentru a se dezlănțui iarăși, într-o avalanșă torențială, de îndată ce corabia pornită fulgerător în jos, ajunse în fundul râpei dintre talazuri.

— Ne înecăm!

— Cum o vrea Dumnezeu. Poate că nu ne lasă...

În încăperea ticsită de soldați înnebuniți de spaimă, apărură în fugă câțiva marinari, urmați de doi dulgheri cu scânduri și unelte.

— Se scufundă barca? urlă un grenadier, după ce sculpă o înghițitură zdravănă de apă sărată.

— Nici-o grijă! răspunse un marinar. O vână de apă. O jucărie. În câteva clipe vă uscați, stând cu burțile în sus.

— Dacă mai ține mult furtuna, o să *plutim* cu burțile în sus.

— Or să ne mănânce rechinii...

— O dată ce dai ochii peste cap nu mai contează dacă ai să faci pluta, ori dacă ai să servești drept cotlet rechinilor...

— Ține-ți blestemățiile pentru tine...

— Țineți-vă mai bine firea, strigă voios marinarul. Pe puntea acestui vas te poți îneca cel mult cu un os de pește. Punem rămășag că ajungeți teferi la Toussaint-Louverture. Negresele lui vă așteaptă cu brațele deschise...

În camera hărților, locotenentul Peyrouton luă locul locotenentului Davois. Uniforma lui Peyrouton șiroia de apă. Până în ultimul moment se războise cu furtuna, executând cu oamenii lui extenuați, ordinele comandorului Jouy.

— Barometrul continuă să scadă? urlă Peyrouton în urechea lui Davois, încercând să se facă auzit în vacarmul infernal al vântului și al mării.

— Scade!... Scade într-una!... Vântul bate cu cel puțin cincizeci de metri pe secundă, zbieră Davois, căruia îi vâjâiau urechile.

Generalul Leclerc se apropie de Peyrouton și îl apucă de umăr.

— Ce crezi? Mai durează mult furtuna?

Răcnea ca un smintit, pentru a depăși șuieratul ascuțit al vijeliei și urletul îngrozitor al oceanului.

— Furtuna aceasta, *mon Général*... e urgan în toată legea... răspunse Peyrouton... Se pare că...

Deodată un munte de apă se prăvăli ca o masă de plumb asupra corăbiei, care pârâi din toate încheieturile, lăsându-se pe o parte, gata să se răstoarne. Pe fundalul văzduhului zebrat de fulgere, catargele navei amiral înscriseseră un arc de cerc de peste 45 de grade. Talazul uriaș se prăbuși pe puntea înclinată, măturând oameni, sfâșiind velaturi, întinzând până la maximum greementul, care vibra grav ca niște coarde de violoncel.

Pe dunetă, amiralul Villaret-Joyeuse și comandorul Jouy se încleștaseră laolaltă cu timonierul de timonă, care după ce le rezistă câteva secunde, jucă deodată în gol, proiectându-i pe tustrei pe podea. Cârma rămăsese în aer. Formidabila cascadă plesni geamurile camerei hărților, inundând-o în câteva clipe. Pe punte, ofițerii și marinarii, agățați de cordaje, de balustrade, de tunuri, de tambuchiuri, rezistau cu disperare presiunii apelor, care îi îmbrâncea cu furie oarbă spre adâncuri. Pe jumătate înăbușiți, loviți, contuzionați, amețiți, adăstau cu sufletul la gură redresarea vasului, ce continua să se încline.

Cârma mușcă brusc apa. De îndată ce simțiră iarăși rezistență în roata cârmei, amiralul, comandorul și cârmaciul, la care se adăugară doi ofițeri, se opintiră cu deznădejde spre a manevra vasul, izbit în flanc de valurile colosale.

În aceeași clipă, catargul trinchet pârâi, întrecându-se cu urletele drăcești ale uraganului și, dezarticulat, se prăbuși în mare, ca un uriaș trunchi de copac secționat de un fierăstrău nevăzut. Pânzele

întinse încă pe greementul catargului năruit plesniră valurile, care le hăpăiră cât ai clipi.

Această împrejurare salvă nava. Începu să se redreseze lent. Manevrată de cei cinci oameni cramponați de cârmă, porni iarăși în direcția vântului. Pentru moment, primejdia fusese înlăturată. În camera hărților, golită de apa ce se scursese prin găurile ferestrelor, ofițerii generalului Leclerc, prăvăliți cu toții în partea dinspre tribord, se zbăteau într-o încâlceală de picioare și de brațe. Peste ei, hărțile muiate și rupte, aruncau peste albe, informe.

Generalul rămăsese cramponat de masă, împreună cu locotenetul Peyrouton, care se uita dezolat după hărțile lui ce porniseră razna prin apărie. Lampa, stinsă de apă, se bălăngănea chioară, izbindu-se ritmic de tavan. Fulgerele luminau însă ca ziua.

— Cred că ne apropiem de... epicentrul unui ciclon, *mon général*, strigă Peyrouton... Altfel, nu-mi explic...

Un nou val inundă camera hărților, mărind confuzia. Un ofițer cu piciorul fracturat înjura de mama focului pentru a-și stăpâni urletele de durere.

Leclerc se gândea la nevastă-sa.

„Ce-o fi făcând acum Pauline? Nu trebuia să o iau cu mine. Am fost nebun... Am expus-o primejdiilor... E îngrozitor..."

În condițiile acelea, nici nu era de conceput să se ducă până la ea. Dacă ar fi ieșit din camera hărților, valurile l-ar fi înhățat într-o clipă, târându-l în hăul negru ca smoala...

Pe punte, la picioarele dunetei, căpitanul Leroy, adjutantul amiralului, se plecă la urechea căpitanului Charnier, comandantul artileriei vasului-amiral.

— Charnier, strigă el, am impresia că navă nu mai răspunde la comenzi.

— Ce? Ce spui?

— Nava!... Nu mai răspunde... la comenzi...

— E o minune... că nu s-a scufundat până acum... Dacă n-ar fi fost Jouy la comandă...

Și Leroy și Charnier erau îngrijorați. Când o corabie nu mai e în stare să lupte coordonat cu furtuna și se lasă luată de talazuri, e pierdută. Vasul-amiral părea să nu mai poată face față uraganului.

— Cred că suntem... apropierea unui... ciclon. Uită-te la... valuri.

— Ai... Suntem în zona... Valurile...

— Nu te aud!

— Am spus că... ai... dreptate. Valurile nu mai au... direcție... precisă... Se ciocnesc.. se încalecă... Interferență... Ciclon...

Și Leroy și Charnier știau că în larg fenomenul interferenței — adică al ciocnirii valurilor — se petrece în mod excepțional, și anume în sfera de acțiune a unui ciclon. Iar talazurile mai înalte decât nava, defilau, se izbeau dement între ele, înălțând jerbe de stropi și de spumă, ca niște imense cozi de păun, se înfruntau, vuind nebunește, se încălecau, enorme și dezordonate, se ciocneau ca niște titani scoși din minți, într-un haos de sfârșit de lume...

Palid, căpitanul Leroy își înfipse mâna în brațul lui Charnier

— Navă... la babord... Vine... direct spre noi... Coliziune... inevitabilă..

Charnier se uită într-acolo. Tresări. Din bezna izgonită când și când de lumina verzuie a trăsnetelor, apăruse prova unei nave cu catargele frânte, cu parapetele sfărâmate, cu cordajele rupte, atârnând în apă. O viziune de coșmar.

Pe puntea vasului-amiral ofițeri și marinari încremeniră, stane de piatră. Câteva strigăte izolate, se pierdură în vacarmul uraganului. Într-o străfulgerare Charnier își aminti de nevastă, de copiii care îl așteptau acasă, de mama lui bătrână și bolnavă, care-i zicea „Băiețelule", deși el sărise demult vârsta de patruzeci de ani.

— Suntem pierduți, urlă Leroy.

Nava cu catarge năruite, pe jumătate îngropată în valurile care se prăbușeau asupra ei din toate direcțiile, se apropia cu viteză sporită, țintind flancul vasului-amiral.

La lumina unei descărcări electrice, mai puternică parcă decât celelalte, Leroy citi pe prova de care nu-i mai despărțeau decât vreo douăzeci de metri cuvintele: „L'oiseau de proie".

— Vasul... lui Dumont,... răcni el în urechea lui Charnier.

— Exact... Dumont...

Pe puntea navei târâtă de valuri, se vedeau câteva biete siluete negre... Încă două-trei secunde și dezastrul avea să se producă...

Deodată o namilă de apă ce nu putea fi cuprinsă cu ochii, un munte lichid, a cărui creastă se pierdea în înălțimile nopții, se prăbuși cu zgomot de tunet peste „L'oiseau de proie", care dispăru într-un maelström de spumă albă-verzuie. Talazul uriaș izbi în rostogolul său de tăvălug și vasul-amiral care gemu, ca o fiară lovită de moarte. Catargul gabier, care rezistase până atunci asalturilor impetuoase ale uraganului, se prăbuși în mare, stârnind miriade de stropi. Din văzduh, torentele de ploaie se prăbușeau în cascade spulberate de vijelia ce sufla cu puteri înzecite.

— Vântul ăsta... turbat... are mai mult de... 60.. metri pe secundă, răcni Charnier.

— Te cred... lovește... în plin... O sută... douăzeci de noduri... pe oră... Vânt.. violență... nemaivăzută..

Spuma ce învăluia talazurile era spulberată de vijelie într-o viscolire de stropi mărunți, albind puntea vasului amiral. Rafalele de ploaie diluviană abia curățau flocoanele de spumă, că alte miriade le luau locul.

Parte din marinari se refugiaseră pe unde găsiseră. Înghesuiți în intrândurile tambuchiurilor,

vârâți sub streașina spiralurilor, adăpostiți precar sub zdrențele vreunei pânze sfâșiate, așteptau fataliști sfârșitul. Cei mai mulți renunțaseră să mai lupte. Numai energia sălbatică a amiralului Villaret-Joyeuse și a comandorului Jouy continuau să însuflețească restul ofițerilor și al marinarilor care luptau cu îndârjire. În camera hărților, Peyrouton încerca zadarnic să facă puțină ordine. Carnetul de bord zăcea undeva, pe sub masă, laolaltă cu hărțile rupte și muiate de apă. Instrumentele de scris ajunseseră prin colțurile cabinei. Barometrul se spărsese. Deodată Davois năvăli în cameră.

— Peyrouton... Peyrouton... Vântul a căzut.. A încetat fără veste.

Peyrouton ridică surprins capul. Într-adevăr, nu se mai auzea decât urletul mării. Șuieratul vijeliei încetase. Talazurile în schimb, fierbeau ca într-un cazan, încins de toate flăcările infernului

Davois ieși iarăși pe ușă. De afară, strigă exultând:

— La zenit au apărut stelele... Suntem salvați., Peyrouton! Uraganul a trecut.

Generalul Leclerc suspină adânc.

— E posibil?... S-a terminat, așa pe nepusă masă?

Fața lui Peyrouton se întunecă brusc.

— Mă tem, *mon Général,* că în curând dansul va reîncepe cu furie sporită după cum spun cărțile, sunt semne că ne aflăm în epicentrul unui ciclon.

— Ce spui?

— Depresiunile barometrice extraordinare, constatate la cicloni, dau naștere la vânturi de o violență neobișnuită. S-a ajuns la viteze de peste o sută cincizeci de noduri pe oră. Anemometrele nu rezistă la asemenea viteze. Vântul crește în intensitate începând de la periferia meteorului spre centru. În centrul ciclonului, calmul atmosferic e absolut. Vântul supt de spirala ciclonului se urcă în sus, ca pe un coș, găurind norii și lăsând să se vadă stelele, sau zenitul înseninat, dacă fenomenul se petrece ziua. Acesta este ochiul ciclonului. Dar calmul este numai

momentan. Dacă ai intrat în epicentrul unui ciclon este fatal să și ieși din el. Ochiul se deplasează cu viteză colosală. Dacă previziunile nu mă înșeală, în curând vom reintra în zona circulară a vijeliei. E firesc. Cu ajutorul lui Dumnezeu, vom străbate cu bine și noua fază..

— Vasăzică, Peyrouton, ne aflăm abia la jumătatea acestei mari încercări.

— Se pare că da, *mon général.*

Pe punte, generalul Leclerc observă o activitate febrilă. Echipajul repara tot ce putea fi reparat la iuțeală. Comandorul Jouy conducea personal operațiile.

Căpitanul Leroy, adjutantul amiralului, se prezentă în fața lui Leclerc.

— *Mon général,* sunteți rugat de amiral să nu ieșiți pe punte. Să rămâneți fie în camera hărților, fie să coborâți jos, în cabina dumneavoastră. Uraganul va reîncepe, cu tot cortegiul lui de neplăceri.

— Bine Leroy. Comunică amiralului că sunt primul care îi execută dispozițiile. Pe bord el este șeful suprem. Eu nu pot decât să mă înclin.

Căpitanul salută și se răsuci pe călcâie.

— Leroy! îl strigă iarăși Leclerc.

— Ordonați, *mon général,* spuse acesta oprindu-se și întorcându-se cu fața spre el.

— Aș vrea să aflu, Leroy, dacă soția mea... n-a pățit ceva până acum. Eu rămân aici, cu ofițerii mei.

— Cobor de îndată la soția dumneavoastră, *mon général,* zise căpitanul Leroy, zâmbind

Generalul Leclerc nu mai avu însă prilejul de a asculta raportul căpitanului Leroy. Câteva minute după plecarea acestuia, uraganul se dezlănțui năprasnic, hotărât să spulbere pe îndrăzneții care avuseseră neobrăzarea să-i reziste până atunci. Un talaz uriaș hăpăi pe căpitanul Leroy, tocmai în clipa în care acesta ieșea pe punte, spre a aduce generalului vești de la soția sa. Târât de tonele de

apă sărată, Leroy încercă zadarnic să se cramponeze de scândurile lucioase ale punții, de balustrada ruptă, de cordajul pe care abia reuși să-l atingă cu degetele.

Neobservat de nimeni, se prăbuși în haosul dezlănțuit al mării.

Și valurile îl înghițiră pentru totdeauna...

Când răsări soarele, cerul era senin și limpede ca sticla. Oceanul se agita încă, dar fără să mai prezinte vreun pericol pentru flotă. Era o simplă hulă — urmă a uraganului din ajun — ce legăna plăcut navele.

Pe duneta vasului amiralul Villaret-Joyeuse și generalul Leclerc urmăreau prin lunetă evoluțiile celor șaptesprezece corăbii care se aliniau în formație de drum...

— Acestea sunt singurele nave rămase? întrebă generalul încruntând din sprâncene. Credeți că restul s-au scufundat?

— Sper că nu, *mon général*. Le-a dispersat furtuna. În întreaga mea carieră n-am întâlnit un uragan de asemenea proporții. Credința mea e că nu vom înregistra totuși nici un naufragiu. Îmi cunosc căpitanii.

— Ar fi neplăcut să pierd oameni, înainte chiar de a se fi tras un foc de pușcă, spuse Leclerc încruntat.

— Nu vă alarmați... Punctul de întâlnire, semnalat flotei înainte de dispersare, este un golf minunat în partea spaniolă a insulei Saint-Domingue, apărat la nord de peninsula Samana. Sunt încredințat că toate navele vor sosi la întâlnire.

— Chiar și „L'oiseau de proie"?

— De ce nu?

— L-am văzut cu toții cum a dispărut în valuri!

— Nu neg că a dispărut din fața ochilor noștri. Dar aceasta nu înseamnă că a naufragiat. „L'oiseau de proie" e comandat de un ofițer excepțional, căpitanul Guy Lebreton. Un autentic lup de mare, care a participat la toate campaniile navale din ultimii ani.

— Câţi soldaţi transporta „L'oiseau de proie"?

— Cinci sute, *mon général*. Şi două baterii de artilerie grea.

Generalul Leclerc suspină iarăşi.

— Mare noroc are şi acest Toussaint-Louverture. S-ar zice că şi natura îi e aliată.

— Nu scapă de dumneavoastră, *mon général*. O întârziere de două sau trei săptămâni nu contează.

— Oho, contează foarte mult. N-aş vrea să mă prindă sezonul ploilor înainte de a fi pacificat insula.

— Sezonul ploilor începe abia în iulie şi durează până în octombrie. Noi vom sosi cel mai târziu la începutul lui februarie.

— Cu flota asta, pe jumătate distrusă? Fără catarge? Cu pânzele sfâşiate?

— Evident, stricăciunile nu sunt uşoare. Dar marinarii fac minuni. Ascultaţi numai cântecul topoarelor şi al ciocanelor!... Am nişte dulgheri, unul şi unul.

Pe toate navele se lucra intens. Pântecele corăbiilor vibrau ca nişte cutii de rezonanţă. Se instalau noi catarge, improvizate aproape din nimic, se coseau pânzele sfâşiate, se dregeau cordajele... O muncă titanică, de lungă durată, care nu avea să înceteze nici ziua, nici noaptea.

După această discuţie, generalul se retrase în cabina sa şi dormi douăzeci şi patru de ore încheiate. Şi Pauline Leclerc îşi îngădui câteva ceasuri de odihnă. Când îşi reveni după emoţiile din ajun, se înapoie în infirmerie, unde îşi continuă activitatea... Excesul de mişcare, care culminase cu faimosul ciclon nocturn, fu urmat peste câteva zile de un exces de repaus.

Într-o dimineaţă, vântul căzu brusc. Pe marea verde, mai calmă decât un lac, ţâşneau ici colo, peşti zburători, care desenau pe pajiştile lichide largi cercuri concentrice. Nici o adiere nu răcorea atmosfera fierbinte, de etuvă. Navele încremeniseră pe oglinda apelor.

Pe puntea încinsă de razele soarelui abia se mai putea umbla. O baie în ocean ar fi fost o desfătare. Dar cine îndrăznea să se cufunde în limpezimile verzi? La câțiva metri adâncime, erau văzuți dând târcoale vaselor rechini cenușii, care se mlădiau grațios. Ori de câte ori erau aruncate în apă resturi de mâncare, ori gunoaie, rechinii se avântau fulgerător după pradă. Și sub ochii uimiți ai călătorilor, se încingea o luptă crâncenă între peștii prădalnici. Spre a le mai trece timpul, soldații începuseră să vâneze rechini. Îi așteptau să apară la suprafață, și în clipa în care aripioarele piraților submarini sfâșiau învelișul mării, pescarii-vânători trăgeau. Uneori izbuteau să facă victime. Atunci chiotele entuziaste fulgerau văzduhul. Generalul Leclerc îngăduise acest sport, care nu era în realitate decât un exercițiu de tras la țintă.

Din nefericire calmul plat se prelungi dincolo de previziunile amiralului. Scorbutul începu să picnească pe cei mai puțini zdraveni. Morții erau cusuți într-un sac, laolaltă cu o bucată de fier, care să-i tragă mai repede la fund, apoi erau aruncați în mare. Rechinii știau să dejoace și aceste precauții. Într-o alunecare vijelioasă pe lângă cadavrul pornit în ultima lui călătorie spre adâncuri sfâșiau sacul și se abăteau asupra bietelor rămășițe omenești, sfârtecându-le în câteva clipe. La fund nu mai ajungea decât fierul.

— Se răzbună rechinii, murmurau soldații, făcându-și cu teamă semnul crucii...

Răgazul acesta forțat avu și un efect bun. Dulgherii flotei reușiră să repare stricăciunile pricinuite de furtună. Când vântul se îndură în sfârșit să sufle, navele erau gata și de drum și de luptă.

În uralele delirante ale oamenilor, flota porni iarăși spre Saint-Domingue. Într-o seară, amiralul anunță pe generalul Leclerc că a doua zi vor apare la orizont coastele insulei.

— În fine, sosește și ziua socotelilor, rosti

generalul frecându-și încântat mâinile. Ne pregătim deci pentru debarcare.

— Nu încă, *mon général*. Trebuie să așteptăm mai întâi restul flotei.

Leclerc se întunecă iarăși la față.

— Așteptare, așteptare!... M-am săturat de cuvântul ăsta... De aproape două luni aștept să-mi încerc puterile cu acest negru caraghios.

— Nu mai e mult, *mon général*. În curând debarcarea va avea loc.

Previziunile amiralului nu se împliniră prea repede. În golful imens, cu coaste joase, împădurite și foarte sălbatice avură mult de adăstat. Navele risipite de furtună întârziau să-și facă apariția.

Flota avea nevoie de hrană proaspătă și mai ales de apă. Câteva detașamente fură îmbarcate pe șalupe și expediate spre uscat. Se oferiseră atât de mulți voluntari, încât ofițerii fuseseră nevoiți să desemneze nominal pe fericiții aleși.

Pe una din șalupe, comandată de locotenentul Davois, căpătă autorizația să se îmbarce și Robert Sunderland. Între el și Davois se legase în ultimul timp o prietenie strânsă. Admirația lor comună pentru Pauline Leclerc nu numai că nu-i învrăjmășise, dar le și cimentase legătura. Soția generalului *en chef* le părea atât de inaccesibilă, încât gelozia nu și-ar fi avut locul.

În cântece și veselie, șalupa lui Davois acostă pe o plajă largă, cu nisip fin și fierbinte. Dincolo de panglica galbenă a plajei, se ridica în pantă domoală o pădure tropicală, deasă, încâlcită ca o chică de negru. Când puseră piciorul pe uscat, soldații începură să chiuie în culmea entuziasmului.

— Pământ, bă!... Pământ!

— E țeapăn, așa cum se cuvine pământului.

— Calci pe el și nu se leagănă.

Marinarii se uitau cu amuzantă superioritate la acești soldați de uscat, cu o mentalitate atât de deosebită de a lor.

Trei detașamente se afundară în pădure, pornind în trei direcții divergente. Misiunea era simplă. Să descopere așezările, iar de la băștinași să cumpere alimente. În special păsări și animale vii. Vânatul era interzis. Generalul Leclerc nu voia să sperie pe localnici, care să dea alarma mai departe.

Detașamentul comandat de locotenentul Davois își făcea cu greu loc prin pădurea luxuriantă, în care viața palpita sub mii de forme. Pulsa în papaierii cu tije fine și în frangipanierii ce foșneau în vânt, în ferigile cu frunze capricios crestate, în orhideeele excentrice, în lianele atârnate în cortine paralele, prodigios de dese, în maimuțele ce săreau din cracă în cracă și din arbore în arbore, în păsările colibri, superb colorate care zburau în fâlfâiri dese, în gângăniile și reptilele ciudate ce colcăiau prin vegetația bogată.

— Nu prea seamănă cu pădurile noastre, zise un soldat, râzând cu poftă de poponețul roșu al unei maimuțe sperioase.

După aproape o oră de mers prin labirintul verde, apărură parcă din neant câțiva negri, zdrențuiți. Își arătau dinții strălucitor de albi, într-un râset larg, prietenos, de bun venit. Într-un jargon greu de înțeles, în care se amestecau deformat cuvinte franțuzești și spaniole, răspunseră la întrebările lui Davois, că erau gata să le vândă păsări și porci. Satul era aproape. Doar la câteva aruncături de suliță. Apoi negrii o porniră degrabă spre sat, poftindu-i cu lux de gesturi să-i urmeze.

— Ce prietenoși sunt! exclamă un soldat. Și noi venim să ne războim cu ei!

— Dacă se supun, nu le face nimeni nici un rău, spuse sentențios un sergent cu mustață în furculiță.

— Cui îi place să fie rob! rosti Christophe Dupin, un soldat vârstnic. Luptase în mai toate campaniile Revoluției.

— Unde sunt negrii? întrebă un ostaș din capul

coloanei. S-au topit de parcă i-ar fi înghiţit pământul.

— Să mergem înainte, spuse Davois. Satul, după spusele lor, nu poate să fie departe. Cred că...

O împuşcătură, apoi alta, urmate de o salvă dezordonată, stârni ecouri în pădure... Piuitul gloanţelor făcu pe soldaţi să caute instinctiv adăpost după trunchiurile copacilor. Sergentul cu mustaţa în furculiţă, gemu uşor, îşi duse mâna la pântece, apoi se prăvăli cu capul peste un furnicar. Stârnite, furnicile, mari şi roşii, i se căţărară pe obraji, pe gât. Doi soldaţi se repeziră spre sergent, trăgându-l de deasupra furnicarului. Un alt ostaş căzu cu fruntea găurită de un glonţ care-l izbise între ochi.

— Robii nu mai vor să poarte jugul, mormăi pentru sine veteranul revoluţiei, în vreme ce-şi încărca fără entuziasm arma.

Nici Davois şi nici soldaţii nu îşi pierdură cumpătul. Trecuseră ei prin situaţii mai grele.

— Foc de voie! ordonă locotenentul.

Zgomotul familiar al mânuirilor de armă risipi ultimul rest de nesiguranţă din sufletele francezilor. Cu marea nu se pricepuseră să lupte. Dar aci, se aflau în elementul lor.

Cu armele întinse, în poziţie de tragere, detaşamentul căpătase aspectul unui arici pus pe harţă. Puştile francezilor scuipară foc. Trăgeau cu nădejde, fără a-şi economisi cartuşele. Duşmanul era însă invizibil. Într-un tufiş surprindeau o mişcare suspectă. Trăgeau. O maimuţă cădea lovită de moarte. Animalele pădurii fugeau înspăimântate. Trăgătorii negrii nu puteau fi descoperiţi. Davois ordonă retragerea. În acele condiţii, o continuare a luptei de pe actualele poziţii ar fi echivalat cu o sinucidere.

Până aproape de coastă, detaşamentul avu de susţinut focul intens al negrilor. Şapte oameni căzură. Morţii şi răniţii trebuiau transportaţi de camarazii lor, ceea ce micşora capacitatea de luptă a

detașamentului. Apoi focul inamicului încetă tot atât de brusc precum începuse.

Robert Sunderland, care mersese tot timpul alături de Davois, tremura ca frunza. Nu de frică, ci de emoție. Era primul lui contact direct cu moartea. Uraganul fusese ceva deosebit. Natura era prea puternică, prea nemărginită, prea oarbă, ca să o socotească vrăjmașă. Dar lupta de la om la om era altceva. Trăsese și el la nimereală. Era încredințat că nu lovise pe nimeni. Cu arma în mână se simțise însă alt om. În timpul peripețiilor retragerii, care durase mai bine de două ore, Robert se maturizase.

Când generalul Leclerc află condițiile în care fuseseră primiți francezii, mânia îi congestionă fața.

— Voi pedepsi cu vârf și îndesat neobrăzarea acestor animale!

Aprovizionarea cu apă a flotei continuă la adăpostul armelor. Nici un incident nu mai tulbură operația. Adevărat este că nici detașamentele nu se mai adânceau în pădure. Ordinele generalului Leclerc erau stricte în această privință. În schimb permise vânatul. Menajamentele excesive nu-și mai aveau rost. Francezii știau la ce trebuiau să se aștepte.

După două săptămâni, toate vasele dispersate de furtună răspunseră la apel. Tot în acest punct sosiră și șase corăbii încărcate cu armament, trimise de Beaulieu din Statele Unite. Alte transporturi urmau să sosească ulterior. Golful era un punct de întâlnire pentru toate forțele militare care aveau să coopereze la reușita debarcării.

Un consiliu de război se întruni pe nava-amiral în seara zilei de 27 ianuarie. Generalul Leclerc își împărți trupele în trei grupuri. Primul grup, comandat de generalul Baudet, avea misiunea să debarce la Port-au-Prince și să ocupe regiunea de vest a insulei. Generalul Rochambeau, cu al doilea grup, urma să atace Fort-Dauphin și să-și fixeze unitățile pe litoralul de nord. În sfârșit al treilea grup, de sub comanda directă a generalului Leclerc, își alese ca obiectiv ocuparea importantului centru Cap-Français.

În aceeași noapte, un cuter sub pavilion american, își făcu apariția în golf. Beaulieu trimitea generalului Leclerc planurile tuturor fortificațiilor de pe insulă și documente militare de cea mai mare importanță. Din studierea lor reieșea că forțele militare de care dispunea Toussaint-Louverture nu erau neglijabile, dar că pregătirea lor lăsa de dorit. Armamentul rebelilor negri era însă modern și în mare cantitate.

În aceeași seară, generalul Leclerc pofti pe Robert Sunderland la cină. Mai erau de față Pauline Leclerc, amiralul Villaret-Joyeuse și generalii Rochambeau, Baudet și Humbert.

— *Monsieur* Sunderland, zise generalul *en chef*, după ce ridicară paharul în cinstea Primului Consul și a victoriei trupelor franceze, țin să vă prezint mulțumirile mele pentru sprijinul acordat Franței și acestei expediții. Atât *Monsieur* Sunderland-Beauclair, tatăl dumneavoastră, cât și *Monsieur* Beaulieu, cumnatul dumneavoastră, au dovedit cu prisosință că sunt prietenii Republicii Franceze.

Robert se înclină ușor și răspunse generalului în termeni aleși și foarte măsurați. Nu dezmințea concluzia tatălui său, care îl calificase cu mândrie *diplomatul familiei...*

La miezul nopții, flota își desfășură pânzele. Navele, încărcate cu trupe și armament, părăseau cu maiestoasă încetineală golful devenit neîncăpător pentru puzderia de corăbii. Pe întinsul oceanului flota lăsa o dâră fosforescentă care se întrecea cu scăpărările Căii Lactee. Noaptea era superbă. În văzduh și pe ape domnea pacea.

Clipocitul valurilor care se izbeau jucăuș de pântecul corăbiilor întovărășea visele trandafirii ale soldaților. În curând aveau să debarce. O insulă tropicală cu toate splendorile ei cântate de poeți și călători le întindea ospitalieră și ispititoare brațele. Încă o zi sau două și comorile ei vor fi ale lor. Femei

frumoase, cu trupuri însetate de sărutări, le vor împărtăşi aşternutul...

La 1 februarie 1802 grupul de nave de război afectate corpului expediţionar de sub comanda directă a generalului Leclerc, apăru în largul portului Cap-Français.

Generalul intenţiona să debarce în forţă, chiar în aceeaşi seară. Piloţii îşi permiseseră a-l sfătui să nu se grăbească. Curente puternice primejduiau intrarea în port. Marea era de altfel presărată cu stânci de coral, ascuţite şi greu de reperat, mai ales acum, după ce balizele fuseseră ridicate. Măsura aceasta luată de autorităţile portului trebuia să-i dea serios de gândit.

Către seară, amiralul trimise două fregate, să sondeze starea de spirit a negrilor. Navele făcură semnalele de rigoare, dar forturile de la intrarea în port nu dădură nici un răspuns. Tăcerea lor nu prevestea nimic bun.

Întunericul nopţii se lăsă brusc, aşa cum se întâmplă la tropice. Luminile din Cap-Français, licăreau dese. Dâre luminoase jucau pe apele din cuprinsul radei. Văzut de departe, oraşul avea un aspect idilic, încântător.

— Ce facem? întrebă Leclerc pe Villaret-Joyeuse. Inacţiunea aceasta devine supărătoare. Îmi enervează oamenii.

Fregatele se înapoiară fără să fi obţinut vreun rezultat. Amiralul era perplex.

— Şalupă la babord, *mon amiral,* anunţă comandorul Jouy. Cred că sunt emisari negri.

Şalupa se alipi de flancul navei-amiral. Un mulatru în uniformă bogat brodată cu aur, ceru să vorbească amiralului flotei. Fu primit fără ceremonie. Mulatrul păşi cu mândrie pe puntea vasului. Demn, susţinea fără să clipească sutele de priviri aţintite asupra lui. Locotenentul Davois îl conduse până la generalul

Leclerc. Mulatrul salută milităreşte, apoi transmise mesajul ce-i fusese încredinţat.

— Generalul Christophe, guvernatorul oraşului Cap-Français, vă încunoştinţează că în virtutea ordinelor primite din partea generalului Toussaint-Louverture vă refuză accesul în port. Orice încercare de debarcare va fi respinsă cu armele. Totdeodată oraşul şi portul vor fi nimicite, iar toţi albii — fără deosebire — masacraţi.

— Este un ultimatum? întrebă Leclerc cu ironie.

— Este un mesaj al unor oameni care s-au scuturat prin luptă de jugul robiei şi care nu înţeleg să-şi plece iarăşi grumazul. Îmi daţi vreun răspuns?

Generalul Leclerc îşi mângâie gânditor bărbia.

— Mâine veţi primi răspunsul meu.

Replica era ciudată şi permitea interpretări felurite.

Trimisul generalului Christophe nu mai insistă.

Un nou consiliu de război avu loc în cursul nopţii. Generalul Leclerc declară categoric:

— Mâine în zori, trupele vor debarca, după bombardarea prealabilă a oraşului.

Avertismentele piloţilor şi perspectiva masacrării albilor meritau totuşi a fi luate în seamă. Părerile variau. Amiralul Villaret-Joyeuse propunea să se negocieze cu rebelii.

— Ar însemna să le recunosc statutul politic, replică Leclerc. Nu! Nu se poate! Ordinele Primului Consul sunt precise...

— Credeţi că Primul Consul n-ar fi mai mulţumit dacă am obţine acelaşi rezultat fără vărsare de sânge? Un război, cu tot cortegiul său de distrugeri va ruina insula. A suferit destul şi până acum.

— Franţa dispune de suficiente capitaluri, replică Leclerc cu bravadă, deşi ştia că finanţele statului nu erau tocmai înfloritoare.

Locotenentul Peyrouton se prezentă în sala consiliului.

— Un mesager sosit cu o șalupă fără luminile reglementare solicită să fie primit de comandantul *en chef.*

În urma lui Peyrouton apăru un alb îmbrăcat pe jumătate civil, pe jumătate marinărește. Părul îi atârna în lațe de o parte și de alta a feței slabe, triunghiulare. Avea o uitătură piezișe, care nu plăcu lui Leclerc. Mesagerul întinse generalului un plic închis. Acesta îl desfăcu febril. Scrisoarea nu cuprindea decât trei rânduri:

„Îndrăzniți. Debarcați imediat. Ocupați portul prin surpriză. Altfel, așa-zisul general Christophe va arunca orașul în aer.

A. de Beaulieu."

Leclerc citi și reciti mesajul.

— Cine-mi garantează că nu e o cursă?

Omul cu fața triunghiulară făcu un gest de nerăbdare.

— Pierdeți timpul, *Monsieur.* Mi-au trebuit până acum patru ore ca să ajung la dumneavoastră. Vă dați, cred, seama, că țărmul e păzit. Orice moment e prețios.

— Chemați pe tânărul Sunderland, ordonă Leclerc.

În curând, Robert Sunderland apăru, urmat de Peyrouton.

— M-ați chemat, *mon général?*

— Aș vrea să-mi identifici o semnătură. Până în prezent, mesajele cumnatului dumitale mi-au parvenit pe căi, ca să zic așa, cunoscute. De data aceasta, sosește un om care-mi prezintă un bilet... imperios...

— Și vă îndoiți de autenticitatea lui? Să-l văd.

— Poftim.

Robert cercetă scrisul și semnătura.

— Le recunosc. Totuși... n-aș putea garanta că nu sunt contrafăcute.

Omul cu fața triunghiulară se uită fix la Robert.

— Dumneavoastră sunteți cumnatul domnului de Beaulieu?

— Da. Numele meu e Robert Sunderland.

— Bine. În șalupă se află o persoană pe care o cunoașteți personal. Am s-o chem.

Cu încuviințarea generalului, omul ieși în grabă. Peste câteva minute, se înapoie cu un bărbat îmbrăcat în haine simple de marinar. Trăsăturile lui erau cunoscute lui Robert.

— Cavalerul de Ribérac! exclamă acesta.

Cu ochi strălucitori se întoarse spre Leclerc.

— De cavalerul de Ribérac garantez, *mon général*. Suntem neamuri.

Ribérac strânse mâna lui Robert, apoi se adresă generalului.

— Debarcați imediat, *mon général*. Dacă se poate, chiar în cursul nopții. În prima fază a operațiilor e nevoie de un detașament care să se strecoare în port pe drumuri cunoscute numai de noi, să arunce în aer depozitul de pulbere al rebelilor și, profitând de confuzia creată, să pună mâna prin surprindere pe forturi și pe pozițiile cheie. Grosul ar debarca în zori. Orice întârziere poate fi fatală. Amenințarea generalului Christophe de a incendia orașul și a masacra pe albi nu e glumă. Un ofițer din statul lui major, stipendiat de *Monsieur* de Beaulieu, a comunicat acestuia, încă de acum o săptămână, intențiile lui Christophe și ale lui Toussaint-Louverture.

— Ai fost ofițer, *Monsieur* Ribérac? întrebă Leclerc.

— Da, *Monsieur le général*, replică Ribérac, folosindu-se de termenii vechiului regim.

— Atunci vorbim același limbaj, *Monsieur* Ribérac. Îți pun o întrebare. Cine va îndruma detașamentul?

— Eu, *Monsieur le général*. Cunosc perfect insula. Am locuit-o douăzeci de ani. Apoi am și eu o răfuială cu Toussaint-Louverture și cu oamenii săi.

— Ţi-ajung trei sute de soldaţi, *Monsieur* Ribérac?
— Da.
— Bine. Îţi urmez sugestiile.

Într-o jumătate de oră oamenii ceruţi de Ribérac fură îmbarcaţi în şalupe. Detaşamentul era pus sub comanda căpitanului Kerguelen, care primi ordin să acţioneze de acord cu Ribérac.

Cerul se acoperise de nori. Această împrejurare era favorabilă operaţiilor. În curând şalupele se pierdură în beznă. Un timp, se mai auzi clipocitul ramelor apoi totul se cufundă în linişte.

— Crezi că vor reuşi să pună mâna pe forturi fără sprijinul artileriei flotei? întrebă Leclerc pe amiral, în vreme ce încerca să străpungă cu privirile întunericul.

— Nimic nu e imposibil. Artileria mea este gata să-i sprijine. Nu aştept decât semnalul lor.

Colonelul Baudouin, şeful statului major al generalului Leclerc se urcă pe dunetă.

— Trupele sunt gata pentru debarcare, *mon général*, şi aşteaptă ordinele dumneavoastră.

Pregătirile se desfăşurară în linişte şi fără a se folosi lumini. Nu trebuia dat de veste celor de pe uscat că se punea la cale o operaţie militară. O explozie formidabilă, spre extremitatea stângă a oraşului, făcu să se înalţe spre cer o ciupercă uriaşă de foc, care lumină întreg portul.

— Ribérac a reuşit, exclamă Leclerc.

— Evident, replică Villaret-Joyeuse. Încă un om al lui Richard Sunderland ne dă un ajutor preţios.

Leclerc se întoarse spre amiral.

— Câteodată mă întreb, ce îl face pe acest Richard Sunderland să sprijine cu atâta înflăcărare cauza franceză. Dragostea pentru Franţa sau interesele personale?

Villaret-Joyeuse privi câteva clipe prin lunetă tromba de flăcări care înroşise cerul.

— Înclin spre a doua ipoteză.

— Oricum ar fi, ne-a fost şi ne este încă de folos.

Un instrument prețios în mâinile noastre.

— Câteodată, *mon général*, mă întreb dacă el este instrumentul nostru, sau dacă lucrurile nu se petrec viceversa.

În aceeași clipă, forturile care păzeau intrarea în port începură să reverse foc prin gurile a sute de tunuri.

— Pulberăria au aruncat-o în aer. Dar nu au putut captura forturile.

— Au făcut destul, mon amiral. O armată lipsită de muniții e ca și inexistentă. Fără pulbere, Christophe nu va fi în stare să apere orașul. A sosit momentul să intervenim. Îmi pare rău de soarta citadinilor din Saint-Domingue, dar nu am de ales. *Mon amiral*, declanșați focul!

În oraș se dezlănțuise infernul. Explozia depozitului de pulbere creie confuzie în rândurile trupelor rebele. În primele momente negrii avură impresia că sunt prinși între două focuri și că debarcarea era conjugată cu un atac învăluitor dinspre interiorul insulei. Atunci forturile începură să tragă cu toate gurile de foc. Detașamentele care aveau misiunea să incendieze orașul se puseră pe lucru.

Ribérac sperase că aruncarea în aer a depozitului de pulbere va stârni panică. Se înșelase. Generalul Christophe luase imediat situația în mână. Trupele instruite de el intrară simultan în acțiune. Pe străzile orașului, populația alerga înnebunită, neștiind încotro să o apuce. Negrii, albii, mulatrii, femei și bărbați, de toate vârstele și neamurile, abia treziți din somn, buimaci încă, năuci, cuprinși de panică, fugeau pe jumătate goi, izbindu-se, urlând, blestemând, în vreme ce ploaia de ghiulele cădea în torente asupra orașului martir.

Flota amiralului Villaret-Joyeuse trăgea cu toate bateriile disponibile. Cu tenacitate feroce, ostașii

generalului Christophe își executau misiunea, incendiind orașul. Dădeau foc la case, la depozitele de alimente, la vasele din port, la clădirile oficiale, la biserici. Francezii blestemați nu trebuiau să găsească nici un zid intact, nici un acoperiș sub care să se adăpostească, nici un spital în care să-și îngrijească rănile. În drumul lor să nu întâlnească decât ruine, pustiu, dezolare și moarte.

Biserica Saint-Pierre ardea ca o uriașe torță. Acoperișul catedralei Saint-Paul se prăbuși cu zgomot de tunet. Palatul guvernamental, o magnifică clădire cu colonade, era linsă de flăcări nesățioase. În parc, palmierii ardeau, răsucindu-se ca niște fire de paie.

Echipe de soldați negri, înarmați cu torțe, intrau din casă în casă, dând foc la perdele, la mobile, la tot ce era inflamabil. Locatarii disperați nu știau ce să salveze mai întâi. Cei mai numeroși alergau cu fel de fel de nimicuri în brațe. Șovăielnicii erau prinși sub dărâmături și carbonizați. În aer plutea miros sufocant de carne friptă și de sulf. Acoperișurile în flăcări, balcoanele, firmele, se prăvăleau, stârnind valuri de scântei. Geamurile plesneau de căldură. Spitalul Providence nu mai era decât un morman de ruine fumegânde. Bolnavii netransportabili, surprinși în paturi, pieriseră arși, sufocați, zdrobiți sub dărâmături.

Profitând de panică, tâlharii devalizau casele în care focul nu își desăvârșise încă opera, asasinau pe refugiații ce cărau obiecte de valoare, se încăierau între ei, ca niște animale de pradă. Mulți piereau în sinistrul ce nu făcea alegere între buni și răi. Prăpădul era atât de cumplit, încât nici jaful nu mai era profitabil. În mânia lor crâncenă, soldații generalului Christophe ucideau pe toți albii suspecți. Pe lângă francezii exterminați în masă pieiră și mulți neutri. Adrien de Beaulieu se refugiase la consulatul american. Știa că acolo va fi la adăpost. Negrii

respectau steagul Statelor Unite. Consulul Tobias Lear îl primise cu brațele deschise.

— Ce nenorocire, Mr. Beaulieu, ce nenorocire! Cumplit dezastru s-a abătut asupra orașului.

Două ghiulele căzură în grădina consulatului, dezrădăcinând câțiva palmieri și aruncând în aer un havuz de marmură.

— De-ar debarca francezii mai repede! exclamă Beaulieu, ștergându-și sudoarea amestecată cu praf și funingine, ce-i năclăia fața și gâtul. Altfel, suntem pierduți. Dacă ieșim din consulat, ne ucid negrii. Dacă rămânem, ardem ca șoarecii.

— Uiți de ghiulelele francezilor, Mr. Beaulieu.

— Dacă scap din prăpădul acesta, ridic o capelă Sfintei Fecioare, zise Beaulieu râzând. Culmea ar fi să scap.

— Îți arde de blestemății, Mister, îi reproșă Tobias Lear.

Cerul era roșu de parcă s-ar fi scăldat într-o baie de sânge.

— Nici nu vom ști când vor apare zorile, suspină Beaulieu.

Un servitor năvăli înspăimântat în cameră.

— Mister, a luat foc consulatul. Acoperișul arde.

— Asta ne mai trebuia, strigă Tobias Lear, ieșind val-vârtej în curte.

— Credeați că focul va ține seamă de privilegiile dumitale consulare? îl persiflă Beaulieu.

Era ciudat. Nici o clipă nu fusese cuprins de panică. Această constatare îl bucură. Însemna că era oțelit. Că va ști să facă față și altor încercări. Dacă va ieși cu penele nepârlite din marea aceasta de foc va ajunge departe. Da, da. Foarte departe. Ca și socrul său. Poate și mai departe. Și Beaulieu izbucni iarăși în râs. Râdea cu hohote, ca de o glumă formidabil de bună.

Când Tobias se înapoie în odaie spre a-l chema afară, Beaulieu continua să râdă. Consulul, cu părul

și genele pârlite, cu hainele murdare de țărână, îi spori ilaritatea. Tobias Lear îl privea consternat. Era convins că musafirul își pierduse mințile.

Beaulieu râdea în cascadă, fără să se mai poată stăpâni. Se izbea cu palmele peste genunchi, se frământa frecându-se pe burtă, în vreme ce hohotele lui de râs nervos nu mai conteneau.

În zori, trupele generalului Leclerc debarcară masiv.

Forturile căzură după un asalt crâncen care dură aproape două ore. Francezii invadară cu arma în mână portul. Deasupra plutea un nor întunecat de fum și funingine. Ultimii soldați negrii părăsiră periferiile, evitând contactul cu avangarda corpului expediționar.

Generalul Leclerc își făcu intrarea într-un oraș ruinat calcinat, distrus, care nu-i mai putea fi de nici un folos...

La 4 februarie grupul de trupe al generalului Baudet luă cu asalt Port-au-Prince. Se înregistrară pierderi mari de ambele părți. Mai grav era însă faptul că negrii în retragerea lor ridicaseră cu ei pe toți coloniștii albi. Soarta acestora îl îngrijora pe Baudet. După înverșunarea rezistenței localnicilor cele mai întunecoase pronosticuri erau permise...

Și generalul Rochambeau captură Fort-Dauphin. Spre a da un exemplu execută prin împușcare pe toți prizonierii...

Obiectivele propuse fuseseră atinse. Porturile și coastele insulei căzuseră sub controlul francezilor, dar rebelii nu erau încă zdrobiți. Se retrăseseră în junglă de unde continuau lupta, hărțuind pe invadatori. Din creierul munților, Toussaint-Louverture dirija operațiile militare.

Generalul Leclerc cucerise pozițiile cheie de pe coastă. Atâta și nimic mai mult. Războiul, războiul adevărat, războiul de exterminare abia începuse...

La Veneția, Richard Sunderland primi cu satisfacția vestea succesului trupelor republicane franceze. În mijlocul inestimabilelor sale colecții de tablouri, își putea permite luxul să mediteze cu plăcere la pierderile pe care Mr. Zechariah Abercrombie, cumnatul și rivalul său le suferea în Saint-Domingue. Pusese în mișcare pe Primul Consul, contribuise la înarmarea unei expediții militare, la trimiterea unei mari flote peste mări, dăduse peste cap regimul generalului negru, Toussaint-Louverture. Eforturile lui își dăduseră roadele. Plătise o poliță. Mr. Abercrombie rămăsese cu furniturile militare neachitate, iar grupul de bancheri din New York în frunte cu Ezra Sherman pierduseră capitalurile în Saint-Domingue.

Hm! Dacă Toussaint-Louverture ar fi fost mai bine inspirat și nu ar fi respins oferta casei Sunderland-Beauclair, calamitățile nu s-ar mai fi abătut asupra insulei. Richard Sunderland ar fi jucat diplomatic rolul de tampon între Republica Franceză și tânărul stat negru din Saint-Domingue, ar fi distribuit câteva stipendii grase într-o tabără și într-alta, și toată lumea ar fi fost mulțumită.

Richard socotea că nu avea nimic a-și reproșa. Pieriseră câțiva oameni fără însemnătate, se irosiseră câteva milioane. Dar ce conta? Gloria dinastiei Sunderland-Beauclair ieșea neîntinată. Iar avantajele ei materiale aveau să fie mari. Foarte mari. Toussaint-Louverture refuzase să-i dea insula plocon. Cu atât mai rău pentru el. Richard va ști să pună și singur mâna pe ea. Bineînțeles, pe căi ocolite...

Planul lui Richard era bine conceput. Toussaint-Louverture și mica lui oaste de negri nu aveau sorți de izbândă, față de armata franceză, superioară la număr, perfect antrenată și înzestrată cu cel mai nou armament. Dar nici Richard, nici Primul Consul și nici generalul Leclerc nu prevăzuseră un factor ce avea să le răstoarne calcule.

Acest factor era o boală tropicală înfricoșător de virulentă, denumită în termeni medicali, „friguri galbene".

Cucerirea orașelor de pe coastă nu fusese decât prologul unui război crâncen, de gherilă, care dură trei luni. Trei luni de lupte sângeroase, de o cruzime sălbatică, necruțătoare. Trei luni de masacre oribile, de ambuscade, de acțiuni disperate. Trei luni îngrozitoare, la sfârșitul cărora negrii plecară steagul. Generalul Leclerc cucerise victoria. Dar această victorie *à la Phyrrus*, îl costase mai bine de jumătate din armată. Șase mii de soldați muriseră secerați de gloanțe și de friguri galbene. Alți șapte mii fuseseră scoși din luptă. Răniții erau puțini la număr. Bolnavii, în schimb, inundaseră spitalele.

La 5 mai, generalul Leclerc încheie cu Toussaint-Louverture o convenție de pace și de amnistie. Apoi, fără veste, călcându-și cuvântul, arestă pe generalul învins și fără nici o formă de judecată, îl expedie în Franța. Din ordinul Primului Consul, generalul Toussaint-Louverture, sufletul rezistenței negrilor, fu întemnițat în fortul Joux. În Saint-Domingue, reacțiunea triumfa. Sub privirile binevoitoare ale generalului Leclerc, albii, izgoniți, ori ținuți până mai ieri la index își restabileau preponderența. Însetați de răzbunare și de bogății, se comportau draconic. Marile domenii se reconstituiau. Înfricoșați, negrii fugeau în munți. Nu mai voiau să fie robii albilor. Proprietarii dresară câinii pentru a-i urmări, organizară potere, razii. Negrii prinși erau spânzurați ori înecați. La Port-au-Prince și la Cap-Français, un mare număr de negri recalcitranți fură aruncați în adâncul calelor și asfixiați cu sulf.

Excesele începură să-l îngrijoreze pe generalul Leclerc. Dar curentul era prea puternic, spre a mai putea fi zăgăzuit.

În orașe, albii trăiau împărătește. Se deschideau cazinouri, bordeluri, cafenele, tripouri. Specula, jaful,

înfloreau. Armatorii francezi, setoși de beneficii, expediau spre Saint-Domingue corăbii încărcate cu mărfuri în valoare de sute de milioane de franci.

Luxul era etalat cu ostentație de noii stăpâni. Balurile se țineau lanț. Femeile umblau aproape goale. Pretextul era simplu. Căldura tropicală. Desfrâul, corupția, cinismul, erau la ordinea zilei. Pauline Leclerc dădea tonul. Toată lumea știa că devenise amanta generalului Humbert. Impudică, se dăruia tuturor bărbaților care-i stârneau curiozitatea și interesul. Numai soțul ei nu bănuia nimic. Curtezanele își vindeau la lumina zilei farmecele. Generalii și ofițerii francezi își improvizau seraiuri.

La Cap-Français se construia un palat ca din povești pentru generalul Leclerc, guvernatorul insulei. Mobile de lux, tapiserii, obiecte de artă, fuseseră comandate în Franța.

Un singur nor arunca o pată întunecată în acest Eden pământesc. Frigurile galbene și dizenteria izbeau în dreapta și în stânga. Fără alegere. Fréron, fostul amant al Paulinei Leclerc, numit de Napoleon Bonaparte subprefect la Cayes, muri de dizenterie, fără consolarea de a-și fi revăzut iubita de odinioară.

Generali și soldați, călugări și curtezane, actori și negustori, funcționari și aventurieri, piereau zilnic cu zecile și cu sutele. Morții nu mai aveau loc în cimitire. Calzi încă, erau aruncați de-a valma în gropi comune.

La 3 iunie, Richard Sunderland primi o scrisoare de la Adrien de Beaulieu. După o amănunțită dare de seamă asupra condițiilor economice din insulă, consecutive restaurării puterii franceze, Beaulieu încheia cu o notă de pesimism:

„Înflorirea pare generală. Totuși, în atmosferă plutește ceva care nu-mi place. N-aș putea să definesc anume ce. Trebuie să trăiești aci ca să-ți dai seama. Un al șaselea simț, care este o realitate, aci, la tropice, unde atâtea primejdii necunoscute te

pândesc la fiecare pas, mă avertizează că trăim pe un butoi cu pulbere. Nu știu ce ar putea declanșa explozia. Negrii sunt la pământ. Dar în munți nu au încetat luptele. Rezistența continuă surdă, dârză. Aci se zvonește că Primul Consul va restabili oficial sclavia. Mă tem că această măsură va exaspera pe negri. Deunăzi am stat de vorbă cu generalul negru La-France care, printre altele, mi-a declarat textual: «Am două fete. Dar n-aș îndura pentru nimic în lume să le văd iarăși sclave. Decât robia mai bine moartea».

Bancherii și armatorii francezi fac mari investiții. Eu, vă mărturisesc, șovăi să le urmez pilda. Totul îmi pare atât de fragil, de precar, încât nu îndrăznesc să risc noi capitaluri. În privința aceasta aștept instrucțiunile dumneavoastră.

Nu vreau să închei această scrisoare fără a vă semnala comportarea excepțională a lui Robert. În anturajul generalului Leclerc, în ciuda vârstei lui fragede, e socotit un personaj de seamă. Și aceasta datorită nu numai faptului că e fiul dumneavoastră, ci și a meritelor personale. În culise se șoptește că Robert ar fi în relații mai mult decât amicale și cu *Madame* Leclerc, care-l răsfăță în mod public. Câteodată, mă tem să nu observe ceva generalul Leclerc. Robert mi-a fost de mare folos. Prin el țin legătura cu cercurile diriguitoare. Prieteniile pe care și le-a făcut în anturajul guvernatorului, datorită firii sale deschise, mi-au înlesnit o serie de afaceri strălucite..."

Pasajul dedicat lui Robert făcu mare plăcere lui Richard. Băiatul acesta se afirma ca un demn urmaș al său. Henry îi era net inferior. Din rândurile acestea se mai desprindea ceva. Beaulieu era un diplomat abil. Se plasa pe al doilea plan, lăsând toate onorurile cumnatului său. În acest chip nu își diminua meritele. Dimpotrivă, Richard știa să-l prețuiască. Adrien fusese o achiziție strălucită. Dezagrementele

conjugale ale Georginei nu puteau umbri calitățile de bun organizator ale soțului ei. Evident, Robert nu lucra numai din proprie inițiativă. Beaulieu îl dirija din umbră.

- Un singur lucru îl indispunea pe Richard. Nota de pesimism a lui Beaulieu asupra nesiguranței din insulă. Richard nu se încumeta să afirme că observațiile ginerelui său erau greșite. La fața locului, se puteau culege aspecte semnificative, care scăpau la distanță. Totuși, Beaulieu îi dădea de gândit. Nu era un negativist? Când o lume întreagă vorbea cu entuziasm despre succesele generalului Leclerc, Adrien își îngăduia să emită opinii potrivnice. Neîncrederea lui părea ciudată. Îi lipsea îndrăzneala? Inițiativa? Până atunci, executase cu zel și pricepere toate misiunile încredințate. Richard își propuse a-l studia și mai departe. Nu voia să tragă concluzii pripite.

În scrisoarea sa de răspuns îl îndemna să fie mai cutezător. În afaceri, scria el, îndrăzneala este unul din factorii succesului. În termeni categorici îi recomandă să achiziționeze domenii, ferme, plantații, rafinării.

„Sunt informat, continua Richard, că prețurile n-au început încă să urce. Profită de această împrejurare. Cumpără! Cumpără! Cumpără fără să te tocmești!..."

La 16 iulie, se anunță oficial în Saint-Domingue reîntoarcerea în vigoare a sclaviei. Explozia de mânie a negrilor întrecu în violență cele mai pesimiste așteptări. Bande de răsculați dădură iarăși foc plantațiilor, masacrară pe albii surprinși în afara zidurilor orașelor, atacară unitățile militare. Sylla, Sans-Souci și Petit-Noël, noii organizatori ai rezistenței, chemară populația neagră la luptă.

Dessalines și Christophe, foștii subalterni ai lui Toussaint-Louverture, care făcuseră *mea culpa* supunându-se francezilor, ridicară la rândul lor armele împotriva invadatorilor huliți. În câteva săptămâni, insula luă iarăși foc. Lupta căpăta un caracter de o ferocitate nemaiîntâlnită. Nu se mai făceau prizonieri. Învinșii erau exterminați. Negresele se avântau la atac, cot la cot cu bărbații.

Francezii, luați prin surprindere, ripostară cu cruzime dementă. Dar soldații haitieni și mai cu seamă frigurile galbene, le pricinuiau pierderi dezastruoase. Într-un raport trimis la Paris generalului Bonaparte, Leclerc se plângea în termeni amari:

„Pentru a vă face o ideie despre pierderile noastre, aflați că Regimentul 7 de Linie avea la sosirea sa un efectiv de 1395 de oameni; azi, în armata activă au rămas numai 83 de oameni pe jumătate bolnavi; alți 107 sunt internați în spital. Restul au murit. Regimentul 11 Infanterie ușoară a debarcat cu un efectiv de 1900 de oameni; astăzi are doar 163 de oameni capabili a-și face datoria și 200 la spital. Regimentul 71 de Linie avea un efectiv de 1 000 de oameni; acum cuprinde 17 oameni în armata activă și 107 internați la spital. Apreciați și dumneavoastră în ce situație mă aflu..."

Primul Consul trimise generalului Leclerc întăriri cifrate la 10.000 de oameni. Dar Saint-Domingue era nesățios. Pierderile creșteau înspăimântător.

La 7 octombrie, Leclerc scrise Primului Consul:
„De când am pus piciorul pe acest pământ, n-am întâlnit decât incendii, insurecții, asasinate, morți și muribunzi. Sufletul meu este cernit..."

Totdeodată, ceru și rechemarea generalului Humbert pe care-l acuza de lașitate. Se pare că idila

acestuia cu Pauline îi ajunsese la ureche. Acesta fu ultimul raport al generalului Leclerc. La 2 noiembrie 1802, cumnatul Primului Consul muri de friguri galbene.

Din 33.000 de oameni puși la dispoziția sa, 24.000 pieriseră iar 7000 agonizau în spitale. Marinarii din flota de război și de pe navele comerciale, debarcați în insulă, la care se adăugau funcționarii civili totalizau aproximativ 2000 de oameni. Dintre coloniștii albi numai vreo 3000 se mai aflau în viață. În Saint Domingue rasa albă era pe cale de dispariție.

Generalul Rochambeau, succesorul generalului Leclerc, încorporă în armată pe toți oamenii valizi. Era încredințat că numai prin măsuri extreme va reuși să pacifice insula. Ordonă execuții în masă. Trimise în Cuba pe generalul Noailles, cu misiunea de a cumpăra câini de talie mare, dresați să ucidă pe negri.

Unui subaltern, generalul Rochambeau îi scria cu mâna sa:

„Îți trimit, dragul meu colonel, un detașament de o sută cincizeci de oameni, din garda națională de la Cap-Français, comandat de căpitanul Baré. Este însoțit de 28 de câini din rasa bull-dogs. Aceste întăriri îți vor îngădui să închei cu bine operațiile militare. Trebuie să-ți pun în vedere că nu ți se vor acorda fonduri pentru relațiile sau cheltuielile necesitate de întreținerea câinilor. Dă-le să mănânce negrii. Te salut cu afecțiune.

Rochambeau."

Nici negrii nu se lăsau mai prejos. Generalul Dessalines ordonă ca toți albii, fără deosebire, bărbați sau femei, copii sau bătrâni, să fie trecuți prin tăișul sabiei. Trupele franceze, împuținate la număr, nu mai erau în stare a opune o rezistență serioasă

atacurilor tot mai îndârjite ale luptătorilor de culoare.

Expediția franceză mergea cu pași repezi spre dezastru.

Episcopul Mauviel, care însoțise trupele franceze, scria în carnetul său:

„În acest prăpăd oamenii fără scrupule își continuă nestingherit afacerile murdare. Spitalele concesionate cu rabat unei asociații de afaceriști au pricinuit mai multe pierderi omenești, Franței decât epidemia și focul inamic la un loc..." Iar mai departe: „Expediția din Saint-Domingue este o aberație. Francezii s-au comportat într-o țară franceză ca pe teritoriul inamic".

Generalii indigeni recucereau pas cu pas insula. Dessalines își restabili autoritatea în nord, Christophe în vest și mulatrii în sud. În fruntea unei armate alcătuite din 20.000 de oameni, generalul Dessalines ocupă după lupte crâncene Port-au-Prince. În marș forțat se îndreptă apoi spre Cap-Français, ultimul teritoriu din Saint-Domingue rămas sub dominație franceză.

În oraș, panica lua proporții înfricoșătoare. Negustorii, speculanții și aventurierii albi nu mai știau încotro s-o apuce. Rochambeau organiză rezistența.

La 11 noiembrie 1803, Dessalines asedie Cap-Français. Generalul negru nu dispunea de flotă. Orașul ar fi putut fi ajutat dinspre mare. Însă întăririle așteptate de asediați întârziau.

Între Anglia și Franța izbucnise iarăși războiul. Pe mările controlate de flotele britanice, navele franceze, mai puține la număr, nu mai aveau ce căuta. Situația lui Rochambeau era disperată. La Cap-Français, autoritățile civile își pierduseră capul. Situația apărătorilor se agrava oră de oră. Armamentul era pe terminate. Proviziile se împuținau.

Albilor nu le mai rămânea decât să mănânce caii și câinii dresați pentru exterminarea negrilor. O mie două sute de prizonieri negri încarcerați în calele unei corăbii fură uciși* fără judecată. Autoritățile militare voiseră să prevină o răscoală. Cadavrele prizonierilor asasinați împânziră marea. Valurile aruncară pe plaje leșurile descompuse... Rochambeau rezista... Rochambeau nu concepea să cedeze...

În Franța, consternarea era la culme. Imensul imperiu colonial visat de Napoleon Bonaparte se prăbușea înainte de a lua ființă.

La Veneția, Richard Sunderland citea împietrit rapoartele tot mai rare trimise de Beaulieu. Datorită lor, urmărise zi cu zi mersul operațiilor militare.

„Cred că nu veți lua în nume de rău faptul că am întârziat executarea dispoziției dumneavoastră privitoare la achiziționarea de proprietăți funciare și industiale în Saint-Domingue, îi scria Beaulieu. Față de împrejurările actuale socotesc că se impune să dăm dovadă de o circumspecție sporită. Pierderile noastre în bani și materiale sunt mari, dar nu atât de importante pe cât ar părea, dacă ne ghidăm după proporțiile dezastrului care a lovit expediția.

Richard este deplin sănătos. În ziua în care mi-am dat seama că francezii nu mai au sorți de izbândă, l-am expediat la New York. De acolo va putea pleca nestingherit spre Europa."

Richard era copleșit. Lovitura plănuită de el cu atâta sârg, cu prețul unor cheltuieli formidabile, se încheia cu un eșec. Abercrombie și Erza Sherman, care sprijiniseră pe rebeli, avuseseră ultimul cuvânt. Pentru Richard constatarea era amară. Dar nu-și pierdu curajul. Războiul acesta între magnații industriei și marei finanțe abia începuse. Expediția

din Saint-Domingue era un episod sângeros și nimic mai mult. Bătălia hotărâtoare se va da mai târziu. Pe un plan mai vast.

Richard ajunse la concluzia că în privința acestei operații se pripise. Privise lucrurile superficial. Nu ținuse seamă de observațiile ginerelui său. Beaulieu se dovedise un auxiliar prețios. Richard va ști să-l răsplătească. Bineînțeles, va avea grijă ca Adrien să nu se lase îmbătat de fumurile acestei glorii...

În această epocă de frământări grave Richard avu satisfacția să dea o lovitură de proporții reduse, dar cu perspective imense.

După eșecul expediției din Saint-Domingue, Primul Consul hotărâse să fortifice posesiunile franceze din Louisiana, retrocedate Franței de către Spania la 26 martie 1803.

În acel scop organizase o flotă alcătuită din douăsprezece nave, cu misiunea de a transporta la Nouvelle Orléans pe generalul Victor „Căpitanul General al Louisianei", un număr de patruzeci de funcționari superiori, civili și militari, două brigăzi de infanterie și un regiment de artilerie. Preparativele se încheiară la 10 martie 1803. Numai vremea rea întârzia plecarea flotei.

La 13 martie, Richard primi de la Paris un mesaj cifrat, semnat de Amaury de Challais:

„Sunt informat că plecarea expediției a fost amânată *sine die*. Încordarea relațiilor diplomatice dintre Anglia și Franța și imposibilitatea de a apăra Louisiana în cazul izbucnirii unui nou război maritim au determinat pe Primul Consul să vândă această colonie Statelor Unite".

Știrea era atât de uimitoare, încât părea de domeniul fanteziei. Către mijlocul lui aprilie, Richard primi un mesaj cifrat, de data aceasta semnat de

contele Casimir de Montrond, prietenul și omul de încredere a lui Talleyrand.

„La 10 aprilie,într-un consiliu extraordinar ținut la Saint-Cloud, Bonaparte a decis cedarea Louisianei. O consideră ca și pierdută, datorită războiului iminent cu Anglia.

Ieri, 11 aprilie, din însărcinarea Primului Consul, ministrul Afacerilor Străine, a informat pe Livingstone, ministrul Statelor Unite la Paris, asupra intențiilor guvernului francez de a vinde Louisiana Statelor Unite.

Informația aceasta este strict confidențială. Vă rugăm a lua măsurile pe care le veți crede de cuviință."

În aceiași zi Richard trimise un mesaj urgent lui Wilbur Morrison la New York.

„Cumpărați masiv valori emise de stat. În curând vor înregistra urcări la bursă. Totdeodată, expediați un agent la Nouvelle Orléans, cu depline puteri și fonduri corespunzătoare, spre a achiziționa terenuri pe Mississippi. Prefer să fie amplasate în apropiere de Nouvelle Orléans și de Natchez. În viitoarele luni, speculația de terenuri va înregistra în Louisiana un *boom* fără precedent."

Richard nu dădu explicații suplimentare. Știa că Morrison se deprinsese a-i executa dispozițiunile fără să pună întrebări. La 7 mai, Montrond îi trimise un nou mesaj.

„La 30 aprilie s-au încheiat negocierile dintre ministrul de finanțe al Franței, Barbé-Marbois și reprezentanții Statelor Unite, Livingstone și Monroe. Louisiana va fi cedată guvernului american pe 80 milioane de franci. Plata va fi efectuată în dolari, la cursul de 5,33 franci dolarul, ceea ce corespunde la

circa de 15 milioane de dolari. În cadrul negocierilor s-a mai stabilit ca fondurile să fie transmise de Băncile Hope și Labouchère din Olanda, Baring din Londra și Sunderland din New York. *Monsieur* de Talleyrand a susținut cu deosebire banca dumneavoastră. Față de recentele dificultăți maritime, sunteți în drept să pretindeți un scont sporit."

În dimineața zilei de 3 mai 1803, delegații Franței și ai Statelor Unite depuseră semnăturile pe acordul încheiat. În aceiași seară, generalul Victor fu încunoștiințat că expediția nu va mai avea loc. La 20 decembrie, în prezența unui detașament american sosit în ajun la Nouvelle Orléans, pavilionul înstelat al Uniunii înlocui drapelul tricolor al Republicii Franceze.

Nicicând în istoria lumii, un continent nu schimbase de stăpân pe un preț mai ieftin. Nici când diplomații nu încheiaseră un acord care să țină mai puțin seama de dreptul de autodeterminare al oamenilor, principiu revoluționar pe care Republica Franceză îl înscrisese cu atâta patos în Constituție. Schimbarea de stăpân nu era pe placul francezilor și al creolilor din Nouvelle Orléans și Natchez, care așteptau cu groază invazia coloniștilor americani.

Istoria întorsese încă o pagină. Pentru 15 milioane de dolari, Statele Unite își triplau întinderea. Pentru 15 milioane de dolari alipea teritorii care aveau să-i aducă bogății fără număr.

Și Richard Sunderland profită de pe urma acestui schimb. Beneficiile realizate de el, anulau în parte pierderile suferite în Saint-Domingue. Legea compensației își găsea o ilustrare deplină.

SFÂRȘITUL VOLUMULUI II



Richard la 39 de ani se simțea mai tânăr, mai puternic decât la 20 de ani. De când o cunoscuse pe Andreea savura plăcerea de a trăi. Andreea era ținta pe care o căutase toată viața. Frumusețea Andreei era atît de perfectă, încât părea o expresie a dumnezeirii. Dragostea lui creștea. Devenea tot mai despotică, mistuind totul. Cucerirea bogăției — odinioară unicul scop al vieții lui — era subordonată acum dragostei pe care o purta Andreei.



ISBN 973-9127-95-9

Vol. I—II—III Lei 3800